บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายรัฐบาลไทย : กรณีศึกษาการผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

โดย

นายจิรภัทร นิรินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ref. code: 25595603030023BOC

บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายรัฐบาลไทย : กรณีศึกษาการผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

โดย

นายจิรภัทร นิรินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ref. code: 25595603030023BOC

THE ROLE OF INTEREST GROUPS WITH INFLUENCE DECISION POLICY OF THE ROYAL THAI GOVERNMENT: THE CASE STUDY OF PROPOSED LEGISLATION GENETICALLY MODIFIED ORGANISMS

BY

MR. CHIRABHATH NIRIN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE

DEPARTMENT OF GOVERNANCE

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2016

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

Ref. code: 25595603030023BOC

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายจิรภัทร นิรินทร์

เรื่อง

บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายรัฐบาลไทย : กรณีศึกษา
การผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2560

ประธานกรรมการ .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสันต์ เหลืองประภัสร์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรรณภา ติระสังขะ)

กรรมการวิทยานิพนธ์ .....
(ดร. วีระ หวังสัจจะโชค)

คณบดี .....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายรัฐบาลไทย : กรณีศึกษาการผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม
ชื่อผู้เขียน	นายจิรภัทร นิรินทร์
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การปกครอง รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ติระสังขะ
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้อนุญาตให้มีการทำทดลอง GMOs ในปี พ.ศ.2538 อย่างเป็นทางการ และได้เป็นจุดเริ่มการเกิดกระแสการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ ที่พยายามเข้ามามีอิทธิพลในการเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาล จากการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นโดยการนำเอากรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบกลุ่มกดดัน ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาล (The politics of pressure groups) เพื่ออธิบายการมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มภาคประชาสังคม และกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นตัวแสดง ที่มีบทบาท และอิทธิพลต่อการตัดสินในการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ยังมีการนำเอาทฤษฎีระดมทรัพยากร (Resource Mobilizations Theory) มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การระดมมวลชน ปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนการเลือกใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพ และเงื่อนไข ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว ของการเคลื่อนไหวในการกดดันรัฐบาล เกี่ยวกับการผลักดันร่างกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของไทย

จากการศึกษาพบว่าในทุก ๆ สถานการณ์ที่มีการพยายามผลักดันเพื่อที่จะเข้าพิจารณาในสภาเพื่อมีการรับรองสถานภาพสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ภายใต้การเคลื่อนไหวของเครือข่ายภาคประชาสังคมทั้งกลุ่มที่กดดันต่อต้าน และสนับสนุนการทดลองให้มีการผลักดันกฎหมาย ในการที่พยายามกดดันให้รัฐบาลมีการพิจารณานโยบายการสนับสนุนการทดลอง และร่างกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของประเทศไทย รัฐบาลมักมีแนวนโยบายแบบกลาง ๆ และพยายาม

Ref. code: 25595603030023BOC

ประนีประนอมกับกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มบริษัทเอกชน เพื่อเป็นการประนีประนอมตลอดจนรักษาเสถียรภาพทางการเมือง และฐานเสียงของตน เนื่องจากมีภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้กดดันและต่อรองผลประโยชน์ในการกดดัน ต่อต้าน สนับสนุนในการชนะการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาล ในอนาคต

คำสำคัญ: กลุ่มผลประโยชน์, สิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม, เครือข่ายภาคประชาสังคม, การกระทำหมู่, แรงจูงใจร่วม

Ref. code: 25595603030023BOC

Thesis Title	THE ROLE OF INTEREST GROUPS WITH INFLUENCE DECISION POLICY OF THE ROYAL THAI GOVERNMENT: THE CASE STUDY OF PROPOSED LEGISLATION GENETICALLY MODIFIED ORGANISMS
Author	Mr. Chirabhath Nirin
Degree	Master of Political Science
Major Field/Faculty/University	Politics and Government Political Science Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Vannapar Tirasangka, Ph.D.
Academic Years	2016

ABSTRACT

Since formal trials of genetically modified organisms (GMO) began in Thailand two decades ago, protests by private groups and corporations have greeted scientific advances. The role of interest groups in promoting biosafety laws in Thailand were studied to better understand social network movement collective action. In December 2015, Thai Prime Minister Prayut Chan-o-cha rejected a proposed bill regulating GMOs, calling it unnecessary. This was in response to a group of corporations, including Monsanto Thailand Company Limited, seeking to grow GMOs, lobbying for a biosafety bill that would authorize certain environmental contaminants, even if they damaged the environment. BioThai Foundation, a Thai non-governmental organization advocating for Thai farmers against foreign agricultural conglomerates, helped to share information about this issue on social media, reaching 800,000 concerned Thai citizens. Social networks joined together to oppose the draft bill, then under study, and protests were held at central government complexes of 46 Thai provinces, as well as Government House in Bangkok. Sweetcorn Traders, Cassava Traders and the Thai Organic Farmers Association, were among the 122 organizations opposing any rapid approval of the GMO bill. The

Ref. code: 25595603030023BOC

potential effect of these results on subsequent lobbying and legislation on GMOs in Thailand were considered. .

Keywords: Interest groups, Genetic modification, Social network movement, Collective action, Collective incentives

Ref. code: 25595603030023BOC

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ตลอดนักวิจัยเฉพาะทางที่ได้ให้ความกรุณาเสนอแนะ มุมมอง ตลอดจนข้อมูลทางด้านงานวิชาการและงานวิจัย อาทิเช่น อ.ดร.เดชรัตน์ สุขกำเนิด ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการมูลนิธิชีววิถี ผศ.ดร.สุเทพ ทองแพ ภาควิชาปฐพีวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน อ.ดร.เพชรรัตน์ จันทรทิณ สถาบันวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพและวิศวกรรมพันธุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณพงศกร สรรค์วิทยากุล นักวิชาการเกษตร กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร ดร.ชาลินี คงสวัสดิ์ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติกระทรวงวิทยาศาสตร์

อนึ่ง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.วรรณภา ติระสังขะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.วสันต์ เหลืองประภัสร์ และ อ.ดร.วีระ หวังสัจจะโชค คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้ความกรุณาเสนอแนะทางด้านเทคนิคการวิจัย และประเด็นมุมมอง ตลอดจนแหล่งข้อมูล งานวิจัย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

นายจิรภัทร นิรินทร์

Ref. code: 25595603030023BOC

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(11)
รายการสัญลักษณ์และคำย่อ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามของการวิจัย	7
1.3 วัตถุประสงค์	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.5 วิธีการศึกษา	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา	9
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group)	11
2.1.1 กลุ่มผลประโยชน์ดั้งเดิม	13
2.1.2 กลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่	13
2.1.3 ทฤษฎีระดมทรัพยากร (Resource Mobilizations Theory)	14
2.1.4 ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์	17

Ref. code: 25595603030023BOC

2.1.4.1 กลุ่มผลักดัน (Pressure Groups) 17
2.1.4.2 กลุ่มอุดมการณ์ (Ideological Groups) 20
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 23

บทที่ 3 บทบาทของรัฐบาลไทยกับแนวนโยบายการออกกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม 32
3.1 รัฐไทยกับการอนุญาตนำเข้าและการทดลองพืชดัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศไทย 33
3.1.1 รากฐานแนวความคิดการก่อตัวของความไม่มั่นคงทางด้านอาหารของไทย 33
3.1.2 บทบาทของรัฐไทยกับการวางรากฐานความมั่นคงทางด้านอาหารยุคใหม่ 34
3.1.3 บทบาทของรัฐบาลไทยกับแนวนโยบายการพันธุวิศวกรรมและสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (genetic engineering Genetically-Modified Organisms) 36
3.2 การก่อตัวแนวนโยบายกับนโยบายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ 37
3.2.1 กรณีการศึกษามติคณะรัฐมนตรีกับการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม 36
3.2.2 ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน 38
3.2.3 สรุปบทบาทของภาครัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายกฎหมายสิ่งมีชีวิต 41
3.3 บทบาทของรัฐไทยกับภาคีทางด้านกฎหมายกับต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม 41
3.3.1 พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (The Cartagena Protocol on Biosafety 44
3.3.2 บทวิเคราะห์ทิศทางนโยบายการนำเอาพืชดัดแต่งทางพันธุกรรมเข้ามาเพื่อใช้ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร 58
3.4 บทบาทภาครัฐกับกลุ่มผลประโยชน์ในการก่อตัวกำหนดแนวนโยบายกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม 63
3.4.1 องค์กรภาครัฐกับเงื่อนไขทางการเมืองภาคประชาสังคมกับการกำหนดนโยบายและกฎหมายดัดต่อทางพันธุกรรม 64
3.4.1.1 การตัดสินใจของรัฐบาลกับการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม : กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ในรัฐบาลสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร 65

Ref. code: 25595603030023BOC

3.4.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภาครัฐกับบริบททางการเมือง การก่อตัวเคลื่อนไหวของกลุ่มผลประโยชน์ 68
3.4.1.3 ร่างกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม 71
3.4.1.4 กลุ่มผลประโยชน์บรรษัทเอกชนกับการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาครัฐ 80
3.5. บทวิเคราะห์สภาวะกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมกับการเมืองหลังรัฐประหาร 83
3.5.1 รัฐบาลไทยกับการต่อรองภาคประชาสังคมกับการกำหนดนโยบายกฎหมายรับรองสถานะภาพการทำพืชตัดแต่งทางพันธุกรรม 83
3.5.1.1 กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี 2550 ในรัฐบาลสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ 83
3.5.1.2 กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 08 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ในรัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ 84
3.5.2 บทสรุปจุดมุ่งหมายของรัฐกับกลุ่มผลประโยชน์การผลักดันกฎหมายพืชตัดแต่งทางพันธุกรรม : กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรีวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2558 ในรัฐบาลสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา 85
3.6 บทสรุป 91

บทที่ 4 บทวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์บรรษัทข้ามชาติ ในการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม 95
4.1 บทบาทกลุ่มผลประโยชน์บรรษัทข้ามชาติกับการตัดสินใจกำหนดนโยบาย GMOs ของรัฐบาลไทย ในระดับนานาชาติ 97
4.1.1 ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา และองค์การการค้าโลกกับการบทบาทการตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย 97
4.1.2 องค์การไอซ่า หรือ ศูนย์บริการนานาชาติเพื่อการได้มาซึ่งการใช้เทคโนโลยีชีวภาพด้านการเกษตร 100
4.1.2.1 บทบาทองค์กรไอซ่ากับการบทบาทการตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย 101
4.1.3 มูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ (The Rockefeller foundation 103
4.1.3.1 บทบาทมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์กับการมีบทบาทการตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย 106

Ref. code: 25595603030023BOC

4.1.4 กลุ่มบรรษัทมอนซานโต้ 107
4.1.4.1 บทบาทของกลุ่มบรรษัทมอนซานโต้ 108
4.1.4.2 บทบาทองค์บรรษัทมอนซานโต้กับการมีบทบาทการตัดสินใจ นโยบาย GMOs ขององค์กรภาครัฐของไทย 112
4.1.5 เครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) 120
4.1.5.1 บทบาทของเครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) กับการมีบทบาท การตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย 121
4.1.6 บทบาทและเครือข่ายความสัมพันธ์ของบรรษัทข้ามชาติที่ส่งผลต่อ การกำหนดนโยบายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุ์กรรมของรัฐไทย 125
4.1.6.1 เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ISAAA กับมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ 125
4.1.6.2 เครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับ GMOs ของประเทศไทย กับองค์กรระหว่างประเทศ 127
4.1.6.3 กลุ่มบรรษัทกับการสร้างเครือข่ายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม 127
4. 2 บทบาทกลุ่มเครือข่ายผลประโยชน์ในที่เป็นองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Non-Government Oganizations) 129
4.2.1 องค์กรกรีนพีช (Greenpeace) 129
4.2.1.1 การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมขององค์กรกรีนพีช 130
4.2.2 กลุ่มมูลนิธิชีววิถี หรือเครือข่ายปฏิบัติการเพื่อความหลากหลาย ทางชีวภาพเกษตรกรรมยั่งยืน และอธิปไตยทางอาหารประเทศไทย 136
4.2.2.1 บทบาทกลุ่มองค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและ ภูมิปัญญาไทย (BIOTHAI) กับการบทบาทการตัดสินใจ นโยบาย GMOs ขององค์กรภาครัฐ 137
4.2.2.2 บทบาทมูลนิธิชีววิถีในอุดมการณ์เรื่องอธิปไตยทางอาหารกับ การเคลื่อนไหวมวลชนกดดันรัฐบาล 140
4.2.3 กลุ่มสมัชชาคนจน 143
4.2.3.1 การเคลื่อนไหวของกลุ่มสมัชชาคนจนกับการกำหนดนโยบาย ของรัฐบาลเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม : กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2544 ในรัฐบาลสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร 144

Ref. code: 25595603030023BOC

4.2.4 เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก 146
4.2.4.1 บทบาทเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกกับสภาการเคลื่อน 147
เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม
4.3 บทวิเคราะห์บทบาทและแรงจูงใจและอุดมการณ์ร่วมการเคลื่อนไหวของ 152
เครือข่ายภาคประชาสังคม
4.3.1 แรงจูงใจและอุดมการณ์ร่วมของการเคลื่อนไหวเครือข่าย 153
ภาคประชาสังคมกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย
ทางชีวภาพ
4.3.2 บทวิเคราะห์แรงจูงใจและอุดมการณ์ร่วมการเคลื่อนไหวของเครือข่าย 160
ประชาสังคมในมุมมองของพืชตัดแต่งทางพันธุกรรมกับผลประโยชน์
แอบแฝงของบรรษัทข้ามชาติ
4.3.3 อุดมการณ์ร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคมและแรงจูงใจภายใต้ 164
บริบททางการเมืองนอกสภา : กรณีศึกษาร่างกฎหมายสิ่งมีชีวิต
ตัดต่อทางพันธุกรรม
4.4 บทสรุป 170
4.4.1 แนวนโยบายของรัฐไทยกับกลุ่มสถาบันการศึกษาและนักวิชาการที่มี 173
บทบาทในการการทดลอง ผลักดัน กฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม
4.4.1.1 รัฐไทยกับผลประโยชน์ทางด้านงานวิชาการ การวิจัยพัฒนา 175
และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ
4.4.1.2 ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจกับการสร้างมูลค่า 177
4.4.1.3 สถานภาพทางกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมในปัจจุบัน 178
4.4.1.4 กระแสการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม 180

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 183

รายการอ้างอิง 189

ภาคผนวก
บันทึกสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 203

ประวัติผู้เขียน 234

Ref. code: 25595603030023BOC

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	สรุปสาระใจความสำคัญกฎหมายของประเทศไทยที่สอดคล้องกับพิธีสารว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	49
3.2	แสดงปัญหาสินค้าส่งออกที่ต้องสงสัยมีความเกี่ยวข้องกับ GMOs	55
3.3	สรุปสาระใจความสำคัญร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม	74
3.4	แผนผังสรุปบทบาทภาครัฐกับกลุ่มผลประโยชน์ในการก่อตัวกำหนดแนวนโยบายกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม	82
4.1	แสดงรายชื่อและจำนวนเงินผู้บริจาคในการดำเนินงานของ IRRI ในปี 2508, 2521	104
4.2	แสดงอันดับและยอดขายของบริษัทเมล็ดพันธุ์และสารเคมีทางการเกษตร	110
4.3	แสดงอันดับของบริษัทเมล็ดพันธุ์และยอดขายระหว่างปี ค.ศ.1999-2001	111
4.4	แสดงรายการการอนุญาตนำเข้าหรือทดลองพืชดัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศไทย	114
4.5	แสดงการจดทะเบียนร่วมหุ้นกันระหว่างบริษัทต่าง ๆ ในเครือเจริญโภคภัณฑ์	123
4.6	แสดงปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช	156
4.7	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมีสูตรที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2554-2558	157

Ref. code: 25595603030023BOC

รายการสัญลักษณ์และคำย่อ

สัญลักษณ์/คำย่อ	คำเต็ม/คำจำกัดความ
AIA	Advance Informed Agreement ความตกลงในการแจ้งล่วงหน้า
BCH	Biosafety Clearing-House สำนักงาน ประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ
Biotechnology	หมายถึงเทคโนโลยีชีวภาพ คือ การใช้เทคนิค หรือกระบวนการต่างๆ ในการนำสิ่งมีชีวิต ชิ้นส่วนของสิ่งมีชีวิต หรือผลิตภัณฑ์ของสิ่งมีชีวิตมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอุตสาหกรรม อาหาร และด้านการแพทย์ โดยเทคโนโลยีชีวภาพเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์หลายสาขา อาทิ ชีววิทยา จุลชีววิทยา พันธุศาสตร์ ชีวเคมี รวมถึงศาสตร์สาขาอื่น เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทยศาสตร์ คอมพิวเตอร์
BioThai	Biodiversity & Community Rights Action Thailand กลุ่มมูลนิธิชีววิถี หรือ เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อความหลายหลายทางชีวภาพ เกษตรกรรมยั่งยืน และอธิปไตยทางอาหารประเทศไทย องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย
Biotec (ศช)	National Center for Genetic Engineering and Biotechnology หมายถึง ศูนย์พันธุวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
CBD	Convention on Biological Diversity อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
COP	Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย ทางชีวภาพ

Ref. code: 25595603030023BOC

Codex	Codex Alimentarius Commission คณะกรรมมาธิการการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ
DNA	Deoxyribonucleic acid สารพันธุกรรมดีเอ็นเอ
DNATEC	หน่วยปฏิบัติการ DNA Fingerprint ด้านพืช
ExCOP	Extraordinary meeting of the conference of the parties to convention on biological
ECOSOC	Economic and Social Council สภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ
FTA	Free Trade Agreement : เขตการค้าเสรี
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ
GMOs	Genetically Modified Organisms หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่องค์ประกอบทางพันธุกรรมถูกดัดแปลงโดยใช้กลวิธีทางพันธุวิศวกรรม จีเอ็มโอเป็นแหล่งของยาและอาหารดัดแปรพันธุกรรมและมีใช้แพร่หลายในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และในการผลิตสินค้าอื่น สิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแกตต์
ISPMs	International Standards for Phytosanitary Measures-การจัดทำมาตรฐานระหว่างประเทศ ว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยพืช
IRRI	International Rice Reserch Instution สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ
IBC	Institution Biosafety Committee คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development ธนาคารโลก หรือ ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา

Ref. code: 25595603030023BOC

ISSAA	International Service for the Acquisition of Agri - Biotech Application องค์การไอซ่า หรือ ศูนย์บริการนานาชาติเพื่อการได้มาซึ่งการใช้เทคโนโลยีชีวภาพด้านการเกษตร
LMOs	Living Modified Organisms หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรมคือสิ่งมีชีวิตที่ยังมีชีวิตใดๆที่มีการรวมสารพันธุกรรมใหม่ที่ได้มาโดยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่
MOP	Meeting of the Parties to the Cartagena Protocol on Biosafety Diversity การประชุมสมัชชาอนุภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพวาระพิเศษ
MEAs	Multilateral Environmental Agreements มาตรการทางการค้าภายใต้ความตกลงสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ
MBBISP	Monsanto’s Beachell-Borlaug International Scholars Program โครงการทุนการศึกษานานาชาติ มอนซานโต้ บีเชลล์-บอร์ลอก
NSTDA	National Science and Technology Development Agency
(สวทช)	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
NGO	Non-Government Oganizations องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล
NBC	National Biosafety Committee คณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ
RNA	Ribonucleic acid สารพันธุกรรมอาร์เอ็นเอ
SPS	Sanitary and Phytosanitary Measures มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช
TRIP	Trade-Related Aspects of Itellectual Property Right ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า
TBT	Technical Barriers to Trade อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าระหว่างประเทศ

Ref. code: 25595603030023BOC

UNDP	United Nations Development Programme โครงการพัฒนาของสหประชาชาติ
USAID	United States Agency for International Development องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ
WTO-SPS	Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก เรื่องการประยุกต์ใช้มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช
WTO	World Trade Organization องค์การการค้าโลก
WHO	World Health Organization องค์การอนามัยโลก
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ

Ref. code: 25595603030023BOC

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเด็นความมั่นคงทางด้านอาหารที่ส่งผลกระทบกับสภาวะทางการเมืองเป็นสิ่งที่ท้าทายในโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่น่าสนใจ จากการเกิดวิกฤติการทางการเมืองระหว่างประเทศ สถานการณ์เริ่มขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 2550 คือราคาพืชผลการเกษตรที่พุ่งสูงเป็นประวัติการณ์ในรอบ 30 ปี ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากทั่วโลกต้องต้องเผชิญกับสภาวะภัยธรรมชาติ ซ้ำเติมด้วยการเก็งกำไรในตลาดสินค้าโภคภัณฑ์ของกองทุนเก็งกำไร ซึ่งเกิดจลาจลแย่งชิงอาหารใน 32 ประเทศ เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง คือ เฮติและมาดากัสการ์ หนึ่งในปัญหาการก่อจลาจล และลุกลามบานปลายจนเกิดการโค่นล้มรัฐบาล กล่าวคือปัญหาการขาดแคลนอาหารและความหิวโหยของประชาชน ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านอาหารในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งต่อมาในช่วง 2553 การขาดแคลนทางด้านอาหารได้เกิดวิกฤตการณ์รอบใหม่ได้เริ่มขึ้น[1]

ในปี 2007-2008 ได้เกิดวิกฤตการณ์จลาจลทางอาหารในยุโรป แอฟริกา อเมริกา และแคริฟเบียน เกี่ยวกับราคาข้าว ข้าวโพดและ weat ในเดือนตุลาคม 2009 ได้มีการเปิดประชุม world food day ได้มีการเปิดประชุมที่กรุงโรมประเทศอิตาลี โดย UN และ FAO Jacques Diouf ได้มีการอ้างถึง ประชากร 100 ล้านคนที่ประสบกับสภาวะความหิวโหยซึ่งตัวเลขได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากปี 2008 ล้านคน นอกจากนี้จากรายงานของ FAO ได้กล่าวถึงราคาอาหารธัญพืชใน ทะเลทรายซาฮาร่า (sub-Sahara) Afriga เพิ่มสูงขึ้น 25% ในปี 2007 ราคา feritilizer ได้เพิ่มสูงขึ้น 17% ราคาเมล็ดพันธุ์ เพิ่มสูงขึ้น 70% [2] นอกจากนี้ในเดือนพฤศจิกายน ปีเดียวกัน กลุ่มตัวแทนจากสาขาอาชีพต่าง ๆ กลุ่มองค์กรเอกชนมากกว่า 450 และ (NGO) ชาวนา รวมทั้งชาวประมงเป็นต้น ได้เข้าประชุมที่กรุงโรมจากวิกฤตการณ์ทางด้านอาหารที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งรัฐ กระทั่งเป็นชนวนเหตุแห่งวิกฤติการณ์ทางการเมืองดังกล่าว องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้

---

[1]Marc Edelman, Tony Weis et al., “Introduction, Critical perspective food sovereignty,” The Journal of Peasant Study Vol. 41 No. 6, 911-931.

[2]Lucy Jarosz, *Comparing food Security and food sovereignty discourses* (USA: University of Washington, 2014), 168-181.

Ref. code: 25595603030023BOC

ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและมีการประชุมฉุกเฉิน จากผลการประชุมดังกล่าวเปิดเผยว่าดัชนีราคาอาหารโลกทั้งข้าวเจ้า ข้าวสาลี ข้าวโพด ธัญพืชอื่น ๆ น้ำตาล และเนื้อสัตว์ พุ่งสูงขึ้นเป็นอย่างมาก และในช่วงรับปีใหม่ 2554 ยังได้เตือนให้โลกระวัง “ภาวะช็อกราคาอาหาร”(Food Price Shock) ประกอบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติกลับรุนแรงขึ้นทั้งน้ำท่วม แผ่นดินไหว ภัยแล้ง คลื่นความร้อน ไฟป่า หิมะตกหนัก ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ ซึ่งประเทศที่จะได้รับผลกระทบภาวะภัยทางธรรมชาติดังกล่าวตลอดจนประเทศกำลังพัฒนา และประเทศยากจนในเอเชียโดยกลุ่มประเทศดังกล่าวล้วนเป็นผู้ผลิตอาหารและประกอบการทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่[3]

จากงานเขียนเรื่อง Food Riots From Difinition to Operationalization โดยในความสำคัญหลัก ๆ เกี่ยวกับวิกฤตการณ์ทางด้านอาหารได้ส่งผลกระทบทางการเมือง และได้เกิดการบานปลายการจลาจลโดยจากกรณีของ Arab Spring ซึ่งเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นเนื่องจากประชากรในรัฐอดอยากอาหารตลอดจน ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และได้รับความไม่เป็นธรรมในสังคม ด้วยปัจจัยดังกล่าวได้เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นต้นเหตุของการประท้วงทางการเมือง นอกจากนี้วิกฤตการณ์ดังกล่าวได้เกิดกระแสอย่างรุนแรง กระทั่งเกิดเป็นเรื่องบานปลายเกิดขึ้น[4] ประกอบกับกลุ่มประเทศแอฟริกาเกิดการประท้วง และจลาจลก่อตัวขึ้นในหลายประเทศ อาทิ ในประเทศโมซัมบิก จากกรณีการประท้วงรัฐบาลที่ขึ้นราคาขนมปังร้อยละ 30 กลุ่มวัยรุ่นในประเทศแอลจีเรีย ก่อการจลาจลเผาสถานที่ราชการ และทำลายสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งวิกฤติการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะความไม่มั่นคงทางด้านอาหารที่มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง ตลอดจนประเด็นความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกผัน ถึงแม้ว่าการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น ปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ส่งผลให้ราคาสินค้าการเกษตรสูงขึ้น โดยเฉพาะยางพาราและน้ำมัน

---

[3]สำนักพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, “ความ (ไม่) มั่นคงทางอาหารจากโลก...ถึงไทย,” http://www.hiso.or.th/hiso5/report/download.php?name=thai2011_21 (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556).

[4]Julie Barbet-Gros and Jose Cuesta (GPVDR), “Food Riots From Definition to Operationalization,” http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Poverty%20documents/Introduction%20Guide%20for%20the%20Food%20Riot%20Radar.pdf (accessed February 17, 2016) .

Ref. code: 25595603030023BOC

ปาล์ม ราคาสินค้าที่ไม่ใช่น้ำมันเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21.4 [5] ประกอบกับราคาน้ำมันดิบทะยานพุ่งสูงทะลุ 100 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อบาร์เรล ราคาทองคำจะทะลุ 1,500 เหรียญสหรัฐต่อออนซ์ 2 ในปี 2554

จากสภาพการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นถึงประเด็นความมั่นคงทางด้านอาหารที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งรัฐ โดยจำกัดความมั่นคงทางด้านอาหารได้มีการพัฒนาแนวความคิดจากการผลิตอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการของของมนุษย์ ปัญหาที่กล่าวมานั้น ล้วนเป็นชนวนเหตุที่บานปลายนำไปสู่การจลาจลทางการเมืองได้ ดังจะเห็นได้จากกรณีของ Arab Spring ซึ่งเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการที่ประชากรในรัฐอดอยากอาหารตลอดจน ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และได้รับความไม่เป็นธรรมในสังคมจึงเป็นชนวนเหตุให้เกิดการจลาจล นอกจากนี้วิกฤตการณ์ดังกล่าวได้เกิดกระแสอย่างรุนแรงเนื่องจากสื่อได้ให้ความสนใจและนำเสนอย่างเกินความเป็นจริง กระทั่งเกิดเป็นเรื่องบานปลายเกิดขึ้น [6] นอกจากนี้หลายประเทศประสบกับสภาวะปัญหาสินค้าขาดแคลน อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ประกอบกับปัญหาความยากจนในประเทศด้อยพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนาล้วนมีผลต่อ “ความมั่นคงทางด้านอาหารของพลเมืองในรัฐ” ทั้งในแง่ของการเข้าถึงอาหารสินค้าเครื่องอุปโภคและบริโภคที่สูงขึ้น และศักยภาพในการผลิตพืชผลทางการเกษตรเลี้ยงประชากรทั้งประเทศ

สถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจแปรปรวนตลอดจนสภาพดินฟ้าอากาศ ที่เปลี่ยนแปลงบ่อย ปัจจัยดังกล่าวได้มีผลต่อการผลิตพืชผลทางการเกษตร และความมั่นคงทางด้านอาหาร ประกอบกับปัญหาด้านต่าง ๆ อาทิเช่น สถานการณ์ด้านฐานทรัพยากรปัจจัยการผลิต แรงงานภาคเกษตร การวางแผนการผลิตและ ตลาดการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก ผลกระทบต่อการผลิต อาหารการเปิดเสรีการค้าและความตกลงระหว่างประเทศ นโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงด้านอาหารของประเทศและการเข้าถึงอาหารของประชากร โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลกระทบเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประชากรและทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย แนวความคิดดังกล่าวได้เกิดการสร้างทางเลือกในการผลิตอาหาร ตลอดจนผลิตทางการเกษตรด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นหลักประกันแห่งความมั่นคงทางอาหารให้เพียงพอต่อการบริโภค โดยที่มีการนำเอาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทั้งเทคโนโลยีสารเคมี ตลอดจนความก้าวหน้าทางพันธุวิศวกรรม (Genetic Engineering) เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิต หรือการใช้เทคนิคตัดต่อพันธุกรรม (Genetically

---

[5]ธนาคารแห่งประเทศไทย, “รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2553,” ประเด็นเศรษฐกิจในรอบปี 2553 สายนโยบายการเงิน, https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556).

[6]Julie Barbet-Gros and Jose Cuesta (GPVDR), “Food Riots From Difinition to Operationalization”.

Ref. code: 25595603030023BOC

Modified Organisms หรือ GMOs[7] เป็นต้น โดยเทคนิคดังกล่าวเป็นการตัดเอายีนของสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่ง มาใส่เข้าไปในยีนของสิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่ง เพื่อให้สิ่งมีชีวิตชนิดนั้น ที่มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่ต้องการ ซึ่งสิ่งมีชีวิตที่ถูกนำยีนมาใส่เข้าไปและกลายเป็นพืชสายพันธุ์ใหม่ที่เรียกว่า GMOs ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสายพันธุ์พืชและสัตว์ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการเกษตร (Agriculture Industry) จากการผลิตเพื่อเลี้ยงพลเมืองของตนเอง และได้เปลี่ยนจุดประสงค์เพื่อการผลิตพาณิชย์มากขึ้น เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “ระบบบรรษัท” (Corporations) ที่ครอบงำตลาดอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตรอย่างครบวงจร โดยการพัฒนาการค้นคว้าและวิจัยสายพันธุ์พืช และสัตว์ ตลอดจนสารเคมีที่มีผลต่อการเจริญเติบโต หรือสารปราบศัตรูพืชเป็นต้น

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ได้มีการอนุญาตให้นำเข้า พืช GMOs มาใช้ในการการวิจัยในประเทศไทย และพัฒนาอุตสาหกรรมการอาหารในอนาคต เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางด้านทางเลือกการบริโภคอาหารมากยิ่งขึ้น และการแก้ปัญหาทางด้านความมั่นคงทางด้านอาหารยุคใหม่ ในภาวะสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและอัตราการเพิ่มของประชากรในโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้แนวคิดการนำเอาพืชตัดแต่งทางพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms หรือ GMOs) คือ สิ่งมีชีวิตซึ่งไม่ว่าจะเป็นพืช หรือสัตว์ หรือแบคทีเรีย หรือ จุลินทรีย์ที่ถูกดัดแปลงพันธุกรรม จากกระบวนการทางพันธุวิศวกรรม โดยจากการตัดเอายีนของสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่ง มาใส่เข้าไปในยีนของสิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่ง โดยตามปกติซึ่งไม่เคยผสมพันธุ์กันได้ในธรรมชาติเพื่อให้สิ่งมีชีวิตชนิดนั้น ที่มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่ต้องการ ซึ่งสิ่งมีชีวิตที่ถูกนำยีนมาใส่เข้าไปแล้วก็คือสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม เข้ามาใช้ในการแก้ปัญหาทางด้านความมั่นคงทางอาหาร ด้วยเทคนิคชั้นสูงทางด้านวิทยาศาสตร์[8] ส่งผลให้คุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพที่แตกต่างกันในแต่พื้นถิ่น เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสายพันธุ์พืชและสัตว์ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการเกษตร

จากการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวจึงกลายเป็นทางเลือกหนึ่งของนักวิทยาศาสตร์ ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ 1970 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการปฏิวัติเขียว เพื่อตอบสนองและแก้ไขปัญหาทางด้านการขาดแคลนอาหารของมนุษย์ ภายใต้แนวคิดของความมั่นคงทางด้านอาหาร

---

[7]คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “การสัมมนาวิชาการพันธุศาสตร์เรื่องพันธุศาสตร์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย” (กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 1-17.

[8]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ด้านความพอเพียงต่อการบริโภค หรือการเน้นเรื่องราคาที่ถูกลง นอกจากนี้ประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันในประเด็นเรื่องด้านของหลักการเกี่ยวกับประชาธิปไตยกับอาหารแนวคิดเรื่อง“อธิปไตยทางอาหาร” พยายามเชื่อมโยงการเมืองกับระบบอาหารโดยหัวใจสำคัญ คือการสร้างประชาธิปไตยในระบบอาหาร ที่ต้องลดการผูกขาดด้านการผลิตสินค้าเกษตร และอาหารของบรรษัทเอกชน การปฏิรูปที่ดิน การสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ และสิทธิชุมชนในการกำหนดทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งหลักการทั้งหมดอยู่บนเหตุผลที่ว่า การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศจะช่วยสนับสนุนสิทธิชุมชน เพิ่มการตรวจสอบบรรษัท และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน[9]

จากการที่ประเทศไทยได้ลงนามในพิธีสารคาร์ตาเฮนา (The Cartagena Protocol on Biosafety) ในปี 2543 โดยมีสมาชิกร่วมลงนาม ทั้งหมด 13 ประเทศ ในฐานะเป็นภาคีของ (CBD) เป็นผลให้เกิดพันธะต้องปฏิบัติตามในสนธิสัญญาดังกล่าว โดยประเด็นใจความสำคัญหลัก ๆ เกี่ยวกับกำหนดกรอบวัตถุประสงค์ของตนไว้ตามแนวทางการระมัดระวัง (Precautionary approach) ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ในการเคลื่อนย้าย การดูแล และการใช้สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม (Living Modified Organisms-LMOs) ที่เป็นผลมาจากเทคโนโลยีชีวภาพ ที่อาจมีผลในทางตรงต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รักษาไว้วิธีดูแล จัดการ และควบคุมความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการปลดปล่อยชีวอินทรีย์ หรือ LMOs ที่ได้มาจากเทคโนโลยีชีวภาพ ที่อาจมีผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจมีผลไม่อำนวยต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ โดยพิจารณาถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ต่อสุขอนามัยของมนุษย์ [10]เกี่ยวกับความเข้มงวดและการควบคุมสินค้าการเกษตร ความปลอดภัยทางด้านสินค้าชีวภาพ ตลอดจนมีพันธะทางกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตาม โดยการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสาร สืบเนื่องจากประเทศไทยมีการผลิตสินค้าการเกษตรเพื่อการส่งออกและนำรายได้เข้าประเทศมีการพัฒนาที่ดินในการทำการเกษตร โดยอาศัยสภาพภูมิศาสตร์ดินฟ้าอากาศเป็นหลัก และการได้รับสนับสนุนจากภาครัฐ แต่ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการเกษตรของไทย คือการขาดแคลนความรู้การผลิต อุปกรณ์เทคโนโลยีที่

---

[9]วีระ หวังสัจจะโชค, “จับเข่าคุยนักรัฐศาสตร์ บทเรียนการเมืองว่าด้วยเรื่อง “บทเรียนการเมืองว่าด้วยเรื่อง จีเอ็มโอและอธิปไตยทางอาหาร,” *มติชนออนไลน์*, 23 ธันวาคม 2558, http://www.matichon.co.th/news (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2558).

[10]The Convention on Biological Diversity, Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity 2000 nul. *Global Environmental Law Annual*, 2000, 87-101.

Ref. code: 25595603030023BOC

ทันสมัย ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ของรัฐบาลได้แก่การชลประทานการเพาะปลูกและการปศุสัตว์เป็นต้น

ดังนั้น ในประเด็นการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ตลอดจนการนำเอาทฤษฎีระดมทรัพยากร (Resource Mobilizations Theory) ประกอบในการอธิบายบทบาทความสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ กับรัฐบาล และบุคลากรในภาครัฐเกี่ยวกับนโยบาย GMOs ซึ่งเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม ที่มีแนวคิดต่อต้านการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม โดยประเด็นการวิเคราะห์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวผลักดัน ตลอดจนการต่อต้านนโยบาย GMOs พบว่าไม่ได้เกี่ยวพันเฉพาะเรื่องการเป็นอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์ หรือธรรมชาติเพียงอย่างเดียว เนื่องจากประเด็น “วาทกรรมของ GMOs” กับการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร[11] และการทดลองวิทยาศาสตร์[12]ได้มีการอ้างอิงและถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง ภายใต้คำจำกัดความของคำว่า “ความมั่นคงทางด้านอาหาร” ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันในทั่วโลกเกี่ยวกับประเด็นและมุมมองที่ต่างกัน[13] และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีศึกษาประเด็นการผลักดัน GMOs ในประเทศไทย พบว่ามีประเด็นที่ส่งผลต่อประเด็นด้านการพัฒนาในแง่ผลดี-ผลเสียที่ส่งผลกระทบ ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง และความหลากหลายทางชีวภาพ กฎหมาย สังคม เศรษฐกิจ การเมืองวิทยาศาสตร์ โดยในการศึกษาดังกล่าวอธิบายบทบาทภาคประชาสังคมในฐานะของกลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนบรรษัท กลุ่มต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการผลักดัน ตลอดจนการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย GMOs ทั้งที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

โดยจากการศึกษาประเด็นดังกล่าวนั้นย่อมส่งผลต่อความมั่นคง ในรูปแบบใหม่ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ GMOs เป็นไปในรูปแบบใดก็ตามถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการออกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม เพื่อตอบสนองแก้ไขประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางด้านอาหารของไทยอันจะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้บริบททางการเมืองและเงื่อนไขต่าง ๆ ตลอดจนฐานแนวคิดในเรื่องความเท่าเทียมในการเข้าถึงอาหาร และสิทธิ

---

[11]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[12]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[13]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

อธิปไตยในอาหาร ที่ยังเป็นประเด็นในการถกเถียงในปัจจุบัน และในอนาคต ภาครัฐควรมีแนวทางในการกำหนดบทบาท หรือการออกกฎหมายดังกล่าวควรเป็นไปในทิศทางใด ระหว่างประเด็นการนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพที่เป็นการตัดต่อพันธุกรรมหรือพืช GMO หรือการเลือกใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การตัดต่อพันธุกรรม มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของไทย อาทิ เช่นการใช้จุลินทรีย์ ที่มีประโยชน์การใช้สารสกัดจากพืช ฯลฯ มาใช้ในการลดสารเคมีการเกษตรทั้งปุ๋ยเคมีและสารเคมีปราบศัตรูพืช ในระบบเกษตรทั่วไป (Conventional farming) เพื่อทำให้การเกษตรมีความยั่งยืนมากขึ้นปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาการเกษตรอินทรีย์รวมถึงการเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบอื่น ๆ เพื่อสร้างตลาดเฉพาะเพิ่มมูลค่าเพิ่ม และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันสำหรับผู้ประกอบกิจการเกษตรของไทย

1.2 คำถามของการวิจัย

1. บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในการผลักดันเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของรัฐไทยขึ้นอยู่กับบริบททางการเมือง และปัจจัยใดบ้าง

2. กระบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมมีบทบาท และเหตุผลแรงจูงใจในการผลักดัน และขับเคลื่อนกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและอธิบายเหตุผล และแรงจูงใจการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม (GMO) กับการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาลเป็นอย่างไร

2. เพื่อศึกษาบทบาทในการผลักดันแนวคิดความมั่นคงทางอาหารโดยผ่านกระบวนการออกกฎหมายพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ของกลุ่มผลประโยชน์ บรรษัทข้ามชาติและเครือข่ายภาคประชาสังคม

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. การแบ่งภาคการศึกษาออกเป็นสองส่วน โดยในส่วนแรกจะเป็นการศึกษาทฤษฎีและการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และในส่วนที่สองจะศึกษาประกอบการอธิบายลักษณะการเคลื่อนไหว การเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนกระบวนการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของรัฐบาลไทย

Ref. code: 25595603030023BOC

2. ในส่วนของการสัมภาษณ์กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มบรรษัทต่างชาติ ตลอดจนบุคลากรภาครัฐ และนักวิชาการเพื่อทำการเก็บข้อมูลและสรุปประกอบการอ้างอิงในการศึกษา

1.5 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการแยกออกเป็นสองส่วนเพื่อทำการทบทวนงานวรรณกรรม กำหนดคำจำกัดความของแนวความคิดความมั่นคงทางด้านอาหาร แนวคิดอธิปไตยทางอาหาร สิทธิแห่งอาหาร และกรณีศึกษาประกอบในงานการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาและร่วมสมัยกับสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น

1. ส่วนแรกนอกจากจะทบทวนงานวรรณกรรมเกี่ยวกับ กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้เข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อทำการสร้างอิทธิพล หรือการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจในกระบวนการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของรัฐบาลไทย ตลอดจนศึกษาถึงบริบททางการเมืองที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดแนวคิดต่าง ๆ ขึ้น

2. สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในส่วนของการสัมภาษณ์จะเกิดจากการการทบทวนงานวิจัย และกรณีศึกษาที่นำมาเปรียบเทียบจากภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อสร้างคำถามในการประกอบการสัมภาษณ์ และทำการประมวลผลและสรุปเพื่อนำมาอ้างอิงประกอบการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาของงานวิจัย และเนื้อหาในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับแนวคิดอธิปไตยทางอาหาร สิทธิแห่งอาหาร และสถานการณ์ ของไทยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง บทบาทในการผลักดัน เคลื่อนไหว มีอิทธิพล ตลอดจนบทบาทกับการกำหนดนโยบาย ของรัฐไทย

2. ทราบถึงกระบวนการออกกฎหมายพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของไทย ตลอดจนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้เงื่อนไขและทรรศนะของนักวิชาการ กลุ่มผลประโยชน์ บรรษัทข้ามชาติ และภาคประชาสังคม

3. ทราบและเข้าใจถึง ความมั่นคงทางด้านอาหาร แนวคิดอธิปไตยทางอาหาร สิทธิแห่งอาหาร และบริบทต่าง ๆ และประเด็นที่ถกเถียงกันเกี่ยวกับกฎหมายพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

Ref. code: 25595603030023BOC

1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

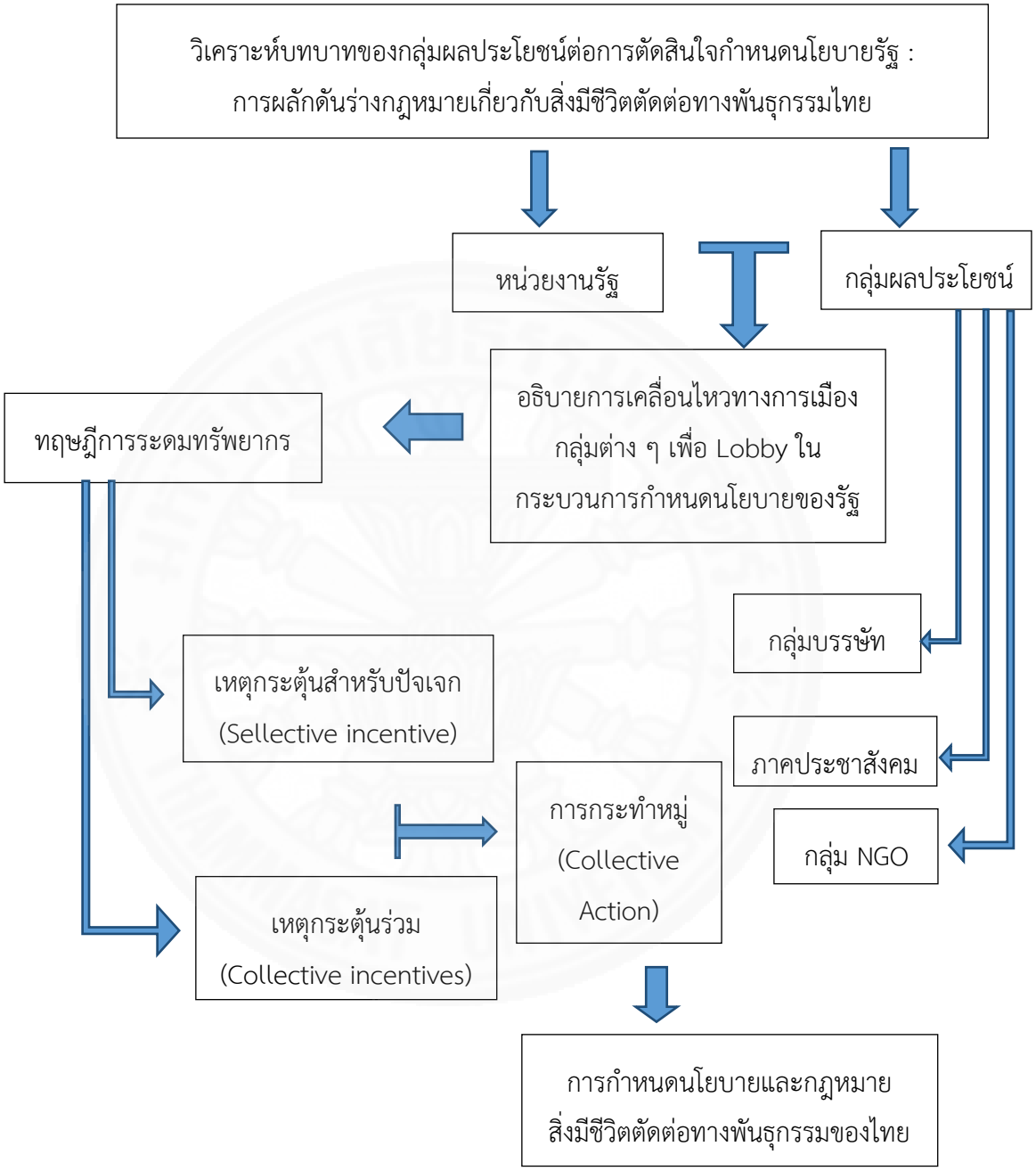

Ref. code: 25595603030023BOC

บทที่ 2
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการทบทวนงานวรรณกรรมการศึกษาโดยใช้ “ทฤษฎีพหุนิยม” เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งกล่าวคือ ประชาธิปไตยจะมีขึ้นและมั่งคงอยู่ได้ด้วยการที่มีกลุ่ม สมาคม สันนิบาต องค์การ สหพันธ์ต่าง ๆ มากมายหลากหลายภายในรัฐ เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นมา และมีวิธีการดำเนินการที่เป็นไปโดยเสรีและด้วยใจสมัคร รวมถึงกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มผลักดัน (Pressure groups) กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) และกลุ่มอุดมการณ์ (Ideological Groups) โดยแนวคิดดังกล่าวที่ใช้เป็นหลักในการศึกษางานวิจัยดังกล่าวเพื่อทำให้ทราบถึงบทบาทบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความสำคัญในการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของไทย การก่อกำเนิดของทฤษฎีดังกล่าวเชื่อว่ากลุ่มผลประโยชน์นั้น เป็นผลมาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติของสังคมของมนุษย์ที่ต้องการหรือที่ประสงค์ที่จะรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะอยู่ในยุคใดสมัยใด และในสังคมใด ๆ การรวมกลุ่มนั้น ถือสาเหตุที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพของสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพของการเมือง ในแต่ละแห่งซึ่งไม่เหมือนกัน เราจะแยกกลุ่มออกได้เป็นกลุ่มดั้งเดิมและกลุ่มสมาชิกใหม่ ประการหนึ่งในงานวิจัยดังกล่าวได้นำเอางานเขียนในกลุ่มทฤษฎีระดมทรัพยากร (Resource Mobilizations Theory) มาประกอบการอธิบาย

โดยทฤษฎีกลุ่มผลักดันอธิบายการใช้กลุ่มในฐานะที่เป็นเครื่องมือ เพื่อบรรลุผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลภายใต้ระบบการเมืองหรือโครงสร้างของสังคมการเมืองที่หยุดนิ่ง แต่เมื่อใดที่สภาวะของเศรษฐกิจ สังคม เปลี่ยนแปลงนำไปสู่การเปลี่ยนสัมพันธภาพทางอำนาจในสังคมหรือในสภาวะทางการเมืองที่ไร้เสถียรภาพ การศึกษาโดยใช้ทฤษฎีดังกล่าวจะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง เช่น การปฏิวัติ การก่อการร้ายทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรอบการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมของสำนักทฤษฎีการระดมทรัพยากร ให้ความสำคัญต่อประเด็นคำถามเรื่ององค์กรการเคลื่อนไหว มิติด้านทรัพยากร ผู้นำและยุทธวิธีเคลื่อนไหว รวมทั้งการวิเคราะห์โครงสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการกระทำของขบวนการทางการเมือง[1]

---

[1]ประภาส ปิ่นตบแต่ง, *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม* (เชียงใหม่: มูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2552), 67-68.

Ref. code: 25595603030023BOC

2.1 แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups)

ผลประโยชน์ของกลุ่ม หมายถึง “ภาวะความรู้สึกตื่นตัวที่เกิดขึ้นในบุคคลที่ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ซึ่งถือว่าเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม”นอกจากนี้ยังหมายถึง “กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อภารกิจหรือผลประโยชน์เฉพาะอย่าง เช่น กลุ่มเรียกร้องสิทธิสตรี หรือกลุ่มพ่อค้า”[2] โดยกลุ่มดังกล่าวถือเป็นกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองอีกกลุ่มหนึ่ง ภายใต้การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนการก่อตั้งตลอดจนการเข้ามาเป็นสมาชิก ซึ่งอาจในรูปแบบที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้ โดยการเข้าร่วมอาจเป็นไปในรูปแบบการชักจูงหรือชักชวนเป็นต้น[3] ซึ่งอาจมีเหตุผลหลาย ๆ ประการเช่น กลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Group) กลุ่มผลประโยชน์ แบบโดดเดี่ยว (Solitary Benefit) กลุ่มผลประโยชน์ทางอุดมการณ์ (Purposive Benefit) และกลุ่มผลประโยชน์ทางนโยบาย เป็นต้น[4]

จากงานศึกษาของ castles อธิบายลักษณะของกลุ่มอิทธิพลที่พยายามก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มทัศนคติ (attitude group) ซึ่งหมายถึงกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือคุณค่าที่จำเพาะเจาะจง โดยสมาชิกของกลุ่มอาจไม่ได้มีผลประโยชน์ร่วมกันแต่มีทัศนคติร่วมกันซึ่งคล้ายกับการแบ่งประเภท[5]

นอกจากนี้ตามทรรศนะของ วู๊ดตั้น (Graham Wooton) กล่าวถึง“กลุ่มผลักดัน คือ องค์การใด ๆ ที่แสวงหาอิทธิพลเหนือนโยบายของรัฐบาล ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธความต้องการที่จะยอมรับความรับผิดชอบในองค์การของรัฐ “เมื่อการกระทำของกลุ่มผลประโยชน์” หรือการปฏิบัติการเรียกร้องของกลุ่มผลประโยชน์ไปถึงระดับการเมือง คือระดับนโยบาย กลุ่มจะถูกเรียกว่าเป็นกลุ่มผลักดัน” นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์กับกลุ่มผลักดันมักใช้สลับหรือแทนกันได้”[6] สำหรับ โบนและแรนนี (H.A. Bone, Austin RANNEY) กล่าวถึงความหมายของกลุ่มผลักดัน “เมื่อใดที่กลุ่มผลประโยชน์ตัดสินตกลงใจที่จะนำปัญหาของเขาไปสู่รัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์จะกลายเป็นกลุ่มผลักดัน หรือกลุ่มอิทธิพล หรือกลุ่มผลประโยชน์ในทางการเมือง”

---

[2]ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษไทย* (พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองศิลป์การพิมพ์, 2524), 196-197.

[3]H. R. Mahood, *Interest Group Politics in America, A new Intensity* (Englewood, Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1990), 11.

[4]Ibid., 12.

[5]ประภาส ปิ่นตบแต่ง, *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*, 67-68

[6]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

ตามทรรศนะของ ไซซเลอร์ (Harmon ZEIGLER) อธิบาย กลุ่มผลักดันว่า “กลุ่มในรูปขององค์การที่แสวงหาอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยปราศจากเจตนาที่จะนำเอาสมาชิกของกลุ่มไปทำหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐบาล”ขณะเดียวกัน James Madison ได้อธิบายสาเหตุของการเกิดขึ้นของกลุ่มเฉพาะ (factions) ว่ามีเหตุผลมาจากความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายทรัพย์สิน เพราะเมื่อมนุษย์แต่ละคนมีทรัพย์สินไม่เท่ากันจึงนำไปสู่การรวมกลุ่มกันเพื่อทำหน้าที่ในการพิทักษ์หรือป้องกันทรัพย์สินให้กับตนหรือผู้ที่มีทรัพย์สินอื่น ๆ และทำหน้าที่เรียกร้องให้กับกลุ่มที่ยังไม่มีทรัพย์สิน นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความแตกต่างในความสามารถทางสติปัญญาและความชำนาญพิเศษที่ไม่เท่ากัน เมื่อมนุษย์อยู่ในสังคมเสรีก็จะเกิดกลุ่มเฉพาะของผู้คนที่มีความสามารถเหมือน ๆ กัน ซึ่งจะนำมาสู่การรวมกลุ่มเพื่อพิทักษ์ปกป้องกันและเรียกร้องทรัพย์สินเช่นกัน[7]

David Truman (1951) เสนอว่าความสลับซับซ้อนของสังคมที่เพิ่มขึ้นเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการขยายตัวของกลุ่มผลประโยชน์ โดยความสลับซับซ้อนของสังคมก็คือ ลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจและการแบ่งแยกความเฉพาะในโครงสร้างทางสังคม (Social differentiation) รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เช่น ความจำเพาะทางด้านธุรกิจที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจในลักษณะของวงจรหรือกระบวนการ ซึ่งปฏิสัมพันธ์แบบวงจรของธุรกิจที่ทำเฉพาะด้าน[8]

มอริส ดูแวร์เซ่ (Maurice DUVERGER) ได้อธิบายถึง “กลุ่มผลประโยชน์”นั้นเป็นไปในทางตรงกันข้าม คือมิได้เข้าร่วมโดยตรงในการแสวงหาอำนาจหรือในการใช้อำนาจรัฐ กลุ่มผลประโยชน์จะปฏิบัติการเพื่อมีอิทธิพลเหนืออำนาจรัฐ ในขณะที่องค์การของกลุ่มแยกอยู่ต่างหาก หมายความว่า กลุ่มผลประโยชน์ใช้อิทธิพล “บีบบังคับ” ผู้บริหารประเทศ ตามทรรศนะของแกรแฮม วู๊ดตั้น (Graham Wootton) กลุ่มผลประโยชน์หมายถึง กลุ่มทุกกลุ่ม หรือองค์การทุกองค์การที่แสวงหาอิทธิพลเหนือนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ตามวิธีทางที่กำหนด ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธที่จะรับผิดชอบโดยตรงที่จะปกครองประเทศ และเป็นของผู้ร่วมทัศนะที่ได้ทำการเรียกร้องต่อกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม และเมื่อใดที่กลุ่มผลประโยชน์นี้กระทำการเรียกร้องข้อเสนอของตน โดยผ่านสถาบันใด ๆ ของรัฐบาลก็ตาม กลุ่มผลประโยชน์นี้จะกลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง (Political Interest Groups) และเมื่อใดที่กลุ่มผลประโยชน์ปฏิบัติการในระดับการเมือง กลุ่มนี้จะถูกเรียกว่ากลุ่มผลักดัน (Pressure Groups)[9] นอกจากนี้กลุ่มดังกล่าวยังมี “เครือข่าย” (Net

---

[7]เรื่องเดียวกัน, 70.

[8]เรื่องเดียวกัน.

[9]Graham Wootton, *Interest Groups* (Engle-Wood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall Inc., 1970), 1-2 อ้างถึงใน บรรพต วีระสัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์, สุรพันธ์ ทับสุวรรณ์, *รัฐศาสตร์ทั่วไป* (PS 103) ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537.

Ref. code: 25595603030023BOC

Work) ดังกล่าวยังสามารถเชื่อมโยงหน่วยงานระดับท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานระดับชาติได้ ยิ่งไปกว่ายังสามารถประกอบไปด้วยตัวแสดงระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังเป็นไปได้ที่เครือข่ายนโยบายจะไม่ต้องประกอบไปด้วยหน่วยงานของรัฐบาลเป็นสำคัญ[10] ซึ่งอาจก่อตัวขึ้นได้เองตามธรรมชาติหรืออาจเกิดจากการจัดตั้งขึ้น โดยหากพิจารณาการจัดตั้งเครือข่ายดังกล่าวในสังคมไทยสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ อันได้แก่ 1.เครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้งหรือได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ 2.เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 3.เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยสถานการเป็นตัว กำหนด[11]

2.1.1 กลุ่มผลประโยชน์ดั้งเดิม

เกิดจากการรวมกันขึ้นได้โดยอาศัยอาชีพเดียวกันเป็นหลัก และมักจะมีอยู่ในสังคมประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศแถบยุโรปตะวันตก ซึ่งมักจะเน้นเฉพาะสาขาวิชาชีพ เช่น อาชีพแพทย์ ทนายความ นักกฎหมาย นักการศาสนา กลุ่มทางสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสาเหตุของการรวมกลุ่มกันได้ เนื่องมาจากความผูกพันในทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางประเพณี ตลอดจนความเชื่อถือต่าง ๆ[12] ลักษณะโครงสร้างของกลุ่มผลประโยชน์ดั้งเดิม นอกจากจะเป็นกลุ่มอาชีพเก่าแก่ของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าโครงสร้างเกี่ยวกับจำนวนและผู้นำก็มีลักษณะสอดคล้องกันกับพรรคการเมืองแบบดั้งเดิม กล่าวคือ จำนวนสมาชิกของกลุ่มมีจำนวนไม่มาก เนื่องจากผู้ประกอบอาชีพแพทย์ หรือนักกฎหมายนั้นมีไม่มาก จึงเป็นกลุ่มของชนชั้นหนึ่งของสังคม ที่มีบทบาทและความสำคัญ สำหรับผู้นำของกลุ่มนั้นเป็นผู้มีบารมีอาวุโสสูง ลักษณะก็เช่นเดียวกันกับพรรคการเมืองแบบคอรัส หรือคณะกรรมการในพรรคการเมือง

2.1.2 กลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่

ลักษณะของกลุ่มดังกล่าวเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ และจะปรากฏอยู่ในประเทศอุตสาหกรรม เป็นส่วนใหญ่ สมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์นี้สามารถรวมกัน หรือมีความผูกพันกันได้โดยเหตุผลที่ว่า มีผลประโยชน์ร่วมกันในทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีผลต่อกลุ่มผลประโยชน์ในทางการเมือง ที่รวมกันโดยเหตุผลทางการเมือง คือมีผลประโยชน์ร่วมกันในทางอุดมการณ์ทางการเมือง โดยกลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่เมื่อพิจารณาโครงสร้างของกลุ่มในเรื่องผู้นำกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่มแล้ว จะเห็นว่ามีสมาชิกเข้าร่วมมีเป็นจำนวนมาก กลุ่มผลประโยชน์

---

[10]Martin J. Smith, *Pressure power and policy, State autonomy and policy network in Britain and the United States* (New York: Harvester Wheatsheaf, 1993), 65.

[11]พระมหาสุทิตย์ อาภากโร, *เครือข่าย, ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, 2547), 109-110.

[12]วิทยา นภาศิริกุลกิจ, สุรพล ราชภัณฑารักษ์, *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537), 223-234.

Ref. code: 25595603030023BOC

แบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นมวลชนคล้ายกันกับพรรคการเมืองแบบมวลชน ส่วนผู้นำของกลุ่มผลประโยชน์นี้จะได้ตำแหน่งโดยการต่อสู้ทางการเมืองภายในกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีลักษณะของการเป็นประชาธิปไตยมากกว่ากลุ่มอื่น โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวคิดกลุ่มผลประโยชน์จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างหรือบริบททางสังคม เศรษฐกิจการเมืองมักเป็นเงื่อนไขหลักที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม กล่าวคือในบริบทของสังคมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดความต้องการผลประโยชน์ใหม่ ๆ ที่นำมาสู่การรวมกลุ่มของปัจเจกชนภายใต้ผลประโยชน์ใหม่เพื่อที่จะใช้กลุ่มดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการบรรลุผลประโยชน์[13]

2.1.3 กลุ่มทฤษฎีระดมทรัพยากร (Resource Mobilizations Theory)

เป็นทฤษฎีที่นักสังคมศาสตร์ได้สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยในการอธิบายปฏิบัติการทางสังคมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นโดยให้ความสนใจกับปัญหาการระดมมวลชน การเลือกใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพ และเงื่อนไข ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางสังคม ซึ่งได้ให้ความสนใจต่อประเด็นคำถามในเรื่องขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยเฉพาะมิติด้านทรัพยากร ผู้นำ และยุทธวิธีการเคลื่อนไหว รวมทั้งการวิเคราะห์โครงสร้างโอกาสทางการเมือง ที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางปฏิบัติการของขบวนการทางสังคม โดยทฤษฎีดังกล่าวถือเป็นการอุดช่องโหว่ของกรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบกลุ่มกดดัน (The politics of pressure groups) สังคมเพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์มากขึ้น

จากงานเขียน “The Logic of Collective Action” ของ Mancur Olson ซึ่งอธิบายถึงการคำนวณผลได้ผลเสียของการเข้ามามีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล โดยงานเขียนดังกล่าวได้มองข้ามพื้นฐานแนวคิดของการเข้าร่วม “ความเดือดร้อน” (Grievances) จะเป็นเงื่อนไขที่เพียงพอของการเกิดกระบวนการทางสังคม ประเด็นที่น่าสนใจในงานเขียนดังกล่าวได้มีการเสนอว่าการเกิดขึ้นของขบวนการทางสังคมหรือกลุ่มต่าง ๆ เป็นเรื่องธรรมดา เนื่องจากได้มีการคำนวณหรือคาดการณ์ถึงการมีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้เหตุผลของผลประโยชน์ร่วมกัน (Collective Goods) หรือผลประประโยชน์สาธารณะ (Public Goods) ตลอดจนปรากฏการณ์ทางการเมืองโดยทั่วไปแล้ว ผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าเมื่อกลุ่มคนเหล่านี้ต่างมีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่เหตุใดจึงไม่เข้าร่วมในกลุ่มดังกล่าว หรือไม่เข้าร่วมในบางสถานการณ์ [14]

---

[13]ประภาส ปิ่นตบแต่ง, *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*, 71.

[14]Mancur Olson. JR, *The Logic of Collective Action, Public goods and the Theory of Groups* (Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1965).

Ref. code: 25595603030023BOC

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในงานเขียนดังกล่าวเกี่ยวกับมุมมองการนำเสนอเกี่ยวกับปัจเจกบุคคลที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกระทำหมู่ในบางสถานการณ์เนื่องจากมีสิ่งเร้าหรือกระตุ้น อาทิเช่น การลงโทษ แรงจูงใจหรือการใช้ค่าตอบแทนเป็นตัวล่อเป็นต้น จากกรณีดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การกระทำหมู่ (Collective Action) ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยสองประการคือ เหตุกระตุ้นร่วม (Collective incentives) และเหตุกระตุ้นสำหรับปัจเจก (Sellective incentive) ถึงแม้ว่าเหตุกระตุ้นร่วมจะมีลักษณะตอบสนองตลอดจนเป็นเงื่อนไขร่วม แต่ไม่ได้หมายความว่าเหตุที่กระตุ้นดังกล่าวก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกระทำหมู่ (Collective Action) นอกจากบริบทต่าง ๆ จะเป็นเหตุผลที่ทำให้บุคคลดังกล่าวต้องกระทำสิ่งเหล่านั้น[15]

นอกจากนี้ปัจเจกที่มีเหตุมีผลจะเข้าร่วมกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม” (collective goods) ถ้าต้นทุนของการเข้าไปมีส่วนร่วมของปัจเจกไม่มากไปกว่าผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล จึงอยู่ที่การคิดคำนวณผลได้ผลเสียของการเข้ามีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล การกระทำการร่วมต้องการแรงกระตุ้นส่วนบุคคลและโครงสร้างหรือกลไกที่จะทำให้เกิดการลดต้นทุน การวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมจึงเกี่ยวข้องกับองค์กรการเคลื่อนไหว (Social Movement Organization-SMO) เพราะองค์กรการเคลื่อนไหวจะเข้ามาทำหน้าที่ในการรวบรวมทรัพยากร ได้แก่ เงิน แรงงาน ความสมานฉันท์ เป็นต้น และสร้างกิจกรรมในการระดมทรัพยากร ดังนั้น ความสำเร็จ ล้มเหลว หรือการสร้างผลสะเทือนโดยการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับผู้คนและองค์กรที่อยู่ภายนอก ประกอบกับองค์กรการเคลื่อนไหวยังให้ความสำคัญด้านยุทธวิธีการต่อสู้ ได้แก่ ยุทธวิธีการระดมผู้สนับสนุน ยุทธวิธีดึงสาธารณชน เมื่อกระทำการภายใต้บริบททางสังคม RM จึงมองว่า ขบวนการทางสังคมสามารถสร้างและใช้ประโยชน์จากบริบทหรือสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ได้ เช่น พื้นที่สื่อ หรือเครือข่ายทางสังคมที่ดำรงอยู่ สถาบันทางสังคมบางอย่าง[16]

ประเด็นที่น่าสนใจจากงานของ Mancur Olson อีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการนำเสนอแนวคิด “แบบแผนของมนุษย์ทางเศรษฐกิจที่สมเหตุสมผล”(Rational Economic Man Model) กล่าวคือเป็นตัวแบบที่พยายามอธิบายกลุ่มผลประโยชน์โดยไม่ยอมจ่าย (Free Rider) ที่เป็นปัญหาของกลุ่มผลประโยชน์ขนาดใหญ่ โดยได้เพิ่มประเด็นในการอธิบายเกี่ยวกับ “ผู้ตัดสินใจแบบสมเหตุสมผล” ภายใต้ฐานคิดโดยกลุ่มปัจเจกบุคคลดังกล่าวจะตัดสินใจภายใต้การมีผลประโยชน์ที่สุดและเลือกที่จะเข้ากระบวนการรวมกลุ่มหรือการกระทำหมู่ (Collective Actions) เพื่อเหตุผลของ “ผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม”(Collective Goods) โดยพบว่าการกระทำดังกล่าวหากได้รับการ

---

[15]Ibid.

[16]ประภาส ปิ่นตบแต่ง, *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*, 78.

Ref. code: 25595603030023BOC

เสนอผลประโยชน์มากกว่าหรือเท่ากับต้นทุนที่เสียไป คือ “เหตุกระตุ้นสำหรับปัจเจก” (Selective Incentive) สามารถจำแนกได้สามประเภท กล่าวคือ

1. ผลประโยชน์ทางวัตถุ (Material Benefit) หมายถึงรางวัลตอบแทนที่ได้จากการเข้าร่วมในรูปแบบของรายได้หรือบริการที่สามารถประเมินค่าเป็นตัวตัวเงิน

2. ผลประโยชน์ทางด้านสถานะทางสังคม (Status Intensives) กล่าวคือสิ่งที่ได้รับทางด้านมิติหรือภาษีสังคมตลอดจนการเข้าร่วม หรือการมีบทบาทในกลุ่ม

3. ผลประโยชน์ในแง่การบรรลุอุดมการณ์ คติความเชื่อหรือค่านิยม (Purposive or Expressive Rewards)

โดยประเด็นที่น่าสนใจในการจัดแยกประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าว กระทำได้ยากกว่าการแยกประเภทพรรคการเมือง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นองค์การที่เกี่ยวข้องเฉพาะปฏิบัติการทางการเมือง นอกจากนี้จะเห็นได้ว่ากลุ่มผลักดันนั้นส่วนใหญ่แล้วเป็นองค์การที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง (Non political Organizations) และที่สำคัญที่สุด การบีบบังคับทางการเมืองไม่ใช่กิจกรรมหลักเบื้องต้นของกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มต่าง ๆ เท่าที่ปรากฏอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสมาคม องค์การที่ไม่มีจุดประสงค์ในทางการเมือง ต่างก็มีโอกาสที่จะปฏิบัติในฐานะกลุ่มผลักดันได้ในบางกรณี เท่าที่สภาพแวดล้อมทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม จะเอื้ออำนวยให้

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวหากนำมาวิเคราะห์กับการศึกษา กลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทยที่ได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจในการผลักดันนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม และเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในความสัมพันธ์ที่มี อยู่ระหว่างกลุ่มภาคประชาสังคม หรือกลุ่มต่าง ๆ และรัฐบาล โดยจะก่อตัวขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตลอดจนรัฐบาล[17] จะเห็นได้ว่า การปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นผลนำไปสู่การตระหนักว่าการมีผลประโยชน์เชิงนโยบาย ตลอดจนการพยายามผลักดันนโยบายเพื่อให้เกิดสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตน ดังจะเห็นได้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการส่งกลุ่มไปเข้าร่วมในการกระบวนการกำหนดนโยบายต่าง ๆ หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลอาจจะเป็นแบบเข้มขึ้น คือ การที่กลุ่มต่าง ๆ เข้าถึงการตัดสินใจของรัฐบาลและมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบาย[18] โดยทั้งในแง่ของรูปแบบการเข้ามาลงทุนในกิจการต่าง ๆ อย่างครบวงจรตั้งแต่ธุรกิจอุตสาหกรรมการเกษตร เครื่องจักร

---

[17]ศิรินภัทรา สถาพรวงศ์, “นโยบายสิ่งมีชีวิตต่อต่อพันธุกรรม”, (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552).

[18]Edward O. Laumann and David Knoke, *Organizational state, Social choice in national policy domains* (Wisconsin: University of Wisconsin Press, 1987), 13, Quote in Martin J. Smith, 1993, 56.

Ref. code: 25595603030023BOC

เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ และการให้ความร่วมมือ ตลอดจนสนับสนุนทุนการวิจัยแก่นักวิชาการของไทยเป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นองค์กรภาครัฐ ที่มีความสัมพันธ์กันกับนักธุรกิจและบรรษัทข้ามชาติที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายตลอดจนการผลักดันกฎหมาย การสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับพืชตัดตัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการถ่ายทอดความรู้ชุดดังกล่าวแก่ กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

นอกจากนี้การวิเคราะห์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวผลักดันตลอดจนการต่อต้านนโยบาย GMOs พบว่าไม่ได้เกี่ยวพันเฉพาะเรื่องการเป็นอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์หรือธรรมชาติเพียงอย่างเดียว เนื่องจากประเด็น “วาทกรรมของ GMOs” กับการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร[19] และการทดลองวิทยาศาสตร์[20] ได้มีการอ้างอิงและถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง ภายใต้คำจำกัดความของคำว่า “ความมั่นคงทางด้านอาหาร” ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันในทั่วโลกเกี่ยวกับประเด็นและมุมมองที่ต่างกัน[21] ซึ่งในการศึกษาบทบาทของรัฐ และกลุ่มผลประโยชน์ต่อการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม พบว่ากลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่ที่มีบทบาท ตลอดจนอิทธิพลในการกำหนดนโยบายพบว่ามีความหลากหลายอาทิ เช่นกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ บรรษัทข้ามชาติ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มนักวิชาการ เป็นต้น

2.1.4 ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์

2.1.4.1 กลุ่มผลักดัน (Pressure Groups)

เป็นองค์การที่ก่อตั้งเพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่ไปเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจในนโยบายของรัฐให้เป็นประโยชน์แก่กลุ่มของตน ซึ่งตรงกันข้ามกันกับ “พรรคการเมือง” ซึ่งมีเป้าหมายที่จะเข้าไปบริหารนโยบาย คือ การใช้อำนาจรัฐ โดยกลุ่มผลักดันนี้ต้องการแต่เพียงเพื่อการมีอิทธิพลเหนือองค์การที่มีอำนาจตัดสินใจ ตลอดจนการใช้อิทธิพลเพื่อบีบบังคับนั้น อาจกระทำได้โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การขอมติ ขอความร่วมมือจากพลเมือง การใช้อิทธิพลบีบบังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคมมีโอกาสที่จะกลับกลายเป็นกลุ่มผลักดันหรือกลุ่มอิทธิพลได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้การผลักดัน หรือการบีบบังคับหรือที่

---

[19]Ibid.

[20]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[21]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

เรียกว่า ล็อบบี้ (LOBBY) ซึ่งหมายถึงการชี้ชวนเฉพาะตัวล็อบบี้คือลักษณะเฉพาะของกลุ่มผลักดัน ที่มีการจัดเตรียมที่พร้อมมูล และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุผล[22]

ดังนั้น คำจำกัดความของคำว่า “Pressure Groups” จึงเป็นเสมือนกลุ่มบีบบังคับในทางการเมืองต่อผู้บริหารประเทศ” โดยกลุ่มผลักดันหรือกลุ่มบีบบังคับนี้มีเจตนาที่จะแสวงหาอิทธิพล หรือมีอำนาจเหนือบรรดาบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจ และไม่ได้หมายความว่าจะส่งคนของกลุ่มเข้าไปใช้อำนาจเสียเอง คือ การเข้าไปอย่างไม่เป็นทางการ ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน จากสภาพในสังคมตะวันตก กลุ่มพลังที่เข้มแข็งหลายกลุ่มต่างก็มีตัวแทนของตนอยู่ในหน่วยงานของรัฐบาล และในหน่วยงานของรัฐบาล โดยที่มีการปกปิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแทนของกลุ่มและหน่วยงานของรัฐ[23]

จากงานเขียน Interest Group Politics in America : A new Intensity ของ H.R. Mahood เกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจในงานเขียนดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงความรุนแรงที่ได้ทวีขึ้นเรื่อย ๆ ในเรื่องประเด็นของบทบาทและการครอบงำส่วนต่าง ๆ ทางการเมือง อาทิเช่น สถาบันทางการเมือง ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ยุทธวิธีในการดึงเอากลุ่มคน หรือพลเมืองเข้ามาร่วม ซึ่งมีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วง ค.ศ.1970 นอกจากนี้ในกลุ่มการการเมืองใหม่ดังกล่าว ซึ่งโดยหลัก ๆ แล้วมีการใช้ทฤษฎีในการอธิบายอยู่ 2 กลุ่มทฤษฎีการเมือง โดยกลุ่มแรกกลุ่มทฤษฎีพหุนิยม (Pluralism) เชื่อว่าการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ก็มีส่วนร่วมในเชิงบวกทางการเมืองโดยทั่วไป การเมืองในระดับชาติยังถูกครอบงำโดยกลุ่มบริษัท บรรษัทเอกชน ที่ใช้นโยบายสาธารณะต่าง ๆ เพื่อเอื้อผลประโยชน์แก่ตนเอง[24]

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองดังกล่าวจะประสบกับปัญหาโดยทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการดึงดูดสมาชิกที่สนับสนุน เงินทุน ตลอดจนฐานเสียง อิทธิพล และอำนาจต่าง ๆ ที่มีผลให้กลายเป็นอำนาจทางการเมืองในที่สุด งานเขียนดังกล่าวยังได้อธิบายว่าความแตกต่างขององค์กรทางการเมืองได้เป็นเป้าหมายและแรงจูงใจค่อนข้างแตกต่างกันเช่น แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ (Economy Motivate) การได้รับการยอมรับนับถือจากสังคม ความพึงพอใจในส่วนของปัจเจกบุคคล ตลอดจนความนิยมชมชอบส่วนตัวในเรื่องของนโยบาย เป็นต้น ความรุนแรงของกลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าวได้เพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมการเลือกตั้ง

---

[22]บรรพต วีระสัย และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, สุรพันธ์ ทับสุวรรณ์, รัฐศาสตร์ทั่วไป.

[23]เรื่องเดียวกัน.

[24]H. R. Mahood, Interest Group Politics in America, A new Intensity.

Ref. code: 25595603030023BOC

ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ค่อนข้างสำคัญและแยกออกจากกันจากกลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าวไม่ได้

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการในงานเขียนดังกล่าวเกี่ยวกับกลุ่มพหุนิยมขาดใหญ่ ในแง่ของตัวแสดงและฐานอำนาจ ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของกลุ่มผลประโยชน์ระดับชาติเหล่านี้ล้วนมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยพบว่าสภาวะสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมส่งผลให้มีการปรับตัว ปรับปรุงกิจกรรมหรือเกิดการก่อตัวของกลุ่มองค์กรทางการเมืองขึ้นมาใหม่ ส่งผลให้กลุ่มผลประโยชน์เดิมได้ถูกท้าทายหรือถูกแทนที่โดยกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นองค์กรใหม่ ซึ่งเป็นประเด็นเป้าหมายในสิ่งที่ไม่ใช่ประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ระดับมหภาค แต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้รวมไปถึงการเมืองในระดับชาติด้วย โดยการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้มีความสลับซับซ้อน ซึ่งบางครั้งกลับพบว่ามีประเด็นความสนใจทางด้านเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้น

นอกจากนี้ในงานเขียนดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงความสามารถ หรือความเป็นมืออาชีพของการวิ่งเต้น (Lobbying) ตลอดจนความสลับซับซ้อนในการดำเนินการดังกล่าว โดยได้ยกประเด็นเหตุการณ์การดำเนินการวิ่งเต้นในสถานที่ราชการ ศาล เป็นต้น ตลอดจนการโน้มน้าวกลุ่มพลเมือง ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร เกี่ยวกับประเด็นปัญหาและสาระสำคัญต่าง ๆ เพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายประเด็นสาธารณะต่าง ๆ จนทำให้เกิดการตัดสินใจในข้อมูลของผู้มีอำนาจวินิจฉัยทางการเมือง โดยใช้ข้อมูลสนับสนุนที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนผู้สนับสนุนหรือทำการคัดค้านในประเด็นดังกล่าว เกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือกระบวนการออกกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งในการดำเนินการเหล่านี้กลุ่มผู้ทำการวิ่งเต้นได้มีการพัฒนาการทางกลยุทธ์ การกดดันวิ่งเต้นหรือการใช้อิทธิพลในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ยังจะเห็นได้ว่าประเภทของความสนใจของกลุ่มคนดังกล่าว ตลอดจนการใช้เทคนิคต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือความต้องการเป็นหลัก สำหรับประเด็นอีกประการหนึ่งที่ถือเป็นปัจจัยในการสร้างบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้สะท้อนให้เห็นว่า การใช้คอมพิวเตอร์ตลอดจนให้คุณค่ากับเทคโนโลยีสื่อสารสนเทศ ถือเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่เป็นประโยชน์ ต่อการวิ่งเต้น กดดันของกลุ่มบุคคลดังกล่าว เนื่องจากมีราคาถูกเมื่อเทียบกับประสิทธิภาพและผลลัพธ์อันทรงพลังที่ดีที่สุด[25]

ประการหนึ่งการที่สมาชิกได้มีส่วนร่วมในทัศนะ มีเป้าหมาย และกิจการตามโครงการของกลุ่มในอันที่จะมีอิทธิพลเหนือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือรัฐบาล และมีอิทธิพลต่อนโยบายของรัฐบาล กลุ่มผลักดันหรือกลุ่มอิทธิพลนี้มิได้มีเป้าหมายเหมือนกันกับพรรคการเมืองภายใต้ฐานคิดที่ว่าพรรคการเมืองต้องการชัยชนะ เพื่อจัดตั้งรัฐบาลปกครองประเทศ แต่กลุ่มผลักดัน

---

[25]Ibid.

Ref. code: 25595603030023BOC

นั้นมีเป้าหมายใหญ่คือ ผลประโยชน์ในการเป็นเจ้าของ หรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่จะมีผลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อสมาชิกของกลุ่มตน นอกจากนี้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มผลักดันจะอยู่ที่ขนาดที่ใหญ่หรือเล็ก ความมั่งคั่งในทางการเงิน อำนาจต่อรอง เป้าหมาย แต่วิธีการดำเนินงานนั้นเกือบจะเหมือนหรือคล้ายกัน คือ วิธีการที่จะมีอิทธิพลเหนือมติมหาชน (Public opinion) ประกอบกับกลุ่มผลักดันยังมีเป้าหมายที่จะมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ตัวอย่างของกลุ่มผลักดันเหล่านี้คือ ลอบบี้ (Lobbies) องค์การทางด้านธุรกิจต่าง ๆ องค์การเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน องค์การทางเกษตรกรรม สหภาพแรงงานทั่ว ๆ ไป องค์การทางศีลธรรม องค์การทางศาสนา เป็นต้น

2.1.4.2 กลุ่มอุดมการณ์ (Ideological Groups)

เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นมาหรือมีวิธีการดำเนินการที่เป็นโดยเสรี และด้วยใจสมัคร (Voluntary associations) และจะต้องเป็นองค์การหรือสมาคมที่ไม่ได้ถือกำเนิดขึ้นมาและดำรงอยู่ได้ด้วยการอุปถัมภ์ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยทางอ้อมจากรัฐ หรือจากรัฐบาล โดยคำว่าอุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ภาวะอันสมบูรณ์ อุดมการณ์มักเน้นในเรื่องความเชื่อศรัทธาโดยไม่ใช้หลักเหตุผลประกอบ ซึ่งลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ทางอุดมการณ์คือ กลุ่มนี้มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมสนับสนุน อุดมการณ์ ส่งเสริมความคิด เป้าหมายของกลุ่มไม่ได้มุ่งเฉพาะที่จะรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเท่านั้น แต่จะรักษาผลประโยชน์ให้แก่คนทุกคน คนทุกชั้น คนทุกเพศและคนทุกวัย[26]

จากงานเขียน Politics and Market : The World's Political Economic System ของ Charles E. Lindblom โดยประเด็นที่น่าสนใจที่กล่าวถึงการที่ตำแหน่งหรือชนชั้นที่ได้รับสิทธิพิเศษหรือข้อยกเว้นของกลุ่มพหุนิยมทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ในประเด็นมุมมองเกี่ยวกับประเด็นของแนวความคิดของเรื่องวัฏจักร (Cirlarty) หรือการตั้งใจในการควบคุม (Control Volitions) กระทั่งในกระบวนการประชาธิปไตยเอง การมุ่งประเด็นของกลุ่มกดดัน จากชนชั้นสูงของสังคม ตลอดจนการจำกัดความปรารถนาของกลุ่มคนเหล่านั้น อย่างไรก็ตามทุก ๆ ตัวเลือกจากสิ่งที่เป็นจริงตลอดจนในการแข่งขันมักจะมีข้อจำกัดเสมอ ตลอดจนถูกตีกรอบให้แคบลงเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ในทุกการพัฒนาการทางด้านทางเลือก ตลอดจนการอภิปรายหรือการโต้เถียงกันกันค่อนข้างรุนแรง และได้มีการพิจารณาผลกระทบกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ความถดถอยในการต่อสู้[27]

---

[26]Ibid.

[27]Charles E. Lindblom, *Politics and Market, The World's Political Economic System. Library of Congress*, (New York: USA, 1917).

Ref. code: 25595603030023BOC

ในงานเขียนดังกล่าวยังได้มีการยกเอากรณีบริบททางการเมืองในอเมริกา มาประกอบในการอธิบายซึ่งได้ถูกครอบงำอย่างสมบูรณ์อย่างเห็นได้ชัดจากสองขั้วอำนาจพรรคการเมืองขนาดใหญ่อันทรงอิทธิพลเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีความสำคัญที่เกี่ยวโยงกันอย่างสลับซับซ้อน ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกับการใช้สื่ออย่างเข้มข้นในสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการเข้าผูกขาดและมีอำนาจที่สามารถควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถกล่อมเกลาและหาเสียงทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นต้น จะเห็นได้ว่างานเขียนดังกล่าวเป็นแม่แบบในการอธิบายหรือวิเคราะห์ประเด็นความสัมพันธ์ เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบทุนนิยม และการศึกษาแนวพหุนิยม (Pluralistic) ตลอดจนในแง่ของเศรษฐศาสตร์การเมือง

นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบการตลาดที่ได้มีการสร้างคำถามชวนคิดเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร ตลอดจนการทำงานของระบบกลไกลตลาด ซึ่งประเด็นที่สำคัญสำหรับการอธิบายในงานเขียนดังกล่าว เกี่ยวกับบริบทการอธิบายการขยายตัวเป็นอย่างมาก ตลอดจนการตระหนักเกี่ยวกับการเมืองและระบบตลาด ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ค่อนข้างสำคัญที่จะส่งผลให้ระบบตลาดและกลไกลต่าง ๆ ทำงานได้ดีที่สุดสำหรับการตัดสินใจในการสร้างสรรค์และโอบอุ้มผลประโยชน์ รวมทั้งนวัตกรรม ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ไม่มีประสิทธิภาพที่จะกำหนดคุณค่าที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับคุณค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายทางสังคม ตลอดจนความยุติธรรมทางเศรษฐกิจเป็นต้น

จากกรณีดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์ถึงบทบาทการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาล ในการกำหนดนโยบายหรือทิศทางเกี่ยวกับ GMOs ของไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าจุดหมายสำคัญของกลุ่มต่าง ๆ นี้คือ การป้องกันผลประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งแบ่งแยกตามสาขาของสังคมผลประโยชน์อาจหมายถึง ผลประโยชน์เฉพาะของกลุ่มหรือผลประโยชน์นอกกลุ่ม คือผลประโยชน์ทั่วไปที่เป็นสาธารณะ รวมถึงจุดหมายสุดท้ายคือ การมีอิทธิพลเหนือนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ในประเทศไทยยังมีการจำแนกกลุ่มผลประโยชน์ออกเป็นหลายกลุ่ม ทั้งที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ในฐานะองค์กรของภาครัฐ และองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ อาทิเช่น กลุ่มองค์กรบรรษัทข้ามชาติ กลุ่มองค์กรเอ็นจีโอ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอุดมการณ์เช่น กลุ่มกรีนพีช กลุ่มสมัชชาคนจน ฯลฯ โดยกลุ่มองค์กรดังกล่าวมานั้นมีการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายของตน ตลอดจนการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในด้านนโยบายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของประเทศไทย ทั้งในแง่ของการออกกฎหมาย การออกคำสั่ง การอนุญาตนำเข้า-ส่งออก การปลูก ทดลองค้นคว้า เป็นต้น

กรณีศึกษาเรื่อง Policy Net Work and the GM crops Issue. Assessing the Unity of a dialectical Model of Policy Network ในงานเขียนดังกล่าวได้มีการวิเคราะห์การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างของตัวแสดง โครงสร้าง เครือข่ายตลอดจนเนื้อหาต่าง ๆ และเครือข่าย การแสดงออกทางด้านนโยบาย เพื่อที่จะทำความเข้าใจ ตลอดจนการอธิบายถึงสภาวะการ

Ref. code: 25595603030023BOC

เปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะอธิบายการเปลี่ยนผ่านของเครือข่าย และชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนของตัวทฤษฎี โดยในบทความได้ยกประเด็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่ทรงอิทธิพลทางเศรษฐกิจ (Power Economic Interests) และกลุ่มที่กดดันทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Lobby) ซึ่งมองว่าโดยปกติแล้วกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่ค่อนข้างมีอิทธิพลในการกดดันค่อนข้างมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นกรณีศึกษาอาหาร หรือพืชจีเอ็มโอ และความเห็นแง่มุมต่างของสาธารณะชน กลุ่มผู้บริโภค ที่มีบทบาทในเหตุการณ์ดังกล่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือนักวิทยาศาสตร์ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญ ได้มีการถูกนำเอาบุคคลเหล่านี้มาอ้างอิงหรือได้รับความน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก ตลอดจนเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีอิทธิพลอันทรงพลังต่อกลุ่มผลระโยชน์กลุ่มต่าง ๆ

กรณีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในแง่ของนโยบายดังกล่าวเกี่ยวกับพืช GMO ในปัจจุบันค่อนข้างมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยได้มีการนำเอาทฤษฎีนโยบายเครือข่าย (Network Theory) ของ Marsh และ Smith มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำเอาประเด็นการถกเถียงเกี่ยวกับจุดข้อบกพร่องของตัวทฤษฎี ที่นำมาใช้ในการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาโดยจากกรณีการศึกษาดังกล่าว ซึ่งผลสรุปพบว่าทฤษฎีนโยบายเครือข่าย ไม่สามารถที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเครือข่ายได้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มผลประโยชน์หากพิจารณาตามหลักของความเป็นจริงจากพฤติกรรมแล้วเป็นการรวมตัวของกลุ่มชน ที่มีผลประโยชน์ได้ยึดถือเอาแนวอาชีพเดียวกันเป็นหลัก เมื่อการรวมตัวกันดำเนินไปได้ด้วยดี มีการจัดองค์การที่ดี มีประสิทธิภาพแล้ว กลยุทธ์หลักในการในการเคลื่อนไหวเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ผลประโยชน์หรือความต้องการของตนเอง มักใช้การกระทำหมู่ (Collective actions) ด้วยยุทธวิธีการขัดขวางในระบบปกติ (Disruptive tactics) ได้แก่ การระดมมวลชนตลอดจนผู้สนับสนุน (Mass Mobilizations) การสร้างอัตลักษณ์ร่วม (Collective identity) ของผู้คนที่ร่วมขบวนการหรือการสร้างเหตุการณ์ชุมนุมประท้วง เป็นต้นซึ่งกรณีการสร้างอิทธิพลผ่านวิธีดังกล่าว ก็จะสามารถสร้างพลังและเปลี่ยนแปลงกลายเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพล (Influencer) และอำนาจ (Power) เหนือรัฐบาล เหนือผู้บริหารประเทศได้ ตลอดจนการนำไปสู่การต่อต้านขัดขวาง หรือการปราบปรามของรัฐหรือฝ่ายต่อต้านขบวนการทางสังคม (Counter Movement)[28]

จากการศึกษาเรื่องการผลักดัน GMOs ในประเทศไทยโดยมีมุมมองที่ประเด็นที่ถกเถียงกันในประเด็นเรื่องด้านของหลักการเกี่ยวกับประชาธิปไตยกับอาหารแนวคิดเรื่อง “อธิปไตยทางอาหาร”(Food Sovereignty) พยายามเชื่อมโยงการเมืองกับระบบอาหารโดยหัวใจสำคัญคือการสร้างประชาธิปไตยในระบบอาหาร (Democratization of food system) ที่ต้องลด

[28]ประภาส ปิ่นตบแต่ง, กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม, 83.

Ref. code: 25595603030023BOC

การผูกขาดด้านการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารของบรรษัทเอกชน การปฏิรูปที่ดิน การสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ และสิทธิชุมชนในการกำหนดทรัพยากรท้องถิ่น[29] ซึ่งหลักการทั้งหมดอยู่บนเหตุผลที่ว่าการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศจะช่วยสนับสนุนสิทธิชุมชน เพิ่มการตรวจสอบบรรษัท และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน[30] นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวผลักดัน ตลอดจนการต่อต้านนโยบาย GMOs พบว่าไม่ได้เกี่ยวพันเฉพาะเรื่องการเป็นอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์หรือธรรมชาติเพียงอย่างเดียว เนื่องจากประเด็น“วาทกรรมของ GMOs” กับการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร[31] และการทดลองวิทยาศาสตร์[32]ได้มีการอ้างอิงและถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง ภายใต้คำจำกัดความของคำว่า “ความมั่นคงทางด้านอาหาร” ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันในทั่วโลกเกี่ยวกับประเด็นและมุมมองที่ต่างกัน[33]

2.2 งานวิจัยเกี่ยวข้อง

กฤษฎา บุญชัย กล่าวถึงทรรศนะเรื่องทรัพยากรอาหาร (Food Resources) แนวคิดดังกล่าว เป็นพัฒนาการทางแนวคิดล่าสุดของขบวนการเคลื่อนไหวของชุมชนเกษตรกรรายย่อย และองค์กรเอกชนที่ต่อสู้กับปัญหาความยากจน การขาดแคลนอาหาร ความเสื่อมของนิเวศ การสูญเสียความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเสื่อมสลายของระบบสิทธิการจัดการทรัพยากรตลอดจนการผลิตของชุมชน ทุกขภาพจากระบบเกษตรแผนใหม่ ซึ่งปัญหาทั้งหมดมีสาเหตุสำคัญจากทุนนิยมเสรีอันมี

---

[29]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[30]วีระ หวังสัจจะโชค, “จับเข่าคุยนักรัฐศาสตร์ บทเรียนการเมืองว่าด้วยเรื่อง”“บทเรียนการเมืองว่าด้วยเรื่อง จีเอ็มโอและอธิปไตยทางอาหาร,”*มติชนออนไลน์*, 23 ธันวาคม 2558, http://www.matichon.co.th/news (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2558).

[31]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[32]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[33]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

กลุ่มทุนโลกาภิวัตน์ด้านเกษตรและการค้าเสรี และรัฐในหลายประเทศที่ถูกผนวกควบจากทุนโลกาภิวัตน์ให้กลายเป็นกลไกหนึ่งในการผูกขาดอำนาจเศรษฐกิจการค้า และการจัดการทรัพยากรเพื่อการสร้างความมั่งคั่งของทุนชาติและทุนข้ามชาติ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดเรื่องทรัพยากรอาหารจึงเป็นการร้อยเรียงขึ้นมาจากแง่มุมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก โดยมีเกษตรกรรายย่อย ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของการวิเคราะห์ที่สำคัญ ในขบวนการเคลื่อนไหวระดับโลกก็ได้มีแนวคิดสำคัญที่เป็นฐานของแนวคิดทรัพยากรอาหาร ได้แก่ แนวคิดเรื่องสิทธิในอาหาร (Rights to food) ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของหลักการสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงทางอาหาร (Food security) ซึ่งมุ่งวิเคราะห์เรื่องปัญหาการขาดแคลน อดอยากอาหารของคนจน ที่สัมพันธ์กับภาวะความยากจน แนวคิดเรื่องอธิปไตยทางอาหาร (Food Sovereignty) ที่มุ่งเน้นไปที่สิทธิของเกษตรกรรายย่อย ชุมชนท้องถิ่นในการเข้าถึง จัดการอาหารและทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิตอาหารเพื่อความอยู่รอด ผาสุก ยั่งยืนว่าเป็นหัวใจสำคัญของปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้น

แนวคิดเหล่านี้มีจุดเน้นการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน ทั้งขัดแย้งและหนุนเสริม วิภาษวิธีของแนวคิดข้างต้นจึงก่อเกิดเป็นแนวทางเรื่องทรัพยากรอาหารที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น ก่อนที่จะทำความเข้าใจสาระสำคัญและองค์ประกอบของแนวคิดเรื่องทรัพยากรอาหาร เราควรจะเริ่มต้นสำรวจถึงสภาพปัญหาการขาดแคลนอาหาร และภาวะหิวโหย อันเป็นบริบทพื้นฐาน แล้วจึงเจาะลึกไปถึงแนวคิดเรื่องสิทธิในอาหาร ความมั่นคงทางอาหาร และอธิปไตยทางอาหาร อันเป็นกระบวนแนวคิดในการวิเคราะห์ปัญหา และเสนอทางออก[34]

กฤติมา โกมลฐิติ ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาข้าว ที่มีการตัดแต่งพันธุกรรม : ศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาของการตัดแต่งทางพันธุกรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัยของแมลง นก หนู สัตว์ และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ อาจสูญพันธุ์ โดยจากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีชีวภาพจากระบวนการพันธุวิศวกรรมยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย จึงอาจเกิดปัญหาในด้านการจัดการ ป้องกัน ควบคุม และเยียวยา เนื่องจากกฎหมายประเทศไทยยังมีเพื่อครอบคลุมถึง และมีการออกกฎหมายมาประกาศใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น โดยยังไม่มีกฎหมายในระยะยาวในการป้องกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางให้มีการจัดทำกฎหมายเพื่อควบคุมพืชที่มีการตัดแต่งทางพันธุกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้มีผลบังคับใช้โดยเร็วพลันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดังกล่าว ให้มีความเหมาะสมรัดกุมและเพียงพอ โดยผู้ศึกษาได้มีการศึกษามาตรการต่างประเทศ เช่น สหรัฐ ยุโรป และมีการตอบสนองการนำมาประยุกต์ใช้ ในการบริหารจัดการ การป้องกัน ควบคุม และเยียวยาให้ควบคุมทุกกระบวนการ

---

[34]กฤษฎา บุญชัย และคนอื่น ๆ, *แนวความคิดและนโยบายฐานทรัพยากรอาหาร*, *แผนงานฐานทรัพยากรอาหาร* (นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี, 2550).

Ref. code: 25595603030023BOC

ตั้งแต่กระบวนการศึกษากันในห้องทดลอง ระบบการวิจัย ทั้งในห้องปฏิบัติการและแปลงไร่นาทดลอง เป็นต้น และมีการปรับปรุงระบบการตรวจสอบที่โปร่งใสมีกระบวนการและเทคนิคที่ชัดเจน เป็นต้น [35]

กฤช ฤทธา ได้ทำการศึกษาเรื่องสิทธิเกษตรกรในการอนุรักษ์และเข้าถึงพันธุ์พืชโดยมีการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสาธารณะอินเดียและราชอาณาจักรไทย โดยได้ศึกษาเรื่องสิทธิเกษตรกรที่เป็นประเด็นนำเอาไปพิจารณาในเวทีระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในการถ่วงดุลกับระบบกฎหมายทางทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประเทศบางประเทศไม่เห็นด้วยกับสิทธิเกษตรกร แต่บางประเทศก็เห็นว่าสิทธิเกษตรกรไม่ใช่แค่แนวคิดแต่ควรจะปรากฏจริงอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้การศึกษาชิ้นดังกล่าวได้มีการศึกษาเปรียบเทียบสิทธิเกษตรกรในอินเดียมาเปรียบเทียบกับไทย ทั้งในแง่ของภูมิหลัง ตลอดจนสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ การผลิต เกษตรกรรม และได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของกฎหมายในอดีตจนถึงปัจจุบันที่ทั้งสองประเทศ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรทั้งแง่ของ พระราชบัญญัติสิทธิในการอนุรักษ์ การเข้าถึงพืชพื้นเมือง ตลอดจนประเด็นที่ควรได้รับการเยียวยาจากภาครัฐ นอกจากนี้ในทรรศนะของผู้ศึกษาได้มีมุมมองและข้อเสนอเกี่ยวกับสิทธิของเกษตรกรโดยแบ่งเป็นประเด็นคือ การยอมรับเกษตรกรในฐานะนวัตกรรม เนื่องจากเกษตรกรก็มีส่วนในการอนุรักษ์ปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์พืชและการป้องกันการผูกขาดทางเมล็ดพันธุ์และความมั่นคงทางอาหารของโลก การควบคุมเมล็ดพันธุ์ การแบ่งผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุ์พืช การคงรูปแบบวิถีเกษตรกรแบบดั้งเดิมไว้ เป็นต้น นอกจากนี้ในข้อเสนอแนะของผู้ศึกษามีความเห็นว่าประเทศไทยควรมีการรับรองสิทธิเกษตรกร ตลอดจนการกำหนดความสำคัญของคำว่า “เกษตรกร”และการส่งเสริมวิถีชีวิตเกษตรกรแบบดั้งเดิม[36]

วีระ หวังสัจจะโชค ศึกษาประเด็นความมั่นคงทางอาหารในอาเซียน : บทสำรวจร่วมสมัย โดยศึกษาประเทศในอาเซียนกับความมั่นคงทางอาหารมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางอาหารในอาเซียนในมิติต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาประเด็นเรื่องการกำหนดทางเรื่องของนโยบาย ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ในการดูแลประชาชนในด้านความมั่นคงทางอาหารในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) ที่สร้างความเชื่อมโยง (connectivity) ทางด้าน

---

[35]กฤติมา โกมลฐิติ, “มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาข้าวที่มีการตัดแต่งพันธุกรรม, ศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549).

[36]กฤช ฤทธา, “สิทธิเกษตรกรในการอนุรักษ์และเข้าถึงพันธุ์พืชโดยมีการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสาธารณะอินเดียและราชอาณาจักรไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556).

Ref. code: 25595603030023BOC

ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมโดยจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้เสนอแนะในประเด็นเกี่ยวกับการผนึกความร่วมมือด้านความมั่นคงทางอาหาร เน้นที่การผลิตสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน ตลอดจนการส่งเสริมการแข่งกันของอาหาร สินค้า เกษตร และป่าไม้ในภูมิภาค การสร้างความร่วมมือทางด้านความมั่นคงทางอาหารของประเทศสมาชิก ภายใต้หลักกติการะหว่างประเทศ และการสร้างมาตรฐานในการรับรองการค้าระหว่าง ประเทศอย่างเป็นธรรม

นอกจากนี้ได้มีการเสนอแนะแนวทางความร่วมมือในหลายประเด็น เช่น ความร่วมมือระดับภูมิภาค (regional level) ในการ จัดการปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ทั้งในด้านการจัดการความเสี่ยงและการสำรองอาหาร ในระดับภูมิภาค เพื่อป้องกันสภาวะวิกฤตจากภัยพิบัติธรรมชาติหรือวิกฤตเศรษฐกิจ,การสร้างแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ในการดูแลด้านความมั่นคงทางอาหารทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยผลผลิตทางการเกษตรที่ยั่งยืน และการสร้างกรอบการค้าและความร่วมมือในภูมิภาคอันส่งเสริมกระบวนการผลิตและค้าขายอาหาร และลดข้อจำกัดในเรื่องของพรมแดนทางการเมืองและเศรษฐกิจ การส่งเสริมการเกษตรในเขตเมือง (urban agriculture) นอกจากนี้ประเด็นการมีระบบฐานข้อมูลเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนความมั่นคงทางด้านอาหาร ตลอดจนมีการพัฒนาฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนี้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านความมั่นคงทางอาหาร ทั้งในด้านของทางวิทยาศาสตร์ อาหาร อุตสาหกรรมการเกษตร และด้านเศรษฐกิจสังคม[37]

ธัญชนก คงเด่นฟ้า ศึกษาพันธกรณีของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพ ภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1999[38] โดยในงานได้ศึกษาถึงความสำคัญที่ประเทศไทยมีพันธะต่อพิธีสารดังกล่าว เนื่องจากในสภาวะปัจจุบันประเทศไทยไม่อาจปฏิเสธได้ถึงการมีสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นการค้าระหว่างประเทศ ตามทรรศนะของผู้ศึกษามีความเห็นว่ากฎหมายทีเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ที่บังคับใช้ในประเทศไทยที่มีอยู่ยังไม่เป็นระบบชัดเจน และกระจัดกระจายยังไม่มีกฎหมายใดที่บังคับโดยตรง และนอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าหากมีการประกาศกำหนดให้สิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรมเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมาย รวมทั้งการออก

---

[37]วีระ หวังสัจจะโชค, *รายงานวิจัยเรื่อง ความมั่นคงทางอาหารในอาเซียน : บทสำรวจร่วมสมัย,* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2557).

[38]ธัญชนก คงเด่นฟ้า, “ศึกษาพันธกรณีของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1999,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552).

Ref. code: 25595603030023BOC

หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ และยอมรับหลักการตามพิธีสารไม่จำเป็นต้องมีการออกกฎหมายใหม่แต่อย่างใด โดยในงานเขียนดังกล่าวได้มีการชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาที่สำคัญของไทยเกี่ยวกับสถานการณ์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ คือความสลับซับซ้อนของหน่วยงาน และไม่มีการประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประสิทธิภาพ ในการดำเนินการขององค์กรเหล่านี้ ประกอบกับผู้ศึกษายังได้มีการเสนอแนะแนวทางทางด้านนโยบายและมาตรการตลอดจนองค์กรโดยในทางนโยบายเสนอแนะแนวทางที่สอดคล้องเกื้อหนุนกันไม่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง และนโยบายเป็นไปเพื่อให้เกิดความสูงสุดแก่เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ตลอดจนการทำให้เกิดกลไกการอยู่ร่วมกันทั้งนโยบายเกษตรอินทรีย์และสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรมและการจัดทำแผนมุ่งเป้าพัฒนา โดยมองอย่างเป็นระบบและแนวทางการปฏิบัติ การศึกษาวิจัยพัฒนา ตลอดจนการนำไปใช้อย่างเป็นประโยชน์

พรรณพร โสรัตยาทร ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองผู้บริโภคจากผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพืชตัดต่อทางพันธุกรรม โดยประเด็นที่ผู้ศึกษาได้เน้นการศึกษาในการทดลองของการผลิตการนำเข้า และการแสดงฉลากการเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพืชผักทางพันธุกรรม รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ในเรื่องพืชตัดต่อทางพันธุกรรม โดยจากประเด็นการศึกษาในเรื่องดังกล่าวพบว่า กฎหมายในปัจจุบันของไทยที่เกี่ยวกับพืชตัดต่อกับการไม่ครอบคลุมและไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ เพราะเจตนารมณ์ส่วนใหญ่เพื่อบังคับใช้กับพืชตัดต่อทางพันธุกรรม หรือผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะบทบัญญัติที่ออกมาจึงมีขอบเขตและมีเฉพาะเรื่องเท่านั้น และตามทรรศนะของผู้ศึกษาเห็นว่าการออกกฎหมายที่ใช้เรื่องของกระบวนการทางพันธุวิศวกรรมเป็นเรื่องที่เหมาะสม โดยการบัญญัติหลักเกณฑ์ทั้งกระบวนการ การทดลอง ทดสอบ ผลิต การจำหน่าย การนำเข้า ส่งออก รับผิดชอบ และบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน โดยอยู่บนบัญญัติของหลักป้องกันไว้ก่อนล่วงหน้า รวมทั้งมีองค์กรเฉพาะในการควบคุมตรวจสอบและกำกับดูแลให้เป็นตามกฎหมายที่สำคัญการมีกำหนดให้มีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทอย่างเหมาะสม เพื่อให้สิทธิของผู้บริโภคได้รับความรู้อย่างทั่วถึง[39]

ปริญ์ญาภรณ์ เต็งประเสริฐ ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม โดยมีข้อเสนอแนะมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหากฎระเบียบในการศึกษา ในประเด็นการศึกษามีการแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนมีพระราชบัญญัติความ

---

[39]พรรณพร โสรัตยาทร, “มาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองผู้บริโภคจากผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพืชตัดต่อทางพันธุกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552).

Ref. code: 25595603030023BOC

ปลอดภัยทางชีวภาพจะมีผลบังคับใช้ และระยะหลังจากที่มีพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพมีผลบังคับใช้โดยจากเสนอแนะในระยะแรกสามารถดำเนินการได้ทันทีโดยอาศัยกฎหมายที่มีอยู่เดิมออกกฎหมายลำดับรอง เพื่อดูแลประเด็นที่เป็นช่องว่างเช่นประเด็นส่งออก ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2522 ประกาศในบทมาตรฐานของสินค้าเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมครอบคลุมไปถึงสินค้าที่เกิดจากการวิจัย และพัฒนาภายในประเทศด้วย หรือการควบคุมการส่งออกจริงนำเข้าสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม สำหรับในระยะที่ 2 เน้นการให้มีการจัดทำกฎกระทรวงรองรับเมื่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ....มีผลบังคับใช้เสริมสร้างขีดความสามารถทางการวิจัยความปลอดภัยทางชีวภาพของสินค้าดัดแปลงทางพันธุกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่จะใช้ในการเจรจา หรือต่อรองในเวทีการค้า นอกจากนี้ตามทรรศนะของผู้ศึกษาเห็นว่าควรจัดตั้งหน่วยงานให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองและประสานงานเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมไปยังหน่วยงานผู้รับผิดชอบในภารกิจต่าง ๆ เพื่อลดความสับสนให้กับผู้ปฏิบัติกิจกรรม[40]

ศิรินภัทรา สถาพรวงศ์ ได้ศึกษาเรื่องนโยบายสิ่งมีชีวิตต่อพันธุกรรม ได้ศึกษาการกำหนดนโยบาย พืชตัดแต่งทางพันธุกรรมของประเทศไทย โดยใช้แนวคิดเรื่องเครือข่ายนโยบาย เพื่อศึกษาถึงประเด็นบทบาทกลุ่มต่าง ๆ ต่อการกำหนดนโยบาย โดยมีเงื่อนไขด้านทัศนคติตลอดจนผลประโยชน์ในแต่ละกลุ่มที่พยายามมีปฏิสัมพันธ์กันกับรัฐบาลตลอดจนผลักดันให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตนเอง โดยประเด็นที่น่าสนใจในงานการศึกษาชิ้นดังกล่าวได้มีการศึกษาในด้านเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเชิงลึกที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจกำหนดนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ารัฐบาลได้มีท่าทีในการประนีประนอมตามความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ และกำหนดนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับฝ่ายที่สนับสนุน และคัดค้านพืชตัดต่อทางพันธุกรรมเพื่อรักษาฐานเสียงของตนเอง[41]

สุภัฐ ดารา ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลต่อการก่อตัวของนโยบายสาธารณะที่มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะซึ่งได้มีการพิจารณามาตรการของไทยและมาตรการของต่างประเทศที่เกี่ยวกับภาพปัญหา โดยเชื่อมโยงกับกรอบนโยบายสาธารณะและทฤษฎีระบบ ในการก่อตัวของนโยบายสาธารณะซึ่งพบว่าประเทศไทยได้มีการ

---

[40]ปริญญาภรณ์ เต็งประเสริฐ, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551).

[41]ศิรินภัทรา สถาพรวงศ์, “นโยบายสิ่งมีชีวิตต่อพันธุกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552).

Ref. code: 25595603030023BOC

กำหนดนโยบายและมาตรการของรัฐบาล แต่ยังไม่มีกฎหมายในการควบคุม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัจจัยในการกำหนดนโยบายคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการส่งออกสินค้าการเกษตร ทั้งในรูปวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์แปรรูป ที่กลุ่มผู้นำเข้าอย่างสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา มีการออกมาตรการ โดยมาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทำให้การส่งออกลดลง หากไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบวัตถุดิบได้โดยกฎหมายต่าง ๆ เช่นกฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีการออกกฎหมายในการควบคุมดูแล แต่ประเด็นสำคัญที่ภาครัฐยังขาดการเอาใจใส่ ตลอดจนการขาดบุคลากรที่มีความรู้ ในการกำหนดนโยบายมาตรการต่าง ๆ ที่รองรับ[42]

สิทธิพล วิบูลย์ธนากล ได้ศึกษาเรื่อง GMOs ภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ตามทรรศนะของผู้เขียนกล่าวถึง GMO มีความสับสน 2 ประการ ประการแรกคือ ความสับสนของ GMO ปลอดภัยหรือไม่ ประการที่สอง ความสับสนของมิติการค้า กล่าวคือ ไม่มีกติกาการสินค้า GMO ชัดเจน การที่สังคมไม่ได้ใช้คำตอบอย่างชัดเจนว่า GMO ปลอดภัยหรือไม่ เป็นผลให้หน่วยงานเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีผู้ผลิต ผู้บริโภค ไม่ทราบว่าควรมีพฤติกรรมอย่างไร ในความกำกวมดังกล่าวที่สังคมยังสับสน หลายฝ่ายพยายามยัดเยียดทัศนคติเกี่ยวกับพืชที่ตัดต่อพันธุกรรมให้ผู้บริโภค ในทรรศนะงานเขียนเล่มดังกล่าวได้มีการรวบรวมระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ฉบับนโยบายของประเทศต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการกำหนดระบบการค้า สินค้า ที่มีการตัดแต่งทางพันธุกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับมาตรการต่าง ๆ เช่น บทบาทของรัฐบาลที่จะระดมทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ความปลอดภัย การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค นอกจากนี้ตามทรรศนะได้กล่าวว่าปัญหาเรื่องสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งในมิติการค้าการผลิตตลอดจนการกระทบต่อความปลอดภัยมั่งคงของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมไม่ใช่ความรับผิดชอบของประเทศใดประเทศหนึ่งและการทำข้อตกลงภายใต้ระเบียบการค้าที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องรับรู้และตระหนักโดยได้มีการยกตัวอย่างกรณีศึกษาจากประเทศต่าง ๆ[43]

สิทธิกร นิพภยะ ได้ศึกษาเรื่องข้อพิพาทว่าด้วย GMOs ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพยุโรป กล่าวถึงกรณีพิพาท EU- Biotech ประเด็นที่น่าสนใจดังกล่าวเป็นประเด็นวิวาทะ

---

[42]สุภัฐ ดารา, “การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กรณีศึกษา : มาตรการของประเทศไทยและกรณีความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545).

[43]สิทธิพล วิบูลย์ธนากล, *GMOs ภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ,* เอกสารวิชาการหมายเลข 1 โครงการ WTO Match (จับกระแสองค์การการค้าโลก) (กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547).

Ref. code: 25595603030023BOC

เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ GMO และความขัดแย้งในระหว่างการได้เสรีทางการค้ากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยในงานเขียนกล่าวว่าได้มีการนำเสนอสาเหตุของการเกิดข้อพิพาทผลการวินิจฉัย ข้อวินิจฉัย ตลอดจนผลสรุปผลการศึกษาข้อพิพาทว่าด้วย GMOs ระหว่างสหรัฐกับสหภาพยุโรป นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่สนใจในการศึกษาความขัดแย้งดังกล่าว ได้ตั้งบนพื้นฐานความขัดแย้งระหว่างการมุ่งเปิดการค้าเสรี การค้ากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยสหรัฐได้ฟ้อง WTO ว่าด้วยการพิจารณาอนุญาตนำเข้าและทำการตลาดผลิตภัณฑ์ GMO เป็นการกีดกันทางการค้าขณะที่ยุโรปได้แยกการคิดพิจารณาตลอดจนมาตรการกรปกป้อง ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปและประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการป้องกันการใช้ (Precautionary Principle) อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัยของมนุษย์ สัตว์ พืช และเป็นการกระทำตามสิทธิในพิธีสารคาร์ตาเฮนา ซึ่งมีข้อตกลงส่วนหนึ่งภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ[44]

อรรัมภา รัตนมณี ได้มีการศึกษาปัญหาในการใช้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD) และความแตกต่างในสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIP) เพื่อคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพในประเทศกำลังพัฒนา[45] โดยศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อนุสัญญาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ในการเกิดผลกระทบของการคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพในประเทศกำลังพัฒนาอย่างไร โดยเน้นการประกันทรัพย์สินทางปัญญา และเปรียบกับการคุ้มครองทรัพยากร ชีวภาพ ภูมิประเทศท้องถิ่น และปัญหาโจรสลัดชีวภาพที่เป็นปัญหาในประเทศที่กำลังพัฒนา ตามระบบทรัพย์สินทางปัญญาความตกลงทริปส์ เป็นระบบที่อยู่ภายใต้แนวคิดความคุ้มครองของเอกชน (Private Property) เป็นการคุ้มครองประเภทเครื่องชั่ง เครื่องจักรกล เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำระบบทรัพย์สินทางปัญญามาคุ้มครองจึงไม่มีความเหมาะสมหลายประการ และนำไปสู่ปัญหาเช่น ประเทศที่พัฒนาแล้วนำทรัพยากรชีวภาพไปใช้โดยไม่มีการอนุญาตจากประเทศที่กำลังพัฒนา ประเทศที่พัฒนาถือเป็นโจรสลัดทางชีวภาพ นอกจากนี้ในการเขียนยังได้มีการยกเอากรณีตัวอย่างมาประกอบการอธิบาย เช่นกรณียุโรปการรณรงค์สิทธิบัตรขมิ้นชันของอินเดีย กรณีญี่ปุ่นจดสิทธิบัตรเปล้าน้อยของไทย กรณีสิทธิบัตรกวาวเครือ กรณีสิทธิบัตรข้าวหอมมะลิ (ข้าวจัสมาติ และข้าวขาวดอกมะลิ) เป็นต้น และในงานเขียนได้มีการ

---

[44]สิทธิกร นิพภยะ, *ข้อพิพาทว่าด้วย GMOs ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพยุโรป*, เอกสารวิชาการ หมายเลข 14 (กรุงเทพฯ: โครงการ WTO Watch, 2550).

[45]อรรัมภา รัตนมณี, “ปัญหาในการใช้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD) และความแตกต่างในสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIP) เพื่อคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพในประเทศกำลังพัฒนา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551).

Ref. code: 25595603030023BOC

ผสมผสานแนะแนวทางการแก้ปัญหา โดยควรแก้ไขข้อตกลงทริปส์ มาตรา 27.3 (b) โดยการผนวกเอาสิทธิเกษตรและชุมชนทองถิ่นไปใช้จะต้องมีการบอกกล่าวล่วงหน้า และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมแก่คนในชุมชนและคนพื้นเมืองท้องถิ่น โดยวิธีดังกล่าวจะทำให้ประเทศที่ไม่ได้ให้สัตยาบรรณในอนุสัญญา แต่ด้วยความที่เป็นสมาชิกทริปส์อยู่แล้วจะต้องปฏิบัติตามอย่างที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

อรชา นภสินธุวงศ์ อรรถจินดา ศึกษาความเห็นของผู้บริโภค ต่ออาหาร GMOs จึงมีการศึกษาหลายชิ้นที่ต้องการพิสูจน์ สำรวจความคิดเห็น ที่แท้จริงของ ผู้บริโภคต่ออาหาร GMOs การสำรวจโดย ชนานันท์ คงธนาฤทธิ์ (2543) Damrongchai et al. (2001) Thai Topic (2547) และสุดใจ จงวรกิจวัฒนา (2548) โดยภาพรวม พบว่าผู้บริโภคไทยมีความหลากหลาย ในระดับความรู้เกี่ยวกับ GMOs และการ รับรู้เกี่ยวกับ GMOs มีทัศนคติ ความกังวล และการยอมรับอาหาร GMOs แตกต่างกัน การศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับ ความคิดเห็นและความรู้ของผู้บริโภค เกี่ยวกับ GMOs แต่ไม่สามารถบอกได้ว่า ผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร GMOs หรือไม่ Krualee and Napasintuwong (2010) ได้สำรวจผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าใน ซุปเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 340 ราย เพื่อทดสอบว่าปัจจัยใด กำหนดการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร GMOs การศึกษาพบว่าผู้บริโภคกว่าร้อยละ 60 ตอบว่าจะไม่ซื้ออาหาร GMOs แต่มี โอกาสจะตัดสินใจซื้ออาหาร GMOs มากขึ้น หากเขาเชื่อว่าอาหาร GMOs ทำให้ สินค้าราคาถูกลงและมีโอกาสจะเลือกซื้อ อาหาร GMOs น้อยลงหากเขาเชื่อว่าอาหาร GMOs อาจก่อให้เกิดภูมิแพ้[46]

[46]บทสัมภาษณ์ อรชา นภสินธุวงศ์ อรรถจินดา, “คุณกลัวไหม ที่จะกินอาหารจีเอ็มโอ,” ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 15-17.

Ref. code: 25595603030023BOC

บทที่ 3
บทบาทของรัฐบาลไทยกับแนวนโยบายการออกกฎหมาย สิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

สำหรับการศึกษาในของบทที่ 3 เป็นการศึกษาข้อมูลโดยการวิเคราะห์จากเอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายถึงนโยบายทางด้านอาหารจากแต่เดิมที่เป็นไปในทิศทางต่าง ๆ เช่นการผลิตพืชผลทางการเกษตรแบบดั้งเดิมในสมัยโบราณ ตลอดจนการก่อตัวของแนวนโยบายการนำเอาพืชตัดแต่งทางพันธุกรรมเข้ามาในประเทศไทย เพื่ออธิบายนโยบายความมั่นคงทางด้านอาหาร ก่อนและหลังการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ที่ได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่ผลิตเพื่อเลี้ยงชีพและเลี้ยงประชากรในประเทศ และได้มีการขยายฐานการผลิตและปรับปรุงสาธารณูปโภคที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตเพื่อการส่งออก ตลอดจนการใช้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ตลอดจนสาระสำคัญในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

นอกจากนี้การวิเคราะห์หน่วยงานต่าง ๆ ในภาครัฐที่ได้เกิดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม เมื่อมีการอนุญาตให้ทำการทดลองเกี่ยวกับ GMOs ในประเทศไทยอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบันที่รัฐไทยที่กำลังจะมีการพิจารณาในการผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม และด้านความปลอดภัยทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ เป็นประเด็นที่น่าสนใจในบทดังกล่าวทั้งนี้ เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นการสร้างหน่วยงาน และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของภาครัฐทั้งในและต่างประเทศที่มีความสัมพันธ์กันอย่างน่าสนใจ โดยประเด็นเหล่านี้ส่งผลต่อกระบวนการและแนวคิด แนวปฏิบัติ ขององค์กรย่อยที่ทำหน้าที่ในการประสานงานเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม และด้านความปลอดภัยทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ภายใต้ความร่วมมือกับสถาบัน หรือองค์กรระหว่างประเทศที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการวิจัย การให้ทุนการศึกษา ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการนำเสนอข้อมูล แรงจูงใจ ตลอดจนการมีส่วนในการตัดสินการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ตลอดจนการมีอิทธิพลในการผลักดันกฎหมายหรือพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม และด้านความปลอดภัยทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ของไทย เพื่อประกอบการอธิบายเหตุกระตุ้นสำหรับปัจเจก (Selective incentive) เหตุกระตุ้นร่วม (Collective incentives) การกระทำหมู่ (Collective

Ref. code: 25595603030023BOC

Action) ที่ก่อตัวขึ้นของกลุ่มผลประโยชน์ และเครือข่ายภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ในการต่อต้านนโยบาย หรือการสนับสนุนการกำหนดจากกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ ภายใต้แนวคิดอธิปไตยทางอาหาร สิทธิแห่งอาหาร และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ

จากกรณีดังกล่าวพบว่าหากประเด็นการผลักดันร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้สำเร็จย่อมแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนทิศทางการเกษตร และความมั่นคงทางด้านอาหารของไทย ไปจากเดิมเพื่อปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลาเกือบ 20 ปี นโยบายดังกล่าวมีความก้าวหน้าน้อยมากเนื่องจากเกิดสภาวะการชะงัก ทั้งการถูกต่อต้าน จากกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนการพยายามผลักดันสวนกระแสสังคม ซึ่งประเด็นดังกล่าวจึงน่าสนใจศึกษาที่เพื่ออธิบายถึงประเด็นการเข้ามามีบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนผู้มีอิทธิพลที่มีบทบาทต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของภาครัฐทั้งในด้านประเด็นการกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายต่าง ๆ การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม กลุ่ม NGO ตลอดจนการมีภาคีร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

3.1 รัฐไทยกับการอนุญาตนำเข้าและการทดลองพืชตัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศไทย

3.1.1 รากฐานแนวความคิดการก่อตัวของความไม่มั่นคงทางด้านอาหารของไทย

ประเด็นเรื่องความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้และปลูกป่าโดยชุมชนและเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้มีการจัดการ และเผยแพร่องค์ความรู้และการพัฒนาด้านอาหารศึกษาทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสมของบุคคลและชุมชน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการผลิตและการบริโภคที่เกื้อกูลกันในระดับชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ส่งเสริมการนำวัตถุดิบทางการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนและที่เหลือใช้จากการเกษตรมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งด้านอาหารให้กับเกษตรกรและชุมชนอย่างเป็นระบบ

แต่อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจดังกล่าวเกี่ยวกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์ถึงการวางรากฐานการพัฒนาภายใต้ความช่วยเหลือ ตลอดจนรับเอาอิทธิพลแนวความคิด ระบบต่าง ๆ จากประเทศตะวันตก ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ระบบการศึกษา ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิชาการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพิจารณาในแง่

Ref. code: 25595603030023BOC

ของประเด็นความมั่นคงทางด้านอาหาร ซึ่งได้มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของรัฐ ระบบการศึกษาทั้งระบบ อยู่ภายใต้ระบบความคิดการจัดการทางด้านอาหาร ที่เน้นการผลิตแบบเชิงเดี่ยว และเอื้ออำนวยต่อระบบอุตสาหกรรมทั้งระบบ (โดยอเมริกาเป็นต้นแบบ) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากกรณีการพยายามขององค์ภาครัฐที่ผ่านมา มีความพยายามในการเสนอนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (GMOs) ที่ตัวแทนคณะกรรรมการที่มีความเกี่ยวข้องกับบรรษัทเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีอำนาจในการกำหนดนโยบายหรือร่างกฎหมาย ไม่มีการต่อต้านแต่เห็นเป็นเรื่องธรรมดา เพราะประเทศไทยถูกวางรากฐานต่าง ๆ ในแบบประเทศตะวันตกมาโดยตลอด[1] โดยนโยบายดังกล่าวถูกมองว่าเป็นการเตรียมพร้อม เพื่อที่จะรองรับระบบการปลูกพืชแบบเชิงเดี่ยว หรือพืชชนิดเดียว ซึ่งเป็นการวางรากฐานการปลูกพืชดัดต่อทางพันธุกรรม

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการกระตุ้นแนวความคิดการนำเอาพืชแต่งทางพันธุกรรมเข้ามาใช้ดังจะเห็นได้จากแรงกระตุ้นจากภายนอกเริ่มใช้นโยบาย “ปฏิวัติเขียว” อย่างจริงจัง อันประกอบด้วยการส่งเสริมการปลูกพืชเพื่อการพาณิชย์บางประเภท การใช้พันธุ์ปรับปรุงที่ให้ผลผลิตสูง การจัดระบบการผลิตเชิงเดี่ยว การใช้สารเคมีทางการเกษตร การจัดการแรงงานเพื่อเร่งสร้างผลผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งออก อันเป็นการระบบที่เป็นรากฐานต่อการพัฒนาต่อยอดเพื่อสามารถส่งเสริมปลูกพืช GMOs ในเชิงพาณิชย์ได้ในอนาคต[2] แม้ผลผลิตการเกษตรจะขยายตัวหลายเท่า แต่ชาวนา ชาวไร่กลับประสบปัญหาความยากจน มีหนี้สิน ต้องขายที่ดิน และเปลี่ยนตัวเองเป็นแรงงานทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร และหลั่งไหลของสู่ภาคเมืองมากขึ้น ปัญหาที่สำคัญยิ่งไปกว่านโยบายเกษตรก็คือ นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมโดยรวมมุ่งดูดกลืนทรัพยากรจากชนบทมาสร้างความมั่งคั่งให้กับเมืองและอุตสาหกรรม พร้อมกับกดให้ภาคชนบทอยู่ในภาวะตกต่ำและต้องพึ่งพาภาคเมืองตลอดเวลา ในสภาวะสถานการณ์เช่นนี้ความอดอยาก ความรู้สึก "กลัว" หรือไม่มั่นคงต่อการมีอาหารเพื่อการยังชีพกลายเป็นปัญหาใหญ่ของชาวนา ชาวไร่ แต่ในเมืองกลับมีความมั่นคง และมั่งคั่งในเรื่องอาหาร

3.1.2 บทบาทของรัฐไทยกับการวางรากฐานความมั่นคงทางด้านอาหารยุคใหม่

จากการศึกษาถึงประเด็นโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงทางด้านอาหารของไทยทั้งก่อนการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และหลังการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติแล้วพบว่า จากแต่เดิมในยุทธศาสตร์ระดับประเทศของไทยได้มีการส่งเสริมพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหารและการ

---

[1]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[2]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

อยู่ดีกินดีของประชาชนโดยการมุ่งสนับสนุนการเกษตร และสิ่งอุปโภคบริโภคขั้นพื้นฐานเป็นหลักทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าจากกรณีที่ ก่อนการมีแผนพัฒนานาเศรษฐกิจแห่งชาติ สังคมไทยมีการดำรงชีพแบบพอเพียงมีการผลิตในภาคการเกษตรในระดับครัว ระดับหมู่บ้านและการส่งขายภายในประเทศ ตลอดจนมีการส่งออกเป็นรายได้หลัก ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้มีการนำเอานโยบายการเกษตรเข้ามาบรรจุเป็นหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติด้วย

ในการสนับสนุนภาคการเกษตรเพื่อเลี้ยงประชากร และความมั่นคงทางด้านอาหารภายในประเทศ ตลอดจนการสนับสนุนอุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อการพาณิชย์ ภายหลังการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติพบว่ารัฐได้มีการ สนับสนุนสิ่งสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาทิเช่น การชลประทาน การคมนาคมขนส่ง ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้ความรู้การเกษตรแก่ประชาชน และการสนับสนุนด้านเงินทุนสินเชื่อ เครื่องจักรการเกษตร เป็นต้น ตลอดจนมีการนำเข้าเครื่องจักรอุปกรณ์ และสารบำรุงพืชที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมการเกษตรเข้ามาภายในประเทศเพื่อปรับปรุงการผลิตให้ดีขึ้นและได้ผลผลิตที่เพียงพอต่อการบริโภค และรวดเร็วมีประสิทธิภาพในระยะเวลาที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ เพื่อการพาณิชย์และการส่งออกไปยังต่างประเทศ จากกรณีการสนับสนุนภาคการเกษตรในรูปแบบดังกล่าวอากล่าวได้อย่างชัดเจนว่า ภาครัฐได้สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมการเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานอันเป็นยุทธศาสตร์หลักของประเทศจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และได้มีการบรรจุ “ปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนการผลิตที่เน้นการเกษตรแบบผสมผสานและการเกษตรแบบอินทรีย์

แต่อย่างไรก็ตามภายใต้สภาวะกระแสการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน พบว่าภายหลังจากที่ประเทศไทยได้มีความตกลงร่วมมือระหว่างประเทศ ในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้การมีบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ บรรษัทและการหลั่งไหลของเงินทุนที่มีบทบาทในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการค้าระหว่างประเทศ การศึกษาค้นคว้าและวิจัยพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาประเทศในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุตสาหกรรมภาคการเกษตร ที่เป็นประเด็นหลัก ตลอดจนการสนับสนุนของภาครัฐในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

Ref. code: 25595603030023BOC

3.1.3 บทบาทของรัฐบาลไทยกับแนวนโยบายการพันธุวิศวกรรมและสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (genetic engineering-Genetically Modified Organisms)

การนำเอาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า “พันธุวิศวกรรม” คือ กระบวนการที่ได้นำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาชีววิทยาระดับโมเลกุล หรือ อณูชีววิทยา (molecular biology) นำมาประยุกต์ใช้ใน การปรับเปลี่ยน, ดัดแปลง, เคลื่อนย้าย, ตรวจสอบ สารพันธุกรรมดีเอ็นเอ (DNA), ยีน (gene) และผลิตภัณฑ์ของสารพันธุกรรมอย่างพวกอาร์เอ็นเอ (RNA) และโปรตีนของสิ่งมีชีวิต เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ และมีการนำเอาความก้าวหน้ามาประยุกต์ใช้ในการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงคุณภาพของพืชให้มีลักษณะตามที่ต้องการ เช่นการผลิตพืชที่มีความทนทานต่อโรค ทนต่อแมลงศัตรูพืช ทนต่อสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ และเพื่อทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิตหรือมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ รวมทั้งสามารถใช้ในการผลิตสารตั้งต้นในการผลิตยา ฮอร์โมนรักษาโรค วัคซีนป้องกันโรค และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่นสารตั้งต้นในการผลิตโพลิเมอร์จากแป้งข้าวโพดแทนการผลิตจากปิโตเลียม นอกจากนี้ในการนำเอาสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ทดลองปลูกในธรรมชาติครั้งแรกในปี ค.ศ.1986 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส อาร์เจนตินา และแคนาดา ซึ่งพืชเศรษฐกิจหลัก ๆ ที่มีการปลูก คือถั่วเหลือง ฝ้าย คาโนล่า และข้าวโพด โดยทั้งหมดได้มีการปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อให้มีความต้านทานโรค แมลงและสารกำจัดศัตรูพืช

สำหรับประเทศไทยได้มีมาตรการเกี่ยวกับพันธุวิศวกรรมซึ่งเป็นไปในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีชีวภาพซึ่ง ในปี พ.ศ. 2533-2535 ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการกำหนดมาตรการความปลอดภัยในการทำงานด้านพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพขึ้น จากการก่อตั้งดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเกิดแนวทางการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ สำหรับการทดลองทางพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ (Biosafety Guideline) โดยเป็นไปในสองแนวทางได้แก่ ระดับห้องปฏิบัติการ ใช้ทดลองเกี่ยวกับการสร้างหรือขยายจำนวนไวรอยด์ ไวรัส เซลล์ หรือสิ่งมีชีวิตใหม่ที่เกิดจากกระบวนการตัดต่อทางพันธุกรรม สำหรับในส่วนของระดับภาคสนาม ใช้เฉพาะพืชและจุลินทรีย์ทุกชนิดที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงการทดลองในสัตว์ที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม

3.2 การก่อตัวแนวนโยบายกับนโยบายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ

3.2.1 กรณีการศึกษามติคณะรัฐมนตรีกับการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม

สำหรับประเทศไทย การทดสอบพืชดัดแปลงพันธุกรรมหรือพืช GMOs ถือเป็นเรื่องที่ใหม่เป็นอย่างมากถึงแม้จะมีการดำเนินการทดสอบในภาคสนาม โดยหากเมื่อพิจารณาถึงนโยบายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ในสมัยรัฐบาลสมัย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี จะเห็นได้ว่าพืช

Ref. code: 25595603030023BOC

GMOs ชนิดแรก ที่ทำการทดสอบคือ มะเขือเทศโดยการใช้เทคนิคตัดต่อพันธุกรรมเพื่อแก้ปัญหาชะลอการสุก ซึ่งเป็นการใช้มะเขือเทศพันธุ์ FLAVR SAVR โดยนำเข้ามาโดยบริษัท Calgene จากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการทดสอบเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยทำการทดสอบและประเมินความเสี่ยงในแปลงทดลองภาคสนาม ที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และมีการกำกับดูแลการทดสอบและการใช้มาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพ ควบคุมโดยคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของไบโอเทค โดยการใช้ แนวทางปฏิบัติ เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Guidelines) ภาคสนาม ปี 2535 ของคณะกรรมการกลางฯ เป็นมาตรการควบคุมการทดสอบ

โดยในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายควบคุมการนำเข้าเมล็ดพันธุ์พืช GMOs ให้เป็นสิ่งต้องห้าม ในประเทศไทย ดังนั้นจึงสามารถทำให้การทดสอบเกี่ยวกับ GMOs สามารถทดลองได้อย่างเสรี[3] ทั้งนี้เนื่องจากหากการทดลองในระบบปิดมีความปลอดภัยกว่าทั้งในแง่การควบคุมการปนเปื้อน การควบคุมเชื้อโรคต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากมีพระราชบัญญัติ หรือหลังมีพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ จะต้องทำการขออนุญาต เนื่องจากการทดลองในระบบเปิด อาจเกิดการปนเปื้อน หรือมีเชื้อโรค เป็นต้น นอกจากนี้ตัวอย่างของกรณีความจำเป็นดังกล่าว เนื่องจากประเทศไทยมาสามารถผลิตถั่วเหลือง และข้าวโพดสำหรับเป็นอาหารของสัตว์เลี้ยงได้อย่างเพียงพอ และใน 1ปี สามารถปลูกผลผลิตและสำรองไว้สำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ภายในประเทศได้เพียง 30 วันเท่านั้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการอนุญาตเพื่อนำเข้า สำหรับใช้ในการเลี้ยงสัตว์อีก จำนวนมากสำหรับการชดเชยส่วนที่ขาดที่เหลือ คือ 90 วัน[4] สำหรับการออกกฎหมายควบคุมการนำเข้าในส่วนของการอนุญาตเพื่อสำหรับอาหารสัตว์เท่านั้น สำหรับนโยบายการการปลูกเพื่อเชิงการค้ายังไม่มีการอนุญาต แต่จะอนุญาตเฉพาะเพื่อการวิจัยเท่านั้น เนื่องจากเป็นความจำเป็นพื้นฐานของประเทศ[5] จากกรณีดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นของการเคลื่อนไหวกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ที่พยายามมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลเนื่องจากการมีผลประโยชน์ได้ หรือเสียประโยชน์จากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

---

[3]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[4]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[5]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

จากกรณี วันที่ 10 พฤษภาคม 2537 กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ได้ออกประกาศ ตามพระราชบัญญัติกักกันพืช พ.ศ. 2507 กำหนดพืช GMOs 40 ชนิด ให้เป็นสิ่งต้องห้ามและห้ามนำเข้า ยกเว้นเพื่อการศึกษาและวิจัย โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน 2537 เป็นต้นมา และประกาศเพิ่มอีก 49 ชนิดในปี 2546 รวมเป็นทั้งหมด 89 ชนิด ยกเว้นอาหารสำเร็จรูปที่ทำมาจากพืชดังกล่าว นอกจากนี้ในการศึกษาทดลองสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม มีการขออนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร นำเข้าพืช GMOs หลายชนิด เพื่อการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ และการทดสอบในโรงเรือน หรือ ห้องปฏิบัติการ การทดสอบในแปลง ทดลองภาคสนามขนาดเล็ก และการทดสอบในภาคสนามขนาดใหญ่ ซึ่งการทดสอบที่ระดับต่าง ๆ ดำเนินการไปได้เป็นที่น่าพอใจ

3.2.2 ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน

สำหรับประเด็นการทดลอง GMOs ในแปลงปลูกครั้งแรกซึ่ง บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด นำเข้าเมล็ดพันธุ์ฝ้ายดัดแปลงพันธุกรรม เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2538 เพื่อเข้ามาปลูกทดสอบในแปลงเปิดในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งฝ้ายบีทีเป็นพันธุ์ฝ้ายดัดแปลงพันธุกรรมที่เกิดจากการใส่ยีนของแบคทีเรียในดินลงไป เพื่อให้ฝ้ายผลิตพิษฆ่าแมลงบางชนิดได้เองโดยโปรตีนของแบคทีเรียในดินที่ถูกนำมาใส่ในฝ้าย ทำให้กลายเป็นพันธุ์ต้านทานแมลง ที่เป็นศัตรูของฝ้าย คือ หนอนเจาะสมอฝ้าย เมื่อกัดกินส่วนต่าง ๆ ของฝ้ายบีที โปรตีนชนิดนี้จะเข้าไปเจาะกระเพาะของหนอนจนเป็นรู ทำลายกระบวนการย่อย หนอนจะหยุดกินอาหารและตายไปซึ่งในแง่ผลดี เห็นอย่างชัดเจนเช่น ฝ้าย BT สมัยก่อนมีการใช้ยาฆ่าแมลงเป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมหลังจากมีฝ้าย BT สามารถลดการใช้สารเคมีผลผลิตดีกว่า[6] เป็นต้น โดยลักษณะการขออนุญาตการนำเข้าฝ้ายบีทีดังกล่าว เพื่อทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพ

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2540 กรมวิชาการเกษตรทำการทดลอง GMOs โดยเป็นผู้นำเข้า ต้นกล้าและเนื้อเยื่อมะละกอ GMOs จากมหาวิทยาลัยคอร์แนล ซึ่งได้กลายเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการถกเถียงกันระหว่างกลุ่มนักวิชาการ องค์กรเอกชน กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอุดมการณ์ในระดับต่าง ๆ ในแง่ของสิทธิ และความปลอดภัยในการบริโภค หรือการศึกษาค้นคว้าทดลอง และการปลูกพืชเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ดังกล่าวได้มีกระแสแนวคิดตลอดจนการต่อสู้กัน และนำไปสู่การมีอิทธิพลในระดับการตัดสินใจของรัฐบาลในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนตัดสินใจ การประกาศเผยแพร่ หรือ ระงับ ออกกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ตลอดจนได้มีการบุกรุกทำลายแปลงทดลอง และเกิดคดีการฟ้องร้องกันระหว่างศาลปกครอง โดยกรมวิชาการเกษตร ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจแปลงดังกล่าวเกี่ยวกับมีการสร้าง

---

[6]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ภาพลักษณ์ที่น่ากลัว ดังกรณี คนที่ไปทำลายแต่งตัวแบบชุดอวกาศ ทำให้เกิดภาพลักษณ์น่ากลัว ดังนั้นเมื่อมีการเผยแพร่ภาพการเข้าไปทำลายแปลงทดลอง[7]

จากกรณีดังกล่าวที่มีการทำลายแปลงทดลองเนื่องจากมีความกังวลในประเด็นเรื่องการปนเปื้อนลงสู่ธรรมชาติ ซึ่งกรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ทุกฝ่ายที่ต่างพากันหวาดกลัวกันมากก็คือ ทั้งเครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้เกี่ยวกับการทดลอง GMOs มีราคาสูง ตลอดจนการใช้งบประมานจำนวนมากในการทดลอง ดังนั้นเทคโนโลยีเหล่านี้มักเป็นของเอกชนหรือบรรษัทต่างชาติ จึงอาจสร้างความกังวลให้เกิดขึ้นถ้าไม่มีภาครัฐไม่ได้เข้ามาดูแลอย่างเข้มงวดและรัดกุม และในทางกลับกันหากบรรษัทข้ามชาติทำการทดลองเอง สิทธิบัตรต่าง ๆ ก็จะเป็นของต่างชาติทันที[8] ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการลงทุน ตลอดจนทุ่มงบประมาณมหาศาลเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี ในการเตรียมบุคลากร เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยแต่รัฐบาลยุคก่อนหน้านี้ ก็มีการเปลี่ยนใจอย่างกะทันหันไปมาเรื่อย ๆ อาจจะเป็นเพราะว่ามีความเกรงใจภาคประชาชน หรืออาจเป็นห่วงเรื่องของฐานเสียงหรือคะแนนความไว้วางใจจากภาคประชาชน เป็นต้น[9]

ดังนั้นจากอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่านโยบาย GMO ในประเทศไทยยังไม่มีความชัดเจนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการยืดมติ ครม.ปี 2550 ที่ห้ามไม่ให้มีการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะสามารถปลูกได้เฉพาะในโรงเรือนระบบปิด และนอกจากนี้ในประเด็นการนำเข้าเพื่อการบริโภคก็ยังไม่มีความชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันถ้ามีการนำเข้าถั่วเหลือง หรือข้าวโพด ไม่ควรมีการปนเปื้อน 5% เป็นต้น ประเด็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การวิจัยหนึ่งในนั้นก็มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ เกี่ยวกับพืชและสัตว์ ตลอดจนการค้าสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตรเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีนโยบายแล้ว แต่ยังขาดประเด็นเรื่องของการมีกฎหมายเพื่อรองรับ กิจกรรมและยุทธศาสตร์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามจากข้อเสนอแนะของนักวิชาการหน่วยงานภาครัฐต่อคณะรัฐบาล ในประเด็นที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนว่ามีนโยบายเป็นไปในทิศทางใด จะสนับสนุน ข้อเสนอแนะ และต้องมีกฎหมายเพื่อที่นักวิจัยจะสามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างมีทิศทางไม่คลุมเครือ เนื่องจากจริงแล้ว

---

[7]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[8]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[9]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

กฎหมายที่ประเทศไทยใช้ไม่สามารถก้าวทันเทคโนโลยี GMOs ที่เป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งมีการต่อยอดทางด้านเทคนิคที่สลับซับซ้อนในปัจจุบัน เนื่องจากว่าเทคนิคเก่ากฎหมายสามารถตรวจสอบได้ แต่เทคนิคใหม่ (Gene Editing) [10]

3.2.3 สรุปบทบาทของภาครัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

จากการศึกษาในประเด็นบทบาทของภาครัฐที่มีต่อการกำหนดนโยบายดังกล่าวพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 เป็นต้นมาพบว่า ในความร่วมมือระหว่างประเทศกับองค์กรต่าง ๆ และบรรษัทเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการศึกษาวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพและสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม(GMOs) นอกจากจะมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับองค์กรเอกชนในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ทั้งในระดับสถาบันระดับชาติ และระดับสถาบันการศึกษา โดยมีการดำเนินการทดลองในห้องวิจัย และระดับแปลงทดลองในไร่นาแล้ว[11] หากพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรี ฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวพบว่าได้มีการจัดตั้งหน่วยงานของภาครัฐ โดยความร่วมมือกับองค์กร ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำกรอบและประสานงาน ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพและสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ที่มีทั้งหน่วยงานกลาง และหน่วยงานย่อยที่สลับซับซ้อน ตลอดจนการมีกรอบทำงาน และการประกาศ มีการร่างพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต[12]

จากการดำเนินแนวนโยบายต่าง ๆ ย่อมเป็นภาพรวมที่สะท้อนให้เห็นถึงนโยบายของรัฐบาลที่ที่ได้มีการปรับยุทธศาสตร์หลัก เกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนด้านพัฒนาเกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อรักษาโรค[13] ตลอดจนความมั่นคงทางด้านอาหาร

---

[10]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[11]เพชรรัตน์ จันทรทิณ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[12]สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “รายงานการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย,” (กรุงเทพฯ: กระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549).

[13]คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “การสัมมนาวิชาการพันธุศาสตร์เรื่องพันธุศาสตร์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ครั้งที่ 10” (กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 1-17.

Ref. code: 25595603030023BOC

และอุตสาหกรรมภาคการเกษตร จากเดิมที่เป็นการเกษตรอินทรีย์ชีวภาพไปในทิศทางที่รองรับหรือเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความก้าวหน้าทางการเกษตร ที่ลดการใช้สารเคมีและสารปราบศัตรูพืช ตลอดจนสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารที่หลากหลายและราคาถูกลงของไทยในอนาคต[14]

จากการพยายามผลักดันนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพจาก ปี พ.ศ.2536 จนถึงปัจจุบันได้มีการเริ่มพัฒนาและวิจัยมาอย่างต่อเนื่องและมีการหยุดชะงักอย่างกะทันหัน ภายใต้สภาวะการต่อต้านจากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจของรัฐ อาทิกลุ่มต่อต้านเช่น กลุ่มเอ็นจีโอ กลุ่มมูลนิธิชีววิถี กลุ่มกรีนพีช เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการต่อต้าน เดินขบวน และการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อองค์กรปกครอง ตลอดจนการเกิดกรณีพิพาทต่อสู้ทางคดีทางด้านกฎหมายขึ้น จากกรณีดังกล่าวล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการมีบทบาท ที่อยู่ในรูปแบบของกลุ่มผลักดัน และกลุ่มอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อรณรงค์และต่อต้านการวิจัยค้นคว้าและการทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ภายใต้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มองค์กรภาครัฐเอง หรือความขัดแย้งกับกลุ่มองค์กรเอกชน และกลุ่มบรรษัทกลุ่มองค์กรโดยผ่านอำนาจรัฐซึ่งเป็นการขัดแย้งโดยผ่านตัวแทนทั้งสิ้น[15] สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาถึง บทบาทขององค์กรภาคเอกชน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการตัดสินใจของการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ของรัฐไทย

3.3 บทบาทของรัฐไทยกับภาคีทางด้านกฎหมายกับต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยข้าวนานาชาติในประเทศฟิลิปปินส์ภายใต้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐได้ส่งนักวิชาการด้านการเกษตร 2 คนเพื่อเข้ามาช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่ประเทศไทย คือ Dr.Haris H. Love นักพันธุศาสตร์จากมหาวิทยาลัยคอร์แนลและ Dr.Robert L. Pendleton นักปฐพีวิทยา เข้ามาแนะนำเกี่ยวกับการสำรวจและปรับปรุงดินในประเทศไทย โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ดร.ครุย บุณยะสิงห์ และ ดร.สละ ทศานนท์ ซึ่งเคยเป็นลูกศิษย์ Dr.Haris H. Love เข้าร่วมในงานดังกล่าว การเริ่มต้นโดยการ

---

[14]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[15]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรและนักศึกษาเกษตรได้มีส่วนร่วมด้วยกันสามรุ่น โดยในรุ่นแรกมีการเข้าร่วมประมาณ 80 คน จัดขึ้นในเดือนตุลาคม 1950 เนื้อหาการฝึกอบรมประกอบไปด้วยพื้นฐานเกี่ยวกับการปรับปรุงพันธุ์พืชธรรมชาติของดินโดยเฉพาะดินในเขตร้อน และความสำคัญของปุ๋ยเคมี การอบรมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ – 15 มีนาคม 1952 และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 19 มกราคม – 25 กุมภาพันธ์ 1953

หลังจากฝึกอบรมครั้งแรก ได้มีการส่งเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรลงไปเก็บตัวอย่างข้าวใน 35 อำเภอเก็บตัวอย่างข้าวจากพื้นที่นา 978 แห่ง โดยได้ตัวอย่างข้าวมา 120,000 รวง แต่เนื่องจากมีตัวอย่างของข้าวในบางส่วนสูญหายไป จึงเหลือข้าวที่ปลูกในแปลงทดสอบในปี 1951 ประมาณ 114,000 รวงเท่านั้น ปีต่อมาใดมีการคัดเลือกให้เหลือ 22,553 พันธุ์และประมาณ 10,000 สายพันธุ์ ในปี 1953 และปี 1954 ได้ลดลงเหลือ 3,800 สายพันธุ์สำหรับปลูกเพื่อคัดเลือกต่อไปข้าวพันธุ์ดีที่ได้จากการคัดเลือกจากการเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ในครั้งนั้น มีหลายสายพันธุ์เช่น ผาเลือด 111 ข้าวดอกมะลิ 105 กำผาย 15 ดอนางนวล 91 ขี้ตมใหญ่ 98 ดอหอม 26 กำผาย 41 เหลืองทอง 82 ขาวปากหม้อ 17 เจ้าเหลือง 11 ใบลด 104 เหลือง 152 เล็บมือนาง 111 เป็นต้น[16] ประเด็นที่น่าสนใจในการทดลองดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พันธุ์ข้าวที่ได้จากการโครงการปรับปรุงพันธุ์ภายใต้โครงการของ Dr.Haris H.Love นั้นเป็นพันธุ์ข้าวที่นำมาคัดเลือกพันธุ์เท่านั้น ไม่ได้มีการผสมข้ามสายพันธุ์ (Cross breeding) แต่การผสมพันธุ์จริงได้ดำเนินการไปในโครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวระหว่างที่ทดลองที่ประเทศอินเดีย ซึ่งเริ่มต้นเมื่อปี 1950 โดยประเทศไทยได้ส่งตัวอย่างพันธุ์ข้าวไปผสมและนำพันธุ์ข้าวดังกล่าวมาทำการทดสอบและคัดเลือก

จาก A Report on plans and Progress with rice importance in Thailand ของ Dr.Haris H.Love ซึ่งได้ถึงก่อนการมาเยือนประเทศไทย ได้มีการประชุม International Rice Commission ที่เมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า ในเดือนกุมภาพันธ์ 1950 ภายใต้การสนับสนุนของ FAO โดยจัดทำโครงการผสมพันธุ์ข้าวระดับโลก ซึ่งเป็นการนำเอาพันธุ์ข้าวอินดิก้า ที่ส่วนใหญ่ปลูกในบริเวณประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผสมกับพันธุ์ข้าวจอปอนิก้า ซึ่งปลูกในประเทศญี่ปุ่น จีนเกาหลี และใต้หวัน เป็นต้น โดยวัตถุประสงค์สำคัญคือ ปรับปรุงพันธุ์ข้าวที่มีลำต้นแข็งแรงตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยเคมีมาก ๆ ได้ โดยวิธีนี้จะทำสามารถเพิ่มผลผลิตข้าวต่อพื้นที่ได้โดยต้นข้าวไม่หักล้ม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการค้าขายภายในประเทศ และการค้าขายในต่างประเทศ โครงการนี้จึงเป็นที่มาและรากฐาน ในการจัดตั้งสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติที่ประเทศฟิลิปปินส์หลังจาก

---

[16]กรมวิชาการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, “รายงานผลการค้นคว้าวิจัย,” http://agkb.lib.ku.ac.th/doa/document/index/39/2/1746 (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559).

Ref. code: 25595603030023BOC

นั้นไม่นาน[17] การผสมพันธุ์ดังกล่าวดำเนินการที่ Outtack ประเทศอินเดียในปี 1950 และปี 1952 และประเทศไทยได้นำพันธุ์ข้าวดังกล่าวมาปลูกปลูกในประเทศระหว่างปี 1952-1954 เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏว่ามีการนำข้าวพันธ์ดีที่ถูกนำมาส่งนำมาส่งเสริมต่อยอด[18]

จากมาตรการขององค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาท ส่งผลกระทบโดยตรงในแง่ของประเด็นสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม และด้านความปลอดภัยทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ จะเห็นได้ว่ามีมาตรการหลายอย่างที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อนโยบายของไทย ทั้งการกำหนดนโยบาย กฎหมาย และการเข้าเป็นภาคีในระดับต่างต่าง ๆ ทั้งนี้พบว่าจากปัจจัยภายนอกประเทศที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม และการเข้าเป็นภาคีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประเด็นของการค้าระหว่างประเทศที่เป็นปัจจัยหลัก อาทิเช่น องค์การการค้าโลก (WTO) และคณะกรรมมาธิการการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex) ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีการส่งออกพืชผล และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรสู่ตลาดโลก ประกอบกับการนำเข้าวัตถุดิบทางการเกษตรจากประเทศคู่ค้าในตลาดโลก เพื่อนำมาแปรรูปเพื่อการส่งออกหรือบริโภคภายในประเทศเอง อาทิเช่น แป้งข้าวโพดและถั่วเหลืองจากสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

กรณีดังกล่าวหากเมื่อพิจารณาถึงประเด็นผลกระทบที่ไทยได้ จากการเกิดข้อพิพาทกันระหว่างสหรัฐอเมริกา ที่ให้การสนับสนุนพืชและสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม และกลุ่มประเทศคู่ค้าสหภาพยุโรปและประเทศอื่น ๆ ที่มีการต่อต้าน ซึ่งเกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทกันในประเด็นของนโยบายพืช GMO และเกิดปัญหาการกีดกันทางการค้ากับกลุ่มประเทศดังกล่าวในลักษณะที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี (NON TRARIFF) กรณีปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับประเทศไทยที่ได้นำเข้าวัตถุดิบจากสหรัฐและประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ทั้งในด้านของการส่งออกสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ ตลอดจนกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป โดยผลกระทบดังที่กล่าวมานั้นถือเป็นประเด็นที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมของไทย

---

[17]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สิรยนต์ ธัญญกิจจานุกิจ, “รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม ประโยชน์และผลกระทบต่อประเทศไทย”, ชุดโครงการ นวัตกรรมตะวันตกที่มีผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมไทย,(กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), 2548), 50-51.

[18]กรมวิชาการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, “รายงานผลการค้นคว้าวิจัย.”

Ref. code: 25595603030023BOC

จากการเข้าเป็นภาคีในพิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของไทย โดยเป็นการแสดงเจตจำนงร่วมกันเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล การเคลื่อนย้าย การบรรจุภัณฑ์ ระบุจำแนกประเภท ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ซึ่งพิธีสารดังกล่าวได้มีการรับรองในที่ประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพวาระพิเศษ (Extraordinaary Meeting of the conference of the Parties to convention on Biological Diversity – ExCop) ระหว่างวันที่ 24-29 มกราคม ค.ศ.2000 ที่ Montreal ประเทศแคนาดา ซึ่งมีสมาชิกเป็นภาคี 136 ประเทศ โดยมีการรับรองและมีการบังคับใช้ เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2000[19]

3.3.1 พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (The Cartagena Protocol on Biosafety)

พิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศซึ่งได้มีการรับรองในที่ประชุมสมัชชาอนุภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพวาระพิเศษ (Extraordinary meeting of the conference of the parties to convention on biological Diversity – ExCOP) โดยลักษณะสำคัญ ๆ ของพิธีสารดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีพันธะผูกพัน (Bilding international instrument) ที่มีลักษณะแยกส่วน แต่สัมพันธ์กับความตกลง อนุสัญญาและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และมีผลผูกพันเฉพาะประเทศที่เป็นภาคีเท่านั้น สำหรับในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังกล่าวฐานะที่ประเทศไทยภายหลังจากได้เข้าเป็นภาคีและมีผลให้ต้องปฏิบัติตามภายใต้ข้อบังคับของพิธีสารดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการจัดทำกลไกลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการมีหน่วยงาน หรือการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องหรือเอื้อต่อการดำเนินงาน[20]

ภายใต้อนุสัญญามีการจัดทำพิธีสาร (protocol) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือสนับสนุนให้มีความแน่ใจในการป้องกันที่เพียงพอ การเคลื่อนย้ายที่ปลอดภัย การดูแลและการใช้ประโยชน์ จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่อาจมีผลกระทบในทางลบ โดยเน้นการเคลื่อนย้ายข้ามเขตแดน (transboundary movement) ซึ่งเป็นการแสดงถึงการที่ประชาคมโลกให้คำยืนยันร่วมกันที่จะควบคุมและดูแล การเคลื่อนย้าย การบรรจุหีบห่อ การจำแนกระบุ และการใช้ประโยชน์ LMO

---

[19]The Convention on Biological Diversity, Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity 2000 nul. *Global Environmental Law Annual, 2000*, 87-101.

[20]สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จังหวัดนนทบุรี, http,//www.lrct.go.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

หรือ GMO อย่างปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาถึงสุขอนามัยของมนุษย์ด้วย โดยได้รับการรับรองเมื่อ วันที่ 29 มกราคม 2543 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2546 โดยประเทศไทยไม่สามารถลงนามได้ เพราะในขณะนั้นยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ จึงต้องให้ภาคยานุวัติ (accession) แทน เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 เพื่อเข้าเป็นภาคีพิธีสาร เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 เป็นลำดับที่ 128 จากทั้งหมด 160 ภาค[21]

3.3.1.1 สาระสำคัญ

(1) การปฏิบัติตามขั้นตอนขบวนการต่าง ๆ ในข้อตกลงการแจ้งล่วงหน้า (Advance Informed Agreement; AIA Procedure) กรณีที่มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาในเขตแดนโดยเจตนา ซึ่ง สิ่งมีชีวิตที่ผ่านการดัดแปลงพันธุกรรม (มาตรา 7, 8, 9, 10) ขั้นตอนนี้จะทำให้ประเทศผู้นำเข้า LMOs มีโอกาสในการประเมินความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ ได้ก่อนการตกลงให้มีการนำเข้า ทำให้ประเทศผู้ส่งออก LMOs ต้องแจ้งผู้นำเข้าล่วงหน้าก่อนการส่งสินค้าครั้งแรกเข้ามาในประเทศ และต้องให้รายละเอียดข้อมูลของ LMOs นั้น เมื่อประเทศผู้นำเข้า ต้องรับทราบการแจ้งภายใน 90 วัน และตอบการตัดสินใจการอนุญาตภายใน 270 วัน โดยพิจารณาการประเมินความเสี่ยง หลักการดำเนินการแจ้งล่วงหน้านี้ประยุกต์ใช้กับ LMOs ทุกประเภท ยกเว้น เภสัชเคมีภัณฑ์ที่ใช้กับมนุษย์ LMOs ที่เคลื่อนย้ายผ่าน (Transit) และใช้ในสภาพควบคุม โดยให้ขึ้นกับกฎเกณฑ์ภายในของประเทศนำเข้า และยกเว้นสำหรับ LMOs ที่นำมาใช้โดยตรงเป็นอาหาร อาหารสัตว์ และกระบวนการผลิต

(2) การปฏิบัติตามขบวนการสำหรับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่ได้รับการดัดแปลงทางพันธุกรรมที่มีเจตนานำไปใช้โดยตรงเป็นอาหารหรืออาหารสัตว์หรือเพื่อการผลิต แต่อย่างไรก็ตามในส่วนนี้มีการซื้อขาย กันมากในตลาดโลก จึงทำให้ต้องมีการกำหนดขั้นตอนที่ง่ายขึ้น (Simplified procedure) ในการดำเนินการกับสินค้า LMOs ประเภทนี้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า แต่ไม่บังคับล่วงล้ำสิทธิของประเทศภาคีที่จะกำหนดกฎเกณฑ์การควบคุมภายในประเทศ ในอีกด้านหนึ่งประเทศภาคีสามารถแจ้งชนิด LMOs ที่ยกเว้นไปยังศูนย์ประสานการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Clearing-House)

(3) ให้ประเทศภาคีใช้หลักการที่เชื่อถือได้ทางวิทยาศาสตร์ในการตัดสินใจเรื่อง LMOs โดยเฉพาะการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ในระดับประเทศตามมาตรฐานนานาชาติก่อนการตัดสินใจนำเข้า (มาตรา 15) ในมาตรา 11 ได้ระบุให้ประเทศภาคีสามารถใช้แนวทางการระมัดระวังล่วงหน้า (Precautionary approach) ในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพ และ

[21]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

สิ่งแวดล้อมของประเทศ นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาด้านสังคม เศรษฐกิจ เพื่อประกอบการตัดสินใน มาตรา 26

4) การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านกฎหมาย สถาบัน การบริหารเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และวิชาการเกี่ยวกับการประเมินและการจัดการความเสี่ยง (มาตรา 11, 22)[22]

3.3.1.2 สาระสำคัญของเนื้อหา

(1) วัตถุประสงค์ของพิธีสาร

พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการป้องกันไว้ก่อน (precautionary approach) ตามที่ระบุในหลักการที่ 15 ของปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration) โดยในการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ณ นครริโอ เดอจาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล ปี พ.ศ. 2535 กำหนดให้มีระดับการป้องกันที่เพียงพอในการเคลื่อนย้าย ดูแล และใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ที่อาจมีผลกระทบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนอย่างปลอดภัย คำนึงถึงความเสี่ยง (risk) ต่อสุขอนามัยมนุษย์ และให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับกรณีการเคลื่อนย้ายข้ามแดน (trans boundary movements)

ดังนั้น พิธีสาร ฯ ฉบับนี้จึงยึดแนวทางการป้องกันไว้ก่อน (precautionary approach) ให้ประเทศกำลังพัฒนาสร้างดุลยภาพระหว่างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย กับด้านเศรษฐกิจได้ โดยมีวัตถุประสงค์ตามข้อ 1 ของพิธีสาร ฯ ว่า

1. ให้มีระดับการป้องกันที่เพียงพอในการเคลื่อนย้าย ดูแล และใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ที่อาจมีผลกระทบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและปลอดภัย

2. คำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขอนามัยของมนุษย์

(2) พันธกรณี

พิธีสารฯ ให้นิยาม “สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม” (Living Modified Organisms) มีความหมายเทียบเท่ากับ Genetically Modified Organisms ว่าเป็นผลผลิตของการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ (Modern Biotechnology) ซึ่งนิยามไว้ว่า เป็นการประยุกต์ให้เทคนิคกรดนิวคลีอิกในหลอดทดลอง หรือการรวมกันของเซลนอกวงศ์ของสิ่งมีชีวิตซึ่งไม่เกิดขึ้นเองได้ตามกระบวนการธรรมชาติ และไม่ใช่เทคนิคการปรับปรุงพันธุ์หรือการคัดเลือกพันธุ์แบบดั้งเดิม นอกจากนี้

[22]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

พิธีสารฯ กำหนดพันธกรณีแก่รัฐภาคีที่สืบเนื่องมาจากอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดให้ขั้นตอนปฏิบัติเพื่อการเคลื่อนย้าย การจัดการและการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอย่างปลอดภัย โดยเน้นเรื่องการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน (trans boundary movement) การนำผ่าน การจัดการ และการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิด ซึ่งกิจกรรมนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขอนามัยของมนุษย์ (ข้อ 4) ขั้นตอนปฏิบัติที่กล่าวถึงพิจารณาใน 3 ประเด็นหลักได้แก่

1. ความตกลงการแจ้งล่วงหน้า (Advance Informed Agreement - AIA) เพื่อควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามประเทศของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีเจตนาปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศนำเข้าได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจก่อนการเห็นชอบให้มีการนำเข้า (ข้อ 7-10)

2. กระบวนการสำหรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ หรือใช้ในกระบวนการผลิต โดยกำหนดให้แจ้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ภายในประเทศ รวมถึงการวางจำหน่ายในท้องตลาด ผ่านทางกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (ข้อ 11) และกำหนดให้มีเอกสารข้อมูลกำกับ (documentation) เพื่อบ่งชี้ (identification) อย่างชัดเจนว่า อาจประกอบด้วย (may contain) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (ข้อ 18)

3. การประเมินและจัดการความเสี่ยง และการใช้แนวทางระมัดระวังล่วงหน้า ให้มีการประเมินความเสี่ยง (risk assessment) บนพื้นฐานและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อนการตัดสินใจ (ข้อ 15) และจัดทำมาตรการ กลไกในการจัดการและควบคุมความเสี่ยง เพื่อบังคับใช้ในระดับที่จำเป็น และกำหนดมาตรการให้มีการประเมินความเสี่ยงก่อนการปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม (ข้อ 16)

4.เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พิธีสารฯ ยังกำหนดกลไก อาทิ กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (ข้อ 20) การเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรและองค์กรด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (ข้อ 22) และประเด็นของความรับผิดและการชดใช้ความเสียหาย ที่ให้มีการเจรจาเพื่อกำหนดกฎและขั้นตอนปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายใน 4 ปี (ข้อ 27)[23]

[23]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

3.3.1.3 ประเด็นพันธกรณีของพิธีสารที่มีต่อประเทศไทย

จากการที่ประเทศเข้าเป็นภาคีของพิธีสารฯ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 แล้ว คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ สำนักงานนโยบายและ แผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นศูนย์กลางระดับประเทศ (National Focal Point) ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับประเทศของพิธีสารฯ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ โดย คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ เป็นประธาน ได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการพิธีสารคาร์ตาเฮนา ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ขึ้นในปี 2549 ให้มีหน้าที่ดูแล กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย ตลอดจนการดำเนินการตามพันธกรณีของพิธีสาร โดยมีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ เป็นประธาน และได้มีการจัดตั้งสำนักงาน ประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ Biosafety Clearing-House (BCH) ขึ้นมา ตามพันธกรณี ของพิธีสารฯ ดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย ทางชีวภาพของ GMOs ในประเทศไทย [24]

ในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย ทางชีวภาพ (Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity- COP) ทำหน้าที่ในฐานะที่ประชุม ของสมัชชาภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทาง ชีวภาพ (Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity (COP) serving as the Meeting of the Parties to the Cartagena Protocol on Biosafety (MOP) ครั้งที่ 5 หรือ COP-MOP 5 ระหว่างวันที่ 11-15 ตุลาคม 2553 ก่อนการประชุม COP 10 ระหว่างวันที่ 18-29 ตุลาคม 2553 ณ เมืองนาโงยา ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการรับรองพิธีสารเสริมที่เกี่ยวกับ ความปลอดภัยทางชีวภาพเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2553 คือ พิธีสารเสริมนาโงยา-กัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการรับผิดชอบ และการชดใช้ค่าเสียหาย ตามพิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความ ปลอดภัยทางชีวภาพ (Nagoya-Kuala Lumpur Supplementary Protocol on Liability and Redress to the Cartagena Protocol on Biosafety)

โดยพิธีสารดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้มีการอนุรักษ์และ การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดย คำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขอนามัยของมนุษย์ด้วย โดยการให้มีกฎระเบียบ และวิธีการระหว่างประเทศต่าง ๆ ในเรื่องของการ รับผิดชอบและการชดใช้

---

[24]บรรพต ณ ป้อมเพชร, “กรรมการในคณะกรรมการการปฏิบัติตาม ภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Member, Compliance Committee under the Cartagena Protocol on Biosafety”, *ชีวปริทรรศน์* (2544), 10-13.

Ref. code: 25595603030023BOC

ค่าเสียหาย ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบใน ทางลบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขอนามัยของมนุษย์ ในการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม พิธีสารเสริมฉบับนี้เปิดให้มีการลงนาม (signatory) ตั้งแต่วันที่ 7 มีนาคม 2554-วันที่ 6 มีนาคม 2555 โดยจะมีผลบังคับใช้ในวันที่เก้าสิบหลังจากการยื่นสาสน์การให้สัตยาบัน (ratification) หรือ การยอมตกลง (acceptance)หรือ การเห็นชอบ (approval) หรือ การเข้ามามีสิทธิหรือภาคยานุวัตร (accession) รายที่ 40 โดย ณ วันนี้ มี 24 ภาคีที่ได้ลงนามเป็นผู้ลงนาม (signatory) แล้ว แต่ประเทศไทยยังไม่ได้ลงนาม นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการทางด้านเทคนิคกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปสาระใจความสำคัญกฎหมายของประเทศไทยและประเด็นที่น่าสนใจ ที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีของพิธีสารฯ เพื่อควบคุม กำกับ ดูแล การนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมจากต่างประเทศเพื่อใช้ประโยชน์ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถสรุปใจความสำคัญดังตาราง ที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สรุปสาระใจความสำคัญกฎหมายของประเทศไทยที่สอดคล้องกับพิธีสารว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

พระราชบัญญัติ/ กฎหมาย/ประกาศทางราชการ	**สรุปสาระใจความสำคัญ**	**ประเด็นปัญหา/ประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม**
พระราชบัญญัติกักพืช ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2542	ประกาศให้พืชดัดแปลงพันธุกรรมเป็นพืชต้องห้าม ห้ามนำเข้าประเทศ ยกเว้นแต่เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัย โดยกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ นอกจากนี้ยังมีประกาศของหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีตามพิธีสารฯ ได้แก่ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พ.ศ. 2543) เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้นและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 รวม 40 ชนิด	อาจไม่ครอบคลุมถึงประเด็นในการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรมที่ศึกษาวิจัยค้นคว้าในประเทศ นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง พืชสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรมนอกเหนือจากการประกาศดังกล่าวจะไม่ได้อยู่ภายข้อบังคับใต้พระราชฉบับนี้

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.1 สรุปสาระใจความสำคัญกฎหมายของประเทศไทยที่สอดคล้องกับพิธีสารว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (ต่อ)

พระราชบัญญัติ/ กฎหมาย/ประกาศทางราชการ	**สรุปสาระใจความสำคัญ**	**ประเด็นปัญหา/ประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม**
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พ.ศ. 2546)	กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้นและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 รวมอีก 49 ชนิด รองรับการควบคุมพืชดัดแปลงพันธุกรรมตามวัตถุประสงค์ของพิธีสาร ฯ (ข้อ 1)	
ประกาศกรมวิชาการเกษตร (พ.ศ. 2543)	การรับรองพืชที่ปลูกในประเทศไทยเป็นพืชที่ไม่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ประกาศบัญชีพืชที่ปลูกในประเทศไทย 159 ชนิด รับรองว่าเป็นพืชที่ไม่ได้รับการตัดต่อพันธุกรรม	
ประกาศกรมวิชาการเกษตร (พ.ศ. 2544)	เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ที่แก้ไขแล้ว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ให้ผู้ประสงค์ขอยื่นคำขออนุญาตนำสิ่งต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรต่อกรมวิชาการเกษตร พร้อมเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา	-รองรับขั้นตอนปฏิบัติเพื่อการเคลื่อนย้าย การจัดการและการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอย่างปลอดภัย จากการนำผ่าน การจัดการสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (ข้อ 4) -บางรายการอาจไม่ครอบคลุมหรืออาจกำกวม

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.1 สรุปสาระใจความสำคัญกฎหมายของประเทศไทยที่สอดคล้องกับพิธีสาร ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (ต่อ)

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย/ประกาศทางราชการ	สรุปสาระใจความสำคัญ	ประเด็นปัญหา/ประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม
	-กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ให้อาหารที่มีการปนเปื้อนสารพันธุกรรม ครายไนน์ซี หรือโปรตีนที่สร้างมาจากสารพันธุกรรม 7 รายการ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากข้าวโพด เป็นอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ผู้นำเข้ามาจำหน่ายต้องมีหนังสือรับรองว่าไม่มีการปนเปื้อนจากข้าวโพดตัดแต่งสารพันธุกรรมครายไนน์ซีหรือโปรตีนที่สร้างมาจากสารพันธุกรรมนี้	
ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 217) พ.ศ. 2544	-เรื่องการแสดงฉลากอาหารที่ได้รับจากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค ประกาศให้ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง ข้าวโพดและผลิตภัณฑ์จากข้าวโพด จำนวน 22 รายการที่ได้จากการดัดแปรพันธุกรรม เป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก หากมีสารพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) หรือโปรตีนที่เป็นผลจากการดัดแปรพันธุกรรมนั้นอยู่ตั้งแต่ร้อยละ 5 ของแต่ละส่วนประกอบที่เป็นส่วนประกอบหลัก 3 อันดับแรกและแต่ละส่วนประกอบนั้นมีปริมาณตั้งแต่ร้อยละ 5 ของน้ำหนักผลิตภัณฑ์ ให้แสดงข้อความว่า ดัดแปรพันธุกรรมด้วยตัวอักษรที่อ่านได้ชัดเจน	- รองรับกระบวนการสำหรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ หรือใช้ในกระบวนการผลิต โดยกำหนดให้แจ้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ภายในประเทศ -รวมถึงการวางจำหน่ายในท้องตลาด ผ่านทางกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (ข้อ 11) และกำหนดให้มีเอกสารข้อมูลกำกับ (documentation) เพื่อบ่งชี้ (identification) อย่างชัดเจนว่า “อาจประกอบด้วย” (may contain) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (ข้อ 18)

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.1 สรุปสาระใจความสำคัญกฎหมายของประเทศไทยที่สอดคล้องกับพิธีสารว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (ต่อ)

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย/ประกาศทางราชการ	**สรุปสาระใจความสำคัญ**	**ประเด็นปัญหา/ประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม**
พระราชกฤษฎีกา	-ห้ามมิให้นำสัตว์น้ำบางชนิดเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2547 ประกาศรายการสัตว์น้ำที่ต้องขออนุญาตกรมประมงในการนำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งใช้ เป็นหลักในการพิจารณาขออนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำดัดแปลงพันธุกรรม ของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพกรมประมง -ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 พระราชกฤษฎีการะบุสัตว์น้ำและลักษณะของสัตว์น้ำที่มีอันตรายบางชนิด ที่ห้ามมิให้มีไว้ในครอบครอง นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือนำไปปล่อยในที่จับสัตว์น้ำ พ.ศ. 2530	-รองรับการประเมินและจัดการความเสี่ยง และการใช้แนวทางระมัดระวังล่วงหน้า ให้มีการประเมินความเสี่ยง (risk assessment) บนพื้นฐานและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อนการตัดสินใจ (ข้อ 15) - มีการจัดทำมาตรการ กลไกในการจัดการและควบคุมความเสี่ยงเพื่อบังคับใช้ในระดับที่จำเป็น และกำหนดมาตรการให้มีการประเมินความเสี่ยงก่อนการปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม (ข้อ 16)
(ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ.... (ฉบับแก้ไขเดือนกันยายน 2550)	ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 3 เมษายน 2544 เรื่อง ห้ามกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำการทดสอบภาคสนามของพืชดัดแปลงพันธุกรรมในระดับไร่นา จนกว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้เร่งรัดการยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ	-จำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายลำดับรอง เพื่อประกอบ/หรือรับรองการใช้ของพระราชบัญญัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ในบางประเด็นยังคลุมเครือและซ้ำกับกฎหมายเดิม -ประเด็นปัญหามาตรา 52 -การขาดความเชื่อมโยงและความร่วมมือในทุกภาคส่วน

จากตารางสรุปกฎหมาย พระราชบัญญัติ ตลอดจนประกาศของหน่วยงานทางราชการของไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับพันธกรณี ในพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Cartagena Protocol on Biosafety) ซึ่งเป็นผลทำให้ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เป็นการปฏิบัติตามพิธีสารดังกล่าว แต่เมื่อหากพิจารณาในประเด็นในแง่ของ

Ref. code: 25595603030023BOC

รายละเอียดของกฎหมาย หรือประกาศของหน่วยงานทางราชการของไทย จะเห็นได้ว่าข้อปฏิบัติในบางส่วนที่ไทยมีพันธะทางกฎหมายในพิธีสารดังกล่าวมีหลายประการอาทิเช่น ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตที่ดัดแปลงพันธุกรรม[25] ตลอดจนการควบคุมการผลิตและจำหน่ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงทางพันธุกรรม เป็นต้น เมื่อพิจารณาถึงประเด็นการควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม เนื่องจากประเทศไทยเป็นได้มีการทำเกษตรกรรมการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพที่เป็นพื้นฐานที่เลี้ยงพลเมืองในประเทศ ตลอดจนผลิตพืชผลทางการเกษตรส่งออกเพื่อการค้าระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการวิเคราะห์ถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลิตผลทางการเกษตรของประเทศไทยที่มีเอกลักษณ์ และความน่าเชื่อถือในเรื่องสินค้าเกษตรอินทรีย์จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ

3.3.1.4 บทวิเคราะห์พันธกรณีของพิธีสารที่มีต่อประเทศไทยกับระหว่างประเทศ

กรณีการค้าและการส่งออกเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิเคราะห์เนื่องจากกลุ่มสหภาพยุโรปอ้างว่าสินค้า GMOs ตลอดจนเกิดกรณีพิพาทต่าง ๆ ขึ้นและได้มีการออกมาตรการกำกับการนำเข้าสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ในปี 2540 ประกอบกับการออกระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าและส่วนประกอบอาหารชนิดใหม่ โดยมีการกำหนดให้สินค้าที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ที่ไม่เคยมีการนำเข้ามาก่อนที่ประกาศดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ต้องทำการยื่นฉลากสินค้าที่สามารถตรวจพบได้ จากกรณีดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์กับกรณีของประเทศไทยที่มีการนำเข้าวัตถุดิบตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นในการผลิตอาหารและเครื่องปรุงเพื่อใช้ในประเทศ และเพื่อการพาณิชย์ส่งออก อาทิเช่น มันฝรั่ง เต้าเจี้ยวซีอิ้ว ปลาทูน่าในน้ำมันถั่วเหลือปลาซาร์ดีนในซอสมะเขือเทศ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ฯลฯ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกอาหารและเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ ผลกระทบด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำพืชดัดแปลงพันธุกรรมมาใช้นั้นเป็นสิ่งที่ตระหนักร่วมกันในประชาคมโลก[26] โดยหากเมื่อพิจารณาในประเด็นดังกล่าวจะพบว่าสิ่งเหล่านี้มีความสุ่มเสี่ยง และอาจเกิดการสร้างความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสินค้าที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนผสม

---

[25]ธัญชนก คงเด่นฟ้า, “ศึกษาพันธกรณีของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1999,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552).

[26]ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล, “พ.ร.บ.ความ (ไม่) ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน (ตอนที่ 1),” *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์*, 7 ธันวาคม 2558.

Ref. code: 25595603030023BOC

กับ GMOs เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ประเทศไทยบริโภค ตลอดจนผลิตเพื่อการพาณิชย์และส่งไปยังประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดของสหภาพยุโรป[27]

นอกจากนี้ในกรณีของประเทศที่เป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย อาทิ เช่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มีการพิจารณาและออกมาตรการตลอดจนกฎระเบียบในการควบคุมการนำเข้าสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ซึ่งมีประเด็นหลักกล่าวคือ ประเด็นแรก ในกรณีการนำเข้าจะต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของการแจ้งอนุญาต และประเทศนำเข้าจะทำการอนุญาตเมื่อผ่านกระบวนการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety) เพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety) รวมถึงเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขอานามัยของผู้บริโภค และอีกหนึ่งประเด็นคือการบังคับให้ติดฉลากสินค้าที่เกี่ยวข้องหรือเป็น GMOs เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก่ผู้บริโภคหรืออุตสาหกรรมที่ใช้สินค้าดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากจากการส่งออกของไทยที่ผ่านมาได้มีการประสบปัญหาในประเด็นเรื่องของความชื่อมั่นเกี่ยวกับสินค้าที่ต้องสงสัยว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดจนเป็น GMOs[28] ดังจะเห็นได้จากกรณีของการถูกระงับหรือชลอการนำเข้า ตลอดจนกักไว้เพื่อทำการตรวจสอบซึ่งเกิดความเสียแก่ผู้ประกอบการที่ไม่สามารถส่งสินค้าไปยังผู้นำเข้าปลายทางได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาประเด็นปัญหาสินค้าที่ต้องสงสัยตามตารางที่ 3.2

---

[27]มูลนิธิบัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, *GMOs มหัศจรรย์หรือมหัตภัยของสหัสวรรษ*. (กรุงเทพฯ: สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2543), 53.

[28]สุภัฐ ดารา, “การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กรณีศึกษา : มาตรการของประเทศไทยและกรณีความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545).

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.2 แสดงปัญหาสินค้าส่งออกที่ต้องสงสัยมีความเกี่ยวข้องกับ GMOs

ลำดับ	กรณีสินค้าที่ส่งออก	ประเด็นปัญหาที่พบจากประเทศปลายทาง
1	มะเขือเทศกระป๋อง	ผู้นำเข้าต้องการให้ออกใบรับรองว่าเป็น GMOs หรือไม่
2	ปลาทูน่าในน้ำเกลือและในน้ำมันถั่วเหลืองบรรจุกระป๋อง	ถูกกักไว้ที่ท่าเรือประเทศกรีซ ซึ่งรอส่งไปที่ประเทศเนเธอแลนด์ ซึ่งเป็นผู้สั่งซื้อต้องการหนังสือรับรองจากผู้ผลิตน้ำมันถั่วเหลืองว่ามีความปลอดภัย
3	แป้งข้าวโพด แป้งข้าวเจ้า	ถูกระงับที่เยอรมนี
4	บะหมี่สำเร็จรูป	ถูกระงับที่ประเทศญี่ปุ่นและมีการตีกลับยังประเทศไทย
5	เครื่องปรุงรสประเภทที่ผลิตจากถั่วเหลือง และมีซีอิ้วเป็นส่วนประกอบ	ไม่ได้รับการยอมรับ
6	ข้าวโพดอ่อนกระป๋อง	มีการยืนยันภายหลังว่าประเทศไทยไม่ได้มีการปลูกในเชิงพาณิชย์
7	ข้าว	สหภาพโรงสีข้าวจากยุโปส่งหนังสือมายังสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยให้แสดงจุดยืนไม่ยอมรับข้าว GMOs

ที่มา: ปรับปรุงจาก สุภัฐ ดารา, “การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กรณีศึกษา : มาตรการของประเทศไทยและกรณีความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545).

จากกรณีดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจหากเกิดกรณีการผลักดันกฎหมาย GMOs ผ่านและมีการทดลอง ในประเทศไทยและผลักดันเพื่อนำไปสู่การผลิตเพื่อเชิงพาณิชย์[29] และส่งออกนอกจากภาพลักษณ์ของประเทศไทย ในฐานะของประเทศที่ผลิตอาหารแบบเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ ตลอดจนการที่ประเทศไทยในฐานะ “ผู้ส่งออกอาหารรายใหญ่”หรือ “ครัวโลก” กรณีดังกล่าวเมื่อพิจารณาถึงประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับผลเสียที่ตามมาในระดับมหภาค ที่เกี่ยวข้องกับกรณีการสร้างความเชื่อมั่นในสายชาวโลก ซึ่งอาจทำให้ประเทศไทยถูกมองว่ามีสินค้าที่เกี่ยวข้อง หรือเป็น

[29]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

GMOs ซึ่งจะสร้างความสับสนแก่ผู้ค้าและการส่งออกไปยังประเทศปลายทาง[30] เป็นประเด็นที่น่าสนใจจากการที่ส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามหากเมื่อพิจารณาในประเด็นของการมีมาตรการหนึ่งในกลุ่มประเทศยุโรปที่มีการเข้มงวดและการใช้มาตรการแรงจูงใจในการติดฉลากสำหรับให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค ในการสร้างความเชื่อมั่นเกี่ยวกับสินค้า กรณีดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เมื่อนำมาวิเคราะห์กับประเด็นด้านผลดีของกรณีการมีกฎหมาย ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้มีการปฏิบัติตามแล้วอย่างเข้มงวด

จากกรณีของประกาศกระทรวงสาธารณสุข รองรับกระบวนการสำหรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ หรือใช้ในกระบวนการผลิต โดยกำหนดให้แจ้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ภายในประเทศ รวมถึงการวางจำหน่ายในท้องตลาด จะเห็นได้ว่าการประกาศดังกล่าวยังจะถือเป็นการที่ให้มีประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องการสนับสนุน GMOs หรือไม่ โดยผ่านการเลือกบริโภคสินค้าในชีวิตประจำวัน ซึ่งหากต้องการนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ก็สามารถเลือกบริโภคสินค้าที่มีส่วนประกอบ หากไม่สนับสนุนนโยบายพืชดัดต่อทางพันธุกรรม ก็อาจไม่เลือกบริโภคหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าดังกล่าว[31] โดยประเด็นเรื่องของฉลากสามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้วิธีดังกล่าวยังถือเป็นการใช้กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (ข้อ 11) และกำหนดให้มีเอกสารข้อมูลกำกับ (documentation) เพื่อบ่งชี้ (identification) อย่างชัดเจนว่า “อาจประกอบด้วย” (may contain) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (ข้อ 18)[32] ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกระแสการต่อต้าน GMOs เกิดขึ้นเรื่อย ๆ และเริ่มขยายออกเป็นวงกว้างโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่[33] สำหรับสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศที่ผลักดันให้กำเนิดพืช GMOs นั้น จะเห็นได้ว่าเริ่มปรากฏกระแสไม่เห็นด้วยมากขึ้น ภายหลังจากผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเมื่อช่วงปี 2555 โดย 3 รัฐแรกของสหรัฐฯ ได้แก่ รัฐเมน คอนเน็ตติกัท และเวอร์มอนต์ ได้มีมาตรการการบังคับให้ติดฉลาก

---

[30]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[31]เพชรรัตน์ จันทรทิณ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[32]ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 217) พ.ศ. 2544, *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป* เลม 118 ตอนพิเศษ 54 ง. (13 มิถุนายน พ.ศ.2544).

[33]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ผลิตภัณฑ์ที่มาจาก GMOs อีกทั้ง 64 ประเทศทั่วโลกได้เรียกร้องให้ติดฉลากเช่นกัน เพื่อต้องการทราบถึงที่มาของอาหาร ด้วยผู้บริโภคเริ่มเกิดความไม่เชื่อมั่นในอาหาร GMOs[34]

สำหรับประเด็นมุมมองของนักวิชาการของภาครัฐในด้านการส่งออกเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ผ่านมา การส่งสินค้าการเกษตรไปยังสหภาพยุโรปเกิดประเด็นปัญหาการปนเปื้อน นอกจากนี้เมื่อมีการตรวจสอบเกี่ยวกับ GMOs แต่เนื่องจากปัญหาอย่างหนึ่งของสินค้าเกษตรจากไทย ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของ GMOs จากการผลิตต้นทางสู่ปลายทางจึงทำให้เกิดปัญหา เกี่ยวกับการกักสินค้าเพื่อตรวจสอบหรือการทำลาย วัตถุที่ต้องสงสัยว่าปนเปื้อน GMOs ทิ้งเพื่อความปลอดภัยตามกฎระเบียบของประเทศส่งออกไปยังปลายทาง[35] ในประเด็นนี้การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดโดยจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การเชิญชวนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางเข้าสู้ระบบต่างเช่นการลงทะเบียน เกี่ยวกับการตรวจสอบว่าเป็น GMOs หรือไม่ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการผลิตจนถึงการแปรรูปและส่งออก เพื่อที่จะทำเป็นข้อมูลจำเพาะในการยืนยันแก่ประเทศคู่ค้าที่นำเข้าสินค้าจากไทย กรณีของการนำเข้าสินค้าวัตถุดิบจากประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวนโยบายของไทยยังคลุมเครือไม่ชัดเจน และยังไม่มีมาตรการตรวจสอบว่าเป็น GMOs ยกตัวอย่างเช่น การนำเข้าวัตถุดิบจากจีนเพื่อผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยวแต่ไม่มีการตรวจสอบตามมาตรฐานว่าเป็น GMOs หรือไม่ดังนั้นผู้ประกอบการก็นำมาแปรรูปโดยที่ไม่รู้มาก่อน เมื่อส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าปลายทาง มีการตรวจพบว่าเป็น GMOs ถูกกักสินค้า ตลอดจนการตีกลับหรือการนำไปทำลายทิ้ง สิ่งเหล่านี้อาจสร้างความเสียหายได้เนื่องจากการที่เรายังไม่มีกฎหมายที่ควบคุมเป็นการจำเพาะ เป็นต้น[36]

---

[34]สำนักข่าวอิศรา, “เอ็นจีโอ ชี้ประยุทธ์ มองให้ออก GMO ปัญหาความมั่นคงชาติ ทำลายเกษตรกรรายย่อย”,*สำนักข่าวอิศรา*, 17 ตุลาคม 2557, http,//isranews.org (สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2557)

[35]พงศกร สรรค์วิทยากุล,สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์,กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม,สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ,กรมวิชาการเกษตร,13 มีนาคม 2560

[36]พงศกร สรรค์วิทยากุล,สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์,กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม,สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ,กรมวิชาการเกษตร,13 มีนาคม 2560

Ref. code: 25595603030023BOC

3.3.2 บทวิเคราะห์ทิศทางนโยบายการนำเอาพืชตัดแต่งทางพันธุกรรมเข้ามาเพื่อใช้ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร

จากกรณีดังกล่าวหากวิเคราะห์ถึงกรณีการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ที่ผลักดัน GMOs ภายใต้เหตุผลของกระแสพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ตลอดจนการสร้างทางเลือกในประเด็นของการแก้ปัญหาอาหารที่จะขาดแคลนในอนาคต นอกจากนี้ในประเด็นของกรณีการทดลองเพื่อทดสอบความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรรมที่เกิดขึ้นกับร่างกายมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมยังไม่มีกรณีใด ๆ ที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีโทษต่อร่างกายอย่างชัดเจน แต่ที่ผ่านมาในการเข้าไปทดสอบความปลอดภัยในแปลงทดลองมักมีการสร้างภาพลักษณ์ให้ดูน่ากลัวและมีการเผยแพร่ออกสื่อ จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดเป็นอย่างมาก[37]

ในประเด็นเรื่องความหวาดกลัวของพืช GMOs อย่างเห็นได้ชัดเกี่ยวกันการเข้าใจผิด ในมุมมองของนักวิชาการ ยกตัวอย่างตอนมีการนำพืช GMOs ไปแสดงในงานมหกรรมวิทยาศาสตร์แห่งชาติโดยจัดแสดงมะเขือเทศ มะละกอ และข้าวโพดตัดแต่งพันธุกรรมในตู้กระจกแบบระบบปิด คนที่เข้ามาชมผลงานยังเกิดข้อสงสัย เนื่องจากเป็นแค่ต้นมะเขือเทศ มะละกอ และข้าวโพดธรรมดา โดยจินตนาการว่าพืช GMOs จะมีลักษณะแปลกประหลาด อย่างในแนววิทยาศาสตร์ มนุษย์ต่างดาว หนังสงครามล้างโลก[38] แต่อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจจากการปั่นกระแสเกี่ยวกับ GMOs จากการบุกเข้าทำลายแปลงทดลองมะละกอ GMOs ที่ขอนแก่น หรือฝ้ายบีที จะเห็นได้ว่าเมื่อปี 2547 ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวจนถึงปัจจุบันเทคนิคการทำ GMOs ได้มีการพัฒนาไปไกลมากเรียกได้ว่าตอนนี้มีเทคนิคใหม่เรียกว่า Gene Editing เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทดลองในสัตว์ หรือทางการแพทย์ เช่นในการทดลองแถบยุโรปซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่าง่ายมาก ๆ ตลอดจนมีการเรียนการสอนในหลักสูตรกลุ่มสายวิทยาศาสตร์มัธยมปลาย เช่น การกำหนดลักษณะทางพันธุกรรมที่ต้องการ เช่น ตามสีฟ้า ผมสีบอร์นเป็นต้น[39]

---

[37]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[38]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[39]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้ในมุมมองของนักวิทยาศาสตร์ที่ให้การสนับสนุน เกี่ยวกับสายพันธุ์พืชที่มีลักษณะดีตลอดจนมีความแข็งแรง และทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงบ่อย โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงพันธุ์พืชตลอดจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างยารักษาโรค หรือสร้างวิตามินในพืชโดยใช้เทคนิคตัดต่อพันธุกรรมที่เรียกว่า “Hairy Root”จะเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ โดยที่แก้ปัญหาการขาดแคลนตัวยาสมุนไพรในธรรมชาติที่นับวันกำลังจะหมดไป[40] ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่ประเทศไทยควรเดินหน้า GMOs มีเนื้อหาใจความหลักอยู่ 3 ประการ ประการแรก คือ GMOs เป็นเทคโนโลยีที่มีคุณประโยชน์ต่อวงการเกษตรกรรม ซึ่งมีมุมมองเกี่ยวกับ GMOs จะช่วยให้พืชมีคุณสมบัติที่ดี ตรงตามความต้องการ เพราะ GMOs คือการดัดแปลงพันธุกรรมพืชให้มียีนที่พึงประสงค์ หรือตัดยีนที่ไม่พึงประสงค์ออกไป[41] เช่น การดัดแปลงพืชต้านทานยาปราบศัตรูพืช ที่เกิดจากการตัดต่อยีนของแบคทีเรียที่มีการศึกษาแล้วว่ามีความทนทานต่อเคมี ไปใส่ ทำให้พืชต้นนั้นมีความสามารถในการต้านทานยาปราบศัตรูพืชได้เองซึ่งมีผลต่อ ปริมาณการใช้ยาหรือสารเคมีที่จะลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งจะช่วยประหยัดต้นทุนการผลิต[42]

นอกจากนี้ในประเด็นที่เห็นสนับสนุนการทดลอง กรณีของผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ระบุว่าประเทศไทยยัง" มีความจำเป็นต้องทำ GMOs” เพื่อรองรับกับการผันแปรของสภาพอากาศในอนาคต ที่จะมีผลต่อระบบเกษตรกรรมด้วย เพราะที่ผ่านมาภาวะโลกร้อนทำให้เกิดโรคอุบัติใหม่ในพืชขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก นักวิทยาศาสตร์จึงจำเป็นต้องสร้างพืชที่สามารถต้านทานโรคได้เพื่อเหตุผลทาง ความมั่นคงทางอาหาร และด้วยสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไปเป็นน้ำท่วมหนักและแล้งจัด ทำให้ผลผลิตที่เคยได้มีไม่มากเท่าที่ควรการทำ GMOs มีข้อดีกว่าการปรับปรุงพันธุ์ตามธรรมชาติที่ใช้ กันอยู่หลายข้อ ทั้งทำได้เร็วกว่า แม่นยำกว่า ในราคาที่เท่ากันและยังสามารถคงพันธุ์พืชเดิมไว้ได้ด้วย เพราะการจะทำ GMOs นั้นไม่ได้ทำแบบมั่วหรือทำกับพืชทุกชนิดเนื่องจากการดำเนินการตลอดจนอุปกรณ์และสารที่ใช้มีต้นทุนราคาสูง[43] แต่จะทำเฉพาะกับพืชเศรษฐกิจที่มีปัญหาโรคหรือแมลงศัตรู โดยเริ่มจากการศึกษาว่าพืชชนิดนั้นมีปัญหาหรือ

---

[40]เพชรรัตน์ จันทรทิณ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[41]เพชรรัตน์ จันทรทิณ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[42]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[43] ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

โรคอะไร แล้วจึงหายีนที่ต้องการจากพืชพันธุ์อื่นสายพันธุ์อื่น หรือแบคทีเรียที่มีการศึกษาอย่างละเอียดแล้วมาตัดต่อเข้ากับยีนของพืชที่มีปัญหา แล้วทำการเพาะเลี้ยงในโรงเรือน เมื่อพืชรุ่นใหม่เจริญขึ้นก็จะได้พืชพันธุกรรมใหม่ตามความต้องการทันทีเป็นต้น[44] แต่อย่างไรก็ตามวิธีแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นใจอนาคตการใช้กฎหมายควบคุมให้ผู้ผลิต GMOs ระบุเกี่ยวกับข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับถึงยีนต้นแบบได้[45]

ในกรณีมุมมองประเด็นทางด้านวิทยาศาสตร์ถือว่าพืช GMOs สามารถสร้างประโยชน์ทั้งทางด้านการพัฒนาความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถปฏิเสธความเป็นจริงของการทำ GMOs ในแต่ละครั้งกว่าจะมีการทำการทดลองเพื่อให้ได้ต้นพ่อและต้นแม่กระทั่งมีการขยายพันธุ์ได้ (เมล็ด) ต้องมีการทดลองเก็บข้อมูลในกรพัฒนาสายพันธุ์นั้น ๆ ซึ่งใช้ระยะเวลาเป็น 5-6 ปี ซึ่งการที่จะพัฒนาพืชชนิดใดชนิดหนึ่งนั้นไม่ได้ง่าย หรือเลือกเอาพืชที่มีในท้องถิ่นมาทำ (เนื่องจากมีต้นทุนสูง) ดังนั้นการที่จะเลือกทำจะเลือกเฉพาะพืชที่มีปัญหาหรือมี Impact ทางด้านเศรษฐศาสตร์มาก ๆ ถึงจะเลือกเอามาทำ[46] นอกจากนี้การทำการวิจัยและสนับสนุนเทคนิคดังกล่าวจะเป็นประโยชน์คุณานุปการต่อวงการการเกษตรของไทยอย่างยิ่ง เนื่องจากหากการพัฒนาได้ก้าวหน้าและสามารถศึกษา วิจัยสำเร็จ เพื่อการผลักดันส่งเสริมแก่เกษตรกร และขยายการปลูกเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจและเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศ[47]

นอกจากนี้ในเหตุผลดังกล่าวมุมมองเกี่ยวกับประเด็นของการวิจัยและผลิตพืช GMOs มีความเป็นไปได้ ถ้าหากประเทศไทยจะมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ GMOs ว่าควรเป็นอย่างไร ในประเด็นที่สำคัญคือจะต้องมีการกำหนดนโยบายขึ้นมาก่อนว่าจะเอาหรือไม่เอา GMOs เพื่อที่จะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้สอดคล้องได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้นโยบายควรชัดเจน เพราะหากเมื่อนโยบายชัดเจน และองค์กรภาครัฐตลอดจนนักวิจัยจะได้มีการดำเนินการอย่าง

---

[44]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[45]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[46]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[47]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

คล่องตัวตามนโยบาย[48] เพราะถ้าไทยมีหน่วยงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ และถ้าหากในอนาคตดำเนินการได้จริงทางหน่วยงานศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติก็พร้อมที่จะนำข้อมูลที่ได้วิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับ จีเอ็มโอ มานำเสนอแก่องค์กรของรัฐที่ต้องการใช้ข้อมูลทั้งในด้านเทคนิคข้อมูลเชิงลึกต่าง ๆ[49]

จะได้เห็นพืชเศรษฐกิจหลาย ๆ ชนิดที่ถูกนำมาดัดแปลงพันธุกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เนื่องจากไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าในประเทศไทยเรามีความเกี่ยวข้องและจำเป็นที่จะต้องใช้พืช GMOs ในชีวิตประจำวันนอกจากนี้ยังมีการนำเข้าด้วยเช่น ถั่วเหลือง มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์สำหรับเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากไม่สามารถปลูกได้เพราะสภาพภูมิอากาศไม่เหมาะสม[50] ยกตัวอย่างเช่น ข้าวและข้าวโพดที่มักให้ผลผลิตน้อยในหน้าแล้ง ซึ่งเมื่อตัดต่อพันธุกรรมทนแล้งใส่ลงไปผลผลิตข้าวที่ได้ก็จะออกมาดี[51] สอดคล้องกันในประเด็นด้านการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว ในมุมมองของ ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์[52] เกี่ยวกับประเด็นการสนับสนุนให้มีการทดลองปลูกพืชจีเอ็มโอในระดับภาคสนามและอนุญาตให้เกษตรกรปลูกเพื่อการค้าได้ ตามสมัครใจ โดยมีความเห็นว่าประเทศต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง เพราะนอกจากจะสามารถปรับปรุงพันธุ์พืชที่ต้านทานโรคและให้ผลผลิตที่สูงขึ้นแล้ว ยังช่วยลดปัญหาการใช้สารเคมี ซึ่งส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรอีกด้วย”[53]

ในประเด็นของกลุ่มที่สนับสนุนในมุมมองทางด้านความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการผลักดันให้มีการทดลองปลูกพืช GMOs ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่เป็น

---

[48]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[49]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[50]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[51]“จีเอ็มโอพันธุกรรมสั่งได้บนเส้นทางเห็นต่าง,” *ผู้จัดการออนไลน์*, 10 สิงหาคม 2558, http,//www.manager.co.th/Science (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2558).

[52]ที่ปรึกษาสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์

[53]ดลมนัส กาเจ, “ขยับอีกก้าวผลักดันพัฒนาพืชจีเอ็มโอ วัดใจรัฐนาวา ประยุทธ์ จันทร์โอชา,” *คม ชัด ลึก* 9 กุมภาพันธ์ 2558, 12.

Ref. code: 25595603030023BOC

ข้าราชการของรัฐเอง อาทิเช่น ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์[54] ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีชีวภาพของไทย โดยมีมุมมองว่า ถึงเวลาที่ควรปล่อยให้มีการทดลองปลูก GMOs อย่างชัดเจน เนื่องจากมีความเห็นว่าในหลายประเทศก็ปลูก GMOs เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคที่ไม่ต้องการเกษตรเคมี แต่ยอมรับได้กับพืชเหล่านี้[55] จากเหตุผลกรณีของความร่วมมือระหว่างบรรษัทมอนซานโต้ กับหน่วยงานที่เป็นองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับสถาบันการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในแง่ของความร่วมมือและการรับการสนับสนุนทุนวิจัยการแลกเปลี่ยนบุคลากรเอง ตลอดจนการสร้างเครือข่ายนักวิจัยในระดับชาติ

ในกรณีดังกล่าว ดร.สุจินต์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาพันธุ์ข้าวโพด โดยกล่าวถึงกรณีการปลูกข้าวโพด GMOs ว่ามีหลายพันธุ์ที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย นอกจากนี้ เมล็ดข้าวโพดที่ปลูกในไทยมี 4 สายพันธุ์ และลูกผสมอีก 3 สายพันธุ์ เมื่อทรัพยากรเริ่มหมดไปพร้อมทั้งปัญหาศัตรูพืชจึงต้องหาทางเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน ไม่ต้องการซื้อพันธุ์จากต่างประเทศ ซึ่งนักวิชาการต้องคิดถึงข้าวโพดที่ก้าวทันโลก ใช้คุณสมบัติเด่นของสายพันธุ์ต่าง ๆ มาผสมกันเพื่อต้านทานโรค และกล่าวถึงการปลูกข้าวโพด GMOs ประสบความสำเร็จมาแล้วใน 19 ประเทศ หากรัฐบาลสนับสนุนก็จะถือเป็นโครงการนำร่อง เพราะมีประโยชน์ คือ ลดสารเคมีและแข่งขันกับประเทศอื่นได้เป็นต้น [56]

นอกจากนี้เราไม่อาจสามารถปฏิเสธได้เลยว่าถั่วเหลืองทั่วโลก 80% คือ GMOs ข้าวโพด 35% เป็นอาหารสัตว์ไม่ใช่ที่มนุษย์บริโภค ยกตัวอย่างในที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ส่วนประกอบที่มีอยู่ในอาหาร ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีข้อกำหนดหากมีส่วนผสมเกี่ยวกับ GMOs 28% เป็นเรื่องปกติที่จะต้องมีการแสดงในฉลาก[57] ประกอบกับเป็นการแก้ปัญหาสินค้าขาดตลาดที่ประเทศไทยไม่สามารถผลิตได้ ในอนาคตถ้ามีการสนับสนุนจึงอาจช่วยลดการการนำเข้าได้ ยกตัวอย่างของกรณีความจำเป็นเนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถผลิตถั่วเหลือง และข้าวโพดสำหรับเป็นอาหารของสัตว์เลี้ยงได้อย่างเพียงพอ และใน 1ปี สามารถปลูกผลผลิตและสำรองไว้สำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ภายใน ประเทศได้เพียง 30 วันเท่านั้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการอนุญาตเพื่อนำเข้า สำหรับ

---

[54]อดีตรัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

[55]“หนีจากเคมีสู่จีเอ็มโอ, เทคโนโลยีสร้างแหล่งอาหาร ทำลายวงจรธรรมชาติ, *ผู้จัดการออนไลน์*, 11 มิถุนายน 2556, http,//www.manager.co.th/Science (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2558)

[56]เรื่องเดียวกัน.

[57]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ใช้ในการเลี้ยงสัตว์อีก จำนวนมากสำหรับการชดเชยส่วนที่ขาดที่เหลือ คือ 90 วัน เป็นต้น โดยจะเห็นได้ว่านโยบายการการปลูกเพื่อเชิงการค้ายังไม่มีการอนุญาต แต่จะอนุญาตเฉพาะเพื่อการวิจัยเท่านั้น เนื่องจากเป็นความจำเป็นพื้นฐานของประเทศ[58]

จากทรรศนะดังกล่าวในแง่ของกลุ่มนักวิชาการได้มีข้อคิดเห็นในประเด็นของการอนุญาตการทดลอง ควรที่จะมีการอนุญาตเป็นกรณี ๆ ไปตลอดจนเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้านการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ ในการแก้ไขปัญหาที่อาหารจะไม่เพียงพอในอนาคตเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น[59] นอกจากนี้การวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นความจำเป็นด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จากการวิจัยพัฒนา หรือผลิตสิ่งที่มีความสำคัญหรือพืชที่ใช้ผลิตยา ในเชิงการกำกับดูแลตลอดจนการอนุญาตวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการนำเอาไปใช้ยังไม่ชัดเจน ทางด้านขอบเขต จึงอาจสร้างความกังวลแต่หลาย ๆ ฝ่ายประกอบกับการที่เราใช้วัคซีนที่รู้กันอยู่แล้วว่าคือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการทำเชื้อโรคเพื่อสร้างภูมิคุมกันให้กับร่างกาย ซึ่งก็เป็นเทคนิค GMOs อยู่แล้ว ซึ่งเป็นการใช้ศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีที่เราสามารถใช้ได้ตลอดจนเทคนิคดังกล่าวก็สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น การใช้เทคนิค GMOs ในการทำจุลินทรีย์ซึ่งผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน เพื่อทำการผลิตฮอร์โมนอินซูลิน เพื่อที่จะรักษาโรคเบาหวาน ซึ่งเป็นเทคนิคที่เรามีการใช้มาอย่างยาวนานในประเทศไทยและต่างประเทศอย่างน้อยก็ 40ปี[60]

3.4 บทบาทภาครัฐกับกลุ่มผลประโยชน์ในการก่อตัวกำหนดแนวนโยบายกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

จากการร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ที่เกิดขึ้นครั้งแรก ๆ มาจาก ปี พ.ศ.2542 กรณีการชุมนุมของสมัชชาคนจนที่ได้มีการเรียกร้องในการแก้ไขปัญหาของประเด็นต่าง ๆ และยื่นข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี จะเห็นได้ว่าการยื่นข้อเสนอเกี่ยวกับการห้ามทดสอบเกี่ยวกับ GMOs ในไร่นาจนกว่าจะมีกฎหมายรองรับ ซึ่งก่อนหน้านี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมาย

---

[58]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[59]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[60]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ดังกล่าว โดยมีเพียงพระราชบัญญัติกักกันพืช ในการควบคุมเกี่ยวกับการนำเข้า ซึ่งในพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีการห้ามนำเข้าพืชถึง 40 ชนิด แต่ได้ยกเว้นข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์ และถั่วเหลือง โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่อมาได้เกิดการปฏิรูประบบราชการขึ้นและการก่อตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น[61]

นอกจากนี้ในประเด็นของการยกร่างดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายเดิมที่ประเทศไทยใช้เป็นเรื่องเฉพาะทาง เช่น พระราชบัญญัติกักกันพืช ประกาศกระทรวง หรือพระราชบัญญัติยา ฯลฯ ซึ่งยังไม่คลอบคลุมตลอดจนไม่สามารถก้าวทันเทคโนโลยี GMOs ที่เป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งมีการต่อยอดทางด้านเทคนิคที่สลับซับซ้อนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน เนื่องจากว่าเทคนิคเดิมกฎหมายสามารถตรวจสอบได้ แต่อย่างไรก็ตามภายใต้การพัฒนาเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์แบบก้าวกระโดดและทำให้เกิดเทคนิคใหม่คือ “การแก้ไขยีนเฉพาะส่วน”(Gene Editing) ประกอบกับกฎหมายในประเทศไทยล้าหลังมากหรือไม่อาจตามได้ทันสภาวะการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เนื่องจากคนที่ทำเทคนิคดังกล่าวมีความเชี่ยวชาญขั้นกว่า (Goal beyond) จึงอาจใช้ช่องว่างทางด้านกฎหมายของ GMOs ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งไม่อาจสามารถทำให้สามารถทราบได้ว่าการทำดังกล่าวมีที่มาอย่างไร แบบใดบ้าง ดังนั้นประเด็นดังกล่าวจึงจำเป็นจะต้องมีกฎหมายในการควบคุม ตัวผู้กระทำเทคนิคที่เกี่ยวข้อกับ GMOs ทั้งหมด เพื่อดึงเข้าระบบมีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้ระบุ เช่น มีการกระทำ เปลี่ยนแปลง แก้ไขแบบใด ใช้เทคนิคอะไร ตลอดจนการจำกัดในเรื่องของประเด็นต่าง ๆ เพื่อที่จะเอาข้อมูลเหล่านั้นกลับมาสร้างองค์ความรู้ในการ “ตรวจสอบย้อนกลับเกี่ยวกับข้อมูล GMOs ไปยังผู้ผลิตหรือสร้าง Gene ต้นแบบได้ (Gene Auditing) [62]

3.4.1 องค์กรภาครัฐกับเงื่อนไขทางการเมืองภาคประชาสังคมกับการกำหนดนโยบายและกฎหมายตัดต่อทางพันธุกรรม

อย่างไรก็ตาม หากสืบย้อนกลับไปถึงกรณีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องของ GMOs จะเห็นได้ว่ามีจุดเริ่มต้นในช่วงปี 2538 ที่กรมวิชาการเกษตรอนุญาตให้มีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ฝ้ายบีทีเข้ามาปลูกทดสอบตามเงื่อนไขพระราชบัญญัติกักพืช โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยมีตัวแทนจากบริษัทมอนซานโต้ 3 คนเป็นกรรมการ จนเกิดการเคลื่อนไหวคัดค้านความไม่โปร่งใสจากนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่ง

---

[61]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[62]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นความร่วมมือดังกล่าว ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการมีผลประโยชน์แอบแฝงร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับบรรษัท ดังจะเห็นได้จากการส่งเสริมฝ้ายบีทีที่กระทรวงเกษตรเตรียมใช้งบประมาณของรัฐสนับสนุนให้เกษตรกรปลูก ซึ่งกรณีฝ้ายบีทีผู้จัดการมอนซานโต้ได้ได้มีความสัมพันธ์กับกรมวิชาการเกษตร ทำการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล และมีการผลักดันนโยบายให้กรมวิชาการเกษตรมีการปลูกฝ้ายบีที จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการสนับสนุนการปลูกฝ้ายดังกล่าวกรมวิชาการเกษตรได้มีการจัดตั้งกองทุนฝ้ายขึ้น ด้วยงบประมาน 1,500 ล้านบาท เพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์แจกจ่ายเกษตรกร[63]

3.4.1.1 การตัดสินใจของรัฐบาลกับการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม : กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ในรัฐบาลสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

สาระสำคัญสามารถสรุปใจความประเด็นสำคัญในเรื่อง “การรายงานผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี” คณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี คืนไป เนื่องจากผลการประชุมมีเรื่องที่เกี่ยวพันกับการดัดแปลงพันธุกรรมสิ่งที่มีชีวิต (Genetically Modified Organisms GMOs) และความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety) โดยประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญและมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของประชาชนโดยตรง แต่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันอย่างกว้างขวาง และยังเป็นประเด็นที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอยู่มาก ทั้งนี้ ให้จัดการประชุมร่วมกันระหว่างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (อปท.) คัดเลือก โดยให้มีจำนวนของผู้เชี่ยวชาญจาก อปท. ไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งขององค์ประชุมที่จะตั้งขึ้นทั้งหมด และให้นำความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศที่เห็นควรเร่งรัดการออกกฎหมายและพัฒนาวางกฎระเบียบ (legal infrastructure) เกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety) เสียก่อนที่จะเปิดให้มีการใช้ประโยชน์จาก GMOs ในระดับภาคสนามและในเชิงพาณิชย์[64]

นอกจากนี้ในมติดังกล่าวมีความเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพรวมถึงเรื่อง GMOs เป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การ

---

[63]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[64]สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *การรายงานผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี 31 สิงหาคม พ.ศ. 2547*, (กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2547).

Ref. code: 25595603030023BOC

ติดตามศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ ผลกระทบในด้านต่าง ๆ รวมทั้งในเชิงแนวปฏิบัติและกฎหมายระหว่างประเทศจึงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ และติดตามอย่างใกล้ชิดไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา เพื่อให้ได้ข้อยุติเป็นแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมและเป็นข้อมูลสำหรับประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกัน แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) รับไปเร่งรัดดำเนินการออกกฎหมาย และพัฒนาวางกฎระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety) ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ก่อนการดำเนินการใช้ประโยชน์ GMOs ในภาคสนามและในเชิงพาณิชย์ โดยให้เชิญผู้แทนจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการต่างประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมพิจารณาดำเนินการด้วย[65]

จากการมีมติดังกล่าวบทบาทของคณะรัฐมนตรีที่มีการให้การสนับสนุน เกี่ยวกับประเด็นการทดลองวิจัย และสนับสนุนเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมทั้งในระดับสถาบัน ในระดับการทดลองในห้องวิจัย หรือแปลงทดลองเป็นต้น หากวิเคราะห์จากบริบททางการเมืองช่วงดังกล่าว ภายใต้กระแสการกดดันและการวิพากษ์วิจารณ์ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเกี่ยวกับการต่อต้านร่างพระราชบัญญัติ ประกอบกับท่ามกลางความกดดันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุน ทั้งในภาครัฐเองอย่างกระทรวงวิทาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตลอดจนการมีอิทธิพลของกลุ่มบรรษัทข้ามชาติ อาทิเช่น บริษัทมอนซานโต้ หรือกรณีการการกดดันในประเด็นเรื่องการค้าระหว่างประเทศ โดยผ่านสำนักงานตัวแทนทางการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการให้มีการดำเนินการทดลองปลูกข้าวโพดตัดต่อทางพันธุกรรมในระดับไร่นาหรือระดับภาคสนาม เพื่อการพาณิชย์ในอนาคตของไทย เป็นต้น

จากบทบาทของสมาคมการค้าเกษตรได้มีการเคลื่อนไหวทั้งในรูปแบบของการส่งจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อขอให้พิจารณาทบทวนมติของคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ[66] ตลอดจนมีการแถลงข่าว ซึ่งเป็นกระแสที่น่าสนใจของสังคม ในช่วงบริบททางการเมืองดังกล่าว และนำไปสู่การมีผลต่อการตัดสินใจที่ปรากฏในมติคณะรัฐมนตรี ดังจะเห็นได้จาการที่มีคำสั่งการให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนกระทรวงต่างประเทศ

---

[65]เรื่องเดียวกัน.

[66]ชมรมผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ไทย, “จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี,” 30 สิงหาคม 2547, ใน *จดหมายชมรมผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ไทยเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี ขอให้มีการทบทวนมติคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติในเรื่องการอนุญาตการปลูกพืชตัดแต่งพันธุกรรม (จีเอ็มโอ) ในระดับไร่นา*, 2547.

Ref. code: 25595603030023BOC

ได้มีการศึกษา เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว อย่างละเอียด เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า นโยบายการสนับสนับสนุนด้านเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทยจะได้ปรากฏอย่างเป็นทางการในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยต่อมาวันที่ 18 มีนาคม 2546 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติขึ้น[67] แต่หากเมื่อพิจารณาก่อนหน้าระยะการมีองค์กรดังกล่าวขึ้นมาเพื่อเป็นการรองรับการทดลอง GMOs ตลอดจนเกิดกระแสการต่อต้านจากกลุ่มอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากกรณีมีกระแสการเคลื่อนไหวของกลุ่มอุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ที่อาจเสียประโยชน์จากกรณีการมี GMOs จึงเกิดกลุ่มต่อต้าน เช่น กลุ่มสมาคมแป้งมัน อุตสาหกรรมข้าวโพดหวาน สมาคมโรงสีข้าว เป็นต้น โดยเหตุผลอย่างหนึ่งในการต่อต้านจากสมาคมโรงสีข้าวต่อต้านเพราะได้รับผลกระทบด้านความเชื่อมั่นจาก IBU ไม่ซื้อข้าวไทยเนื่องจากมองว่าจะเป็นข้าว GMOs หรืออาจมีความเกี่ยวข้องกันกับพืชตัดแต่งพันธุกรรม[68]

จะเห็นได้ว่าภายใต้นโยบายการสนับสนุน GMOs ในระยะเวลาต่อมาซึ่งเป็นสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรได้มีการหยิบยกเอานโยบายดังกล่าวขึ้นมาพิจารณา ซึ่งจากการวิเคราะห์ถึงบทบาทของบุคคลในรัฐบาล ตลอดจนการดำเนินการดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น กรณีการแต่งตั้ง นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาผลกระทบของการใช้ฝ้ายตัดต่อสารพันธุกรรม ในวันที่ 28 เมษายน 2542 นายอนันต์ ดาโลดม อธิบดีกรมวิชาการเกษตรเป็นประธาน[69] แต่ยังมีตัวแทนของบริษัทโนวาร์ติสร่วมเป็นกรรมการ ขณะที่องค์กร NGO ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการ นอกจากกรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความสัมพันธ์กันระหว่างรัฐบาลแล้ว ในอีกมุมมองหนึ่งย่อมแสดงให้เห็นถึงการที่กลุ่ม NGO หรือนักเคลื่อนไหวติดตามเรื่องเกี่ยวข้องไม่ได้ส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องในการประชุมและกระบวนการกำหนดนโยบาย ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงภาพการเริ่มต่อต้านในความไม่โปร่งในดังกล่าวมากขึ้น

---

[67]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ และสิรยนต์ ธัญญกิจจานุกิจ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรมประโยชน์และผลกระทบต่อประเทศไทย”

[68]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[69]มูลนิธิชีววิถี, “ความเป็นมาจุดยืนและเหตุผล ในการสนับสนุนให้คงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ที่ห้ามมิให้มีการปลูกทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นา,” http//www.biothai.net/node/185/rearrange (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557).

Ref. code: 25595603030023BOC

จากกรณีการพยายามใช้นโยบายการประนีประนอมเพื่อความปรองดองระหว่างรัฐบาลกับภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อที่จะยืนยันถึงความโปร่งใสในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องใน GMOs เกี่ยวกับประเด็นการหลุดรอดหรือการแพร่กระจายออกสู่ธรรมชาติ ในการนี้ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ นายเนวิน ชิดชอบ มีคำสั่งที่ 432/2542 เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2542 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการนำเมล็ดฝ้ายตัดต่อพันธุกรรม มาปลูกในแปลงเกษตรกรทั้งหมด 9 คน โดยมีตัวแทนจากเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกและเครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทยร่วมเป็นกรรมการ 2 คนมีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ และกำหนดพื้นที่เพื่อเก็บตัวอย่างฝ้ายไปตรวจดีเอ็นเอ ซึ่งระหว่างที่มีการกำหนดพื้นที่เพื่อเตรียมเก็บตัวอย่างนั้น ได้ปรากฏข่าวการหลุดรอดของฝ้ายบีทีในแปลงเกษตรกรในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจและการขายเมล็ดพันธุ์ฝ้ายของร้านค้าท้องถิ่น

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่หน่วยงานภาครัฐ ได้มีการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ตลอดจนการกำหนดนโยบายท่าที่เกี่ยวกับ GMOs ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการที่มีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เสนอบันทึกความเข้าใจว่าด้วยแผนส่งเสริมสินค้าเกษตรและป่าไม้อาเซียน และแนวทางการทบทวนบทบาทและแนวทางของภาคการเกษตร ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของอาเซียน และเห็นชอบให้สำนักมาตรฐานตลอดจนตรวจสอบสินค้าเกษตร (สมก.) ไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อมติรับทราบผลการลงนาม เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานกลางของประเทศไทยในการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานงานให้เป็นไปตามข้อตกลงตามกรอบแนวทางในการปฏิบัติของอาเซียน เกี่ยวกับสินค้าตัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs)[70]

3.4.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภาครัฐกับบริบททางการเมืองการก่อตัวเคลื่อนไหวของกลุ่มผลประโยชน์

อย่างไรก็ตามก่อนหน้าที่จะมีการเสนอการเรื่องดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรี ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างหนัก เกี่ยวกับประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในรัฐบาลกับบรรษัทข้ามชาติ ดังจะเห็นได้จากกรณีการเจรจาการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) นายคริสโตเฟอร์ กรรมการบรรษัทมอนซนโต้ ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา รัฐมิซซูรีได้เข้าพบนายกทักษิณ ชินวัตร ตลอดจนคุณสุวิทย์ คุณกิตติ และมีการยกร่างคณะกรรมการชุดใหม่ โดยบุคคล

---

[70]สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, *"มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 เรื่อง ผลการประชุมระดับรัฐมนตรีด้านการเกษตรและป่าไม้อาเซียน ครั้งที่ 21"* สรุปสาระสำคัญมติคณะรัฐมนตรี, *วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543,* http//www.soc.go.th/pol43_0201.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

ในคณะกรรมการดังกล่าวล้วนมาจากสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์[71] จากกรณีประเด็นการไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนกำหนดนโยบายหรือการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จึงเกิดสภาวะการเคลื่อนไหวจากภาคประชาสังคมต่อต้านขึ้น ดังจะเห็นได้จากกรณี การรวมตัวกันของกลุ่มองค์กรเกษตรกร[72] ได้มีการชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาล เพื่อยื่นจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี การยื่นข้อเสนอเกี่ยวกับการให้ยกเลิกการนำเข้าพืชแปลงพันธุกรรม และได้ช่วยกันสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชที่สงสัยว่าเป็นพืชดัดแปลงพันธุกรรมมาตรวจสอบดีเอ็นเอ

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจากการจัดงาน และรณรงค์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวกรณีการสนับสนุนหรือต่อต้าน GMOs ตลอดจนมีการชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลมีการพิจารณาแก้ไขประเด็นปัญหาต่าง ๆ และหนึ่งในข้อเรียกร้องดังกล่าวเกี่ยวกับประเด็นเรื่องพันธุ์พืชและพืชตัดต่อพันธุกรรม (GMO) กระทั่งมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ซึ่งห้ามมิให้มีการทดสอบพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นาเกิดขึ้น เนื่องจากพบปัญหาการหลุดรอดของฝ้ายดัดแปลงพันธุกรรมออกไปปลูกในพื้นที่ของเกษตรกร ระหว่างที่มีการอนุญาตให้มีการปลูกทดลองในระดับไร่นา[73] กรณีบทบาทของการเคลื่อนไหวของกลุ่ม NGO เกี่ยวกับการรณรงค์เผยแพร่ และการต่อต้านเกี่ยวกับ GMOs และกลายเป็นประเด็นกระแสสังคมที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากกรณีของบทบาทองค์กร กรีนพีซได้เปิดเผยข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม 2547 เกี่ยวกับผลการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระที่จำหน่ายโดยสถานีวิจัยพืชสวนขอนแก่น พบว่าเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวปนเปื้อนจีเอ็มโอ นอกจากนี้จากการสุ่มตรวจมะละกอแขกดำท่าพระในสวนเกษตรกรที่ซื้อเมล็ดพันธุ์มาจากสถานีวิจัยพืชสวนขอนแก่น พบว่ามะละกออายุ 1 ปี ในสวนเกษตรกรอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีการปนเปื้อนจีเอ็มโอ[74]

---

[71] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[72]กลุ่มเกษตรกร อาทิเช่น สมัชชาลุ่มน้ำมูล สมัชชาคนจน กลุ่มแนวร่วมพันธมิตรประชาชนอีสาน กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกอีสาน กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกภาคเหนือ กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกภายใต้ กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกภาคกลาง สมัชชาเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน ชุมนุมสหพันธ์สหกรณ์ภาคอีสาน และสภาหมอพื้นบ้านภาคอีสาน.

[73]สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, “แนวทางแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน,” เอกสารสรุปการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน, 3 เมษายน พ.ศ. 2544.

[74]กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, “กรีนพีซเปิดโปงสถานีวิจัยพืชสวนขอนแก่นตัวการขายมะละกอจีเอ็มโอ,” กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, http,//www.greenpeace.org/seasia/th/news/95262/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2547).

Ref. code: 25595603030023BOC

จากกรณีการเคลื่อนไหว ของกลุ่ม NGO ในการต่อต้านการสนับสนุนนโยบาย GMOs โดยหนึ่งในประเด็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรไปต่างประเทศ ตลาดในสหภาพยุโรปเพิ่มการตรวจสอบสินค้าเกษตรไทยมากขึ้น รวมถึงปัญหาการผสมข้ามระหว่างมะละกอจีเอ็มโอที่หลุดออกไปกับมะละกอพันธุ์พื้นเมือง เกิดปัญหาการปนเปื้อนทางพันธุกรรม (Gene Pollution) เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่สภาวะทางการเมืองในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร กำลังอยู่ในช่วงที่มีการพยายามสร้างฐานเสียงทางการเมืองตลอดจนมีนโยบายในการประนีประนอมกับกลุ่มผลประโยชน์ทุกภาค ประกอบกับกลุ่มภาคประชาสังคมที่มีการยื่นข้อเสนอต่าง ๆ เช่น สมัชชาลุ่มน้ำมูล สมัชชาคนจน กลุ่มแนวร่วมพันธมิตรประชาชนอีสาน กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกอีสาน กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกภาคเหนือ กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกภายใต้ กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกภาคกลาง สมัชชาเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน ชุมนุมสหพันธ์สหกรณ์ภาคอีสาน และสภาหมอพื้นบ้านภาคอีสาน ซึ่งถือเป็นฐานเสียงอำนาจของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยอย่างมั่นคงแข็งแรง ประกอบกับช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงปลายสมัยของรัฐบาลชุดดังกล่าว (2544-2548) จึงมีการประนีประนอม ตลอดจนลดความขัดแย้งอันจะกระทบต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาล และอาจมีผลกระทบต่อการได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลในวาระที่ 2 (2548-2549)

แต่อย่างไรก็ตามภายหลังจากการทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยคณะของพลเอกสนธิ บุญรัตกลิน นโยบาย GMOs นโยบายได้มีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกครั้ง ดังจะเห็นได้จากกรณีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2550 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีรัฐบาลสุรยุทธ์ จุลานนท์ มีมติเห็นชอบให้กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ซึ่งนายธีระ สูตะบุตร ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ สามารถดำเนินงานทดลองวิจัยพืชดัดแปลงพันธุกรรม (จีเอ็มโอ) ในแปลงทดลองของทางราชการได้ โดยจะต้องมีมาตรการป้องกันแก้ไขอย่างเข้มงวดที่ประชุม ครม.มีมติไม่อนุมัติข้อเสนออีก 2 ข้อ ที่กระทรวงเกษตรฯต้องการจะขอทดลองในห้องปฏิบัติการ หรือโรงเรือนและในสภาพไร่นาทั่วไปที่เหมาะสมในการทดลองด้วย เพื่อให้กระทรวงเกษตรฯ และหน่วยงานที่ทำการทดลองวิจัยพืชดัดแปลงพันธุกรรม สามารถดำเนินการทดลองวิจัย ได้ครบทุกขั้นตอน เนื่องจากต้องการให้รอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ.. ... ก่อน[75]

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจในกรณีของข้อพิพาทกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กับองค์ NGO เกี่ยวกับประเด็นการขัดแย้งในเรื่องการบุกเข้าทำลายแปลงทดลอง ของ

---

[75]สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, การทดลองวิจัยพืชดัดแปลงพันธุกรรม, สรุปมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 ธันวาคม 2550.

Ref. code: 25595603030023BOC

กรมวิชาการเกษตรที่ใน ปี 2547 ได้มีการต่อสู้คดีกันในชั้นศาล ซึ่งในวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 ที่ห้องพิจารณาคดีที่ 10 ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษาคดีที่กรีนพีซฟ้องกรมวิชาการเกษตร กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ ในข้อหาได้ละเลยต่อหน้าที่ โดยปล่อยให้มีการแพร่กระจายของมะละกอตัดต่อพันธุกรรม นอกพื้นที่สำนักวิจัยพัฒนาการเกษตร เขตที่ 3 จังหวัดขอนแก่น เป็นเหตุให้พันธุ์มะละกอจีเอ็มโอออกไปสู่แปลงเพาะปลูกของเกษตรกร พร้อมทั้งขอให้ตรวจสอบมะละกอของเกษตรกรในพื้นที่ด้วย ซึ่งในกรณีดังกล่าวคำตัดสินของศาลเห็นว่า กรมวิชาการเกษตรปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลการปลูกมะละกอจีเอ็มโออย่างเข้มงวด โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบความปลอดภัยภาคสนาม และคณะทำงานความปลอดภัยทางชีวภาพด้านเกษตรตรวจสอบซ้ำ โรงเรือนที่ใช้ทดลองจีเอ็มโอมีการควบคุมตามมาตรฐาน และการปนเปื้อนมะละกอจีเอ็มโอ ก็เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุจึงเชื่อได้ว่ากรมวิชาการเกษตรไม่ได้ละเลยต่อหน้าที่ จึงเห็นควรให้ยกฟ้อง[76] แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกรณีการผลักดันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างล่าง

3.4.1.3 ร่างกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

(1) ข้อกำหนดทั่วไป (General Provisions)

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบไปด้วย เนื้อหาสาระตัวบทกฎหมาย แบ่งออกเป็น9 หมวด 109 มาตรา โดยแต่ละหมดมีการจำแนกรายละเอียดกล่าวคือ[77]

1. หมวด 1 คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพแห่งชาติ
2. หมวด 2 หน่วยงานผู้รับผิดชอบและหน่วยประสานงานกลางแห่งชาติ
3. หมวด 3 การควบคุมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
4. หมวด 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนและการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร
5. หมวด 5 กองทุนความปลอดภัยทางชีวภาพมาตรา
6. หมวด 6 พนักงานเจ้าหน้าที่มาตรา

---

[76]เรื่องเดียวกัน.

[77]*"บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ...* ฉบับปรับปรุง เดือนพฤศจิกายน 2550," http//www.bch-thai.onep.go.th/documents/DraftBiosafetyLaw-Jan2008.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557).

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้เกี่ยวกับภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง สิ่งที่เกี่ยวกับ GMOs ได้มีการโอนย้ายไปยังกระทรวงดังกล่าว ตลอดจนร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวด้วย ซึ่งต่อมาในปี 2547 ได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติฯขึ้นอย่างจริงจัง โดยประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และต่อมาในปี 2549 ได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ และมีการผ่านการเห็นชอบจาก กอช. หลังจากนั้นจึงได้มีการเสนอตามกระบวนการของกฎหมาย ต่อมาในปี 2551 ได้มีการเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีและได้ผ่านการเห็นชอบในสภา และได้มีการส่งไปตรวจยังคณะกรรมการกฤษฎีกากลาง ซึ่งแล้วเสร็จในปี 2556[78] แต่อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นก็ได้มีการชะลอร่างฯ เนื่องจากสภาวะทางการเมืองและเสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคง ต่อมาเมื่อปี 2558 ได้มีการเสนอร่างฯไปยังคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง และได้ผ่านความเห็นชอบ และเสนอร่างดังกล่าวไปยัง สนช. ได้มีการเห็นชอบแต่ให้ปรับปรุง

(2) หลักการและเหตุผล

กฎหมายดังกล่าวมีการร่างขึ้นเพื่อการควบคุม และดูแลการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และเพื่อใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ หรือใช้ในกระบวนการผลิต ซึ่งมาจากต่างประเทศ หรือภายในประเทศได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม โดยทำให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีขั้นตอน มีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับการดำเนินงานในระดับสากล และเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความปลอดภัยของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อการคุ้มครองและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ สุขภาพอนามัยของประชาชน และการคุ้มครองผู้บริโภค[79]

(3) คำนิยาม

โดยในคำนิยายามของ“สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม” หมายความว่า สิ่งมีชีวิตรวมทั้งพืชสัตว และจุลินทรีย์ที่สารพันธุกรรมถูกเปลี่ยนแปลงโดยเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ในลักษณะที่ไม่เกิดเอง ภายใต้สภาวะในธรรมชาติและที่ไม่เป็นโดยการผสมพันธุหรือผสานโดยกระบวนการธรรมชาติ “เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่” ซึ่งบรรจุไว้ในมาตรา 3 ของร่างพระราชบัญญัติฯหมายความว่า[80]

---

[78]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[79]บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบรางพระราชบัญญัติวาด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม พ.ศ.....

[80]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

(1) เทคนิคกรดนิวคลีอิค ที่ใช้และทดลองในหลอดทดลอง (in vitro) หรือสภาพของห้องปฏิบัติการรวมถึงการรวมกรดนิวคลีอิกลูกผสมและการสอดใส่กรดนิวคลีอิกเข้าไปในเซลล์หรือออแกนแนลโดยตรงหรือ

(2) การหลอมรวมเซลล์ (fusion of cells) นอกครอบครัว (family) ตามอนุกรมวิธานซึ่งทำให้เกิดการผสมพันธุ์ได้ นอกสภาวะธรรมชาติและไม่เป็นเทคนิคที่ใช้ในการคัดเลือกพันธุแบบดั้งเดิม“การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม” หมายความว่าการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกลักษณะในสภาพควบคุมปิด ซึ่งมีการใช้สิ่งหรือสภาพกีดขวางทางกายภาพ หรือเคมีหรือชีววิทยาหรือหลายลักษณะรวมกันเพื่อจำกัดการติดต่อสัมผัสกับสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งการสัมผัสนั้นอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมและหมายความรวมถึง

(3) การใช้ในห้องปฏิบัติการห้องผสมพันธุ์สัตว์ห้องปลูกพืช ซึ่งมีระบบป้องกันมิให้สิ่งดัดแปลงพันธุกรมหลุดรอดไปสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก (2) การใช้ในอาคาร C

(4) สาระใจความสำคัญ

โดยในสาระใจความสำคัญในส่วนของ ตัวบทกฎหมายจะเป็นการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับ ข้อกำหนดที่ใช้ในการ ดำเนินการ (Operational Provisions) อาทิเช่น การนำเข้าส่งออกและนำผ่าน การใช้ในสภาพควบคุม, การใช้ในการทดลองภาคสนามในสภาพจำกัด การปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมอย่างจงใจ การจำหน่ายเพื่อเป็นอาหารหรืออาหารสัตว์และการใช้เพื่อการผลิต การพักใช้ การเพิกถอนใบอนุญาต การดูแล ขนส่ง เคลื่อนย้าย เก็บรักษา และบรรจุหีบห่อ เหตุฉุกเฉินและการปลดปล่อยโดยไม่จงใจ การรับฟังความคิดเห็นประชาชน การเปิดเผยและปกปิดข้อมูล เป็นต้น นอกจากนี้ในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับตัวเนื้อหาสาระของส่วนสาระใจความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม[81]โดยสามารถสรุปสาระประเด็นใจความสำคัญได้ในตารางที่ 3.3

---

[81] ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ(IBC),“แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ”,(เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับวิทยากร,กรุงเทพฯ 2559).

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.3 สรุปสาระใจความสำคัญร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

ระดับการควบคุม	แนวทางการดำเนินงาน	บทลงโทษ
1. การนำเข้า-ส่งออก	แจ้งข้อมูลนำเข้า ส่งออก และนำผ่าน GMOs ตามกฎกระทรวง **ตัวอย่างบางมาตราเช่น** -มาตรา 18 ห้ามนำเข้าหรือส่งออกสิ่งมีชีวิตดัดแปลงทางพันธุกรรม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ โดยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนด การขออนุญาต การอนุญาต การควบคุมการประกอบกิจกรรมของผู้ได้รับอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การออกใบแทนใบอนุญาต การสั่งการพักใช้ และการเพิกถอนอนุญาต และค่าธรรมเนียมการขอและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ตามคำแนะนำของคณะกรรมการ และกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องกำหนดระยะเวลา สำหรับพิจารณาอนุญาตไว้อย่างชัดเจนด้วย	จำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกิน 7 แสนบาท
2. การใช้ในสภาพควบคุม (ทดลองและวิจัย)	-ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบออกประกาศกำหนดบัญชีระดับความเสี่ยง 4 ประเภท กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐาน แนวทางปฏิบัติ -จะต้องแจ้งขอใช้ต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบรายงานและบันทึกการใช้ และเสนอต่อหน่วยงานรับผิดชอบตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนด	จำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3 หมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.3 สรุปสาระใจความสำคัญร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (ต่อ)

ระดับการควบคุม	แนวทางการดำเนินงาน	บทลงโทษ
	ตัวอย่างบางมาตราเช่น มาตรา 24 การใช้ในสภาพควบคุมแบ่งเป็นประเภทตามระดับความเสี่ยงต่อความปลอดภัยทางชีวภาพได้ดังนี้ -ประเภทที่หนึ่ง การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย -ประเภทที่สอง การใช้ในสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสภาพควบคุมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม และสุขอนามัยในระดับต่ำ -ประเภทที่สาม การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยในระดับปานกลาง -ประเภทที่สี่ การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงหรือขัดต่อศีลธรรม ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบออกประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ในสภาพควบคุมให้อยู่ในประเภทใดประเภทหนึ่ง ตามวรรคหนึ่ง ต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขอนามัยหน่วยงานผู้รับผิดชอบอาจมีคำสั่งให้ยกเลิกการใช้ ทั้งนี้ต้องระบุเหตุผลของการยกเลิกการอนุญาตด้วย	

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.3 สรุปสาระใจความสำคัญร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (ต่อ)

ระดับการควบคุม	แนวทางการดำเนินงาน	บทลงโทษ
3.การใช้ในการทดลองภาคสนามในสภาพจำกัด	รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบออกกฎเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข จัดทำแผนและเสนอแผนการทดลอง รวมทั้งมาตรการในการควบคุม **ตัวอย่างบางมาตรา เช่น** -มาตรา 35 ในกรณีที่ผู้ใช้ในการทดลองภาคสนามในสภาพจำกัดได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขโดยถูกต้องครบถ้วนแล้ว แต่หากมีข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในภายหลังที่บ่งชี้ว่าการใช้ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตราย หรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขอนามัย หน่วยงาน ผู้รับผิดชอบอาจมีคำสั่งให้ยกเลิกการใช้ ทั้งนี้ต้องระบุสาเหตุของการยกเลิกอนุญาตด้วย	จำคุก ไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ ไม่เกิน5 แสนบาท
4. การปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม	ห้ามปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสู่สิ่งแวดล้อม โดยเจตนาจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบ -หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณารายงานประเมินผล กระทบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตชุมชน -ห้ามการปลดปล่อยพืชดัดแปลงพันธุกรรม สู่สิ่งแวดล้อม ในเขตอนุรักษ์และในพื้นที่โดยรอบเขตอนุรักษ์ **ตัวอย่างบางมาตราเช่น** -มาตรา 38 ในกรณีที่สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งขออนุญาตปลดปล่อย ตามมาตรา 35 นั้น เคยมีการศึกษาและประเมินความเสี่ยงในต่างประเทศมาก่อน ผู้อนุญาตอาจนำรายการประเมินความเสี่ยงดังกล่าวใช้เป็นข้อมูลประกอบการขออนุญาต ทั้งนี้ความเหมาะสมและเพียงพอของรายงานดังกล่าว	จำคุก ไม่เกิน 10 ปี หรือปรับ ไม่เกิน1 ล้านบาท

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.3 สรุปสาระใจความสำคัญร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (ต่อ)

ระดับการควบคุม	แนวทางการดำเนินงาน	บทลงโทษ
	อยู่ในดุลยพินิจของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ตามคำแนะนำของคณะกรรมการ -มาตรา 41 เพื่อประโยชน์ในการอนุญาต ตามมาตรา 38 ให้รัฐมนตรีตามคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ท้องที่ใดเป็นพื้นที่ ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบก็ได้ หลังได้รับการยินยอมและเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ ระดับจังหวัดและท้องถิ่นแล้ว ทั้งนี้ระดับรัฐมนตรีจะกำหนดให้เขตอนุรักษ์และพื้นที่ห่างโดยรอบห่างจากเขตอนุรักษ์ในระยะที่เหมาะสม ตามคำแนะนำของคณะกรรมการนั้นเป็นเขตอนุรักษ์ไม่ได้ - มาตรา 43 เมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ได้อนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสู่สิ่งแวดล้อม โดยเจตนาแล้วนั้น ถ้าต่อมาพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป หรือมีเหตุสำคัญเพื่อความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม โดยเจตนาแล้วนั้น ถ้าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปหรือมีเหตุสำคัญเพื่อความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม หรือสุขอนามัยของมนุษย์ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบ มีอำนาจสั่งไม่อนุญาต หรือสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการอนุญาตได้ตามความจำเป็น	

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.3 สรุปสาระใจความสำคัญร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (ต่อ)

ระดับการควบคุม	แนวทางการดำเนินงาน	บทลงโทษ
5. การจำหน่ายเพื่อเป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ และ ใช้ในกระบวนการผลิต	-ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ -ต้องจัดให้มีฉลาก ซึ่งมีข้อมูลชัดเจนและเพียงพอต่อ ผู้บริโภคทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ **ตัวอย่างบางมาตราเช่น** -มาตรา 46 ในการขออนุญาตจำหน่ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อเป็นอาหาร หรืออาหารสัตว์และใช้ในกระบวนการผลิต ผู้ขออนุญาตต้องศึกษาประเมิน และจัดทำรายการประเมินความเสี่ยงเสนอมาพร้อมกับคำขอรับใบอนุญาต ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนด	จำคุก ไม่เกิน 10 ปี หรือปรับ ไม่เกิน1 ล้านบาท ถ้าผิดเรื่องฉลาก จำคุก ไม่เกิน 6 เดือน หรือ
6. การพักใช้ การ เพิกถอน และการเลิกประกอบกิจกรรมตามใบอนุญาต	ให้อำนาจหน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจในการสั่งพัก ใช้ใบอนุญาต **ตัวอย่างบางมาตราเช่น** -มาตรา 52 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ โดยมีกำหนดครั้งละไม่เกิน 12 วัน หรือในกรณีมีการฟ้องร้องผู้ได้รับใบอนุญาตต่อศาลได้กระทำผิดต่อศาลตามพระราชบัญญัตินี้ จะสั่งพักใช้ใบอนุญาตไว้รอ คำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้ ผู้ได้รับใบอนุญาตซึ่งถูกพักใช้ใบอนุญาต ต้องหยุดการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตนั้นจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ก็ตาม ตามพระราชบัญญัตินี้อีกไม่ได้	ปรับ ไม่เกิน5 หมื่นบาท

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.3 สรุปสาระใจความสำคัญร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม (ต่อ)

ระดับการควบคุม	แนวทางการดำเนินงาน	บทลงโทษ
7. การดูแล ขนส่ง เคลื่อนย้าย นำผ่าน เก็บรักษา บรรจุหีบ ห่อ กำจัดและจำแนก ระบุ	-ผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจกรรม ต้องดูแล ขนส่ง เคลื่อนย้าย นำผ่าน เก็บรักษา บรรจุหีบห่อ จำกัด และจำแนกระบุด้วยความรอบครอบ ระมัดระวัง และปลอดภัย -ต้องจำแนกระบุ GMOs โดยอาจแสดงเป็นฉลาก หรือเอกสารอื่นกำกับเพื่อแสดงถึงที่มาและสืบย้อนกลับไปได้ตลอดเวลาที่ครอบครอง	จำคุก ไม่เกิน 2 ปี หรือปรับ ไม่เกิน 2 แสนบาท
8.การปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่เจตนา และกรณีเหตุฉุกเฉิน	-ให้อำนาจหน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติหากเกิดเหตุฉุกเฉิน เมื่อมีการปลดปล่อย GMOs โดยไม่เจตนา -ผู้ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับ GMOs ต้องจัดทำแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติหากเกิดเหตุฉุกเฉินและการปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่เจตนา -ผู้ประกอบกิจกรรมต้องแจ้งเหตุฉุกเฉินดังกล่าวให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทราบทันที	

ที่มา: สรุปจากร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ พ.ศ....

จากสภาวะทางการเมืองดังกล่าวได้มีการเคลื่อนไหวทางด้านการรณรงค์เพื่อต่อต้านร่างพระราชบัญญัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายภาคประชาชนและผู้ประกอบการภาคเกษตรและอาหาร รวมทั้งธุรกิจ และองค์กรต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ส่งออกข้าว กลุ่มอุตสาหกรรมข้าวโพดหวาน สมาคมการค้ามันสำปะหลัง สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย มูลนิธิชีวะวิถี มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค กลุ่มกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้เดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาล เพื่อทำกิจกรรมคัดค้านร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ พ.ร.บ. GMO พร้อมยื่นข้อเรียกร้อง 2 ข้อ คือ

1. ขอให้ชะลอการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ไว้ก่อน โดยให้ตั้งตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นกรรมการปรับปรุงร่างกฎหมาย

2. นำหลักการป้องกันไว้ก่อน การคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตามพิธีสารว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ และพิธีสารเสริม

Ref. code: 25595603030023BOC

นาโงยา – กัวลาลัมเปอร์ ว่าด้วยการรับผิดและชดเชยความเสียหายมาเป็นหลักการสำคัญในการปรับปรุงร่างกฎหมาย และนำความเห็นของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และกระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบต่อการส่งออก และความรับผิดชอบของบริษัทเมล็ดพันธุ์ หรือผู้ทำการทดลองในกรณี มีความผิดพลาดเกิดขึ้นและต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ได้มีการยกเลิกมติ เนื่องจากร่างดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3.4.1.4 กลุ่มผลประโยชน์บรรษัทเอกชนกับการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาครัฐ

จากเหตุผลกรณีของความร่วมมือระหว่างบรรษัทมอนซานโต้ กับหน่วยงานที่เป็นองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับสถาบันการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ของบรรษัทในแง่ของความร่วมมือและการสนับสนุนทุนวิจัยการแลกเปลี่ยนบุคลากรเอง ตลอดจนการสร้างเครือข่ายนักวิจัยในระดับชาติ ภายใต้ความร่วมมือทดลองและมีการผลักดันเพื่อปลูกพืช GMOs ในพื้นที่เปิด ซึ่งบริเวณที่ทดลองภายใต้ความร่วมมือระหว่างบรรษัทกับมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ของรัฐ และมีการจัดทำประชาวิจารณ์การรับฟังความเห็นจากประชาชน ซึ่งหากพิจารณาประเด็นเรื่องการสนับสนุน GMOs ยังมีหน่วยงานระดับย่อยทั้งในระดับกรม และระดับสถาบัน ที่อยู่ใต้สายการบังคับบัญชา โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการมีบทบาทองค์กรเอกชนกับการแทรกแซงรัฐบาลประเทศต่าง ๆ

กรณีขององค์กร ISAAA ในฐานะของภาพลักษณ์ ในรูปแบบองค์กรอิสระทางวิชาการ และสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยในประเทศต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงประเด็นความสัมพันธ์กับบรรษัทอื่น ๆ องค์กรดังกล่าวคือ กลุ่มล้อบบี้ (Lobby Group) ทางนโยบายเพื่อผลักดันให้มีการปลูกพืช GMOs ในประเทศต่าง ๆ โดยงบประมาณส่วนใหญ่ขององค์กรนี้มาจากการสนับสนุนบรรษัทข้ามชาติที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับข้องกับพืช GMOs และสารเคมีเกษตรเช่น มอนซานโต้ ไบเออร์ ดูปองท์ ซินเจนทา รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐผ่าน USAID ซึ่งกลุ่มดังกล่าวล้วนมีประเด็นความสัมพันธ์กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ คณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตลอดจนนักวิชาการ และนักวิทยาศาสตร์ที่ทำการสนับสนุนการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม พ.ศ ....ของไทย[82]

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าองค์การไอซ่าในฐานะองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล และมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อสหภาพยุโรป และการ Lobby ทางนโยบายในการผลักดัน GMOs และเทคโนโลยีชีวภาพของไทย พบว่าได้มีการเปิดสำนักงานองค์การไอซ่า (ประเทศไทย) และมีการเริ่มดำเนินงานในเดือนมกราคม 2545 โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและสถาบันภาครัฐในการให้

---

[82]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ความรู้แก่สาธารณชน ซึ่งมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รับความรู้ที่ถูกต้อง จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบาทขององค์กรดังกล่าว ได้มีความพยายามผลักดันให้เปลี่ยนประเทศไทยปลูกพืช GMOs ถูกผลักดันจากสมาคมของบรรษัทที่ใช้ชื่อว่า Crop Life ซึ่งเกิดขึ้นจากการผนึกกำลังของบรรษัทผลิตเมล็ดพันธุ์ และเคมีเกษตรยักษ์ใหญ่ของโลก ซึ่งมีสาขาในทุกภูมิภาคสำคัญของโลก ได้แก่มอนซานโต้ ซินเจนทา ดูปองท์ ไบเออร์ ดาว บีเอเอสเอฟ เอฟเอ็มซี และซูมิโตโม โดย Crop Life ได้ผลักดันให้เกิดองค์กรที่ชื่อ ISAAA - The International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลและผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาให้เห็นดีเห็นงามกับการปลูกพืช GMOs ซึ่งจากบทบาทขององค์กรนี้พยายามผลักดันให้เกิด ISAAA ขึ้นในประเทศไทยเพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมและขับเคลื่อนนโยบายในประเทศไทยและภูมิภาค [83]

นอกจากนี้ภายใต้การสนับสนุน Crop Life Asia ซึ่งเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นโดยบรรษัท เช่น มอนซานโต้ ดูปองท์ ซินเจนทา เป็นผู้อยู่เบื้องหลังทั้งการสนับสนุนข้อมูลและการจัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือเรื่อง หนึ่งทศวรรษของพืช GMOs ในทวีปยุโรป ความหวาดกลัวและข้อเท็จจริง โดยข้อมูลส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นข้อมูลที่ได้มาจากบรรษัท ซึ่งในประเด็นดังกล่าวสามารถพบเอกสารเชิงวิชาการได้โดยทั่วไป โดยภายใต้การสนับสนุนจากกลุ่มบรรษัทดังกล่าว ทั้งนักวิทยาศาสตร์ที่จัดทำนโยบายความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมวิชาการเกษตร และข้าราชการจากสำนักนโยบายและแผน กระทรวงเกษตรฯ [84] ในบางกรณีที่ผู้บริหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงวิทยาศาสตร์ มาเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัท โดยมีหน้าที่หลักสำคัญคือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยอนุญาตให้มีการปลูกพืช GMOs เช่น เดียวกับบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จ้างอดีตอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ปลัดกระทรวงเกษตร และเจ้าหน้าที่ระดับสูงหลายคนเพื่อเอื้อประโยชน์ในการทำงานให้บริษัท [85] เป็นต้น

---

[83] มูลนิธิชีววิถี, “เบื้องหลังการผลักดันจีเอ็มโอ”, มูลนิธิชีววิถี, http//www.biothai.net/node/28702 (สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

[84] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[85] มูลนิธิชีววิถี, “ผลประโยชน์ของจีเอ็มโอมีมูลค่ามหาศาลเกินกว่าจะประเมินได้,นำข้อมูลขึ้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2557, HTTP,//WWW.BIOTHAI.NET/NODE/24835 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560)

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 3.4 แผนผังสรุปบทบาทภาครัฐกับกลุ่มผลประโยชน์ในการก่อตัวกำหนดแนวนโยบายกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

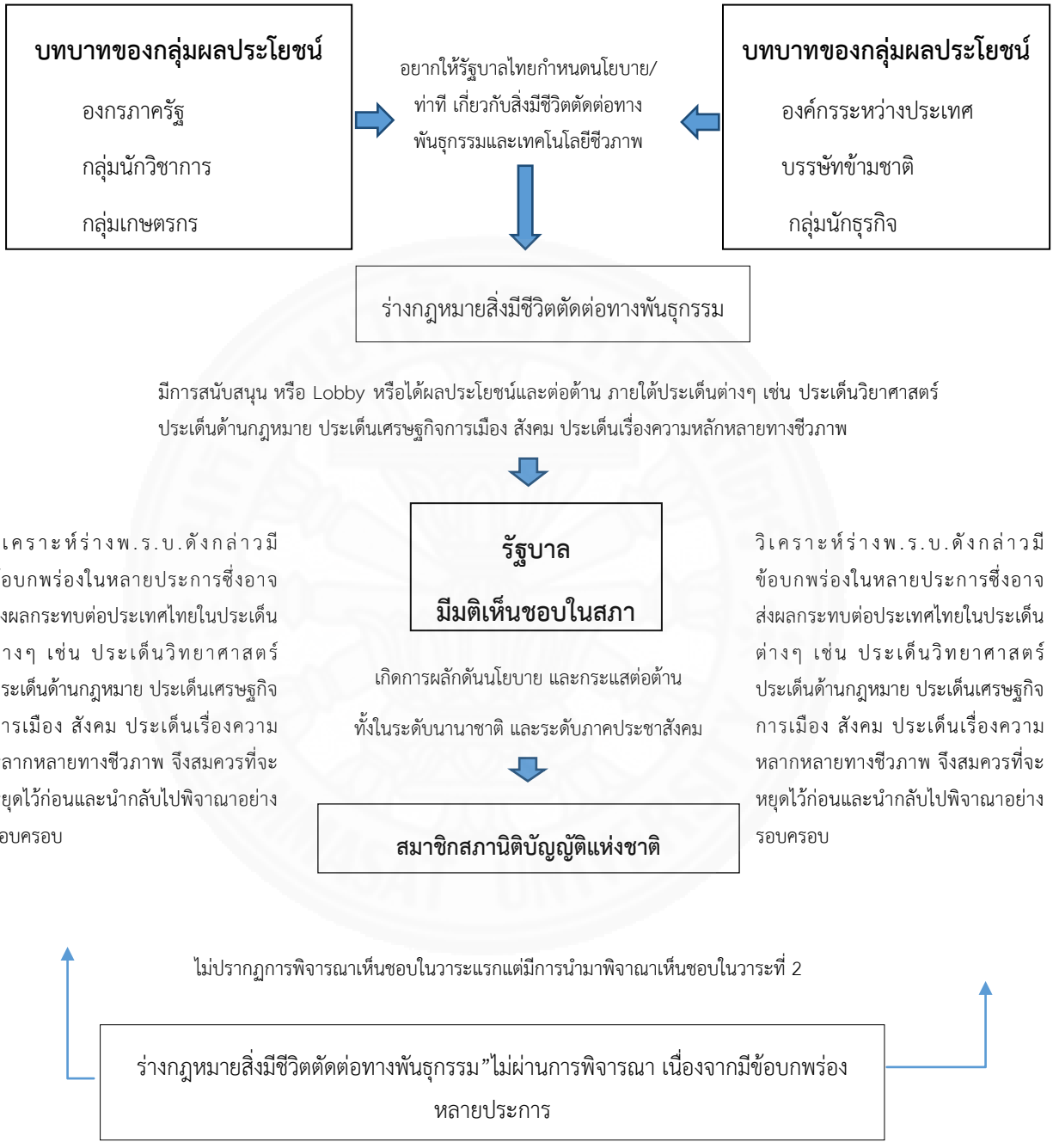

Ref. code: 25595603030023BOC

3.5. บทวิเคราะห์สภาวะกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมกับการเมืองหลังรัฐประหาร

3.5.1 รัฐบาลไทยกับการต่อรองภาคประชาสังคมกับการกำหนดนโยบายกฎหมายรับรองสถานะภาพการทำพืชตัดแต่งทางพันธุกรรม

ในประเด็นของกลุ่มที่มีอุดมการณ์ในการต่อต้านเกี่ยวกับ GMOs อย่างที่สุดดังจะเห็นได้จาก กรณีของกลุ่มกรีนพีชที่มีการต่อต้านทั้งในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายขนาดใหญ่ทั่วโลก นอกจากนี้ในประเทศไทยเองพบว่ากลุ่มดังกล่าวได้มีอิทธิพลในประเด็นการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ทั้งที่เป็นการจัดงานสัมมนาในประเด็นทีเกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น พิธีสารคาร์ตาเฮน่า พิธีสารเกียวโต พิธีสารนาโกยา ฯลฯ โดยวิเคราะห์เชื่อมโยงกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของไทยในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ พ.ศ... เพื่อให้ได้ข้อมูล และแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่จะเกิดขึ้นจากกรณีการมีกฎหมายดังกล่าว ประกอบกับมีการอ้างอิง กรณีศึกษาที่เคยเกิดขึ้นจริงในต่างประเทศ ทั้งกรณีที่เป็นข้อพิพาททางกฎหมาย และนำไปสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล ตลอดจนคำพิพากษาศาลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3.5.1.1 กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี 2550 ในรัฐบาลสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์

ภายหลังจากการเข้ามามีบทบาทของคณะรัฐประหารภายใต้การนำของพลเอกสนธิ บุญรัตกลิน และมีการแต่ตั้งรัฐบาลโดยมี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี จะเห็นได้ว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ได้มีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอย่างต่อเนื่อง โดยจากมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 ธันวาคม พ .ศ. 2550 ได้มีการอนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีคณะที่ 2 จากสาระใจความสำคัญมีประเด็นที่กล่าวเกี่ยวกับการวางโครงสร้างเพื่อรองรับการพัฒนา GMOs โดยประเด็นแรกให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเร่งรัดการดำเนินการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ เพื่อให้มีความคืบหน้าและมีผลบังคับใช้โดยเร็วที่สุด ประเด็นต่อมา ในระหว่างที่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพยังไม่มีผลบังคับใช้ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เตรียมความพร้อมในการขยายการศึกษาวิจัยพืชตัดแต่งพันธุกรรมออกไปในระดับการปลูกในแปลงทดสอบของทางราชการ โดยให้ระบุพื้นที่ที่จะปลูกและชนิดของพืชให้ชัดเจน ตลอดจนการมีมาตรการในการควบคุมอย่างเข้มงวด

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับมติดังกล่าวที่จะต้องให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ที่จะทำการปลูกทดสอบ ในประเด็นต่อมาให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 67 ก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อ

Ref. code: 25595603030023BOC

ยุติเป็นความเห็นร่วมกันโดยหากเมื่อทำครบทุกขั้นตอนแล้ว จึงเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้อนุมัติการปลูกทดสอบพืชตัดแต่งพันธุกรรมในแต่ละพื้นที่ต่อไป[86] ภายใต้สภาวะการเมืองที่ค่อนข้างเปราะบางจะเห็นได้ว่านโยบาย GMO ในประเทศไทยช่วงระยะเวลาดังกล่าวถึงแม้จะมีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาจะเห็นได้ว่ายังคงไม่มีความชัดเจนเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากมติ ครม.ปี 2550 ที่ห้ามไม่ให้มีการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะสามารถปลูกได้เฉพาะในโรงเรือนระบบปิด และหน่วยงานหรือพื้นที่ของรัฐเท่านั้น และนอกจากนี้ในประเด็นการนำเข้าเพื่อการบริโภคก็ยังไม่มีความชัดเจน[87] ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการได้มีการสานต่อเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติที่ยืดเยื้อตลอดจนมีการหยุดชะงักและแก้ไขเป็นระยะอย่าง เพื่อหลีกเลี่ยงกระแสการต่อต้าน

3.5.1.2 กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 08 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ในรัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

จากสาระใจความสำคัญในมติดังกล่าวพบว่ามีการจัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2547[88] โดยหากพิจารณาจากเหตุผลในการยกเลิกดังกล่าว เนื่องจากได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ที่มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันการดำเนินงานตามนโยบายและแผน และติดตามประเมินผลการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศ โดยไม่เฉพาะเจาะจงสาขาใดสาขาหนึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2551

จากกรณีการมีมติดังกล่าวประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าภายหลังการรัฐประหาร การเข้ามามีอำนาจใหม่ของรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ พบว่าในประเด็นเรื่องการผลักดันนโยบายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ได้มีการนำมาเป็นประเด็นการ

---

[86] สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *การทดลองวิจัยพืชดัดแปลงพันธุกรรม*, สรุปมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 ธันวาคม 2550.

[87] พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[88] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายนาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ พ.ศ. 2549 พ.ศ....* มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2552.

Ref. code: 25595603030023BOC

พิจารณาอีกครั้ง ซึ่งนโยบายเกี่ยวกับ GMOs ช่วงระยะเวลาดังกล่าวก่อนทำการรัฐประหารเป็นรัฐบาลสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้หยุดชะงักตลอดจนชลอนโยบายดังกล่าวออกไปก่อน เนื่องจากได้เกิดกระแสการต่อต้านจาก NGO และกลุ่มภาคประชาสังคมเป็นจำนวนมาก ตลอดจนภายใต้สภาวะความกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการใช้นโยบายแบบกลาง ๆ เพื่อผสานประโยชน์ทั้งจากกลุ่ม ภาคประชาสังคมที่ต่อต้าน ตลอดจนการมีนโยบายแบบกลาง ๆ กับกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นองค์กรบรรษัทข้ามชาติ ตลอดจนกลุ่มนักวิชาการทั้งในองค์กรภาครัฐเองที่ยืนยันถึงความจำเป็นในการทดลอง GMOs

จากกรณีของ ศ.ดร.ธีระ สูตะบุตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ได้มีการหารือ 3 กระทรวง คือ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่างเห็นชอบร่วมกันว่า ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้มีการทดลองวิจัยพืช GMOs ในทุกระดับ ทั้งในระดับโรงเรือน ห้องปฏิบัติการ ระดับไร่นา และแปลงทดลอง เพื่อให้การพัฒนางานวิจัยเกิดความสมบูรณ์ โดยมีมาตรการกำกับดูแล และควบคุมตามมาตรการควบคุมความปลอดภัยทางเทคโนโลยีชีวภาพอย่างเคร่งครัดและเข้มงวด[89] ซึ่งต่อมาในสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในช่วงดังกล่าวพบว่า มีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติในบางประเด็น และกำลังจะเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ตลอดจนการสืบทอดอำนาจและเจตนารมณ์ของบุคลากรในองค์กรภาครัฐ ที่พยายามดำเนินการร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม เพื่อที่จะพยายามผลักดันเข้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

3.5.2 บทสรุปจุดมุ่งหมายของรัฐกับกลุ่มผลประโยชน์การผลักดันกฎหมายพืชดัดแต่งทางพันธุกรรม : กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2558 ในรัฐบาลสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

จากการศึกษาถึงการกำหนดทิศทางนโยบายของรัฐบาลในช่วงยุคต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าการกำหนดนโยบายมีความพยายามที่จะกำหนดนโยบายแบบกลาง ๆ แต่อย่างไรก็ตามภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างรัฐบาลกับบรรษัทเอกชน ที่ทำธุรกิจเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม หรือเทคโนโลยีชีวภาพ ตลอดจนผลิตภัณฑ์สารเคมีเกี่ยวกับการเกษตร ทั้งในระดับชาติ ระดับสถาบัน หรือระดับบุคคล ย่อมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง จากภาคส่วนต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากประเด็นที่ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักเกี่ยวกับประเด็นในการ

---

[89] ดลมนัส กาเจ, “ขยับอีกก้าวผลักดันพัฒนาพืชจีเอ็มโอ วัดใจรัฐนาวาประยุทธ์ จันทร์โอชา,” *คม ชัด ลึก* 9 กุมภาพันธ์ 2558.

Ref. code: 25595603030023BOC

ผลักดันร่างกฎหมายอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดโดยเป็นกลุ่มนักวิชาการ ตลอดจนกลุ่มข้าราชการในองค์กรของรัฐบาลเอง อาทิเช่น เช่น สภาพัฒน์และกระทรวงพาณิชย์ สภาเกษตรกร เครือข่ายเกษตรกรหลาย ๆ เครือข่ายเช่น กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ องค์กรพัฒนาเอกชน เช่นมูลนิธิชีววิถีและกรีนพีช อุตสาหกรรมการเกษตร ชมรมแพทย์ชนบท และนักวิชาการทั้งด้านวิทยาศาสตร์และกฎหมาย เป็นต้น โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการที่เมื่อมีการทดลอง GMOs แล้วอาจเกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ เศรษฐกิจ นอกจากนี้ประเด็นของการกำหนดบทบาทของผู้ที่รับผิดชอบเมื่อมีการปนเปื้อนทางพันธุกรรมที่ไม่มีการบัญญัติไว้ในร่างฯดังกล่าว[90]

นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนในเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยอาศัยกลุ่มทุนในนามของ “นโยบายประชารัฐ”โดยประเด็นที่น่าสังเกตนายอิศระวงศ์ ว่องกุศลกิจ ซึ่งเป็นประธานกรรมการน้ำตาลมิตรผล เป็นหนึ่งในคณะกรรมการภาคประชาสังคม[91] ดังจะเห็นได้จากภายหลังการทำรัฐประหาร และภายใต้การเข้ามาบริหารประเทศของรัฐบาล คสช ได้มีการพยายามผลักดันประเด็นร่าง พระราชบัญญัติ GMOs เข้าสู่สภาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งต่อมาเกิดการวิพากษ์วิจารณ์และเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อกดดันรัฐบาล สำหรับประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับมติคณะคณะรัฐมนตรี ฉบับดังกล่าวได้มีการจัดทำ “ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....” เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีมีมติ โดยสาระประเด็นหลัก ๆ มีใจความสำคัญคือ

1. การเห็นชอบหลักการร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว มีสาระสำคัญเพื่อพัฒนากฎหมายในประเทศที่จะใช้ในการดำเนินการควบคุม ดูแลการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ให้เกิดความปลอดภัยต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพของมนุษย์ และสอดคล้องกับการดำเนินงานในระดับสากล ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอและให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

2. ให้รับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการรับผิด ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันเป็นผลมาจากการประกอบกิจกรรม เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่ไม่อยู่ในบัญชี

---

[90]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[91]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมให้รวมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งที่อยู่และไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม การออกกฎหมายลูกที่รัดกุม หรือกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับการรายงานการขนส่ง เคลื่อนย้าย การเก็บรักษา การบรรจุ การปิดฉลาก และการจัดทำเอกสารกำกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในประเทศ และมีข้อยกเว้นในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัย หรือการกระทำของผู้ได้รับความเสียหายเองด้วย การครอบครอง นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมกำหนด ให้แจ้งหรือขออนุญาตพร้อมแนบหลักปฏิบัติที่ชัดเจน[92]

นอกจากนี้จุดเด่น ๆ ในการมีกฎหมายดังกล่าวเพื่อที่จะทำการควบคุมทั้งระบบเกี่ยวกับการนาเข้า การส่งออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อทดสอบวิจัยค้นคว้าและพัฒนา ตลอดจนสามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Testsibility) ได้ทั้งขบวนการจากผลิตภัณฑ์จากประเทศคู่ค้าส่งไปยังประเทศคู่ค้า ซึ่งสามารถรู้ข้อมูลได้ทั้งหมดเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้นำเข้าและผู้ส่งออก เป็นต้น[93] ในประเด็นเรื่องปริมาณงานในความรับผิดชอบ จำนวนบุคลากรและผลกระทบต่องบประมาณรายจ่ายภาครัฐ โดยในประเด็นดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง เนื่องจากเกิดการผูกขาดอำนาจไว้เพียงบุคคลเพียงกลุ่มเดียว ดังจะเห็นได้จากร่าง พระราชบัญญัติฯปัจจุบัน (2558) ซึ่งคณะกรรมการคนที่ทำการอนุญาต ตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวเกี่ยวกับการตัดสินใจอนุญาต ซึ่งไม่มีผู้ดูแลผลประโยชน์ของประชาชน ตลอดจน NGO ไม่ได้มีส่วนร่วม เนื่องจากในร่างดังกล่าวปรากฏเพียงข้าราชการ (รัฐ) และกลุ่มเอกชน แต่ข้อเสนอที่สมควรเป็นคือการสรรหามาจากทุกส่วน ทั้งที่มาจากภาครัฐ ประชาชน เอกชน สังคม[94]

จากการบัญญัติให้ชัดเจนในลักษณะที่ห้ามมิให้ผลิต นำเข้า หรือส่งออกสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิด เว้นแต่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพจะได้ประกาศยกเว้นไว้ และเพิ่มเติมมาตรการคุ้มครองระบบเกษตรกรรมอินทรีย์และเกษตรกรรมรายย่อย โดยเฉพาะกรณีเจ้าของหรือผู้ปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรมทำให้เกิดการปนเปื้อนทางพันธุกรรมกับพืชทั่วไป พืชที่ปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์ หรือทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อระบบ

---

[92]สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ... ,* มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2558.

[93]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[94]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

นิเวศไปประกอบการพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป[95] จะเห็นได้ว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการพยายามผลักดันกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาหลาย ๆ วาระ ตลอดจนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ และการเคลื่อนไหวจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เรียกร้องให้คณะรัฐบาลยับยั้งร่างดังกล่าว ในหลาย ๆ ประเด็น อาทิเช่น ประเด็นเรื่องคณะกรรมการภายใต้กฎหมายมาจากหน่วยงานของรัฐ 12 คน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีแต่งตั้งอีก 10 คน รวมเป็น 22 คน

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการที่ตัวแทนของรัฐ ได้จัดสรรโครงสร้างอำนาจการบริหารและผู้รับผิดชอบ ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องระบบหาคนที่จะเป็นตัวแทน เช่น ภาคเกษตรอินทรีย์ ตัวแทนสมาคมทั้งหลาย หรือกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น[96] นอกจากในประเด็นเกี่ยวกับการขาดการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันที่ระบุไว้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการนำเสนอร่างดังกล่าว ตัวบทกฎหมายและการสร้างความไม่โปร่งใสเกี่ยวกับกระบวนการเสนอของกระบวนการทางการกฎหมาย ในการนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของสภาปฏิรูปแห่งชาติ โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับรายงานวาระปฏิรูปรอบแรกไม่มีประเด็น GMOs แต่ได้ปรากฏในวาระสอง และในเอกสารนำส่งถึงประธาน สปช.เพื่อเข้าสู่วาระพิจารณานั้นไม่ระบุว่าจะมีร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณา จนเกิดการอภิปรายทักท้วงและขอให้มีการชี้แจง[97]

อย่างไรก็ตาม ภายใต้กระแสดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนตลอดจนกลุ่มภาคประชาสังคม เนื่องจากเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในหลาย ๆ ประเด็น ตลอดจนมีการรวมกลุ่มการเคลื่อนไหวของ NGO และแนวร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ที่ต่อต้าน เพื่อกดดันรัฐบาลในการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ที่ผ่านความเห็นชอบในสภา และส่งไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อพิจารณาตลอดจนเสนอเข้าในที่ประชุมของ สนช. ภายใต้สภาวะดังกล่าวนั้นจะเห็นได้ว่า ได้เกิดการรวมตัวกลุ่ม NGO เพื่อการกดดันรัฐบาล เพื่อให้ทำการพิจารณาการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย GMOs ซึ่งจะเห็นได้ว่าในวันที่ 15 ธันวาคม 2558 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กล่าวภายหลังการ

---

[95]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[96]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, “พ.ร.บ. GMO ร่างฯ อัปลักษณ์ เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศอย่างร้ายแรง”, *ผู้จัดการรายวัน* 5 ธันวาคม 2558, http,//www.manager.co.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2560).

[97]“จีเอ็มโอพันธุกรรมสั่งได้บนเส้นทางเห็นต่าง,” *ผู้จัดการออนไลน์*, 10 สิงหาคม 2558.

Ref. code: 25595603030023BOC

ประชุมคณะรัฐมนตรีว่าได้สั่งการในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ยกเลิกการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ ร่าง พ.ร.บ. GMOs [98]

จากการแสดงจุดยืนการคัดค้านจากภาคประชาชนเป็นผล โดยคณะทำงานศึกษาแนวทางการนำสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และผลิตภัณฑ์มาใช้ในประเทศไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรีในเดือนธันวาคม 2557 ให้ยึดมติปี พ.ศ. 2550 ที่มีเงื่อนไขควบคุมการทดลองจีเอ็มโอภาคสนามที่ค่อนข้างเข้มงวด กลุ่มสนับสนุนจีเอ็มโอจึงผลักดันร่าง พ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพต่ออย่างรวดเร็ว ซึ่งดังกล่าวไม่ผ่านสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) แต่ได้ผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรีไปเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 เนื่องจากขาดความโปร่งใสตลอดจนร่างพ.ร.บ.นี้ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากหลาย ๆ ส่วนในสังคม[99] อย่างไรก็ตามจากเหตุการณ์ดังกล่าวหากเมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของการมีมติ ครม.2558 นั้นพบว่า ทางคณะรัฐบาลยังคงมีมติอย่างเป็นกลาง ซึ่งสร้างสภาวะกำกวมดังจะเห็นได้จากการ มีมติคณะรัฐมนตรีมอบให้ไปศึกษารายละเอียดร่างฯ สิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมและความปลอดภัยชีวภาพ พ.ศ. ...เพิ่มเติม และให้ความเห็นว่าขณะนี้ประเทศไทยอยู่ระหว่างการปฏิรูปการเกษตร เป็นต้น

ดังนั้น การนำกฎหมายที่พูดถึงเรื่องอนาคตเกี่ยวกับพันธุ์พืชและสัตว์มาพิจารณาเกี่ยวกับการพิจารณาในช่วงของการปฏิรูป ยังไม่เหมาะสมเพราะการออกกฎหมายล่วงหน้ายังไม่ควรดำเนินการในช่วงเวลานี้ คณะรัฐมนตรี จึงมีมติให้ส่งเรื่องกลับไปให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาในมุมที่มีข้อทักท้วงเพิ่มเติมให้รอบครอบเสียก่อน[100]จากกรณีดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นถึงสภาวะของการตัดสินใจของคณะรัฐบาลที่ไม่กล้าเสี่ยง หรือเลือกเดินหน้าในการสนับสนุนหรือผลักดันร่าง พระราชบัญญัติ GMOs ให้เกิดเป็นรูปธรรมและประกาศให้เป็นกฎหมายต่อไป[101]

---

[98]สำนักนายกรัฐมนตรี, *มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ ร่าง พ.ร.บ. จีเอ็มโอ*, มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 15 ธันวาคม 2558.

[99]ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล, “พ.ร.บ.ความ (ไม่) ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน (ตอนที่ 1)”, *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์* 7 ธันวาคม 2558.

[100]ปรียวรรณ สุวรรณสูนย์, “จีเอ็มโอ (GMOs)”, เอกสารเผยแพร่และออกอากาศรายการร้อยเรื่องเมืองไทย, สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา. (กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการฝ่ายข้อมูล, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559).

[101]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีร่างกฎหมายดังกล่าว เกี่ยวความเห็นของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจ โดยหน่วยงานแรก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์ฯ) ได้มีการยื่นเอกสารถึงคณะรัฐมนตรีเพื่อประกอบการพิจารณา โดยมีสาระใจความ 4 ประเด็นคือ

1. เนื่องด้วยพ.ร.บ.ฯเกี่ยวข้องโดยตรงกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งมีข้อมูลจากการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ทำให้ยังไม่อาจหาข้อสรุปร่วมกันได้อย่างชัดเจนดังนั้น โดยหลักการของการควบคุมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม จึงเห็นควรให้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในลักษณะที่ห้ามมิให้ผลิต นำเข้า หรือส่งออกสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิด เว้นแต่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพจะได้ประกาศยกเว้นไว้ โดยผู้ร้องขออนุญาตต้องมีหลักฐาน และข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่แสดงถึงความปลอดภัย เพื่อประกอบการพิจารณาอย่างชัดเจนและเป็นที่ประจักษ์ และหากเกิดผลเสียขึ้นในภายหลัง ผู้ขออนุญาตผลิต นำเข้าหรือส่งออกต้องเป็นผู้รับผิดชอบในทุกกรณี

2. ควรเพิ่มเติมมาตรการคุ้มครองระบบเกษตรกรรมอินทรีย์ และเกษตรกรรายย่อย โดยเฉพาะกรณีเจ้าของหรือผู้ปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรมทำให้เกิดการปนเปื้อนทางพันธุกรรมกับพืชทั่วไป พืชที่ปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์ หรือให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศ

3. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ของประเทศ ซึ่งการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงกับหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการผลิตภาคเกษตรที่มีประชากรเกือบ 30 ล้านคน หรือเกือบ 6 ล้านครัวเรือน โดยยังไม่รวมถึงผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ตั้งแต่ผู้ค้าสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร จนถึงผู้ส่งออกสินค้าเกษตร เป็นต้น และไม่มีข้อโต้แย้งเรื่องความปลอดภัยในกลุ่มผู้บริโภค หากส่งเสริมให้มีการปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรม นอกจากจะเป็นการจำกัดตลาดส่งออกให้แคบลงแล้ว ยังต้องแข่งขันกับผู้ผลิตที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพระดับสูง เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่อประเทศไทยและเกษตรกร ดังนั้น จึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบครอบคลุมในทุกมิติ และรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง เพื่อหาข้อยุติร่วมกันเสียก่อน

4. หากมีความจำเป็นในการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจเพื่อการพาณิชย์ ควรเน้นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่ใช่อาหาร (Non-Food) ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพและสร้างรายได้ให้กับประเทศในระดับสูงเช่นกัน ได้แก่ กล้วยไม้ พันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ และปลาสวยงาม เป็นต้น ในขณะที่

Ref. code: 25595603030023BOC

ส่งเสริมการศึกษาวิจัยทางเทคโนโลยีทางชีวภาพอย่างจริงจังต่อไป โดยในระยะแรกควรดำเนินการเฉพาะในห้องปฏิบัติการ หรือโรงเรือน และในแปลงทดลองของทางราชการก่อน[102]

นอกจากประเด็นดังกล่าวกระทรวงอุตสาหกรรม มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการครอบครอง นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมควรกำหนดให้แจ้ง หรือขออนุญาต พร้อมแนบหลักฐานปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น รายละเอียดการจัดเก็บ แผนป้องกันการหลุดรอดของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และแผนปฏิบัติการฉุกเฉินกรณีมีการหลุดรอดของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ส่วนสำนักงาน ก.พ.ร. มีข้อเสนอเรื่องการกำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการส่วนกลาง เป็นหน่วยงานรับผิดชอบมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ควรคำนึงถึงบทบาทภารกิจหลักและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้เดิม รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปริมาณงานในความรับผิดชอบ จำนวนบุคลากร และผลกระทบต่องบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้วย

3.6 บทสรุป

จากกรณีการศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มข้าราชการต่าง ๆ ทั้งในกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนกลุ่มนักวิชากรในระดับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ประเด็นหลัก ๆ อันเป็นจุดมุ่งหมาย คือ การริเริ่มการทดลองสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ตลอดจนมีความเห็นว่า กฎหมายในประเทศไทยล้าหลังมากหรือไม่อาจตามได้ทันสภาวะการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการจำกัดในเรื่องของประเด็นต่าง ๆ เพื่อที่จะเอาข้อมูลเหล่านั้นกลับมาสร้างองค์ความรู้ในการ ตรวจสอบย้อนกลับ เกี่ยวกับข้อมูล GMOs ไปยังผู้ผลิตหรือสร้าง Gene ต้นแบบได้ (Gene Auditing) [103]

---

[102]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[103]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่านโยบายของรัฐในการออกกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ช่วงก่อนทำการรัฐประหาร พ.ศ.2549 การที่ภาครัฐได้มีนโยบายเพื่อเป็นขั้นพื้นฐานในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการขับเคลื่อนเพื่อรองรับการพัฒนา และได้มีการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมขึ้นเป็นครั้งแรก ช่วง พ.ศ.2547 ภายใต้กระแสการเรียกร้องของกลุ่มกระแสภาคประชาสังคมหลายส่วน แต่อย่างไรก็ตามด้วยบริบทเงื่อนไขทางการเมืองและบริบทภายนอกประเทศที่ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องปฏิบัติตาม จากการเข้าเป็นภาคีในพิธีสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้รัฐบาลจึงจำเป็นจะต้องมีการยกร่าง แต่เนื่องจากสภาวะทางด้านการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมในการกดดัน คณะรัฐบาลตลอดจนบุคคลในองค์กรภาครัฐ ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ในแง่ของผลประโยชน์แอบแฝงกับบรรษัทเอกชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง โดยประเด็นดังกล่าวจึงก่อให้เกิดปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของการต่อรองผลประโยชน์ ระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มมวลชนภาคประชาสังคมอันเป็นฐานเสียงในการเลือกตั้ง ในการเข้ามาเป็นรัฐบาลในช่วงเวลาต่าง ๆ และรัฐบาลหรือบุคคลในองค์กรภาครัฐกับบรรษัทเอกชนข้ามชาติ ที่ได้รับผลกระทบทั้งในแง่ด้านบวกและด้านลบ และองค์กร NGO เป็นต้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในกำหนดทิศทางเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

อย่างไรก็ตาม ภายหลังการปฏิวัติรัฐประหาร พ.ศ.2549 จะเห็นได้ว่ารัฐบาลในช่วงดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน ได้มีการสนับสนุนการร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะถือเป็นประเด็นสำคัญอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกันด้านกฎหมาย การกำหนดทิศทางและแนวนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยพัฒนา ตลอดจนเพื่อการพัฒนาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ประเด็นที่น่าสนใจในช่วงระยะเวลาดังกล่าวของนโยบายรัฐบาลเองได้พยายามที่จะทำให้เกิดการผลักดันกฎหมาย ตลอดจนการมีมติของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดทิศทางการทดลอง การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น ซึ่งจากการวิเคราะห์บทบทของรัฐบาลในช่วงยุคหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 พบว่าการเคลื่อนไหวและก่อต่อของกลุ่มภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลักดันกฎหมาย ดังกล่าวได้ปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ กับรัฐบาลในรูปแบบที่เข้ามามากขึ้นกว่าเดิมดังจะเห็นได้จาก การที่ภาคประชาสังคมหรือกลุ่ม NGO และกลุ่มนักวิชาการได้มามีบทบาทในการเคลื่อนไหวในการรณรงค์ ให้ความรู้เกี่ยวร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวภายใต้สภาวะ บริบทการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลอย่างบ่อยครั้ง ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจถึงการทำการรัฐประหารถึงสองครั้งระหว่างปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2558 นโยบายการการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม เป็นอีก ประเด็นหนึ่งที่ได้รับการหยิบยกเข้ามาในวาระการพิจารณา

Ref. code: 25595603030023BOC

สำหรับกรณีของการเคลื่อนไหวกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการผลักดัน พระราชบัญญัติ GMOs ตลอดจนการต่อต้านโดยมีมุมมองทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพนั้นเป็นประเด็นที่น่าสนใจการศึกษาวิเคราะห์ ทั้งนี้เนื่องจากมีหลายกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวทั้งในกลุ่มที่เป็น “หัวก้าวหน้า”ที่ทำหน้าที่ผลักดันกฎหมายและการทดลองและกลุ่มที่มีอุดมการณ์ในการต่อต้านอย่างที่สุด เพื่อไม่ให้มีการดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้นที่เกี่ยวกับประเด็นการทดลอง GMOs โดยต่างมีประเด็นที่นำมาต่อสู้ตลอดจน การหักล้างทางด้านเหตุผลในประเด็นของข้อดีและข้อเสียและความจำเป็นของการมีกฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการพยายามที่ “ผสานประโยชน์”กล่าวคือทำหน้าที่เป็นกลาง ๆ ในการดำเนินการและมีการเคลื่อนไหวตลอดจนรักษาฐานเสียง และเสถียรภาพของรัฐบาลตนเองโดยเมื่อเห็นว่ากระบวนการออกกฎหมาย หรือร่างกฎหมายต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ อาจมีข้อบกพร่องบางประการ กระทั่งอาจมีช่องว่างทางด้านกฎหมายที่อาจส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายต่อประเทศไทยในอนาคต

จากการศึกษาและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่าประเด็นที่ NGO พากันต่อต้านกันมากที่สุด คือการกลัวเรื่องประเด็นการปนเปื้อน การมองข้ามประเด็นเรื่องหากไม่มีกฎหมายเข้ามาควบคุม GMOs ก็จะทำให้ไม่มีกฎหมายลงโทษผู้ทำความผิด หรือการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากหากไม่มีการกำหนดกฎหมายเข้ามาในการควบคุม การเอาบุคคลภาคส่วนต่าง ๆ ที่ปลูก GMOs อย่างผิดกฎหมายเข้ามาในระบบเพื่อการบริหารจัดการที่ง่ายขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีการกำหนดความผิดในขอบเขตแค่การนำ GMOs เข้ามาปลูกในประเทศ[104] ประเด็นที่สำคัญในการกำหนดประเด็นการป้องกันและรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับ GMOs เนื่องจากไม่ได้มีแค่พืชอย่างเดียว โจทย์หลัก ๆ และภารกิจที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความสามารถด้านความปลอดภัย ตลอดจนเทคนิคทางด้านการวิจัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องมีวิธีการและทำอย่างไรบ้างที่จะให้เกิดความมั่นใจว่า GMOs จะไม่มีการหลุดรอดออกไปจากธรรมชาติ โดยจากกรณีของในต่างประเทศเองก่อนมีการนำเอา GMOs มาใช้จะมีการประเมินความเสี่ยง และด้านความปลอดภัยจนมีความมั่นใจ แต่ในทางกลับกันในประเทศไทยเองกลับเอามาใช้เลยซึ่งไม่มีการประเมินใด ๆ ทั้งสิ้น[105]

---

[104]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[105]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

แต่อย่างไรก็ตามภายใต้สภาวะของความทันสมัยด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ได้มีกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ได้ออกมาเคลื่อนไหวในการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นแนวทางการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นทางด้านกฎหมายกดดันรัฐบาลในกลุ่ม ที่มีการพยายามผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม โดยได้มีมุมมองของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับประเด็นด้านภูมิคุ้มกันทางกฎหมายคือการมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการเป็นระเบียบปฏิบัติและการกำหนดกรอบต่าง ๆ เพื่อดูแล อย่างชัดเจนในการดูแล เช่น เกี่ยวกับ GMOs (ทั้งพืชและสัตว์) ถ้าจะมีการดำเนินการได้ก็ตามจะต้องมีกระบวนการของอนุญาตตามระเบียบ ตลอดจนมีการกำหนดขอบเขตการใช้ ฯลฯ มีประเด็นใดบ้างที่สามารถกระทำได้และไม่ได้เกี่ยวกับการนำเข้าเป็นต้น[106]

[106]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

บทที่ 4
บทวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ บรรษัทข้ามชาติ ในการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

ในส่วนของการศึกษาบทดังกล่าวมุ่งศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นของการเข้ามามีบทบาทของกลุ่มองค์กรภาคเอกชน ธุรกิจบรรษัทข้ามชาติ ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาครัฐของไทย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระเบียบข้อปฏิบัติ กฎหมาย และสถาบันทางการศึกษาวิจัยสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม เพื่ออธิบายถึงปัจจัยและเงื่อนไขในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ GMOs ตลอดจนในเรื่องประเด็นปัญหา ทางการเมือง การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม ในการเคลื่อนไหวภายใต้บริบทต่าง ๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเน้นการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การติดตามข่าวสารในสื่อต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเตอร์เนต ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มสาขาต่าง ๆ อาทิเช่น กลุ่มนักวิชาการ กลุ่ม NGO กลุ่มตัวแทนธุรกิจบรรษัทข้ามชาติเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ประเด็นการศึกษาที่กำลังศึกษา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ร่วมสมัยกลุ่มดังกล่าวมาประกอบการวิเคราะห์ เพื่อทำความเข้าใจในบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ บรรษัทข้ามชาติ ต่อการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรมของไทย ตลอดจนมุมมองเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงประเด็น ที่กำลังเกิดซึ่งเป็นเหตุการณ์ร่วมสมัยในระหว่างที่กำลังทำการศึกษาในประเด็นดังกล่าว

สำหรับในบทการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง ที่เกิดขึ้นตั้งแต่การมีแนวคิดของการ เริ่มผลักดันการศึกษาค้นคว้าทดลองและการผลักดันการมีกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมได้มีการอธิบายภายใต้กรอบแนวคิดของ กลุ่มผลประโยชน์ โดยกลุ่มทุกกลุ่ม หรือองค์การทุกองค์การที่แสวงหาอิทธิพลเหนือนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ตามวิธีทางที่กำหนด แต่ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธที่จะรับผิดชอบโดยตรงที่จะปกครองประเทศ และเป็นของผู้ร่วมทัศนะที่ได้ทำการเรียกร้องต่อกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม และเมื่อใดที่กลุ่มผลประโยชน์นี้กระทำการเรียกร้องข้อเสนอของตน โดยผ่านสถาบันใด ๆ ของรัฐบาลก็ตาม กลุ่มผลประโยชน์นี้จะกลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง (Political Interest Groups) และเมื่อใดที่กลุ่มผลประโยชน์ปฏิบัติการในระดับการเมือง กลุ่มนี้จะถูกเรียกว่ากลุ่มผลักดัน (Pressure Groups)

Ref. code: 25595603030023BOC

เป็นต้น[1] ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ระหว่างกลุ่มภาคประชาสังคม หรือกลุ่มต่าง ๆ และรัฐบาล โดยจะก่อตัวขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตลอดจนรัฐบาล

นอกจากนี้จุดประสงค์ในการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบและประกอบคำอธิบายเกี่ยวกับประเด็นที่มีบทบาทในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม (GMO) และประเด็นเรื่องของปรากฏการณ์ การเคลื่อนไหวทางด้านการเมือง ของกลุ่มต่าง ๆ เช่นกลุ่ม NGO กลุ่มบรรษัทเอกชน ตลอดจนบทบาทของรัฐ ในการดำเนินตัดสินใจทางด้านการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม นอกจากนี้ยังได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎีการระดมทรัพยากรมาประกอบอธิบายพลวัตรการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อ ทำการเคลื่อนไหว ตลอดจนวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายรัฐ และการผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมไทย ภายใต้ผลประโยชน์ทางวัตถุ (Material Benefit) ผลประโยชน์ทางด้านสถานะทางสังคม (Status Intentives) ผลประโยชน์ในแง่การบรรลุอุดมการณ์ (Purpostive or Expressive Rewards) เป็นต้น

ประเด็นในการศึกษาบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ บรรษัทข้ามชาติ ทีได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม นอกจากจะศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารที่เป็นมติคณะรัฐมนตรี ตัวบทกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมไทย พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Cartagena Protocol on Biosafety) ตลอดจนประกาศระเบียบบังคับต่าง ๆ แล้ว นอกจากนี้ในบทดังกล่าวยังศึกษาประเด็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองสองกลุ่มทั้งที่ต่อต้าน และผลักดันนโยบายเกี่ยวกับ GMOs ในช่วงที่มีการออกกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อมาประกอบคำอธิบายความสำพันธ์ระหว่างองค์กรภาครัฐ กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในองค์กรภาครัฐเอง และกลุ่มผลประโยชน์องค์กรภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับองค์กรระหว่างประเทศ บรรษัทข้ามชาติต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนในประเทศไทย ทั้งในแง่รูปแบบการส่งเสริมการลงทุน การให้การสนับสนุน ความร่วมมือทางการค้นคว้าวิจัย ทุนการศึกษา ตลอดจนงบประมาณในการศึกษาค้นคว้า เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับการมีบทบาทในการตัดสินใจของรัฐบาลซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีข้อจำกัดและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง กับนโยบายการนำเอาพืชและสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมเข้ามาใช้ และการนำเข้ามาใช้ในประเทศไทย

---

[1]วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์,* ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537).

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากการศึกษากลุ่มผลประโยชน์ ที่ทำการสนับสนุนการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรมของไทยแล้ว ยังพบว่าในส่วนของการต่อต้านทั้งในแง่ของพฤตินัยและนิตินัย ของกลุ่มอุดมการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเอ็นจีโอ อาทิเช่น กลุ่มกรีนพีช กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มหมอชนบท เป็นต้น ในการศึกษา และการสัมภาษณ์ดังกล่าวย่อมเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ทัศนคติและมุมมอง เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวที่กำลังเป็นประเด็นถกเถียงและได้รับความสนใจ ในปัจจุบัน ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางที่ควรเป็นไปในทิศทางใดในอนาคต เพื่อสร้างแนวทางการป้องกัน และการพัฒนาเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของไทยในอนาคตอย่างยั่งยืน ตลอดจนสามารถแข่งขันในเชิงการค้าระหว่างประเทศในอนาคต

4.1 บทบาทกลุ่มผลประโยชน์บรรษัทข้ามชาติกับการตัดสินใจกำหนดนโยบาย GMOs ของรัฐบาลไทยในระดับนานาชาติ

4.1.1.ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development: IBRD) และองค์การการค้าโลกกับการบทบาทการตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย

จากการพิจารณาบทบาทความสำคัญของธนาคารโลก จะเห็นได้ว่ามีภาระกิจในการส่งเสริมพันธุวิศวกรรมในสองประการคือ ประการแรกในด้านหนึ่งให้การสนับสนุนการลงทุนบรรดาบรรษัทข้ามชาติการเกษตร ดังจะเห็นได้จากระหว่างปี 1988-1995 ธนาคารโลกให้บรรษัทเหล่านี้กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนในกิจการสารเคมีการเกษตรประมาณ 250.75 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยส่วนใหญ่ของงบประมาณดังกล่าวถูกใช้ไปในการลงทุนในกลุ่มประเทศ G7 แม้แต่บรรษัทขนาดใหญ่อย่างคาร์กิล ซึ่งยอดขายเมื่อปี 1995-1966 สูงกว่า GPN ของประเทศปากีสถาน เวเนซูเอลา และอินเดียยังเคยได้รับเงินกู้มูลค่า ถึง 5,000 ล้านเหรียญสหรัฐ นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจจะเห็นได้ว่าธนาคารโลกยังได้ให้เงินกู้ยืมมากกว่า 100 ล้านเหรียญสำหรับประเทศต่าง ๆ ในการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ มูลนิธิเฟอเลอร์ลอคกี้ได้ลงทุนไปกว่า 200 ล้านเหรียญ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเกี่ยวเทคโนโลยีชีวภาพ ในขณะที่ CGIAR ได้ใช้จ่ายไปกว่า 22.4 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี[2] สำหรับการวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อให้การสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศโลกที่สาม

---

[2]“History”, http,//www.worldbank.org/en/about/history THE WORLD BANK. (2557). International Bank for Reconstruction and Development, http//www.world bank.org/en/about/what-we-do/brief/ibrd . (accessed February 22, 2016).

Ref. code: 25595603030023BOC

จากบทบาทของธนาคารโลกเกี่ยวกับประเด็นเรื่องสินเชื่อ เริ่มปล่อยกู้ด้านการเกษตรในช่วงทศวรรษ 2500 โดยประธานของธนาคารในขณะนั้น คือ โรเบิร์ต แมคนามาร่า ประกาศว่าจะเริ่มสนับสนุนการเกษตร ซึ่งได้ถูกละเลยมาก่อนหน้านั้นจนกลายเป็นลูกเลี้ยงของการพัฒนา เพราะเป็นที่รู้กันว่าผลตอบแทนของการผลิตในภาคเกษตร อยู่ในอัตราต่ำกว่าโครงการพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งในช่วงนั้นธนาคารโลกได้ปล่อยกู้ให้แก่รัฐบาลประเทศกำลังพัฒนา เพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่องค์การตลาดสินค้าเกษตร ระบบการส่งเสริมการเกษตรอันประกอบด้วยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และการก่อสร้างที่ทำการ ซึ่งยังปรากฏแพร่หลายอยู่ในประเทศไทยในรูปของบ้านพักของเกษตรตำบลที่รกร้าง นอกจากนั้นยังมีการบริการยุ้งฉางเพื่อเก็บและแจกจ่ายพืชผล ซึ่งปรากฏมากในแอฟริกาความช่วยเหลือดังกล่าวก็เป็นการตอบสนองความต้องการของรัฐบาลด้อยพัฒนาที่มีประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรองค์การการค้าโลก โดยจากกรณีการส่งเสริมดังกล่าวอันเป็นการวางรากฐาน ชุดความคิดในการพัฒนาระบบการศึกษา การให้บทบาทกลุ่มทุน หรือภาคเอกชน ตลอดจนการผลิตเชิงเดี่ยวซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทิศทาง หรือการดำเนินนโยบายของกลุ่มทุนที่มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายการศึกษาและการพัฒนาของรัฐ ดังนั้นเมื่อมีกลุ่มผลประโยชน์ย่อมจะสะท้อนและเอื้ออำนวยให้ซึ่งกันและกัน[3]

นอกจากนี้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่มีพัฒนาการมาจากการทำความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากร และการค้าหรือแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) เมื่อปี พ.ศ. 2490 ซึ่งขณะนั้น ยังไม่มีสถานะเป็นสถาบันจนกระทั่งการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยสิ้นสุดลง และผลการเจรจาส่วนหนึ่งคือ การก่อตั้ง WTO ขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 มีสมาชิกเริ่มแรก 81 ประเทศ และมีที่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์[4] โดยประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก WTO เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2538 เป็นสมาชิกลำดับที่ 59 ภายหลังจากการได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2524 ประเทศไทยได้สมัครเข้าเป็นภาคีแกตต์ในปี ค.ศ.1947 และหลังจากการเจรจาตามกระบวนการรับประเทศเข้าเป็นภาคีจนประเทศอื่นที่เป็นภาคีอยู่เดิม และได้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงแกตต์ ค.ศ.1974 ซึ่งมีสถานะเป็นภาคีอย่าง สมบูรณ์ตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2525 และได้มีบทบาทสำคัญ โดยได้รับการยอมรับว่าไทยมีระบบการค้าที่

---

[3] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[4] สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ,“กำเนิด WTO” องค์การการค้าโลก, http//www.acfs.go.th/foodsafety/international_orgs.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

ค่อนข้างเปิด และมีอัตราการเพิ่มการส่งออก และนำเข้าค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในส่วนของสินค้าเกษตรกรรม และเมื่อการเจรจาสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีก็ได้มอบหมายให้มีคณะผู้แทนระดับรัฐมนตรีเดินทางไป ลงนามย่อรับรองเอกสารขั้นสุดท้าย ซึ่งแสดงผลการเจรจาทั้งหมดที่เมืองมาร์ราเกช ประเทศโมร็อคโค เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2537[5]

สำหรับการปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับภาคีภายหลังจากการเป็นสมาชิก จะเห็นได้ว่ามีการแก้ไขประกาศกระทรวงและระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของความตกลงต่าง ๆ โดยอาศัยกฎหมายที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประกาศตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายทางด้านสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช และกฎหมายว่าด้วยการนำเข้าและส่งออกซึ่งสินค้า นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายใหม่หรือการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เพื่อรองรับพันธกรณี เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีในฐานะสมาชิกองค์การการค้าโลก อาทิเช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นต้น พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ .ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534[6]

สำหรับกรณีการได้สิทธิประโยชน์ดังกล่าว จากการเข้าเป็นสมาชิกเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากรณีดังกล่าวประเทศไทย เกิดการสร้างกฎระเบียบทางการค้าสินค้าเกษตร ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยรวมถึงการลดการอุดหนุนทุกชนิด และ การเปิดตลาดสินค้าเกษตร เพื่อการขยายการค้า และส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาดโลก เพื่อการเข้าสู่ตลาด และการแข่งขันกับประเทศอื่นและส่งผลให้ความเป็นธรรมเรื่องราคาสินค้า เกษตรในตลาดโลกจะมีแนวโน้มสูงขึ้นกว่า สำหรับประเด็นในด้านเกี่ยวกับกฎหมายทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา ได้มีการกำหนดมาตรฐานสากลของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นที่ยอมรับของ ประเทศสมาชิกในเรื่องสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการ ลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวเนื่องการออกแบบวงจรรวมถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ความลับทางการค้า และการออกแบบ อุตสาหกรรม รวมทั้งได้กำหนดให้ ใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทในองค์การการค้าโลก ซึ่งจะมีผลในการลดแรงกดดัน ในระดับทวิภาคีในด้านนี้ลง[7]

---

[5]กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, กระทรวงพาณิชย์, “กฎเกณฑ์การค้าภายใต้องค์การการค้าโลก”, http,//www.moc.go.th/thai/dbe/pr/wto.html#1 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[6]เรื่องเดียวกัน.

[7]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

4.1.2 องค์การไอซ่า หรือ ศูนย์บริการนานาชาติเพื่อการได้มาซึ่งการใช้เทคโนโลยีชีวภาพด้านการเกษตร (International Service for the Acquisition of Agri - Biotech Application - ISSAA)

องค์การไอซ่าเป็นองค์กรนานาชาติซึ่งได้มีการสนับสนุนทั้งจากสถาบันภาครัฐและเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายคือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีชีวภาพด้านการเกษตรจากประเทศอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีชีวภาพด้านการเกษตรจากประเทศอุตสาหกรรม เทคโนโลยีที่เป็นเจ้าของโดยภาคเอกชนสู่ประเทศกำลังพัฒนา เพื่อผลประโยชน์ของประเทศเจ้าของเทคโนโลยี โดยภารกิจขององค์กรไอซ่าคือช่วยบรรเทาความยากจน ซึ่งมาในรูปแบบการเพิ่มผลผลิตและพืชผลและการสร้างรายได้ และนำมาซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและการเกษตรที่ยั่งยืนขึ้น นอกจากนี้การดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการถ่ายทอด และการนำเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้อย่างเหมาะสมในการพัฒนาประเทศ โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันต่าง ๆ ในประเทศกำลังพัฒนาและหน่วยงานเอกชนในประเทศที่พัฒนาแล้วให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

จากการศึกษาบทบาทของ ISAAA ตามทรรศนะของเครือข่ายองค์กรพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในตอนหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้องค์กรดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการเจาะตลาดการเกษตรในประเทศโลกที่สาม ดังจะเห็นได้จากสรุปประเด็นสาระใจความสำคัญกล่าวถึงการใช้เป็นเครื่องมือสำคัญของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพที่องค์กรดังกล่าวได้ใช้กิจกรรมประชาสัมพันธ์ เพื่อชวนเชื่อให้สาธารณะชนเห็นประโยชน์ของการนำเอาเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์ด้านมนุษยธรรม แต่ในอีกด้านหนึ่งได้สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดการขยายตลาดสินค้าเทคโนโลยีชีวภาพของบรรษัทข้ามชาติเข้าไปในประเทศกำลังพัฒนา”[8] นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าองค์กรดังกล่าวได้มีการสนับสนุนเงินทุนในการวิจัย ตลอดจนความรู้ทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่เกี่ยวกับด้านการพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาทางด้านความมั่นคงทางด้านอาหารของไทย และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เภสัชกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข

[8]BIOTHAI, “GRAIN”, MASIPAG, PAN-Indonesia & UBINING 2000, https://www.grain.org/e/34-hybrid-rice-in-asia-an-unfolding-threat . (accessed February 22, 2016).

Ref. code: 25595603030023BOC

4.1.2.1 บทบาทองค์กรไอซ่ากับการบทบาทการตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย

จากกรณีการมีบทบาทและอิทธิพลของการกำหนดนโยบาย GMOs ของประเทศไทยพบว่าในระดับนานาชาติเองแล้ว องค์กรดังกล่าวได้มีการแสดงให้เห็นถึงผลดีของการใช้พืชจีเอ็มโอเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก ในแง่การผลิตอาหารรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากร และการโฆษณาการใช้เทคโนชีวภาพ นอกจากจะช่วยเพิ่มผลผลิตให้แก่ผู้ผลิตคือเกษตรกร จะมีผลผลิตและรายได้ดี ลดการใช้สารเคมี ผู้บริโภคมีความปลอดภัย โดยจากการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างไอซ่ากับประเทศไทยในระดับองค์กร ซึ่งมีการวิจัยและพัฒนาตลอดจนให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีชีวภาพมาเป็นเวลานาน และมีการจัดตั้งหน่วยงาน เช่น ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ หน่วยปฏิบัติการด้านพืช ตลอดจนออกกฎระเบียบเพื่อการดำเนินการออกมาหลายฉบับควบคู่ไปกับการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพดังกล่าว

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากบทบาทขององค์กรดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์การไอซ่าในฐานะองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลและมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อสหภาพยุโรป และการล้อบบี้ (Lobby) ทางนโยบายเพื่อผลักดันให้มีการปลูกพืช GMOs ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งงบประมาณส่วนใหญ่ขององค์กรนี้มาจากการสนับสนุนบรรษัทข้ามชาติที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับข้องกับพืช GMOs และสารเคมีเกษตรเช่น มอนซานโต้ ไบเออร์ ดูปองท์ ซินเจนทา รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐผ่าน USAID ในการผลักดันเทคโนโลยีชีวภาพนอกจากนี้พบว่า ได้มีการเปิดสำนักงานองค์การไอซ่า (ประเทศไทย) และมีการเริ่มดำเนินงานในเดือนมกราคม 2545 โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและสถาบันภาครัฐในการให้ความรู้แก่สาธารณะชน ซึ่งมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รับความรู้ที่ถูกต้อง โดยประเด็นดังกล่าวน่าสนใจอย่างยิ่งเนื่องจากถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นรากฐานที่จะทำให้ประเทศไทยมีการยอมรับ GMOs ว่าเป็นเรื่องปกติโดยผ่าน “วาทกรรมการทดลอง”[9]

จะเห็นได้ว่าบทบาทขององค์กรดังกล่าว ได้มีความพยายามผลักดันให้เปลี่ยนประเทศไทยปลูกพืช GMOs ถูกผลักดันจากสมาคมของบรรษัทที่ใช้ชื่อว่า Crop Life ซึ่งเกิดขึ้นจากการผนึกกำลังของบรรษัทผลิตเมล็ดพันธุ์และเคมีเกษตรยักษ์ใหญ่ของโลก ซึ่งมีสาขาในทุกภูมิภาคสำคัญของโลก ได้แก่มอนซานโต้ ซินเจนทา ดูปองท์ ไบเออร์ ดาว บีเอเอสเอฟ เอฟเอ็มซี และซูมิโตโม โดย Crop Life ได้ผลักดันให้เกิดองค์กรที่ชื่อ ISAAA - The International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications ขึ้นเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลและผลักดันให้ประเทศ

[9]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาให้เห็นดีเห็นงามกับการปลูกพืช GMOs ซึ่งจากบทบาทขององค์กรนี้พยายามผลักดันให้เกิด ISAAA ขึ้นในประเทศไทยเพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมและขับเคลื่อนนโยบายในประเทศไทยและภูมิภาค [10]

นอกจากนี้ยังจะเห็นได้ว่าภายใต้การสนับสนุน Crop Life Asia ซึ่งเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นโดยบรรษัท เช่น มอนซานโต้ ดูปองท์ ซินเจนทา เป็นผู้อยู่เบื้องหลังทั้งการสนับสนุนข้อมูลและการจัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือเรื่อง “หนึ่งทศวรรษของพืช GMOs ในทวีปยุโรป ความหวาดกลัวและข้อเท็จจริง” โดยข้อมูลส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นข้อมูลที่ได้มาจากบรรษัท ซึ่งในประเด็นดังกล่าวสามารถพบเอกสารเชิงวิชาการได้โดยทั่วไป โดยภายใต้การสนับสนุนจากลุ่มบรรษัทดังกล่าว ทั้งนักวิทยาศาสตร์ที่จัดทำนโยบายความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมวิชาการเกษตร และข้าราชการจากสำนักนโยบายและแผน กระทรวงเกษตรฯ พบว่าในบางกรณีที่ผู้บริหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงวิทยาศาสตร์มาเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัท โดยมีหน้าที่หลักสำคัญคือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยอนุญาตให้มีการปลูกพืชจีเอ็มโอ เช่น เดียวกับบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จ้างอดีตอธิบดีกรมวิชาการเกษตรปลัดกระทรวงเกษตร และเจ้าหน้าที่ระดับสูงหลายคนเพื่อเอื้อประโยชน์ในการทำงานให้บริษัท[11] ตลอดจนหากเมื่อวิเคราะห์จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนา และวางรากฐานการพัฒนาประเทศจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าภายใต้ความช่วยเหลือของสหรัฐกับประเทศไทย มีโครงสร้างการวางรากฐานมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาอย่างยาวนานนับ 50 ปี ตลอดจนมีโครงสร้างกลไกต่างที่เอื้อประโยชน์ให้กลุ่มทุนมีบทบาท เป็นต้น นอกจากนี้อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือมีการสร้างสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ โดยพบว่าเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับบุคคลที่เกษียณอายุราชการจากหน่วยงานของรัฐ และเข้ามาอยู่ในสมาคมการมีปฏิสัมพันธ์กรณีดังกล่าวดังกล่าวคล้ายกับกรณีของสหรัฐอเมริกา ที่นางฮิลลารี่ คลินตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา ในสมัยนายโอบามาเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ซึ่งนางฮิลลารี่เคยเป็นที่ปรึกษาบรรษัทมอนซานโต้มาก่อน หรือกรณี ผู้บริหาร FTA ของก็เป็นอดีตผู้บริการของบริษัทมอนซานโต้ เป็นต้น[12]

---

[10]มูลนิธิชีววิถี, “เบื้องหลังการผลักดันจีเอ็มโอ”, http//www.biothai.net/node/28702 (สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2559).

[11]มูลนิธิชีววิถี, “ผลประโยชน์ของจีเอ็มโอมีมูลค่ามหาศาลเกินกว่าจะประเมินได้”, http,//www.biothai.net/node/24835 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[12]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากการมีปฏิสัมพันธ์ขององค์กรดังกล่าวทั้งในระดับองค์กร และระดับเจ้าหน้าที่ ดังจะเห็นได้จากกรณี การมาเยือนประเทศไทย ของดร.ไคล์ฟ เจมส์ ผู้ก่อตั้งและประธานกิตติมศักดิ์องค์กรไอซ่า (ISAAA) เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2558 ซึ่งได้มีการเข้าประชุมปรึกษาหารือกันกับนายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งประเด็นที่น่าสังเกตในการนัดพบกันดังกล่าวก่อนที่ ดร.เจมส์ จะบรรยายพิเศษในงานประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2558 ของไอซ่า ที่โรงแรมเซ็นจูรี่ ถนนดินแดง กรุงเทพฯ เพื่อถามความคืบหน้าและสถานการณ์การเพาะปลูกพืชจีเอ็มโอ[13] โดยประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกลุ่มข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญเมื่อเกษียณอายุราชการ ก็ไปเป็นที่ปรึกษา/เป็นผู้บริหาร กับบรรษัทมอนซานโต้ หรือบรรษัทซีพี อาทิเช่น อธิบดีกรมวิชาการเกษตรเกษียณก็มาเป็นผู้อำนวยการฝ่ายอำนวยการพืชยืนต้น ผู้อำนวยการฝ่ายคุมครองชีวภาพการเกษตร เป็นต้น[14] สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มคนในองค์กรภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มบรรษัท ตลอดจนยังมีความเกี่ยวโยงในการเอื้อผลประโยชน์ในองค์กรเดิมที่ตนอยู่ก่อนเกษียณอายุราชการ ดังนั้นในประเด็นการมีอิทธิพลระหว่างกลุ่มองค์กรภาครัฐกับบรรษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับ GMOs และสารเคมีในอุตสาหกรรมการเกษตร ในการผลักดันนโยบายดังกล่าวจึงมีความเป็นไปได้สูงมาก

4.1.3 มูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ (The Rockefeller foundation)

มูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ ได้ให้ความสนใจกับการผลักดันเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา อย่างจริงจังทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผ่านองค์กรที่เรียกว่า ISAAA โดยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดสภาวะความอดอยาก เนื่องจากทุกประเทศได้รับผลกระทบทั้งในแง่ของความเสียหาย ตลอดจนผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าจากบทบาทของสหรัฐอเมริกาได้มีนโยบายต่างประเทศ มีการให้อาหารเพื่อบรรเทาความอดอยากของยุโรป นอกจากนี้จากหนึ่งในหลักการของ Marshall Plan ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเกษตรกรรมและการผลิตอาหารของสหรัฐ มีความสำคัญมากกว่าระบบพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และเกี่ยวข้องกับเรื่องความมั่นคงและการเมืองระหว่างประเทศ (W.Colen 1971) และได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐบาลมาโดยตลอดนอกจากนี้ยังมีกฎหมาย Fram Act ได้มีการสนับสนุนเงินงบประมาณอย่างจำนวนมหาศาลอีกด้วย

---

[13]ดลมนัส กาเจ, “ขยับอีกก้าวผลักดันพัฒนาพืชจีเอ็มโอ วัดใจรัฐนาวาประยุทธ์ จันทร์โอชา”, *คม ชัด ลึก* 9 กุมภาพันธ์ 2558, 12.

[14]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

จากสภาวะทางการเมืองดังกล่าว จะเห็นได้ว่า Jonh D. Rockefeller III และมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ได้มีการเริ่มโครงการในเอเชียอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนได้มีการจัดตั้งสภาพัฒนาการด้านเกษตรกรรม (Agricultural Development Council) เพื่อให้การฝึกอบรมบรรดานักการเกษตร และนักวิชาการสาขาอื่น ๆ ในประเทศโลกที่ 3 เพื่อให้นักวิชาการเหล่านี้นำความรู้เทคนิคต่าง ๆ ในการเริ่มนโยบายการเกษตรในประเทศของตน จากการให้ทุนการศึกษากับนักศึกษาชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสหรัฐอเมริกา และโครงการความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ผ่าน USAID ซึ่งเป็นการเตรียมการเพื่อรองรับการวิจัยและพัฒนาการการเกษตรที่จะเกิดขึ้น[15] ในปีเดียวกัน J.R.D. III ได้เดินทางมายังพื้นที่ดังกล่าวพร้อมด้วย Dr. William Mayers คณบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยคอร์แนล และได้มีการเริ่มให้การช่วยเหลือโดยมีการริเริ่มโครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (International Rice Reserch Instution – IRRI) ขึ้นที่ ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับผู้บริจาคเงินทุนงบประมานในการสนับสนุนรายใหญ่ได้แก่ มูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) และร็อคกี้เฟลเลอร์ ตลอดจนการรับเงินสนับสนุนจากอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมเคมีการเกษตร ปุ๋ย บรรษัทค้าน้ำมัน หรือที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงฟอสซิล ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงรายชื่อและจำนวนเงินผู้บริจาคในการดำเนินงานของ IRRI ในปี 2508, 2521

(หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐ)

ผู้บริจาค	ปี 2508	ปี 2521
Ford Foundation	633,000	1,229,260
Rockefeller Foundation	635,000	810,745
USAID	360,000	1,532,237
Canada		150,407
Japan		113,694
Netherlands		90,950
US National Institute of Health		49,803

[15] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, นายสุริยนต์ ธัญกิจจานุกิจ และคณะ,*รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ "จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม ประโยชน์และผลกระทบต่อประเทศไทย"*, ชุดโครงการ นวัตกรรมตะวันตกที่มีผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมไทย .สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (กรุงเทพ , สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) : ตุลาคม 2548), 40

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 4.1 แสดงรายชื่อและจำนวนเงินผู้บริจาคในการดำเนินงานของ IRRI ในปี 2508, 2521 (ต่อ)

(หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐ)

ผู้บริจาค	ปี 2508	ปี 2521
Philippines	21,593	
US National Science Foundation	14,950	
Esso	3,100	
International Potash Institute	150	7,100
Potash Institute of North America		1,100
Imperial Chemical Company		5,000
Ciba Geigy		4,000
Stuffer chemical Industries		2,000
Chevron Chemical		1,484
Upjonhn		1,200
Hoechst		1,186
Gulf Research and Development		1,000
Monsanto		750

ที่มา : IRR Annual Report 2509, 252

ในเดือนกรกฎาคม 2003 ร็อคกี้เฟลเลอร์ได้มีการก่อตั้งโครงการชื่อ “The Public Sector Intellectual Property Resource for Agriculture” โดยภายใต้โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์โดยการประสานงาน ให้นักวิทยาศาสตร์ในประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากการนำเอาสิทธิบัตรด้านพันธุวิศวกรรมมาเพื่อ “ประโยชน์ด้านมนุษยธรรม” ในแง่ดังกล่าวมูลนิธิวางบทบาทของตนที่จะเกื้อต่อบรรษัทขนาดใหญ่ และการเกษตรในประเทศโลกที่สาม การที่มูลนิธิร่วมกับบรรษัทข้ามชาติยักษ์ใหญ่มอนซานโต้สนับสนุน ISAAA คือเครื่องบ่งชี้จุดยืนดังกล่าวของตน ซึ่งมูลนิธิดังกล่าวได้จัดทำโครงการชื่อ Programme on Rice Biotechnology ขึ้นเมื่อปี 1983 และได้ใช้จ่ายเงินไปแล้วกว่า 105 ล้านเหรียญสำหรับโครงการฝึกอบรม และให้ความช่วยเหลือนักวิทยาศาสตร์ในประเทศกำลังพัฒนาในโครงการนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศในเอเชียและประเทศแอฟริกา เป็นต้น

Ref. code: 25595603030023BOC

4.1.3.1 บทบาทมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์กับการมีบทบาทการตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย

จากกรณีประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์กับประเทศไทย เมื่อพิจารณาถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างองค์กรดังกล่าวกับไทยนั้น เริ่มตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากในเวลาดังกล่าวกิจการน้ำมันของบริษัทสแตนดาร์ดออยส์แห่งนิวยอร์ก ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของตระกูลร็อคกี้เฟลเลอร์เริ่มเข้ามาลงทุนในเมืองไทยสมัยนั้น และจากนโยบายของมูลนิธิฯที่มีความประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งการตกลงร่วมมือให้ความช่วยเหลือประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เริ่มต้นขึ้นใน พ.ศ.2464 โดยความร่วมมือดังกล่าวนั้นเป็นการช่วยเหลือประเทศไทยในการปรับปรุงด้านการแพทย์และแพทยศาสตร์ศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ[16]

ในประเด็นเกี่ยวกับด้านการเกษตรทางมูลนิธิฯ ได้ให้การสนับสนุนกรมวิชาการเกษตรของไทยนำข้าวหอมมะลิพันธุ์ 105 ไปตัดพันธุกรรมที่ห้องปฏิบัติการระหว่างประเทศเพื่อเทคโนโลยีชีวภาพเขตร้อน ซึ่งตั้งอยู่ที่รัฐแคริฟอเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อยิงยีน Xa21 ลงไปเพื่อให้ข้าวขาวดอกมะลิสามารถต้านทานโรคขอบใบแห้ง ในสหรัฐ ภายใต้โครงการชื่อ “The Stepwise Program for improvement of Jasmine for the United States” ซึ่งเป็นโครงการของกระทรวงเกษตรแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ให้มีความสามารถเพาะปลูกได้ในสหรัฐ ดร.เจ.นีล รุทเกอร์ จากศูนย์วิจัยข้าวแห่งชาติเดลดัมเปอร์ (Dale Bumper) เป็นผู้อำนวยโครงการโดยมีสถาบันวิจัย 2 แห่งเข้าร่วมโครงการได้แก่ ศูนย์วิจัยและการศึกษาเอฟเวอร์เกลด มหาวิทยาลัยฟอริดา ซึ่งมี ดร.คริส เดเรน นักวิจัยของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาที่ รวมในโครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทยสำหรับสหรัฐอเมริกา (Stepwise Program for Improvement of Jasmine Rice for the United States) ดังจะเห็นได้จากจดหมายที่ตอบกลับมายังเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรว่า ได้มีการนำเอาพันธุข์าวหอมมะลิไป จากสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (IRRI) ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อเดือนธันวาคม 1995 [17] เพื่อไปทำการวิจัยตลอดจนเป็นผู้ดำเนินงาน และศูนย์วิจัยและส่งเสริมพันธุ์

---

[16]มูลนิธิสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก, “ความร่วมมือระหว่างมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์และรัฐบาลไทย,” https,//www.hfocus.org/content/2015/01/9155 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[17]มูลนิธิชีววิถี, “พบหลักฐานนักวิจัยสหรัฐนำข้าวหอมมะลิจากประเทศไทย เบื้องหลังใช้นักศึกษาไทยเป็นเครื่องมือในโครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวเพื่อประโยชน์ของสหรัฐ,” เอกสารเผยแพร่แก่สื่อสารมวลชน, 16ตุลาคม 2544.

Ref. code: 25595603030023BOC

ข้าวมหาวิทยาลัยอาร์คันซอส์ ที่มี ดร.เจมส์ กิบบอร์น เป็นผู้ดำเนินงานโดยวิธีการปรับปรุงสายพันธุ์ข้าว [18] โดยนอกจากนี้ยังพบว่าภายใต้ความร่วมมือกันโดยผ่านการให้ทุนการศึกษาของไทย ในระดับปริญญาเอก ที่มหาวิทยาลัย อารคันซอสมอบหมายให้ศึกษา ลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องรสชาติ กลิ่น คุณสมบัติทางฟิสิกส์ และองค์ประกอบทางเคมีของข้าวหอมมะลิทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของโครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวของรัฐอาร์คันซอส์ ซึ่งรัฐดังกล่าวมีการปลูกข้าวมากที่สุดในอเมริกา[19]

จากประเด็นดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นการส่งเสริมความร่วมมือทางการเกษตรระหว่างมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์กับประเทศไทย ในแง่ของการสนับสนุนภาคการเกษตรโดยทั้งในองค์กรระดับรัฐบาลกับรัฐบาล หรือผ่านทางสถาบันที่เป็นองค์กรนานาชาติอย่างสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าภายใต้ความร่วมมือทั้งการเกษตร การแพทย์ การสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์แล้ว ยังพบว่ามูลนิธิดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมปิโตรเลียม และปิโตรเคมี ตลอดจนปุ๋ยเคมี ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของประเทศไทย ดังจะได้กล่าวต่อไป

4.1.4 กลุ่มบรรษัทมอนซานโต้

บริษัทมอนซานโต้ก่อตั้งในปี 2444 โดย จอห์น แฟรนซิส ควีนี (John Francis Queeny) ในปี ค.ศ. 1929 มอนซานโตเติบโตอย่างรวดเร็วเป็นบริษัทขนาดใหญ่จากการผลิตสาร PCBs (Polychlorinated biphenyls)[20] สำหรับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสารเคมี ดังจะเห็นได้จากในปี ค.ศ.1972 มอนซานโต้ผลิตสารเคมีปราบศัตรูพืชชนิดใหม่ชื่อสามัญคือไกลโฟเสท “Glyphosate” หรือชื่อการค้า Roundup สารเคมีชนิดนี้ต่อมาแพร่หลายไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมอนซานโต้ผลิตพืช GMOs ที่ต้านทานต่อสารปราบวัชพืชดังกล่าวทำให้สามารถขายควบทั้งเมล็ดพันธุ์และสารเคมีปราบวัชพืชไปพร้อม ๆ กัน โดยในปี 1987 มอนซานโตเริ่มวิจัยพันธุ์พืช GMOs แต่เริ่มมีการผลิตและประสบผลสำเร็จในการปลูกเพื่อการค้าอย่างจริง[21]

---

[18]บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์, สงครามแย่งชิงพันธุกรรม , “โจรสลัดชีวภาพในศตวรรษที่ 21,” (โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ด้านความตกลงพหุพาคีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม), http,//www.measwatch.org/project/3065 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[19]เรื่องเดียวกัน.

[20]Monsanto, “Company History”, www.monsanto.com (accessed February 22, 2016).

[21]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

4.1.4.1 บทบาทของกลุ่มบรรษัทมอนซานโต้

ประเด็นที่น่าสนใจของบรรษัทข้ามชาติมอนซานโต้เคยผลิตผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นข้อพิพาทอย่าง สารฆ่าแมลงดีดีที พีซีบี เอเจนต์ออเรนจ์ และรีคอมบิแนนต์โซมาโตโทรปินหมู (หรือฮอร์โมนเติบโตหมู) ตลอดจนมีการวิจัยและพัฒนาค้นคว้า เกี่ยวกับเทคนิคดัดแปรพันธุกรรมเซลล์พืช เป็นหนึ่งในสี่กลุ่มที่ประกาศการใส่ยีนเข้าพืชในปี 2526[22] และเป็นบริษัทแรก ๆ ที่ดำเนินการทดลองสนามพืชผลดัดแปรพันธุกรรมซึ่งทำในปี 2530 ประกอบกับ มอนซานโตได้ผลิตสารกระตุ้นการผลิตน้ำนมในวัว rBGH และ rBST มีชื่อการค้าว่า Polisac ในช่วงปี 2537 โดยจะเห็นได้ว่าจากการใช้สารนี้ทำให้สามารถเพิ่มปริมาณการให้น้ำนมของวัวประมาณ 8-17% โดยประเด็นที่น่าสนใจสารตัวดังกล่าวนี้ได้รับอนุญาตให้ใช้ในสหรัฐอเมริกา แต่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดย CODEX แม้ว่าพยายามถึง 3 ครั้ง จากงานวิจัยทางด้านการแพทย์พบว่าสารกระตุ้นการเจริญเติบโตชนิดนี้เกี่ยวข้องกับการเกิดเนื้องอก มะเร็งทรวงอกและรังไข่ ลดภูมิต้านทานของร่างกาย และเกิดผลกระทบต่อการดื้อยาปฏิชีวนะ โดยประเทศในสหภาพยุโรปยกเลิกการใช้สารเคมีนี้แล้ว เช่นเดียวกับในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ามอนซานโต้ซึ่งแต่เดิมเป็นบริษัทเคมีการเกษตรได้ใช้จ่ายเงินประมาณ 8,000 ล้านเหรียญเพื่อซื้อกิจการด้านเมล็ดพันธุ์ในช่วง 1 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยนักวิเคราะห์ด้านอุตสาหกรรมชี้ว่าการที่บริษัทเคมีการเกษตรเข้ามาครองกิจการด้านเมล็ดพันธุ์ และการควบคุมการพัฒนาเทคโนโลยีเทคโนโลยีชีวภาพไปในทิศทางที่บริษัทได้ประโยชน์มากขึ้น เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับตลาดเมล็ดพันธุ์บางชนิด ซึ่งแต่เดิมไม่จูงใจให้บริษัทเข้ามาแสวงหากำไร เช่นข้าว และข้าวสาลีเป็นต้น นอกจากนี้มอนซานโต้คาดว่า เฉพาะตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าว จะทำรายได้ให้กับบริษัทเพิ่มขึ้นประมาณ 1,000 – 2,000 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี[23] โดยการผูกขาดพันธุ์พืชของบริษัทเมล็ดพันธุ์ ทำให้เกิดปัญหาความหลากหลายของพันธุ์พืชเพื่อการเกษตรที่ลดลง ตัวอย่างเช่น เมล็ดพันธุ์ผักที่ใช้อยู่ในโลกปัจจุบัน 75% ถูกผูกขาดเพียงแค่ 5 บริษัทเท่านั้น โดยบริษัทยักษ์ใหญ่เหล่านี้กำลังร่วมมือกันในการควบคุมเมล็ดพันธุ์ให้อยู่ในความควบคุมของตน ตัวอย่างเช่น บริษัท Seminis ซึ่งเป็นผู้ผลิตพันธุ์ผักและผลไม้รายใหญ่ กำลังทำสัญญาความร่วมมือกับบริษัทมอนซานโต้ เซเนก้า

---

[22]VIB, “The race towards the first genetically modified plant". Plant Biotech News. 19 June 2013, http,//www.vib.be/en/about-vib/plant-biotech-news/Pages/The-race-towards-the-first-genetically-modified-plant.aspx. (accessed February 22, 2016).

[23] Paul Teng , Marsha Stanton and Mike Roth.(2000) “The Changing Private Sector Investment in Rice,” Quote in William G. Padolina (ed), Plant Varirty Protection for in Developing Country, IRRI, 2000.

Ref. code: 25595603030023BOC

ดูปองส์ อะกรีโว ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก GMOs ซึ่งครอบคลุมผักหลายชนิด เช่น ถั่ว บร็อคโคลี แตงกะหล่ำ แตงกวา มะเขือเทศ หอมฟักทอง ผักโขม แตงโม ฯลฯ

ประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องการดำเนินกิจการเกี่ยวกับพืช GMOs ของบรรษัทดังกล่าว พบว่าก่อนทศวรรษที่ 1980 บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ เคมีการเกษตร และยารักษาโรค แยกออกจากกันค่อนข้างชัดเจนแต่การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีชีวภาพได้ทำให้ความแตกต่างกันทั้งสามประเภทใกล้เคียงกันมากขึ้น ทั้งนี้โดยที่เหตุผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเหล่านั้นต่างใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีชีวภาพมากขึ้นตามลำดับ ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงของบริษัทดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมชีวภาพ ได้ทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างผลิตภัณฑ์ที่เป็นพืชและสัตว์ หรือ ยาอาหาร หรือสารสังเคราะห์จากธรรมชาติลดน้อยลง เส้นแบ่งระหว่างสิ่งดังกล่าวไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่นบริษัท Genzyme Tranginics กำลังผลติยาชนิดหนึ่งให้กับบริษัท Bristol- Mayer Squibb โดยยาดังกล่าวได้จากนมของแพะตัดต่อยีน ทั้งนี้นมที่ได้จากแพะนั้นจะมีโปรตีนมนุษย์ชนิดหนึ่งซึ่งใช้รักษาโรคประกอบอยู่ด้วย ในแง่ความแตกต่างระหว่างอาหารและยา ระหว่างเกษตรกรรมและเภสัชกรรมเริ่มแยกจากกันได้ยาก

ประเด็นที่น่าสนใจในปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นอกเหนือจากเหตุผลทางด้านธุรกิจและการตลาดแล้ว การรวมตัวกันระหว่างบรรษัทอุตสาหกรรมชีวภาพเป็นไปได้ง่ายขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคโนโลยีข้างต้น โดยในเดือนธันวาคม 1999 บริษัทโนวาติสท์ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมตัวของบริษัทแซนดอสและบริษัทซีบ้าไกกี้ ได้ประกาศรวมตัวกิจการด้านเมล็ดพันธุ์และกิจการด้านการเกษตรกับบริษัทเอสตร้าเซเนก้า ให้กำเนิดบริษัทใหม่ใช้ชื่อว่า ซินเจนต้า ทำให้กลายเป็นบริษัทอันดับหนึ่งที่ขายเคมีการเกษตรละอันดับสามในตลาดเมล็ดพันธุ์ของโลก นอกจากนี้สำหรับกลุ่มบริษัท ไบเออร์บรัท เคมีเกษตรรายใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมการพัฒนาพืชจีเอ็มโอมาก่อนในทศวรรษ 1990 แต่การซื้อเอนเวนติส ทำให้ไบเออร์กลายเป็นยักษ์ใหญ่อันดับสองในกิจการเคมี และกำลังเข้ามีบทบาทในจีเอมโอ นอกจากนี้ BASF กำลังให้ความสนใจเกี่ยวกับพืชดัดแปลงพันธุกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อบริษัทอเมริกันไซยานามิค และMicro FLO เมื่อปี 2000 และ 1999 ทำให้บริษัทนี้กลายเป็นบรรษัทยักษ์ใหญ่ด้านเคมีเกษตรอันดับ 4

จากการรวมตัวกันดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมเคมีเกษตรแบบเดิม เข้ามารวมตัวกันกับเมล็ดพันธุ์ และอุตสาหกรรมยาอย่างเป็นเนื้อเดียวกันโดยกลุ่มดังกล่าวใดเรียกตัวเองว่า “อุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์ชีวิต” (Life Science Industry) หรือ “อุตสาหกรรมชีวภาพ”ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับบรรษัทเหล่านี้ ซึ่งเกี่ยวกับการผลิตสารเคมี

Ref. code: 25595603030023BOC

อันตรายที่ก่อผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมาเนิ่นนานกว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา[24] นอกจากนี้ยังจะเห็นได้ว่าบรรษัทยักใหญ่ คือ ซินเจนต้า ดูปองส์ เอเวนติส มอนซานโต และดาว ควบคุมด้านสิทธิบัตรเทคโนโลยีการเกษตร 71 % ในปี 2000 (ETC Group,2000) โดยในเดือนเมษายน 2002 มอนซานโตได้ตกลงกับดูปองส์ เพื่อแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีการตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งสองบริษัทดังกล่าวเป็นบรรษัทยักษ์ใหญ่อันดับ 1 และ 2 ที่ควบคุมตลาดเมล็ดพันธุ์โลก ทั้งสองบริษัทถือครองสิทธิบัตรด้านเทคโนโลยีชีวภาพมากกว่า 40% ของโลก การร่วมมือกันของสองบริษัทก็เพื่อการผูกขาดการเกษตรของโลกไว้ในมืออย่างเด็ดขาดโดยจะเห็นได้จากตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงอันดับและยอดขายของบริษัทเมล็ดพันธุ์และสารเคมีทางการเกษตร

บริษัท	**ยอดขาย (ล้านเหรียญ) และอันดับ**					
	เคมีเกษตร		**เมล็ดพันธุ์**		**ยา**	
	อันดับ	ยอดขาย	อันดับ	ยอดขาย	อันดับ	ยอดขาย
ซินเจนต้า -เอสตาเซเนกา -โนวาติส	1	6,100	3	958	4 7	14,834 12,698
ฟาร์มาเซีย (มอนซานโต)	2	4,100	2	1,600	8	11,177
เอเวนติส	3	3,400	10	267	5	14,809
BASF	4	3,400	-	-	-	-
ดูปองส์(ไพโอเนีย)	5	2,500	1	1,938	-	1,630
ไบเออร์	6	2,100	-	-	18	5,330
ดาว	7	2,100	7	350	-	-

ที่มา : ETC Group (formerly RAFI)

[24]Helena Paul and Ricarda Steinbrecher.(2003), Hungry Corporations, Transnational Biotech Companies Colonise the Food Chain. Environmental Politic

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 4.3 แสดงอันดับของบริษัทเมล็ดพันธุ์และยอดขายระหว่างปี ค.ศ.1999-2001

อันดับ	บริษัท	สำนักงานใหญ่	1999	2000	2001
1	ดูปองส์(ไพโอเนีย)	สหรัฐ	1,850	1,938	1,900
2	มอนซานโต	สหรัฐ	1,700	1,600	1,700
3	ซินเจรต้า	อังกฤษ/สวิส	947	958	938
4	Groupe Limagrain	ฝรั่งเศส	700	622	678
5	Group Pulsa	เม็กซิโก	531	474	450
6	Advanta (Astra Zeneca & Consun)	อังกฤษ/ดัช	412	373	420
7	KWS AG	เยอรมันนี	355	332	388
8	Delta & Pine Land	สหรัฐ	301	301	306
9	Sakata	ญี่ปุ่น	396	-	231
10	Dow (Includec Cargill N America)	สหรัฐ	350	350*	215
Total			7,542		7,226

ที่มา : ETC Group (formerly RAFI)

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าบรรษัทข้ามชาติสองบริษัทครอบครองตลาดเคมีเกษตรถึง 34 เปอร์เซ็นต์ บริษัท 10 อันดับแรกครอบครองตลาดถึง 84 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาณเคมีเกษตรสูงถึง 29,880 ล้านเหรียญ โดยเฉพาะพืช GMOs โดยขณะนี้คิดเป็นสัดส่วน 12% ของตลาดเมล็ดพันธุ์ของโลก ซึ่งมีมูลค่ารวมกัน 30,000 ล้านเหรียญสหรัฐ (ตัวเลขปี 2001) นอกจากนี้รวมกันของบรรษัทเคมีการเกษตรกับบรรษัทเมล็ดพันธุ์ ส่งผลให้งานวิจัยเกี่ยวกับพืช GMOs มีแนวโน้มสู่การพัฒนาพันธุ์พืชที่ต้องใช้ผลิตภัณฑ์ของตนควบคู่ไปด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพืชGMOs ของมอนซานโตจึงต้องใช้พันธุ์พืชต้านศัตรูพืชไกโฟเสท แต่ในขณะเดียวกันที่พันธุ์พืช GMOs ของบริษัทเอเวสนติส (ไบเออร์) เป็นพันธุ์พืชที่ต้านทานต่อสารเคมีปราบศัตรูพืชไกโฟสิเนท (ลิเบอร์ตี้ลิงค์)

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการเกษตร ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว บริษัทมอนซานโต้ยังเป็นบริษัทแรก ๆ ที่ใช้แบบจำลองธุรกิจอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อเกษตรกรรม โดยใช้เทคนิคที่จีเนเทค (Genentech) พัฒนาและบริษัทยาเทคโนโลยีชีวภาพอื่นในปลายทศวรรษ 1970 ในรัฐแคลลิฟอร์เนีย[25] ซึ่งได้มีการระดมทรัพยากรเงินเพื่อการลงทุนอย่างมหาศาล ในการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนผลงานที่ได้จากการวิจัย

[25]Dorothy Leonard-Barton, Gary P. Pisano, *Case Studies. Monsanto's March into Biotechnology*. Harvard Business (London: England, 1990).

Ref. code: 25595603030023BOC

พัฒนาเพื่อการต่อยอดทางธุรกิจ และการใช้และการเก็บค่าลิขสิทธิ์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาขึ้น[26]

แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่ากรณีบรรษัทมอนซานโต้ มีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรด้านสินเชื่อขนาดเล็ก ซึ่งถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวนาและเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นกลยุทธ์อีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้การสร้างตลาด ตลอดจนขยายฐานการตลาดในการดำเนินธุรกิจ ได้เพิ่มขึ้นดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษาความร่วมมือระหว่างอินเดีย อินโดนีเซียและเม็กซิโก ตลอดจนการแสวงหาความร่วมมือกับยุโรปตะวันออก จีน แอฟริกาใต้ ละตินอเมริกา และบางส่วนของแอฟริกา[27] นอกจากนี้กลุ่มบรรษัทมอนซานโต้และในเครือยังมีการสร้างภาพลักษณ์ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรระหว่างประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ อาทิเช่น การบริจาคเงินของ Hoechst ในยุโรป บริจาคเงินจำนวน 1 ล้านปอนด์ แก่สมาชิกคณะกรรมมาธิการยุโรปเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการสร้างภาพประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ในยุโรปเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศโลกที่ 3 เป็นต้น

4.1.4.2 บทบาทองค์บรรษัทมอนซานโต้กับการมีบทบาทการตัดสินใจนโยบาย GMOs ขององค์กรภาครัฐของไทย

สำหรับประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ กับรัฐบาลไทยของรัฐบาลของสหรัฐในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะผลักดัน และประเทศไทยเป็นฐานการผลิตและการขยายเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอ หรือพืชดัดแปลงพันธุกรรมแห่งเอเชียภายใต้การนำสินค้าทางการเกษตรซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดราวน์อัพเร็ดดี้และข้าวโพดบีที แต่ในเวลาต่อมาจะเห็นได้ว่าบริษัทได้ประสบความล้มเหลวในการลอบบี้รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ รวมทั้งคณะรัฐมนตรี ที่จะให้ยกเลิกข้อห้ามดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากระแสการต่อต้านพืชดัดแปลงพันธุกรรม[28] โดยจากกรณีที่ นายคริสโตเฟอร์ คิท บอนด์ วุฒิสมาชิกจากรัฐมิสซูรี่ ของสหรัฐได้เดินทางมาประเทศไทย เพื่อเข้าพบ นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ และ พ.ต.ท.ทักษิณ

---

[26]"Competition Issues in the Seed Industry and the Role of Intellectual Property", http:/www.Choices magazine.org., (access on November 21, 2009).

[27]ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์, *ชีวิตวิปริตพันธุ์*, (กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด, 2542), 193.

[28] มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย), "มอนซานโตอาจย้ายฐานการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอ", http,//www.sathai.org/autopagev4/show (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 และ 9 เดือนมกราคม 2547 โดยมีการต่อรองเจรจาหารือเกี่ยวกับประเด็นกระบวนการจัดทำเอฟทีเอไทย-สหรัฐ[29]

กรณีการนัดพบเจรจาของกลุ่มบรรษัทดังกล่าว ได้เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก เกี่ยวกับประเด็น การผลักดันเพื่อผลประโยชน์ของบรรษัทต่างชาติเป็นสำคัญ จากการที่บรรษัทต่างชาติเข้ามากดดันรัฐบาลอย่างหนักภายใต้ และเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสังคมไทยเนื่องจากนายคริสโตเฟอร์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัทมอนซานโต้ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวกับการที่พยายามจะผลักดันให้ประเทศไทยเปิดเสรีพืช GMOs [30] โดยประเด็นดังกล่าวได้มีกลุ่มภาคประชาสังคมเคลื่อนไหว อาทิเช่น กลุ่มกรีนพีช สหภัณฑ์องค์กรผู้บริโภค ซึ่งได้มีประเด็นการโจมตีเกี่ยวกับการพยายามผลักดันการทดลอง GMOs ในประเทศไทย ตลอดจนการที่รัฐบาลดังกล่าวได้มีความสัมพันธ์กับผู้บริหารบรรษัทมอนซานโต้ นอกจากนี้ยังได้มีการเชิญบรรษัทดังกล่าวในการเข้าประชุมและการมีการแสดงวิสัยทัศน์ ในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการนำเข้าข้าวโพด GMOs[31]

การผลักดันนโยบายเป็นไปทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้รัฐบาลไทยมีการทดลองสนับสนุนการทดลอง และปลูกพืชตัดแต่งพันธุกรรมตลอดจนมีการผลักดันกฎหมายการนำเข้า GMOs ซึ่งหากเมื่อพิจารณาจากประเด็นบทบาทของบรรษัท มอนซานโต้ดังกล่าวที่มีการกดดันโดยทางอ้อมผ่านองค์กรระหว่างประเทศอย่าง FTA (Free Trade Area หรือ Free Trade Agreement) ซึ่งเป็นข้อตกลงทางการค้าเสรี นอกจากนี้บริษัทข้ามชาติแห่งนี้ยังได้ยื่นจดหมายคำให้การกรณีการจัดทำเอฟทีเอ (FTA Testimony) ต่อสำนักงานตัวแทนการค้าของ (USTR) และรัฐสภาของสหรัฐ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2547 เพื่อให้รัฐบาลของตนกดดันให้ประเทศไทยอนุญาตให้บริษัท มอนซานโต้นำเอาพืช GMOs ออกมาทดลองในระดับไร่นาเพื่อเตรียมการส่งเสริมให้มีการปลูกเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้โดยเรียกร้องให้ประเทศไทยดำเนินการตามข้อเสนอของพวกเขาให้แล้วเสร็จก่อนหน้าการเจรจาจะลงนาม

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มบรรษัทมอนซานโต้ และบรรษัทอื่น ๆ ได้มีการขออนุญาตในการนำเข้าตลอดจนการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กร สถาบันของรัฐในประเทศไทยเพื่อทดลองปลูกพืชตัดแต่งพันธุกรรม ทั้งในระดับการวิจัยในห้องทดลองเองหรือระดับแปลง

---

[29] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ,สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์,มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี,16 มกราคม 2560.

[30] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ,สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์,มูลนิธิชีววิถี นนทบุรี,16 มกราคม 2560.

[31] "โหมงาน-จำเสื่อม NGO สะกิดนายกคุย สว.มอนซานโต้" *ไทยโพสต์* 25 สิงหาคม 2547, http://www.thaifta.com/thaifta/Portals/0/File/newspaper/news_ftath147.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

ทดลอง ตลอดจนการพยายามผลักดันเพื่อการปลูกในระดับไร่นา เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจเพื่อการพาณิชย์ในอนาคตดังรายการตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงรายการการอนุญาตนำเข้าหรือทดลองพืชตัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศไทย

วันเดือนปี	**บริษัทผู้ขออนุญาต**	**รายการการพืชตัดต่อทางพันธุกรรมที่ทำการทดสอบ/ค้นคว้าทดลอง**
2 สิงหาคม 2538	บริษัทอัพจอห์น	โดยทำการทดลองที่อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เมล็ดพันธุ์มะเขือเทศพันธุ์ pCGN 4109 , pCGN 4106 ซึ่งชลอการสุกขอผล
18 ตุลาคม 2538	บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทดลองในสภาพโรงเรือนปิด โดยทดลองปลูกเมล็ดพันธุ์ฝ้าย Cry tA(c)B. thuringiensis var. kurstaki(B.T.K.)สร้าง endotoxin เป็นพิษต่อหนอนเจาะสมอฝ้าย
10 กรกฎาคม 2539	บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทดลองในภาคสนาม โดยทดลองปลูกเมล็ดพันธุ์ฝ้าย Cry tA(c)B. thuringiensis var. kurstaki(B.T.K.)สร้าง endotoxin เป็นพิษต่อหนอนเจาะสมอฝ้าย จำนวน 20 กิโลกรัม
8 ตุลาคม 2539	บริษัทโนวาร์ติส (ประเทศไทย) จำกัด	ทดลองในไร่ทดลองของบริษัท อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ในสภาพโรงเรือนปิดมิดชิดเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด Bt
22 เมษายน 2540	บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด	แปลงทดลองของกรมวิชาการเกษตรและแปลงเกษตร ซึ่งทดลองเมล็ดพันธุ์ฝ้าย NONCOTIN 32B, NONCOTIN 33B, BT
27 พฤษภาคม 2540	บริษัท ไพโอเนียร์ (ไทยแลนด์) จำกัด	โดยทำการทดลองในสภาพโรงเรือนที่ปิดมิดชิด ซึ่งใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด Bt
19 กุมภาพันธ์ 2541	บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทำการทดลองในสภาพโรงเรือนที่ปิดมิดชิด โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด Round up ต้านทานสารกำจัดวัชพืชไกลโคเฟต จากสหรัฐอเมริกา
1 พฤษภาคม 2541	บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทำการทดลองในสภาพโรงเรือนที่ปิดมิดชิด โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด Bt จากสหรัฐอเมริกา

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 4.4 แสดงรายการการอนุญาตนำเข้าหรือทดลองพืชตัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศไทย (ต่อ)

วันเดือนปี	**บริษัทผู้ขออนุญาต**	**รายการการพืชตัดต่อทางพันธุกรรมที่ทำการทดสอบ/ค้นคว้าทดลอง**
24 สิงหาคม 2541	บริษัทโนวาร์ติส (ประเทศไทย) จำกัด	-ทำการทดลองในสภาพโรงเรือนที่ปิดมิดชิดโดยใช้เม็ดพันธุ์ข้าวโพด Bt จากสหรัฐอเมริกานอกจากนี้
		ยังทำการทดลองในแปลงทดลองขนาดเล็กแยกกันให้อยู่ต่างหาก โดยใช้เม็ดพันธุ์ข้าวโพด Bt ลูกผสมจากสหรัฐอเมริกา
28 มกราคม 2542	บริษัท คาร์กิล จำกัด	ทำการทดลองในสภาพโรงเรือนที่ปิดมิดชิด โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด Round up ต้านทานสารกำจัดวัชพืชไกลโคเฟต จากสหรัฐอเมริกา
28 มกราคม 2542	บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทำการทดลองในสภาพโรงเรือนที่ปิดมิดชิด โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด Round up ต้านทานสารกำจัดวัชพืชไกลโคเฟต จากสหรัฐอเมริกา
10 มิถุนายน2542	บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทำการทดลองในแปลงทดลองขนาดเล็กแยกกันให้อยู่ต่างหาก โดยใช้เม็ดพันธุ์ข้าวโพด (Mon-810) จำนวน 5 กิโลกรัมจากสหรัฐอเมริกา

ที่มา: ปรับปรุงจาก สุภัฐ ดารา, “การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กรณีศึกษา : มาตรการของประเทศไทยและกรณีความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545).

นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจในการที่บริษัท มอนซานโต้ ได้มีการทำข้อตกลงร่วมกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศไทยที่มีการสนับสนุนการวิจัย และการทดลองโดยพบว่า นอกจากจะมีศูนย์ต่าง ๆ ตามจังหวัดที่มีมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ตั้งอยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมในด้านกายภาพทางสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะแก่การทดลองปลูกพืช และการสามารถส่งเสริมการปลูกและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้จากการทดลอง และออกจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ดังจะเห็นได้จากกรณีความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยด้านเมล็ดพันธุ์พืช ระหว่างคณะเกษตรศาสตร์กับมหาวิทยาลัยนเรศวร กับบริษัทมอนซานโต้ ไทยแลนด์ จำกัด โดยไดมีการเชิญชาวบ้าน 60 คน ตลอดจนนักวิชาการ 30 คน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐอีก 20 คน ร่วมประชุมโครงการวิจัยและพัฒนาทดสอบข้าวโพดดัดแปลงพันธุธรรมสายพันธุ์ NK 603 ในแปลงทดลองที่

Ref. code: 25595603030023BOC

โรงแรมท๊อปแลนด์เพื่อรับทราบข้อมูล และร่วมเสนอความติดเห็นต่อการดำเนินโครงการที่มหาวิทยาลัยนเรศวรร่วมกับภาครัฐและเอกชน รวมถึงบริษัทจะดำเนินการในแปลงทดลองบึงราชนก อ.วังทอง[32] ซึ่งนอกจากนี้การประชุมปรึกษาหารือความร่วมมือ จะเห็นได้ว่าภายใต้ความร่วมมือของทั้งสองหน่วยงานมีความเล็งเห็นร่วมกันจะพัฒนางานวิจัยด้านเมล็ดพันธุ์ โดยบริษัทมอนซานโต้ (ประเทศไทย) จำกัด จะให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชตลอดจนทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการวิจัย และคณะเกษตรศาสตร์ฯ จะให้การสนับสนุนด้านบุคลากรและพื้นที่ด้านการวิจัย

จากประเด็นดังกล่าวหากวิเคราะห์ถึงประเด็นความร่วมมือ ระหว่างบริษัทมอนซานโต้กับมหาวิทยาลัยนเรศวร จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทมอนซานโต้กับสถาบันการศึกษาของไทยในรูปแบบของการให้ทุนการศึกษาในการวิจัย กรณีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยนายเครก ดันน์ ประธานกรรมการบริหารบริษัทมอนซานโต้ไทยแลนด์ จำกัด พร้อมด้วย ศ. วุฒิชัย กปิลกาญจน์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร. กัญญวิมว์ กีรติกร ผู้อำนวยการไบโอเทค สวทช. และ รศ. ดร. อภิชาติ วรรณวิจิตร ผู้อำนวยการหน่วยปฏิบัติการค้นหาและใช้ประโยชน์ยีนข้าว ได้ร่วมในประเด็นของการนำเอาเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในการพัฒนา และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การผลักดันประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์พืชของโลกด้วยนโยบายและแผนการตลาดของมอนซานโต้ และข้อมูลกองทุน MBBISP[33] โดยจะเห็นได้ว่ามีการร่วมมือในกรณีดังกล่าวเป็นไปในรูปแบบของทุนการศึกษาในทุนปริญญาเอก ในโครงการทุนการศึกษานานาชาติ มอนซานโต้ บีเซลล์-บอร์ลอก (Monsanto's Beachell-Borlaug International Scholars Program: MBBISP)

ประเด็นที่น่าสนใจ พบว่านายเอกพล ภูวนารถนฤบาล ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอกได้รับทุน MBBISP โดยศึกษาที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งทำงานวิจัยเรื่อง Breeding-by-design: New Submergence Tolerance Rice Prolong Flash Flooding Environment เป็นระยะเวลา 4 ปี ด้วยงบประมาณ 140,000 เหรียญสหรัฐฯ โดยมี รศ. ดร. อภิชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาบทบาทหน้าที่ของยีนในเชิงลึก เพื่อปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้สามารถทนทานต่อสภาพน้ำท่วมขังได้นานขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความสูญเสียของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อันเนื่องมาจาก

---

[32]"เอาแน่ ม.นเรศวร-มอนซานโต้ยันต้องทำข้าวโพดจีเอ็มโอบึงราชนก," *พิษณุโลกฮอตนิวส์* 21 กุมภาพันธ์ 2556, http,//www.phitsanulokhotnews.com (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[33]ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ, "นักศึกษาไทยรับทุนมอนซานโต้ บีเซลล์-บอร์ลอกศึกษาวิจัยปรับปรุงพันธุ์ข้าว," สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, http,//www.biotec.or.th/th/index.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้งานวิจัยดังกล่าวยังมุ่งพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพดีและให้ผลผลิตสูง รวมถึงทนทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรคขอบใบแห้ง [34]

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าภายใต้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยพันธุ์พืชตัดแต่งทางพันธุกรรม โดยเฉพาะข้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของไทย และเป็นพืชอาหารหลักที่เลี้ยงประชากรในประเทศตลอดจนการส่งออกเพื่อการพาณิชย์ หากเมื่อวิเคราะห์ในประเด็นของมุมมองในแง่ประเด็นของการใช้ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามาเพื่อทดลอง และปรับปรุงเพื่อแก้ปัญหาความไม่แน่นอนของธรรมชาติ ตลอดจนการคัดเลือกสายพันธุ์ที่ดีที่สุด[35] เพื่อการสร้างคุณภาพให้แก่ข้าวไทย ตลอดจนการเพิ่มผลผลิตในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้ยังพบว่าในประเด็นการให้ความร่วมมือใน ลักษณะดังกล่าวจากสหรัฐอเมริกาโดยผ่านทุนการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยในการวิจัยข้าวหอมมะลิ ในระดับปริญญาเอกมหาวิทยาลัยอาร์คันซอส์ ซึ่งได้ศึกษาแยกแยะ ลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องรสชาติ กลิ่น คุณสมบัติทางฟิสิกส์ และองค์ประกอบทางเคมีของขาวหอมมะลิไทย[36]

แต่หากเมื่อวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิทธิบัตรกรณีที่นักศึกษาที่ได้รับทุนการวิจัยภายใต้ความร่วมมือ ระหว่างบรรษัทมอนซานโต้ กับสถาบันการศึกษาของไทย ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องผลงานการวิจัย ตลอดจนผลิตผล และสิทธิบัตรที่ได้ภายหลังจากกรณีการเกิดพืชสายพันธุ์ใหม่ที่มีคุณสมบัติ และคุณลักษณะที่แตกต่างไป จากพืชเดิมที่เป็นต้นแบบของภูมิปัญญา หรือทรัพยากรท้องถิ่นที่ประเทศไทยของเจ้าของสายพันธุ์พืช หากเมื่อการวิจัยค้นคว้าสำเร็จสายพันธุ์พืชชนิดใหม่ก็จะถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้ให้ทุนการศึกษา และของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาได้เข้ารับการศึกษาที่ประเทศดังกล่าว คือประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้วิจัยพันธุ์ข้าว ตลอดจนผลผลิตดังกล่าวก็จะสามารถนำมาขยายผลเป็นเมล็ดพันธุ์ ที่ออกจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งเป็นเจ้าของสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิแต่จะต้องทำการซื้อสายพันธุ์ข้าว จากผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์พันธุ์ข้าวชนิดใหม่ ก็คือบรรษัทมอนซานโต้

---

[34]เรื่องเดียวกัน.

[35]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[36]องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (BIOTHAI), “พบหลักฐานนักวิจัยสหรัฐนำข้าวหอมมะลิจากประเทศไทย เบื้องหลังใช้นักศึกษาไทยเปนเครื่องมือ.” ใน โครงการปรับปรุงพันธุขาวเพื่อประโยชนของสหรัฐ,” เอกสารเผยแพรแกสื่อมวลชน 16 ตุลาคม 2544.

Ref. code: 25595603030023BOC

กรณีความร่วมมือระหว่างบรรษัท ที่พยายามผลักดันให้เปลี่ยนประเทศไทยปลูกพืช GMOs ถูกผลักดันจากสมาคมของบรรษัทที่ใช้ชื่อว่า Crop Life[37] โดยใช้วาทกรรมการทดลองในฐานะผู้สนับสนุน “กลุ่มผลักดันนโยบาย” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพของไทย นำไปสู่การส่งเสริมการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์เนื่องจากเมื่อทดลองได้ก็จะนำข้อมูลเสนอไปยังภาครัฐเพื่อให้รัฐบาลมีการตัดสินใจ นั่นแสดงว่าถ้าหากมีการอนุญาตให้ทดลองจะไม่มี“นักวิทยาศาสตร์ไทย” แต่จะมีที่มาจากกลุ่มบรรษัท นอกจากนี้ยังมีการสร้างวาทกรรม GMOs เช่น ลดการใช้สารเคมี เพิ่มผลผลิต ต่างชาติจะได้เข้ามาลงทุน[38] ซึ่งเกิดขึ้นจากการผนึกกำลังของบรรษัทผลิตเมล็ดพันธุ์ และเคมีเกษตรยักษ์ใหญ่ของโลกอย่างมอนซานโต้กับสถาบันการศึกษาของไทย ที่มาในรูปแบบของการสนับสนุนการวิจัยตลอดจนการให้ทุนการศึกษาวิจัยนั้นสามารถพบได้หลาย ๆ กรณี อาทิเช่น กรณีของมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานองค์กรของภาครัฐในระดับต่างอาทิเช่น ศูนย์พันธุวิศวกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมวิชาการการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นต้น

ในกรณีดังกล่าวหากเมื่อพิจารณาถึงบทบาทความสัมพันธ์ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่ากลุ่มต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กันกับบรรษัทมอนซานโต้ทั้งในรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศ และในระดับประเทศเอง ซึ่งสามารถผสานประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยบรรษัทมอนซานโต้เองล้วนได้ประโยชน์ในฐานะของผู้สนับสนุน และการได้เป็นเจ้าของสิทธิบัตรพืชสายพันธุ์ใหม่ที่เกิดจากการค้นคว้าและวิจัยจากพืชสายพันธุ์ดั้งเดิมของไทย นอกจากการได้ประโยชน์ทางสิทธิบัตรแล้ว ในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการขายผลผลิตากสายพันธุ์พืชให้กับเกษตรกรของไทยเองเพื่อนำไปเพาะปลูก ตลอดจนการได้ขายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวเนื่องซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ร่วมกันกับพืชที่ได้จากการตัดต่อทางพันธุกรรม เพื่อให้ได้ผลตามที่คุณสมบัติตามต้องการ กรณีดังกล่าวบรรษัทดังกล่าวยังสามารถเจาะฐานตลาดเกษตรกรของไทย และการผลักดันเพื่อให้ไทยเป็นศูนย์การการส่งออกผลิตพันธุ์ที่เกี่ยวกับพืชสายพันธุ์ใหม่ออกสู่ตลาดโลก ตลอดจนการได้ผลประโยชน์ในฐานะเจ้าของสิทธิบัตรต่าง ๆ[39]

---

[37]มูลนิธิชีววิถี, “เบื้องหลังการผลักดันจีเอ็มโอ,” http//www.biothai.net/node/28702 (สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559).

[38]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[39]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

สำหรับประเด็นผลประโยชน์ของกลุ่มสถาบันภาครัฐของไทยที่ได้รับทั้งในระดับนักวิชาการ ระดับสถาบันเอง ตลอดจนองค์กรในระดับชาติ พบว่าจากกรณีดังกล่าวเป็นไปในรูปแบบการพยายาม “ผลักดันนโยบาย” สิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพของไทย ซึ่งภายใต้การสนับสนุนด้านเงินทุนการวิจัย ทั้งในระดับองค์กร สถาบัน และระดับบุคลากรที่เป็นนักวิชาการ นักศึกษาทุน โดยกลุ่มที่ได้ประโยชน์ดังกล่าวนอกจากจะเป็นในทางตรงกล่าวคือ การได้รับเงินทุนสนับสนุน ตลอดจนทุนการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ในการสนับสนุนทางอ้อม คือ ได้รับการต่อยอดทางวิชาการ การสนับสนุนการวิจัย และการพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนเครือข่ายในระดับนานาชาติที่ทำการวิจัยในประเด็นดังกล่าว ทั้งนี้พบว่าจากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์ หรือสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ในประเด็นเรื่องของการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหารในโลกอนาคตอันใกล้ เพื่อตอบสนองการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว และแก้ไขปัญหาด้านการขาดแคลนอาหาร[40] โดยประเด็นหลัก ๆ ในแง่ของตรรกะเหตุผล “มีความจำเป็นต้องทำ GMOs” เพื่อรองรับกับการผันแปรของสภาพอากาศในอนาคตที่จะมีผลต่อระบบเกษตรกรรมด้วย เพราะที่ผ่านมาภาวะโลกร้อนทำให้เกิดโรคใหม่ในพืชขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก นักวิทยาศาสตร์จึงจำเป็นต้องสร้างพืชที่สามารถต้านทานโรคได้เพื่อเหตุผลทาง ความมั่นคงทางอาหาร และด้วยสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไปเป็นน้ำท่วมหนักและแล้งจัด ทำให้ผลผลิตที่เคยได้มีมากไม่เท่าที่ควร[41]

แต่อย่างไรก็ตามหากเมื่อพิจารณาถึงบทบาทความสัมพันธ์ในส่วนของนักวิชาการ ในส่วนที่สนับสนุนการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม และเทคโนโลยีชีวภาพนั้น ได้มีทั้งกลุ่มที่สนับสนุนและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยตลอดจนประเด็นความผิดพลาดของสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมที่เกิดขึ้นในอดีตกระทั่งปัจจุบัน ประเด็นเรื่องเทคนิคทางกฎหมายเรื่องเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับกลุ่มนักวิชาการที่ผลักดันกฎหมายและแนวคิดพืช GMOs ดังกล่าวถูกพิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นการมี “ผลประโยชน์” และการมีส่วนได้ส่วนเสียจากการผลักดันนโยบายดังกล่าวดังจะเห็นได้จากกรณีที่ กลุ่มกรีนพีช และมูลนิธิชีวถี ซึ่งมีบทบาทในการต่อต้านกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมฯของไทย ดังจะเห็นได้จากการที่มีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นที่มีเจ้าหน้าที่บางท่านของศูนย์พันธุวิศวกรรมแห่งชาติ มีความสัมพันธ์กับ

---

[40]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[41]“จีเอ็มโอพันธุกรรมสั่งได้บนเส้นทางเห็นต่าง,” *ผู้จัดการออนไลน์* 10 สิงหาคม 2558, http,//www.manager.co.th/ 9580000089951 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

บริษัทมอนซานโต้ และเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัท[42] นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของบริษัทมอนซานโต้ ยังได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมเพื่อจัดทำเอกสารเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ในการประชุมเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม สำหรับการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นของข้อเสนอของมอนซานโต้ต่อองค์กรดังกล่าว ได้รับการตอบสนองและผลักดันอย่างเต็มที่ ในขณะที่ข้อเสนอของเกษตรกร และนักวิชาการอิสระถูกละเลย นอกเหนือจากนั้น บรรษัทมอนซานโต้ ยังสนับสนุนเงินทุนจัดตั้งสมาคมฯเพื่อโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับเรื่องพืช GMOs ขึ้นในประเทศไทย ก่อนหน้าการประชุมของคณะกรรมการเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติชุดดังกล่าว[43]

4.1.5 เครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี)

โดยปัจจุบันเป็นกลุ่มธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีธุรกิจหลักคืออาหารและการเกษตรผ่านทางบริษัทลูก คือเครือเจริญโภคภัณฑ์ประกอบธุรกิจทางด้านเกษตรและอาหารหลายชนิดมีตั้งแต่ ซื้อขายพืชไร่, ฟาร์มไก่พันธุ์, เป็ดพันธุ์, หมู, กุ้ง, ปลาทับทิม, โรงงานแปรรูปอาหาร, โรงงานอาหารสัตว์โดยผ่านทางบริษัทลูก ซึ่งมีอยู่กระจายทั่วประเทศไทย และในต่างประเทศบางแห่งโดยเฉพาะในประเทศจีน บริษัทฯที่พอเป็นที่รู้จัก เช่น เจริญโภคภัณฑ์อาหาร (CPF) เช่น อาหารแช่แข็ง อาหารสัตว์ ธัญพืช เป็นต้น จากธุรกิจของเครือเจริญโภคภัณฑ์ที่ได้ก่อตั้งของบริษัทดังกล่าวในช่วงทศวรรษแรก หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการค้าระหว่างประเทศได้มีการสร้างเครือข่ายที่แข็งแรงของชาวจีนโพ้นทะเล โดยเฉพาะระหว่าง จีน ฮ่องกงและไทย เริ่มต้นจำหน่ายเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และ อาหารสัตว์ ทศวรรษที่2 เริ่มต้นอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ครั้งแรกในประเทศไทย และทศวรรษที่3ได้ดำเนินการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการเกษตร[44] นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานกลุ่มธุรกิจพืชครบวงจร (Crop Integration Business) ได้แก่ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ จำกัด (CPS) จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดอาหารสัตว์ ซึ่งจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2521 ในนาม “บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหารสัตว์ จำกัด”

---

[42]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[43]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[44]วิรัตน์ แสงทองคำ, “อิทธิพลซีพี”*มติชนสุดสัปดาห์*, 17 กันยายน 2552, https//viratts.wordpress.com/2009/09/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากธุรกิจการเกษตรแล้ว เครือเจริญโภคภัณฑ์ยังทำธุรกิจอื่น ๆ อีกหลายชนิด เช่น ธุรกิจค้าปลีก ร้านเซเว่น อีเลฟเว่น, ธุรกิจโทรคมนาคมในบริษัททรู คอร์ปอเรชั่น เป็นต้น[45]

ในระยะเริ่มแรกเครือเจริญโภคภัณฑ์เริ่มด้วยธุรกิจอาหารสัตว์บกและการเลี้ยงสัตว์บกในประเทศไทย และในปี 2531 ได้ขยายเข้าสู่ธุรกิจการเลี้ยงกุ้งครบวงจรในปี 2541 ซีพีเอฟได้เข้าซื้อบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์ และการแปรรูปเนื้อสัตว์ของเครือเจริญโภคภัณฑ์ เข้ามาอยู่ภายใต้การบริหารงานของซีพีเอฟ โดยได้ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์ในช่วงต้นปี 2542 ซีพีเอฟได้เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น “บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)” นอกจากนี้ทางบรรษัทยังได้มีการประกาศวิสัยทัศน์ความต้องการเป็น “ครัวของโลก”(Kitchen of the World) ที่มีการดำเนินธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรมครบวงจรเพื่อผลิตสินค้าเนื้อสัตว์ และสินค้าอาหารคุณภาพให้แก่ผู้บริโภคทั่วโลก [46]

จากกรณีบริษัทซีพีได้มีการขยายธุรกิจไปลงทุนยังต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสินค้าเนื้อสัตว์แปรรูป นอกจากนี้ธุรกิจการผลิตสินค้าอาหารพร้อมรับประทานภายใต้ตราซีพีออกจำหน่ายในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงการขยายธุรกิจ ค้าปลีกสินค้าอาหารมากขึ้น โดยการดำเนินธุรกิจของ CPP แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ ธุรกิจในประเทศจีน ซึ่งมีธุรกิจอาหารสัตว์เป็นธุรกิจหลัก และธุรกิจในประเทศเวียดนามซึ่งดำเนินการโดย C.P. Vietnam Corporation ประกอบด้วย ธุรกิจผลิตและจัดจำหน่ายอาหารสัตว์ ธุรกิจเพาะพันธุ์สัตว์ และทำฟาร์มสัตว์บกและสัตว์น้ำและธุรกิจแปรรูปและผลิต ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์และอาหาร ทั้งนี้การซื้อขายดังกล่าวคาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ภายในไตรมาสที่ 1 ของปี 2555[47]

4.1.5.1 บทบาทของเครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) กับการมีบทบาทการตัดสินใจนโยบายขององค์กรภาครัฐของไทย

จากการวิเคราะห์ถึงประเด็นเรื่องการประกอบธุรกิจของบรรษัทดังกล่าวอย่างครบวงจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจอุตสาหกรรมการเกษตรขนาดใหญ่ ตั้งแต่สายระบบการผลิตอาหารสัตว์เพาะพันธุ์พืชและสัตว์ และธุรกิจการแปรรูปวัตถุดิบการเกษตร กระทั่งธุรกิจการแปรรูปอาหารสำเร็จ และธุรกิจการค้าส่งและค้าปลีก จากการวิเคราะห์ถึงการเริ่มต้นในการทำธุรกิจนับตั้งแต่เริ่มกิจการค้าขายเมล็ดพันธุ์ผักของร้านเจียไต๋ ตั้งแต่ปี พ.ศ 2464 กระทั่งธุรกิจของร้านดังกล่าวได้มีการเจริญเติบโตและพัฒนามาเป็นเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งกลายเป็นบรรษัทข้ามชาติที่มีบทบาทสำคัญ

---

[45]เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน), “เกี่ยวกับซีพี” http//www.cpfworldwide.com /th/about (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[46]เรื่องเดียวกัน.

[47]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

ในอุตสาหกรรมอาหารของภูมิภาคและของโลก พบว่าในประเด็นการทำธุรกิจอาหารสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ อาหารแปรรูป และค้าปลีกสมัยใหม่ รวมถึงอุตสาหกรรมและบริการอื่น ๆ เครือเจริญโภคภัณฑ์ครอบครองตลาดเกินครึ่งหนึ่งในกิจการเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดและเมล็ดพันธุ์ผัก ธุรกิจพืชครบวงจร (Crop Integration Business) มีอิทธิพลเหนือตลาดในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอาหารในร้านสะดวกซื้อ และห้างค้าส่งขนาดใหญ่

จะเห็นได้ว่าในประเด็นการเป็นบรรษัทที่ครองตลาดอุตสาหกรรมเกือบครบวงจร ที่ครองตลาดทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าเครือเจริญโภคภัณฑ์หรือซีพียังเป็นผู้ครอบครองตลาดในสัดส่วนอันดับหนึ่งเหนือกว่าบริษัทอื่น ๆ ในกิจการปุ๋ยเคมี อาหารสัตว์ การผลิตไก่เนื้อ อาหารแช่เย็นแช่แข็ง ฯลฯ และมีการขยายธุรกิจออกไปมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่การผูกขาดมากยิ่งขึ้น เช่น การร่วมมือกับมอนซานโต้เพื่อผลักดันให้มีการปลูกพืช GMOs ในประเทศไทย การเจรจาเพื่อครอบครองกิจการไฮเปอร์มาร์เก็ตขนาดใหญ่ เทสโก้-โลตัส[48] จากการดำเนินธุรกิจในอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีผู้วิเคราะห์ถึงประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นการสร้างโมเดลธุรกิจใหม่ในอุตสาหกรรมการเกษตร สร้างผลสะเทือนไปทั่วชนบทไทย ด้วยสิ่งเรียกว่า Contract farming ซึ่งเป็นการเกษตรแบบพันธสัญญา[49] เป็นแนวคิดการขยายตัวทางธุรกิจโดยอาศัยแรงผลักดันการพัฒนาการผลิตอาหาร ในฐานะผู้นำอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหารของไทย และมีความพยายามขยายตัวในระดับภูมิภาคอย่างจริงในฐานะธุรกิจไทยรายแรก ๆ ท่ามกลางกระแสที่กล่าวถึงซีพีว่าเป็นธุรกิจผูกขาดมาพร้อม ๆ กับบทบาทในฐานะผู้นำการปฏิวัติการผลิตอาหาร[50]

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจจะเห็นได้ว่าบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศไทย บริษัทดังกล่าวได้มีบทบาทกับสังคมไทยเป็นอย่างมากในฐานะบรรษัทที่ครองตลาดอุตสาหกรรมการเกษตรอย่างครบวงจร ทั้งธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ตลอดจนธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมเป็นต้น จากกรณีดังกล่าวพบว่าภายใต้การดำเนินธุรกิจแบบผูกขาดทางด้านอุตสาหกรรมการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจในการจดทะเบียนร่วมหุ้นกันระหว่างบริษัทต่าง ๆ ในเครือเจริญโภคภัณฑ์ อาทิเช่น บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์

---

[48]มูลนิธิชีววิถี, “ซีพีกับระบบอาหารไทย,” http//www.biothai.net/node/27353 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[49]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[50]วิรัตน์ แสงทองคำ, “อิทธิพลซีพี,” *มติชนสุดสัปดาห์* (17 กันยายน 2552), https//viratts.wordpress.com/2009/09/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

จำกัด บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โฮลดิ้ง จำกัด บริษัท ไทยเอ็นวีดีอาร์ จำกัด และบริษัท UBS AG HONG KONG BRANCH เป็นต้น ดังรายระเอียดในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงการจดทะเบียนร่วมหุ้นกันระหว่างบริษัทต่าง ๆ ในเครือเจริญโภคภัณฑ์

ลำดับ	รายชื่อผู้ถือหุ้นรายใหญ่	จำนวนหุ้น	คิดเป็นร้อยละ
1	บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด	2,092,316,740	27.02%
2	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โฮลดิ้ง จำกัด	752,677,392	9.72%
3	บริษัท ไทยเอ็นวีดีอาร์ จำกัด	698,383,373	9.02%
4	บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	203,859,940	2.63%
5	WORTH ACCESS TRADING LIMITED	195,662,200	2.53%
6	สำนักงานประกันสังคม	188,479,600	2.43%
7	UBS AG HONG KONG BRANCH	170,600,000	2.20%
8	STATE STREET BANK EUROPE LIMITED	164,193,902	2.12%
9	CREATIVE LIGHT INVESTMENTS LIMITED	144,555,000	1.87%
10	GIC PRIVATE LIMITED	111,587,378	1.44%
11	CHASE NOMINEES LIMITED	108,257,010	1.40%
12	น.ส. วลัยพร จิรภูมิมินทร์	107,500,000	1.39%
13	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โฮลดิ้ง จำกัด	101,548,068	1.31%
14	นาย ปริญญา เธียรวรานนท์	97,500,000	1.26%
15	บริษัท กรุงเทพโปรดิ๊วส จำกัด (มหาชน)	82,885,000	1.07%
16	STATE STREET BANK AND TRUST COMPANY	81,711,028	1.06%
17	KGI ASIA LIMITED	64,000,000	0.83%
18	THE BANK OF NEW YORK (NOMINEES) LIMITED	58,003,550	0.75%
19	HSBC (SINGAPORE) NOMINEES PTE LTD	48,730,600	0.63%

ที่มา : จาก http://www.settrade.com/C04_05_stock_majorshareholder_p1.jsp?txtSymbol=CPF&selectPage=5

Ref. code: 25595603030023BOC

จากตารางดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกลุ่มผู้ถือหุ้นในเครือเจริญโภคภัณฑ์และประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ถือหุ้นจากในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่ม บรรษัทขนาดใหญ่ทางการเงินทั้งสัญชาติอเมริกา และในยุโรปเอง นอกจากนี้หากเมื่อวิเคราะห์ลำดับกลุ่มบรรษัทที่มีขนาดใหญ่ ที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมการเกษตร และอุตสาหกรรมอาหารอย่างครบวงจร พบว่าผู้ค้าเมล็ดพันธุ์รายใหญ่ที่มีอิทธิพลใกล้เคียงกัน คือบริษัท เจียไต๋ จำกัด ของกลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์หรือซีพีมีเงินหมุนเวียนทางการค้าในธุรกิจเกษตรครบวงจรถึง 1.5 หมื่นล้านบาท โดยมีการแยกเพื่อก่อตั้งบริษัทลูก คือ เจียไต๋เมล็ดพันธุ์ ที่ดูแลเรื่องการค้าเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะ[51] ประกอบกับกลุ่มบรรษัทเจริญโภคภัณฑ์ครอบครองตลาดอาหารสัตว์ 3.4 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับมูลค่าตลาดอาหารสัตว์ของโลกที่สูงถึง 11.2 ล้านล้านบาท ทำให้เจริญโภคภัณฑ์มียอดขายเฉพาะอาหารสัตว์สูงถึง 380,800 ล้านบาทต่อปี[52]

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกลุ่มบรรษัทยักษ์ใหญ่ที่มีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกันกับกลุ่มบรรษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ อาทิ เช่น บริษัท มอนซานโต้ ไทยแลนด์ ถือเป็นบริษัทข้ามชาติผู้ค้าเมล็ดพันธุ์รายใหญ่ในเมืองไทย ที่เข้ามาตั้งฐานการผลิตและส่งออกเมล็ดพันธุ์ในประเทศไทยมายาวนาน มียอดขายสินค้าและบริการปีละกว่า 1.3 พันล้านบาทปัจจุบันผู้ถือหุ้นใหญ่ของมอนซานโต้ คือ บริษัทเซมินีส เวเจ็ทเทเบิ้ล สีดส์, อิ้งค์โอลิมเปีย คอร์ป บริษัท มอนซานโต้ คาไรบ์ แอล แอล ซี และบริษัท มอนซานโต้ อินเตอร์ อเมริกา จำกัด ซึ่งทั้งหมดเป็นบริษัทสัญชาติอเมริกันเช่นเดียวกัน จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากลุ่มบรรษัทอุตสาหกรรมที่กล่าวมานั้น มีความเกี่ยวข้องกันกับอุตสาหกรรมการเกษตร และระบบการผลิตอาหาร รวมทั้งอุตสาหกรรมผลิตพันธุ์สัตว์ โดยข้อมูลดังกล่าว สามารถเปรียบเทียบกันกับ กลุ่มบรรษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ถือว่ามีขนาดที่ใกล้เคียงกันเป็นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบเครือเจริญโภคภัณฑ์ ที่ครองตลาดเกี่ยวกับธุรกิจระบบสายการผลิตอาหารอุตสาหกรรมการเกษตร ในทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ได้ดำเนินกลยุทธ์การส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตพืชหรือสัตว์อย่างมีคุณภาพ ภายใต้ความร่วมมือและทำสัญญาการให้สินเชื่อเกษตรกร โดยผ่านหน่วยงานภาครัฐ โดยบรรษัทดังกล่าวจะเข้ามาให้การสนับสนุนด้าน ปัจจัยการผลิต อาทิเช่น ทุน และปัจจัยด้านการผลิต เช่นพันธุ์พืช ปุ๋ย และสารปราบศัตรูพืช หรือพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ตลอดจนอาหารเสริม ซึ่ง เกษตรกร สามารถขอสินเชื่อนำไปดำเนินกิจการก่อนได้ โดยสามารถขายผลผลิตคืน

---

[51]ไทยพับลิก้า, “บริษัทเมล็ดพันธุ์ข้ามชาติเร่งรัฐ รื้อกฎหมายมัดมือเกษตรกร เปิดทางฉวยทรัพยากร อ้างสิทธิจดทะเบียนนอกประเทศ,” *ไทยพับลิก้า*, 16 มกราคม 2555, http,//thaipublica.org (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[52]วิรัตน์ แสงทองคำ, “อิทธิพลซีพี,” มติชนสุดสัปดาห์ 17 กันยายน 2552.

Ref. code: 25595603030023BOC

แก่บริษัทดังกล่าวภายใต้การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานตามที่บริษัทกำหนดสัญญาที่ทำร่วมกันถือเป็นการยกเลิก

นอกจากนี้ เมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนดชำระเวลาที่ผลผลิตสามารถขายได้เกษตรกรสามารถขายขึ้นให้แก่บริษัท โดยเป็นการหักลบกลบหนี้สำหรับเกษตรกรที่ขอสินเชื่อ และหากพบว่า ผลผลิตไม่ได้ตามมาตรฐาน ทางบริษัทก็จะไม่ได้รับผิดชอบ หรือราคาอาจขึ้นหรือลดลงตามข้อสัญญาที่กำหนดไว้ จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในกลยุทธ์ การสนับสนับเกษตรกรอย่างครบวงจร ดังกล่าวพบว่า เครือบรรษัท สามารถขายวัตถุดิบอันเป็นปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรได้ อย่างครบวงจร ตั้งแต่พันธุ์พืช สัตว์ ยารักษาโรค สารเร่งบำรุง เป็นต้น และซื้อคืนตามที่บริษัทเป็นผู้กำหนดแต่เพียงผู้เดียว ทั้งนี้หากพิจารณาถึงประเด็นการแบบรับความเสี่ยงด้านต้นทุนในการผลิตดังกล่าวพบว่าบริษัทไม่ได้มีส่วนในการแบกรับ เพราะเป็นเพียงผู้ค้าและผู้รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรเท่านั้น ทั้งนี้อันเนื่องมากจากหากเกษตรไม่สามารถผลิตสินค้าตามมาตรฐาน หรือเกิดภาวะขาดทุนจากกรณีภัยพิบัติจนได้รับความเสียหายไม่สามารถผลิตสินค้าการเกษตรได้ หรือผลิตสินค้าได้ไม่ตรงตามมาตรฐานบริษัท

จากกรณีดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เกี่ยวกับประเด็นที่กลุ่มบรรษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ จะมีอิทธิพลต่อ ประเทศไทยทั้งในแง่ของอธิปไตยทางอาหาร และการผลักดันแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางด้านอาหารในโลกยุคใหม่ของไทย เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ ดินฟ้าอากาศมีความเสียงสูงเกี่ยวกับระบบการผลิต ตลอดจน การใช้ปัจจัยด้านต้นทุน อาทิ เช่น ราคาเมล็ดพันธุ์ อาหารสัตว์ เครื่องจักร ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ย และสารบำรุงพืชและดิน เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มถูกผูกขาดหรือมัดมือชกด้านการตลาด ทำให้เกษตรกรต้องซื้อจากกลุ่มบรรษัทที่ผูกขาดในประเทศไทย นอกจากนี้หากเมื่อผลผลิตที่ออกมาในฤดูกาลต่าง ๆ พร้อม ๆ กันย่อมส่งผล ให้เกิดภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งสร้างความเดือดร้อนแก่เกษตรกร ประเด็นดังกล่าวในทางกลับกันหากเกิดภาวะผลผลิตขาดตลาด อาจส่งผลต่อราคาสินค้าราคาเพิ่มขึ้นเนื่องจากภาวะสินค้าและปัจจัยที่เกี่ยวเนื่องขาดแคลนจึงส่งผลให้ผู้บริโภคและประชาชนประสบภาวะบริโภคสินค้าราคาแพงอย่างหลีกไม่ได้

4.1.6 บทบาทและเครือข่ายความสัมพันธ์ของบรรษัทข้ามชาติ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุ์กรรมของรัฐไทย

4.1.6.1 เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ISAAA กับมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์

องค์กรไอซ่าหรือ International Service for the Acquisition of Agribiotech Application (ISAAA) จัดตั้งขึ้นเมื่อ 1991 ในรูปความร่วมมือขององค์การเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นตัวกลางในการสร้างความตกลงเพื่อทำโครงการวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพระหว่างสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในประเทศโลกที่ 3 กับบรรดาอุตสาหกรรมชีวภาพขนาดใหญ่ต่าง ๆ

Ref. code: 25595603030023BOC

ผู้สนับสนุนและให้ทุนการดำเนินงานแก่ไอซ่าประกอบไปด้วย ธนาคารโลก มูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ USAID UNEP เอเวนติส (อกรีโว) โนวาติส มอนซานโต ไพโอเนีย-ไฮบริด คาร์กิลเมล็ดพันธุ์ ดาวแอกโกรซายส์ เป็นต้น[53] นอกเหนือจากการให้ทุนหรือจัดโครงการนำนักวิทยาศาสตร์จากประเทศโลกที่ 3 ไปเยี่ยมโครงการด้านพันธุวิศวกรรมของบรรษัท ในต่างประเทศแล้วไอซ่ายังจัดฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมศักยภาพแก่เจ้าหน้าที่นโยบาย และนักวิทยาศาสตร์ของประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนานำเอาระบบกฎหมายสิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิต ตามแบบของสหรัฐอเมริกาเข้ามาใช้ในประเทศของตน ทั้งที่ระบอบกฎหมายดังกล่าว ถูกต่อต้านจากประชาคมวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากเดือนกรกฎาคม 1998 ไอซ่าได้ให้ทุนสนับสนุนนักกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และผู้พิพากษาสมทบศาลทรัพย์สินทางปัญญาของไทยเดินทางไปยังอเมริกา 6 สัปดาห์ เพื่อเรียนรู้ระบบทรัพย์สินทางปัญญาตลอดจนได้ นำเอาระบบปกป้องทรัพย์สินทางปัญญากลับมาพัฒนาใช้ในประเทศไทย

จากกรณีของบริษัทมอนซานโต้มอบสิทธิยีนต้านทานไวรัส X (PVX) และ Y (PVY) ในมันฝรั่ง ให้กับนักวิจัยชาวเม็กซิกันสำหรับการพัฒนามันฝรั่งที่ปลูกเพื่อบริโภคภายในประเทศ ยีนเดียวกันนั้นได้มอบให้กับสถาบันวิจัยการเกษตรแห่งเคนยา (Kenya Agricultural Research Institute) สำหรับการวิจัยมันเทศให้ต้านทานต่อเชื้อไวรัส ตัวเดียวกันกับที่เป็นปัญหาสำหรับเม็กซิโก จะเห็นได้ว่าองค์กรไอซ่าทำหน้าที่ประสานงานในเรื่องนี้ โดยได้รับทุนการดำเนินการขอใช้สิทธิดังกล่าวจากร็อคกี้เฟลเลอร์พร้อมกันนั้น มอนซานโต้ได้ให้ฝึกการอบรมแก่นักวิจัยชาวเม็กซิกันสำหรับข้อตกลงภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไปพร้อม ๆ กันด้วย ในแง่นี้มอนซานโต้จึงได้สร้างความยอมรับขึ้นในหมู่นักวิจัยชาวเม็กซิกันและเคนยาพร้อม ๆ กัน การส่งออกระบบกฎหมายทางทรัพย์สินทางปัญญาไปยังประเทศโลกที่ 3

จากกรณีความสัมพันธ์ระหว่างไอซ่า มอนซานโต้ และสถาบันวิจัยการเกษตรในเคนยาดังกล่าวทำให้ผู้อำนวยการของ KARI กลายเป็นฐานเสียงให้กับกลุ่มที่สนับสนุนเทคโนโลยีชีวภาพ โดยมีผู้วิเคราะห์ว่าส่งผลให้จุดยืนของเคนยาในการเจรจา เกี่ยวกับพิธีสารว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ที่มีจุดยืนเดียวกับกับสหรัฐอเมริกา และกลุ่มอุตสาหกรรมพันธุวิศวกรรม นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า สำหรับกรณีประเทศไทยสำนักงานของไอซ่าในไทยก็ดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกันกับเคนยาและเม็กซิโกโดยมีการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายนักวิจัยในเอเชีย ที่เรียกว่า The Papaya Biotechnology Network ซึ่งไอซ่าทำหน้าที่ในการประสานงานกับมอนซานโต้ในการขอใช้สิทธิและเทคโนโลยีเกี่ยวกับยีนต้านทานโรคใบจุดด่างวงแหวน เพื่อนำมาใช้ในการตัดต่อพันธุกรรมมะละกอให้ต้านทานต่อโรคใบดังกล่าว

---

[53]ISAAA, *Biennial Report 1997-1999.*

Ref. code: 25595603030023BOC

4.1.6.2 เครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับ GMOs ของประเทศไทยกับองค์กรระหว่างประเทศ

ปัจจุบันมีความร่วมมือเกี่ยวกับการพัฒนาพันธุวิศวกรรมการเกษตร ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งสถาบันวิจัยการเกษตรระหว่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศของเอกชนหลายเครือข่าย โดยประเทศไทยก็เข้าร่วมอยู่ด้วยเกือบทุกเครือข่าย[54] อาทิเช่น

1. Asian Rice Biotechnology Network ประสานงานโดยสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ โดยเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ปี 1993 โดยได้รับการสนับสนุนจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียและรัฐบาลเยอรมันนีประเทศสมาชิกเริ่มแรก คือ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย ต่อมาเพิ่มประเทศเวียดนาม บังคลาเทศและศรีลังกา โดยดำเนินวิจัยทั้งในอีรี่ และประเทศสมาชิก โดยส่วนใหญ่เลือกใช้เทคโนโลยีโมเลกุลเครื่องหมาย (MAS) และพันธุวิศวกรรม

2. Asian Maiz Biotechonlogy Network ผลักดันให้เกิดขึ้นโดยสถาบันวิจัยข้าวโพดและข้าวสาลีนานาชาติ (CMMYT) ได้รับการก่อตั้งเมื่อปี 1998 โดยได้รับการสนับสนุนจาก ADB มีประเทศสมาชิก คือ จีน อินโดนีเซีย อินเดียฟิลิปปินส์และไทย กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการสร้างความสามารถของประเทศสมาชิก โดยส่วนใหญ่เลือกใช้เทคโนโลยีเครื่องหมายโมเลกุลในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพด

3. South Asian Papaya Network ริเริ่มผลักดันโดย ISAAA ทั้งนี้โดยองค์กรดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางกับบรรษัทข้ามชาติ เพื่อขออนุญาตให้มีการใช้เทคโนโลยีหรือยีนที่มีการจดสิทธิบัตรไว้แล้ว มาใช้สำหรับการวิจัยในประเทศที่เป็นสมาชิก เพื่อสร้างการเป็นพันธมิตรระหว่างบรรษัทข้ามชาติกับรัฐบาลประเทศโลกที่ 3 ประเทศสมาชิกในเครือข่ายนี้ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปินส์ ไทย และเวียดนาม โดยสิทธิบัตรที่ใช้ในการวิจัยสำคัญคือ สิทธิบัตรในการพัฒนามะละกอให้ต้านทานโรคใบจุดด่างวงแหวนซึ่งเป็นของบริษัทมอนซานโต และสิทธิบัตรชะลอการสุกงอมของมะละกอซึ่งเป็นของบริษัทซินเจนต้า

4.1.6.3 กลุ่มบรรษัทกับการสร้างเครือข่ายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

สถานการณ์ปลูกจีเอมโอในปัจจุบัน นับตั้งแต่มะเขือเทศดัดแปลงพันธุกรรม “Flavor Saver”และถั่วเหลืองต้านทานยาปราบวัชพืช “Round Up Ready”ถูกอนุมัติให้ปลูกในประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปี 1986 จนถึงขณะนี้พื้นที่ปลูก GMOs จะแผ่ขยายออกไปทั่วโลก

---

[54] *สถานภาพและภาพฉายอนาคตของเทคโนโลยีชีวภาพสาขาการเกษตรบทบาทของเทคโนโลยีชีวภาพต่อเกษตรกรรมไทย : เป้าหมายที่ต้องไปให้ถึง*, คณะกรรมการกำกับโครงการแม่บทสถานภาพ ภาพฉายอนาคต และแผนที่การกำหนดทางการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย, 4.

Ref. code: 25595603030023BOC

ภายระยะเวลา 10 ปี เนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่ปลูกเป็นอย่างรวดเร็วในปีแรก ๆ อย่างไรก็ตาม ขณะนี้สถานการณ์ดังกล่าวกลับไม่เป็นไปตามคาด เนื่องจากพืช GMOs หลายชนิดไม่ได้ผลดีตามโฆษณาและการต่อต้านจากผู้บริโภคทั่วโลก นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าข้อมูลสำรวจยังพบว่าพื้นที่ปลูก GMOs บางชนิดกลับมีปัญหา เช่น กรณีข้าวโพด และพืชน้ำมันคาร์โนลา โดยในกรณีข้าวโพดนั้น พื้นที่ปลูกข้าวโพด GMOs ในปี 2001 ลดลงเหลือ 9.8 ล้านเฮกตาร์เท่านั้นเมื่อเปรียบเทียบกับ 10.3 ล้านเฮกตาร์ เมื่อปี 2000 เช่นเดียวกับพื้นที่ปลูกพืชน้ำมันคาโนลาที่ลดลงเล็กน้อยจาก 2.8 ล้านเฮกตาร์ในปี 2000 เหลือ 2.7 ล้านเอกตาร์ในปี 2001[55]

นอกเหนือจากเหตุผลเรื่องกำไรขาดทุนการวิเคราะห์ตลาดภายนอกแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับนโยบายบรรษัทเมล็ดพันธุ์และบริษัทค้าขายธัญพืชด้วย เนื่องจากโครงสร้างการผูกขาดของอุตสาหกรรมและเมล็ดพันธุ์การเกษตรนั้น มีผลต่อการกำหนดชนิดของพืชเกษตรกรที่จะปลูกด้วย[56] ทั้งนี้ไม่นับปัจจัยการสนับสนุนรัฐบาลสหรัฐที่ทำให้การสนับสนุนการปลูกข้าวโพด ถั่วเหลือง และข้าว โดยรูปแบบต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก การใช้จ่ายเงินมหาศาลในการปลูกพืชซึ่งสหรัฐทำให้เกิดการบิดเบือนเรื่องตลาด[57]ตัวอย่างเช่น เกษตรกรอเมริกา ขายข้าวสาลีในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต 43 % ถั่วเหลือง 25 % ข้าวโพด 13 % ฝ้าย 61 % และข้าว 35 % เป็นต้น[58]

นอกจากนี้ข้อมูลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งพืช GMOs ที่ปลูกอยู่ในโลกปัจจุบันมากกว่า 90 % ที่ผลิตออกมาในปัจจุบันนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อระบบเกษตรกรรมแบบเคมี ซึ่งนอกเหนือจากบริษัทจะได้รับประโยชน์จากเมล็ดพันธุ์แล้วเพื่อสร้างผลกำไรให้บรรษัทข้ามชาติเป็นเหตุผลสำคัญ เพราะโดยวิธีนี้บริษัทเมล็ดพันธุ์จะสามารถขายสารเคมีปราบศัตรูพืชได้มากยิ่งขึ้น อุตสาหกรรมที่อ้างตัวเองว่าเป็นอุตสาหกรรม “วิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Life Science Industry)”ก็จะยังคงรักษาผลกำไรจากธุรกิจสารเคมี (Agrichemical sector) ควบคู่ไปกับผลประโยชน์จากการขายเมล็ดพันธุ์ GMOs พร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสมาคมของบรรษัทที่ใช้ชื่อว่า Crop Life ซึ่งเกิดขึ้นจากการผนึกกำลังของบรรษัทผลิตเมล็ดพันธุ์และเคมีเกษตรยักษ์ใหญ่ของโลก ซึ่งมีสาขาในทุกภูมิภาคสำคัญของโลก ได้แก่มอนซานโต้ ซินเจนทา ดูปองท์ ไบเออร์ ดาว บีเอเอสเอฟ เอฟเอ็มซี และซูมิโตโม โดย Crop Life ได้ผลักดันให้เกิดองค์กรที่

---

[55]เรื่องเดียวกัน.

[56]เรื่องเดียวกัน.

[57]Tad Williams and Jonh Kenneth, “The Corruption of American Argiculture, Washington, DC,” American for Democratic Action Education Fund, 2006.

[58]The Institution for Argiculture and Trade Policy, www.tradeobservatiory.org (accessed February 22, 2016).

Ref. code: 25595603030023BOC

ชื่อ ISAAA - The International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลและผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาให้เห็นดีเห็นงามกับการปลูกพืช GMOs ซึ่งจากบทบาทขององค์กรดังกล่าวที่พยายามผลักดันให้เกิด ISAAA ขึ้นในประเทศไทย[59] นอกจากประเด็นเรื่องผลประโยชน์ทางการค้าที่บริษัทผู้เป็นเจ้าของสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม ต้องการกำไรจากการขาย และการขายสารกำจัดวัชพืช

4. 2 บทบาทกลุ่มเครือข่ายผลประโยชน์ในที่เป็นองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Non-Government Organizations)

4.2.1 องค์กรกรีนพีช (Greenpeace)

จากการศึกษาบทบาทของกลุ่มกรีนพีซได้มีการรณรงค์ในประเทศไทยและทั่วโลกในฐานนะองค์กรที่มี “อุดมการณ์”เกี่ยวกับการปกป้องและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังรณรงค์เกี่ยวกับพืชตัดแต่งทางพันธุกรรม โดยการให้ข้อมูลกับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวในประเทศไทย โดยมีการแต่งตั้งองค์กรกรีนพีชแห่งประเทศไทย อย่างเป็นทางการในเดือนเมษายน พ.ศ.2547 และนอกจากนี้ทางกรีนพีชได้มีการรณรงค์ในระดับโลก (global Campaign) เรื่องการหยุดทดลอง GMOs โดยมีการอ้างถึงข้อมูลที่สำคัญในการรณรงค์ คือการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลอด GMOs ในประเทศต่าง ๆ ได้เพิ่มข้นเรื่อย ๆ ตลอดจนกระแสความตื่นตัวของผู้บริโภคที่จะไม่ยอมรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในหลายประเทศ

บทบาทที่สำคัญของที่ผ่านมาอาทิเช่น สำหรับประเด็นบทบาทขององค์กรดังกล่าวเกี่ยวกับ การเคลื่อนไหว รณรงค์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมของไทยมีอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น จากกรณีที่องค์กรกรีนพีซพบการปนเปื้อนของมะละกอ GMOs ในสิ่งแวดล้อมและในแปลงของเกษตรกร เมื่อวันที่27 กรกฎาคม พ.ศ.2547 โดยต้นเหตุของการปนเปื้อนมาจากแปลงทดลองแบบเปิดของกรมวิชาการเกษตรที่สถานีวิจัยพืชสวน และได้บุกเข้าทำลายมะละกอ GMOs ในแปลงทดลองของกรมวิชาการเกษตรที่ตำบลท่าพระ จังหวัดขอนแก่น จากกรณีดังกล่าวกลุ่มกรีนพีชได้มีการกล่าวหาว่ากรมวิชาการเกษตร เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการค้นคว้าทดลอง ซึ่งไม่ยอมรับว่าเกิดการปนเปื้อนของมะละกอ GMOs แต่อย่างไรก็ตาม การมีข้อพิพาทระหว่างกรมวิชาการเกษตรกับกรีนพีช ในประเด็นเรื่อง GMOs ได้มีการดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ในบางครั้งกรมวิชาการเกษตรได้มีการกล่าวหาว่ากรีนพีซเป็นผู้ทำให้เกิดการปนเปื้อนดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการดำเนินคดีอาญากับนัก

---

[59] มูลนิธิชีววิถี, “เบื้องหลังการผลักดันจีเอ็มโอ,” http//www.biothai.net/node/28702 (สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2559).

Ref. code: 25595603030023BOC

กิจกรรมและเจ้าหน้าที่กรีนพีซ ซึ่งเป็นคู่กรณีพิพาทดังกล่าวในโดยประเด็นในการฟ้องร้อง คือ บุกรุก ลักทรัพย์ และทำให้เสียทรัพย์ จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีการขัดแย้ง กับหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับกรณีของพืช GMOs และนอกจากนี้การดำเนินการเคลื่อนไหว วันที่ 27 กรกฎาคม 2547 ตลอดจนวันที่ 2 สิงหาคม 2548 กลุ่มกรีนพีซเอเชียตะวันออก เฉียงใต้ในฐานะที่ทำหน้าที่ NGO เพื่อกดดันที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดจันทบุรี ให้สั่งทำลายพืช GMOs ที่มีการทดลองในห้องปฏิบัติการของหน่วยราชการ และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วย[60] จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบาทในการเรียกร้องรัฐบาลในการดำเนินกลยุทธ์ เพื่อทำหน้าที่ต่อต้านตลอดจนใช้ การมีเครือข่ายอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มอื่น ๆ ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันในการต่อต้าน GMOs เพื่อกดดันการให้รัฐบาลพิจารณาการตัดสินใจหยุดการทดลองและสนับสนุนนโยบายดังกล่าวดังกล่าว

4.2.1.1 การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมขององค์กรกรีนพีซ

ประเด็นการเคลื่อนไหวของนักกิจกรรมในองค์กรกรีนพีซยังคงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเริ่มค้นหาข้อมูลการทดลอง ตลอดจนหลักฐานข้อบกพร่องเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้จากการทดลองพืชตัดต่อทางพันธุกรรม นอกจากนี้ยังจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้เข้ามาเป็นองค์กรกลางในการตรวจสอบการปนเปื้อนของมะละกอ GMOs โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการลงพื้นที่เมื่อ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2547 โดยในการลงพื้นที่แปลงเกษตรกรอำเภอพล จ.ขอนแก่น ทางคณะฯได้ไปเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์และใบมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระ ในแปลงเกษตรของนางสมควร และแปลงปลูกมะละกอของเกษตรกรรายอื่น ๆ อีก 2 ราย[61] และผลจากการตรวจสอบได้มีการรายงานว่าการปนเปื้อนของมะละกอ GMOs เกิดขึ้นจริง อย่างไรก็ตามกรณีการตรวจสอบดังกล่าว ได้มีประเด็นการโจมตีจากกรมวิชาการเกษตรถึงประเด็นการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงครั้งนี้ของทางคณะไม่มีความเป็นกลางมากพอ ซึ่งกรมวิชาการเกษตรมองว่าเป็นการเข้าข้างกลุ่มกรีนพีซ[62]

---

[60]บรรพต ณ ป้อมเพชร, “กรรมการในคณะกรรมการการปฏิบัติตาม ภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Member, Compliance Committee under the Cartagena Protocol on Biosafety”, *ชีวปริทรรศน์*, (2544), 10-13.

[61]“สถานีวิจัยฯปฏิเสธให้ข้อมูลมะละกอจีเอ็มโอ กก.สิทธิ์ฯ,”*ผู้จัดการออนไลน์*, 1 กันยายน 2547, http//www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9470000043508 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[62]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

จากบทบาทขององค์กรกรีนพีชกับกรมวิชาการเกษตรได้เป็นไปอย่างต่อเนื่องกระทั่ง 22 ตุลาคม พ.ศ.2547 กระทรวงเกษตรฯได้ยอมรับการปนเปื้อนของมะละกอ GMOs อย่างเป็นทางการ ตลอดจนกระทรวงเกษตรฯรายงานว่าได้ทำการตัดทำลายมะละกอ GMOs ที่ปนเปื้อนออกสู่แปลงเกษตรกรทั่วประเทศเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าบทบาทกลุ่มกรีนพีชได้มีการพยายามทำลายแปลงทดลองของกรมวิชาการเกษตร เกี่ยวกับประเด็นการปนเปื้อนได้มีการสร้างภาพอย่างน่ากลัวดังจะเห็นได้จากการแต่งตัวแบบชุดอวกาศทำให้ภาพลักษณ์น่ากลัว จากกรณีดังกล่าวสิ่งที่น่าสนใจเมื่อมีการเผยแพร่ภาพการเข้าไปทำลายแปลงทดลองดังกล่าว ได้สร้างความตระหนกและวิตกกังวลต่อประชาชนซึ่งได้รับข่าวสาร ในช่วงดังกล่าวจึงทำให้ภาพลักษณ์ความมีน้ำหนัก ในประเด็นของความโหดร้ายและผลกระทบอันร้ายแรงของพืช GMOs เป็นสิ่งที่มีอานุภาพสามารถทำลายล้างสูง [63] นอกจากนี้จากกรณีการเข้าทำลายแปลงปลูกทดลองดังกล่าวได้มีการตรวจพบการปนเปื้อนของ GMOs ลงสู่ธรรมชาติประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเยียวยาหรือ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องภายหลังจากการเกิดกรณีการหลุดรอด ตลอดจนการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมออกสู่ธรรมชาติ กรณีดังกล่าวในแง่ของบทบาทความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีมาตรการดูแล

ในส่วนบทบาทอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มอุดมการณ์กรีนพีชที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับประเด็นรณรงค์เรียกร้องการต่อต้านอย่างชัดเจนตลอดจน การต่อต้านนอกจากองค์ที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยระดับชาติแล้ว นอกจากนี้ในระดับองค์กรของภาครัฐในระดับสถาบันการศึกษา ที่มีข้อตกลงร่วมมือในด้านการวิจัยค้นคว้าทดลอง ทั้งในระดับห้องทดลอง แปลงทดลองเป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มกรีนพีช ยังคงดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกรณีของการยื่นหนังสือคัดค้านโครงการวิจัยไปยังมหาวิทยาลัยนเรศวร ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2556 ตลอดจนการส่งสำเนา ถึงบริษัท มอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้าน และเรียกร้อง ให้ยุติความพยายามในการผลักดันให้เกิดโครงการวิจัย GMOs ดังกล่าวโดย ทันทีเรียกร้องให้เปิดเผยรายละเอียดของโครงการวิจัยทั้งหมดสู่สาธารณชนเพื่อให้เกิดการตรวจสอบเป็นวงกว้างและอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งเรียกร้องให้ผันงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากรของรัฐที่ใช้ในโครงการวิจัยที่ไม่ยั่งยืนนี้ไปสู่ การวิจัยด้านเกษตรกรรมยั่งยืนที่ปลอดจาก GMOs และเคมีเกษตรอื่น ๆ [64]

---

[63]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[64]กรีนพีช, “กรีนพีชเรียกร้องรัฐบาลหยุดทดลองจีเอ็มโอหวั่นถูกยึดอธิปไตยทางอาหาร”,นำข้อมูลขึ้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2556,WWW.greenpeace.org (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558)

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้การต่อสู้ของกลุ่มกรีนพีชทางด้านอุดมการณ์ภายใต้หลักการปองกันไวกอน (Precautionary Principle) ตามพิธีสารเฮตาคาร์น่า ตลอดจนการเรียกร้องกดดัน โน้มน้าวกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับการต่อต้านนโยบายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพของไทย กับกลุ่มต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องโดยมีการยื่นข้อเรียกร้องและกดดันรัฐบาลไทยในประเด็นของ การยึดถือมติห้ามการทดลองภาคสนามเป็นมาตรการสำคัญที่จะปกปองสิทธิและผลประโยชนของเกษตรกรไทย ประชาชนคนไทย และสิ่งแวดล่อมของประเทศชาติ[65] และนอกจากนี้ยังพบว่าในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐภายใต้สภาวะบริบททางการเมือง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าภายใต้กระแสการตื่นตัวของสังคมที่ให้ความสนใจอย่างเป็นวงกว้าง ตลอดจนการพยายามผลักดัน แนวคิดการใช้กฎหมายดังกล่าวจากกรณีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม NGO ตลอดจนภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ดำเนินการกดดัน และมีรณรงค์อย่างต่อเนื่องทั้งผ่านสื่อ ตลอดจนการร่วมมือกับกลุ่มเอ็นจีโอกลุ่มต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นในการต่อต้านนโยบายการใช้สิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ทั้งนี้พบว่าจากอดีตที่ผ่านมีกระทั่งปัจจุบันได้มีความพยายามผลักดันร่าง พ.ร.บ. เข้าสู่พิจารณาและการผลักดันในการออกกฎหมาย จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทของกลุ่ม NGO ดังกล่าวพบว่าได้มีการใช้ประเด็นดังกล่าวในการต่อต้าน ทั้งในด้านกฎมาย กรีนพีซยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด 1 กันยายน พ.ศ. 2551 โดยให้เหตุผลเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความน่าเชื่อถือในข้อมูลการตรวจสอบ และตัดทำลายมะละกอ GMOs ของกรมวิชาการเกษตร เนื่องจากไม่มีผลการ วิเคราะห์จากห้องปฏิบัติการที่ชัดเจน หรือหลักฐานอื่นใดที่ทำให้เชื่อว่าได้ว่ากรมวิชาการเกษตรได้ตัดทำลายมะละกอ GMOs ไปเรียบร้อยแล้วเกษตรกรที่ได้รับการจำหน่ายจ่ายแจก และรับเมล็ดพันธุ์มะละกอ GMOs ต่ออีก ทอดหนึ่งนั้นมีอยู่ทั้งหมด 2,699 ราย แต่พบว่ามีรายงานการตรวจสอบจากกรมวิชาการเกษตรเพียงพันกว่ารายเท่านั้น

จากการรณรงค์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อต่อต้านการวิจัย ค้นคว้า ทดลองสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมพบว่า กลุ่ม NGO ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี และมีการนำข้อเรียกร้องที่กลุ่มกรีนพีชร่วมกันเสนอกับกลุ่มภาคประชาสังคมอื่น ๆ ที่เคลื่อนไหวร่วมกัน อาทิเช่น กลุ่มสมัชชาคนจน กลุ่ม มูลนิธิชีววิถี กลุ่มสมาคมเสนอเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากกรณีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ซึ่งห้ามการทดสอบพืช GMOs ในภาค สนาม จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ออกมา

---

[65]วรุณวาร สวางโสภากุล, “บริษัทมอนซานโตกับคำสัญญาจอมปลอม”, กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, http//www.greenpeace.org/seasia/th/press/reports/monsanto-false-promise/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

บังคับใช้ และนอกจากนี้ยังพบว่ามีมติผ่อนผันให้มีการขยายการทดลองวิจัยพืช GMOs ให้ไปสู่ระดับแปลงทดลองของราชการได้ โดยให้มีการระบุพื้นที่และชนิดของพืชและมีมาตรการควบคุมอย่างเข้มงวด ในมติดังกล่าวได้จัดให้มีกระบวนการรับฟังความเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เร่งให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องรีบดำเนินการเกี่ยวกับ ร่างฯ พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. .....ด้วย[66]

กรณีกรีนพีซร้องต่อศาลปกครองกลางเพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้กรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรฯ หยุดการทดลองมะละกอ GMOs ใน พื้นที่เปิดและให้กระทรวงเกษตรฯ ดำเนินการตรวจสอบมะละกอ GMOs ในแปลงเกษตรกรที่รับการจำหน่ายจ่ายแจก หรือรับเมล็ดพันธุ์ GMOs ต่อ โดยเรียกร้องให้มีการตรวจซ้ำใหม่ทั้งหมดในวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ในประเด็นการร้องขอต่อศาลให้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการแพร่กระจายของมะละกอ GMOs ไปสู่แปลงเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมอย่าง เป็นรูปธรรมในทันที แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาวะ การต่อต้านจากลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย องค์กรภาครัฐได้มีการนำเสนอนโยบายการค้นคว้าวิจัย พืชตัดแต่งทางพันธุกรรมอย่างต่อเนื่อง

จากกรณีของนายธีระ สูตะบุตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ (ในขณะนั้น) ได้เตรียมการเสนอส่งหนังสือร่างถึงคณะรัฐมนตรี เพื่ออนุญาตให้มีการปลูกทดลอง GMOs ในพื้นที่เปิดอีกครั้ง โดยเป็นการขออนุญาตภายหลังจากมีคำสั่งห้ามในปี 2544 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่องค์กรของภาครัฐเองอย่างกรมวิชาการเกษตร อันเป็นนโยบายในการสนับสนุน GMOs ในแง่มุมมองของการพัฒนาทางด้านความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเทคโนโลยีทางพันธุวิศวกรรม ได้มีการผลักดันและสนับสนุนสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมอย่างเห็นได้ชัด จากกรณีการขออนุญาตทำการทดลองโดยผ่านมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามพบว่าในบริบทการเมืองในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีการเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างรุนแรงจากภาคประชาชน รวมถึงกลุ่มนักวิจัยที่ไม่เห็นด้วยกับการทดลอง GMOs ในพื้นที่เปิด ซึ่งถือว่าทางกลุ่มเครือข่ายกรีนพีซทั้งในประเทศและต่างประเทศในฐานะของ NGO ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการรณรงค์ต่อต้านโยบายรัฐไทยเกี่ยวกับกรณีการสนับสนุนการทดลองเพื่อนำไปสู่การปลูกในพื้นที่เปิดตลอดจนการสนับสนุนเพื่อการปลูกเชิงพาณิชย์ในอนาคต

---

[66]สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *แนวทางแก้ไขปัญหาของสมัชชาคน*, เอกสารสรุปการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน, 3 เมษายน พ.ศ. 2544.

Ref. code: 25595603030023BOC

ภายใต้กระแสกดดันจากกลุ่มที่พยายามผลักดันนโยบายอย่างเต็มที่ขององค์กรภาครัฐ และกระแสการต่อต้านและกดดันอย่างกลุ่มกรีนพีช ตามอุดมการณ์ที่ได้ยึดถือโดยตลอดเกี่ยวกับการต่อต้าน และการค้นหาหลักฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวกับผลเสียที่เกิดขึ้น ของการใช้สิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม กระทั่งคณะรัฐบาลได้มีทีท่าในการกำหนดนโยบายที่มีการกดดันจากกลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่ผลักดันสนับสนุนและต่อต้าน ภายใต้กระแสที่เป็นที่สนใจของสังคม จากคณะรัฐมนตรีมติว่าการทดลอง GMOs ในพื้นที่เปิดสามารถกระทำได้ ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2550 โดยได้สะท้อนให้เห็นถึงการที่รัฐบาลไม่ได้มีการปิดกั้นปฏิเสธหรือการยอมรับให้มีการทดลอง แต่เป็นนโยบายแบบกลาง ๆ ตลอดจนความไม่กล้าเสี่ยงในการกำหนดนโยบายการสนับสนุน GMOs อย่างเป็นทางการ[67] เนื่องจากอาจเป็นเพราะว่าอาจจะส่งผลกระทบในด้านฐานเสียง ตลอดจนเสถียรภาพของคณะรัฐบาลเอง เพราะการเลือกนโยบายดังกล่าวย่อมสร้างความไม่พอใจแก่กลุ่มเกษตรกร ตลอดจนผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมส่งออกสินค้าการเกษตรไปยังต่างประเทศ เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากสาระใจความสำคัญที่ปรากฏในมติดังกล่าว สามารถสรุปได้สี่ประเด็นคือ ประเด็นแรก ต้องกระทำการทดลองในพื้นที่ของรัฐเท่านั้น ประเด็นต่อมาต้องมีข้อมูลของโครงการวิจัยที่ชัดเจน (พืชที่ปลูก พื้นที่ที่ปลูก รายงานความ ปลอดภัย) และในประเด็นที่สามต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และในประเด็นสุดท้ายยื่นเสนอโครงการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุญาตเป็นกรณีไป[68]

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการต่อต้านการนโยบาย GMOs อย่างสิ้นเชิง เกี่ยวกับการที่ทางกลุ่มกรีนพีชได้มีการรณรงค์ ตลอดจนการประท้วงหน่วยงานของรัฐบาล กรมวิชาการเกษตร ศูนย์ไบโอเทค และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้มีการอนุญาตตลอดจนเริ่มจัดทำข้อเสนอโครงการทดสอบพืช GMOs ในภาคสนามในแปลงทดลองของราชการ เมื่อ 1 เมษายน 2551 โดยเลือกมะละกอและมะเขือเทศ GMOs ที่พัฒนาขึ้นมาในประเทศเป็นพืชทดลองเพื่อจะเสนอให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาร่าง พระราชบัญญัติฯ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพ สมัยใหม่ พ.ศ. .... ซึ่งต่อมาจากการศึกษา ในรายละเอียดของมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2552

---

[67]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[68]สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *การทดลองวิจัยพืชดัดแปลงพันธุกรรม*, สรุปมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2550.

Ref. code: 25595603030023BOC

จะเห็นได้ว่าประเด็นที่น่าสนใจในมติดังกล่าว ได้สะท้อนเห็นเห็นถึงกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลที่มีต่อนโยบายสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม เกี่ยวกับมีการจัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี [69] เรื่อง ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายนาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ พ.ศ. 2549 โดยจากการวิเคราะห์ถึง ประเด็นจุดประสงค์ในการมีมติของคณะรัฐมนตรีชุดดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีการสร้างหน่วยงานและภารกิจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีให้ครอบคลุม ตลอดจนการบริหารจัดการนโยบายในระดับชาติ ดังจะเห็นได้จากกรณีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ที่มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งเสริมสนับสนุน ผลักดันการดำเนินงานตามนโยบายและแผนและติดตามประเมินผลการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศขึ้นในเวลาต่อมา

จากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าก่อนหน้าที่กลุ่มกรีนพีชจะมีการรณรงค์เคลื่อนไหว ต่อต้านการทดลองของมหาวิทยาลัยนเรศวรภายใต้ร่วมมือกับบริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด เพื่อดำเนินโครงการวิจัยทดสอบข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมสายพันธุ์ NK603 ในแปลงทดลองเปิด ขนาด 5 ไร่ ที่สถานีวิจัยและอบรมบึงราชนก ของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการการทดลองครั้งนี้ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อพัฒนาด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ต่อเนื่องจากการทดสอบในระดับโรงเรือน โดยข้าวโพดสายพันธุ์นี้มีคุณสมบัติเด่น คือ ต้านทานต่อการทำลายของสารกำจัดวัชพืชไกลโฟเสท จะทำให้การกำจัดวัชพืชมีประสิทธิภาพ และลดการปนเปื้อนสารเคมีสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อนการที่จะมีการทดลองในระดับแปลงทดลองเปิด ทางคณะเกษตรศาสตร์ฯ ได้มีการดำเนินการในระดับโรงเรือนได้รับการเห็นชอบจากกรมวิชาการเกษตร เมื่อเดือน มีนาคม 2554 โดยทางมหาวิทยาลัยนเรศวรมีแผนจะทดลองในแปลงเปิดระหว่าง เมษายน-ตุลาคม 2556 [70]

---

[69] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายนาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ พ.ศ. 2549 พ.ศ. ..*, สรุปมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2552.

[70] "หนีจากเคมีสู่จีเอ็มโอ : เทคโนโลยีสร้างแหล่งอาหาร ทำลายวงจรธรรมชาติ," *ผู้จัดการออนไลน์*, 11 มิถุนายน 2556, http//www.manager.co.th/Science/ViewNews.aspx?NewsID=9560000066833 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

ประเด็นที่น่าสนใจจากกรณีดังกล่าวเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างบรรษัทมอนซานโต้และมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าการที่สถาบันการศึกษาได้ยื่นเอกสารเพื่อขออนุญาตทดลองโครงการดังกล่าว ผ่านกรมวิชาการเกษตรเป็นประเด็นที่ง่ายต่อการขออนุญาต ในการศึกษาค้นคว้าทดลอง เพราะถือได้ว่าเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีทุกประการ แต่อย่างไรก็ตามหากเมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันในประเด็นที่บริษัทเอกชนจะดำเนินการทดลองเกี่ยวกับ GMOs ในประเทศไทย อาจมีขั้นตอนที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมากกว่า ดังนั้นประเด็นความร่วมมือระหว่างบรรษัทข้ามชาติกับสถาบันการศึกษาของรัฐ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์เนื่องจากทำให้ทราบถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันประเด็นการมีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายทางกฎหมาย GMOs ของไทย ซึ่งจากประเด็นการวิเคราะห์ความร่วมมือดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากบรรษัทข้ามชาติได้พยายามผลักดันให้เกิดการทดลอง การส่งเสริมการปลูก GMOs ในประเทศไทย ตลอดจนการส่งผลต่ออิทธิพลในแง่ของการออกกฎหมาย ที่เอื้ออำนวยต่อบรรษัทดังกล่าวโดยผ่านทางผู้เชี่ยวชาญขององค์กร ตลอดจนความร่วมมือต่าง ๆ กับประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม ในฐานะของบุคลากรภาครัฐก็ได้ผสานประโยชน์ ในฐานะการวิจัย ตลอดจนการพัฒนาความก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพ เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์[71] จากกรณีการรณรงค์ต่อสู้กัน ในประเด็นดังกล่าว

4.2.2 กลุ่มมูลนิธิชีววิถี หรือ เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อความหลายหลายทางชีวภาพเกษตรกรรมยั่งยืน และอธิปไตยทางอาหารประเทศไทย

องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (BioThai) เกิดจากการรวมตัวของข้าราชการอย่างหลากหลายอาชีพ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักกิจกรรมทางสังคม เกษตรกร นักวิชาการ ข้าราชการ และสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เห็นความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้เริ่มต้นกิจกรรมการรณรงค์ และการให้การศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพในสังคมไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538[72] ในนามของ “เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย” โดยประเด็นภารกิจหรือความสนใจหลัก ๆ มีการรณรงค์และตระหนักในประเด็นความสำคัญปัญหา และทางออกเกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนา ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิทธิชุมชน ความมั่นคง อธิปไตยทางอาหาร เกษตรกรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน ความมั่นคงทางด้านอาหาร การติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มบรรษัท ในประเทศไทย และการค้าที่เป็นธรรม

---

[71]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[72]มูลนิธิชีววิถี, “เกี่ยวกับไบโอไทย”, http,//www.biothai.net/about (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2559).

Ref. code: 25595603030023BOC

สำหรับการดำเนินงานในระยะแรก ๆ ของกลุ่มอุดมการณ์ดังกล่าวเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับด้าน เครือข่ายของกลุ่มบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทย โดยใช้ชื่อ“เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย” (Thai Network on Community Rights and Biodiversity) ภารกิจหลักเกี่ยวกับ การวิเคราะห์และเผยแพร่เนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในแง่มุมต่าง ๆ ต่อสาธารณชน การผลักดันกฎหมายคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การจัดประชุมระหว่างประเทศและประสานงานระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรและชุมชนในทรัพยากรชีวภาพในประเทศโลกที่สาม รวมถึงการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักในปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรพันธุกรรม โดยบรรษัทข้ามชาติและประเทศอุตสาหกรรม นอกจากนี้ในปี 2542 ไบโอไทยได้จัดตั้งเป็นองค์กรขึ้นอย่างถาวรเพื่อสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย โดยใช้ชื่อว่า “องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย” (Biodiversity & Community Rights Action Thailand) ในปี 2549 ภายใต้ชื่อ “มูลนิธิชีววิถี” โดยคงชื่อภาษาอังกฤษว่า “ไบโอไทย” (BioThai) ตลอดจนการทำงานเกี่ยวกับเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มอุดมการณ์ดังกล่าวได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อและนโยบาย ตลอดจนภารกิจเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบงานมากขึ้นเป็น “เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อความหลายหลายทางชีวภาพ เกษตรกรรมยั่งยืน และอธิปไตยทางอาหารประเทศไทย” จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆจะเห็นได้ว่ากลุ่มไบโอไทยยังได้มีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เช่น MASIPAG (Philippines) PAN-Indonesia, GRAIN – South East Asia และ TWN (Malaysia) จัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ และเทคโนโลยีทางชีวภาพเป็นครั้งคราว ตัวอย่างเช่น การจัดงาน Long March for Biodiversity ในประเทศไทย การจัดพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับพันธุวิศวกรรม เช่น Golden Rice,BB Rice,ISAA เป็นต้น[73]

4.2.2.1 บทบาทกลุ่มองค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (BIOTHAI) กับการบทบาทการตัดสินใจนโยบาย GMOs ขององค์กรภาครัฐ

จากกรณีของประเด็นด้านการต่อสู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนสิทธิเกษตรกร และการรณรงค์ในประเด็นของการต่อต้านโจรสลัดทางชีวภาพ”ที่มาในรูปแบบของบรรษัทที่ได้เข้ามาลงทุนการค้นคว้าวิจัย การสนับสนุนการนำเอาพืชพันธุ์พื้นเมือง หรือพืชพันธุ์ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ มาวิจัยค้นคว้าและพัฒนาต่อยอด สำหรับประเด็นที่องค์กรดังกล่าวถือเป็นกลุ่มอุดมการณ์ ที่ได้มีบทบาทในการกดดันรัฐบาล และอิทธิพลการตัดสินใจในประเด็นที่

[73]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนนโยบายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับพืช GMOs ทางกลุ่มต้องการให้มีการร่างพระราชบัญญัติ GMOs เพราะเห็นว่าควรที่จะมีบทสาระเกี่ยวกับความรับผิดชอบ หรือให้บรรษัทรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้นจากกรณีความผิดพลาดที่เกิดจาก GMOs

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า กลุ่ม Bio Thai คัดค้านร่าง 2558 เนื่องจากเห็นว่าร่างฯไม่ได้มีบทบัญญัติในส่วนดังกล่าว ตลอดจนมีการกล่าวถึงความรับผิดชอบของบรรษัทจากความผิดพลาด โดยให้มีการรับผิดชอบน้อยที่สุด[74]ให้ได้สายพันธุ์พืชชนิดใหม่ที่ได้จากการวิจัยได้ตกเป็นของบรรษัทภายใต้วาทกรรม “การทดลอง” ตลอดจนรัฐต้องการให้มีการทดลอง GMOs (ซึ่งเป็นที่มาของเหตุผลการพยายามผลักดันการออกกฎหมายGMOs) โดยจากการสัมภาษณ์ในจุดยืนของไบโอไทยไม่ได้ขัดขวางแต่อย่างใด แต่อย่างให้บรรษัท กลุ่มทุนข้ามชาติต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากหากพันธุ์พืชหลุดออกไปจะควบคุมยาก ถ้าควบคุมไม่ได้ควรทดลองอยู่ในเรือนกระจก[75] เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มดังกล่าวได้มีการตีพิมพ์บทความเผยแพร่ ตลอดจนการรณรงค์ เรียกร้องยื่นข้อเสนอต่าง เพื่อกดดันรัฐบาล ตลอดจนการดำเนินการในเชิงรุก กับกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันในประเด็นการต่อต้าน กฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมตลอดจนการพยายามค้นคว้าอ้างอิง บทความ งานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักฐานการหักล้าง ฝ่ายตรงข้ามที่สนับสนุนการมีกฎหมายฯดังกล่าว พบว่าจุดยืนของทางกลุ่ม BioThai ในการเคลื่อนไหว ประท้วงและมีการเรียกร้องให้รัฐบาล พิจารณานโยบายเกี่ยวกับ GMOs เนื่องจากมองว่ารัฐต้องการให้มีการทดลอง GMOs โดยเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุนบรรษัทข้ามชาติ

นอกจากนี้ในประเด็นที่กลุ่มอุดมการณ์ดังกล่าวได้มีการดำเนินกลยุทธ์ทั้งในและนอกประเทศเกี่ยวกับการชี้ประเด็นถึงจุดบกพร่องของกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ไทยได้เข้าเป็นภาคี หรือกำลังจะดำเนินการ ทั้งนี้ในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเผยแพร่ชุดความรู้ ทางกลุ่มได้มีการนำเสนอถึงจุดเด่นของตัวบทกฎหมายจุดด้อยหรือช่องว่างทางกฎหมาย ที่อาจเอื้ออำนวยต่อประเทศที่สาม หรือกลุ่มบรรษัทข้ามชาติ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ แก่ประเทศโลกที่สามและประเทศไทย โดยจากการศึกษานโยบายการต่อต้านจากอดีตจนถึงปัจจุบันของกลุ่มดังกล่าว ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาลทั้งการประท้วง กดดัน เสนอข้อเรียกร้อง ร่วมกับกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มอื่น ๆ โดยพบว่า ในระยะแรก ๆ ทางกลุ่ม BioThai เรียกร้องให้มีการออก

---

[74]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[75]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพที่มีประสิทธิภาพควบคุมเสียก่อน ไม่ปล่อยให้ทำการทดลองกันไปโดยปราศจากความรับผิดชอบ ต้องปกป้องสิทธิเกษตรกร ความหลากหลายทางชีวภาพ มุมมองด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหาร สิทธิของผู้บริโภค และไม่ให้ผลกระทบต่อเกษตรกรที่ผลิตพืชทั่วไปหรือเกษตรอินทรีย์ และต้องมีการชดเชยความเสียหายเมื่อผู้ทำการทดลองทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากข้อเสนอ การต่อรองทางด้านนโยบายของไบโอไทยกับรัฐบาลช่วงเวลาต่าง ๆ ได้รับการยอมรับจากหลายรัฐบาลที่ผ่านมา[76]

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าข้อเรียกร้องคัดค้าน ร่าง พระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม โดยมีความเห็นว่ากฎหมายต้องนำหลักการป้องกันเอาไว้ก่อน (Precaution principle) และการคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคม (Socio-economic approach) ไปบัญญัติไว้ โดยสามารถระงับไม่ให้มีนำเข้า ทดลอง หรือปลูกพืช GMOs ได้ทันทีเมื่อมีเหตุเบื้องต้นที่คาดว่าจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม หรือต่อเศรษฐกิจสังคม แต่ในร่างกฎหมายดังกล่าวกลับนำหลักที่สหรัฐอเมริกา และบรรษัทข้ามชาติที่ให้นำเอาวิธีปฏิบัติที่ต้องพิสูจน์ผลกระทบอย่างร้ายแรง และการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่แน่ชัด เท่านั้นมาใช้เหมือนที่ปรากฏในร่างพ.ร.บ.ที่ถูกยกเลิกไป[77]ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าจากกรณีการพยายามผลักดันร่าง พระราชบัญญัติฯ GMOs พ.ศ... ในปี 2558 กลุ่ม BioThai ได้มีการเคลื่อนไหวคัดค้านตลอดจนมีการรวมกลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคมที่มีอุดมการณ์เดียวกันในการต่อต่าน ยับยั้งร่าง พระราชบัญญัติฯเนื่องจากทางกลุ่มเห็นว่า “วาทกรรมการทดลอง”จะนำไปสู่การส่งเสริมการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ต่อไป เนื่องจากเมื่อทดลองได้ก็จะนำข้อมูลเสนอไปยังภาครัฐเพื่อให้รัฐบาลมีการตัดสินใจ นั่นแสดงว่าถ้าหากมีการอนุญาตให้ทดลองจะไม่มี “นักวิทยาศาสตร์ไทย” แต่จะมีที่มาจากกลุ่มบรรษัท นอกจากนี้ยังมีการสร้างวาทกรรม GMOs เช่น ลดการใช้สารเคมี เพิ่มผลผลิต ต่างชาติจะได้เข้ามาลงทุน เป็นต้น[78]

---

[76]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[77]มูลนิธิชีววิถี, “คำแถลงของมูลนิธิชีววิถี กรณีการปลุกผี พ.ร.บ.จีเอ็มโอ” http//www.biothai.net/node/30460 (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2559).

[78] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

4.2.2.2 บทบาทมูลนิธิชีววิถีในอุดมการณ์เรื่องอธิปไตยทางอาหารกับการเคลื่อนไหวมวลชนกดดันรัฐบาล

สำหรับประเด็นเรื่องของความมั่นคงทางด้านอาหาร (Food Security) ซึ่งเป็นประเด็นที่ค่อนข้างคลุมเครือตลอดจนเป็นปัญหาในปัจจุบันที่วงการวิชาการมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในด้านแง่ของความหมายและเกิดความสับสน[79] ทั้งในแง่ด้านความพอเพียง (Food Availability) การเน้นเรื่องราคา (Food Efficiency Availability) เน้นเรื่องความปลอดภัย (Food Safety) การบริหารจัดการอย่างมีศักยภาพ (Food Stability) เป็นต้น ซึ่งหากเมื่อพิจารณาถึงกรอบแนวคิดดังกล่าวพบว่าในประเทศไทยได้มีการให้ความสำคัญไปตามบริบทที่ใช้ ตลอดจนพยายามหลีกเลี่ยงในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของข้อมูลนั้น ๆ เมื่อจะนำมาเป็นประเด็นในการอ้างอิงผลงานทางด้านข้อมูลที่สำคัญ [80]นอกจากนี้ยังพบว่าประเด็นเรื่องความมั่นคงทางด้านอาหาร (Food Security) กับเรื่องประเด็น “อธิปไตยทางด้านอาหาร”(Food Sovereignty) ซึ่งเป็นคนละประเด็นที่ควรแยกออกจากกันอย่างชัดเจน[81]ทั้งในเรื่องของความหมาย และบริบท จากกรอบแนวคิดดังกล่าวหากเมื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ในประเทศไทยและทั่วโลกเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ค่อนข้างน่าสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ตลอดจนการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกรณีการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมกลุ่ม

มุมมองของมูลนิธิชีววิถีเกี่ยวกับการสนับสนุนกรณีการทดลองเกี่ยวกับ GMOs ภายใต้ความร่วมมือกับนานาชาติ ตลอดจนบรรษัท โดยภายใต้แนวคิดการผลักดันเพื่อพัฒนาสู่การทดลองในระบบเปิดและการผลักดันส่งเสริมในการปลูกเชิงพาณิชย์ในอนาคต[82] จะเห็นได้ว่าจากแนวคิดดังกล่าวภายใต้ฐานคิดการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารด้านอาหารด้วยการใช้ GMOs ทิศทางที่สำคัญเกี่ยวกับนโยบายของประเทศไทย ในการตัดสินใจ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงประเด็นเกี่ยวกับผลเสียที่เกิดขึ้นจากกรณีการสนับสนุนนโยบายดังกล่าวซึ่ง ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบาย

---

[79]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[80]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[81]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[82]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศจากวิถีแบบเกษตรอินทรีย์เป็นวิถีการใช้ GMOs เข้ามามีบทบาทแทน

ประเด็นดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เกี่ยวข้องกับสังคมไทยโดยตรงทั้งในระดับมหภาค ตลอดจนระดับจุลภาค เนื่องจากสังคมไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมแบบอินทรีย์ชีวภาพ ตลอดจนมีการผลิตเพื่อการส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ดังนั้นในการวิเคราะห์ในสองประเด็นดังกล่าวถือเป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่จะอธิบายถึงประเด็นการเคลื่อนไหว ตลอดจนการต่อต้านร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวประเด็นเรื่องบทบาทของรัฐไทยที่มีการส่งเสริมการเกษตรแบบอินทรีย์ชีวภาพ ตลอดจนการผลิตที่เน้นการปรับปรุงเทคโนโลยี และสายพันธุ์พืชที่ดีเพื่อส่งเสริมแก่เกษตรกรและผู้สนใจในการปลูกเพื่อยังชีพ และการปลูกเพื่อเชิงพาณิชย์ แต่อย่างไรก็ตามจากการที่ประเทศไทยได้มีการสนับสนุนกรณีการทดลองเกี่ยวกับ GMOs ภายใต้ความร่วมมือกับนานาชาติ ตลอดจนบรรษัทโดยภายใต้แนวคิดการผลักดันเพื่อพัฒนาสู่การทดลองในระบบเปิด ตลอดจนการผลักดันส่งเสริมในการปลูกเชิงพาณิชย์ในอนาคต[83] จะเห็นได้ว่าจากแนวคิดดังกล่าวภายใต้ฐานคิดการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารด้านอาหารด้วยการใช้ GMOs ทิศทางที่สำคัญเกี่ยวกับนโยบายของประเทศไทย ในการตัดสินใจ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงประเด็นเกี่ยวกับผลเสียที่เกิดขึ้นจากกรณีการสนับสนุนนโยบายดังกล่าวซึ่ง ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศจากวิถีแบบเกษตรอินทรีย์เป็นวิถีการใช้ GMOs เข้ามามีบทบาทแทน

ในกรณีดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่ค่อนข้างสำคัญ เนื่องจากกรณีการตัดสินใจในเรื่องของการกำหนดนโยบายประเด็นความมั่นคงทางด้านอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดัน GMOs ให้มีกฎหมายเพื่อรองรับและสามารถส่งเสริมเพื่อการปลูกในเชิงพาณิชย์ ซึ่งหากเมื่อพิจารณาถึงประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการเกษตรกรรมแบบเลี้ยงชีพ และแบบเกษตรอินทรีย์ที่ปรากฏในสังคมไทย นอกจากจะมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ และวิถีชุมชนแล้ว โดยพบว่ามีความสัมพันธ์กับวิถีประเพณีความเชื่อตลอดจน การดำเนินชีวิต ตั้งแต่การเริ่มต้นเพาะปลูก ไถหว่าน การบำรุงรักษาตลอดจนการเก็บเกี่ยว ในประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นหากพิจารณาถึงประเด็นของวิถีการผลิต และการบริโภคที่ปรากฏในสังคมแบบชนบทที่มีการผลิตเพื่อส่งขายสำหรับการอุปโภคบริโภคเป็นอาหารสำหรับในเมือง ซึ่งส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางโภชนาการ ซึ่งยังสามารถพบเห็นได้ในปัจจุบันที่พบพืชผลทางการเกษตรในรูปแบบของการค้าปลีก

---

[83]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

และค้าส่งในตลาดสด ซึ่งมีความปลอดภัยสูงกว่าแบบค้าส่งในห้างขนาดใหญ่[84] ดังนั้นหากวิเคราะห์จากกรณีการศึกษาดังกล่าวที่ถ้าประเทศไทยมีการส่งเสริมเกี่ยว GMOs อย่างถูกกฎหมายในประเทศไทย กรณีดังกล่าวอาจส่งผลกระทบในแง่ของเป็นการทำลายเอกลักษณ์และประเด็นเรื่องของ “สิทธิเกษตรกร”

กรณีดังกล่าวดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษาของ แอฟริกาตะวันตกตลอดจนประเทศแถบยุโรปที่มีการผลิตช็อคโกแลตมาอย่างยาวนาน ซึ่งภายหลังจากกรณีมีการพัฒนาพันธุวิศวกรรมเพื่อเชิงพาณิชย์ของกลุ่มบรรษัท กรณีดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนว่าชาวไร่โกโก้จำนวนนับล้านในแอฟริกาตะวันตก ได้ประสบภาวะเกือบล้มละลายเนื่องจากไม่สามารถต่อสู้กับกลุ่มทุนดังกล่าวได้[85]จากประเด็นการศึกษาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาของการประสบสภาวะเนื่องจากการล้มละลาย เกี่ยวกับผู้เพาะปลูกธัญญาหารในแอฟริกาถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปปลูกพืชชนิดอื่น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะกระทำได้เพราะจากประสบกับสภาวะด้านเงินทุน ตลอดจนประสบกับสภาวะการขาดทุนจากกรณีการปลูกพืชชนิดเดิม ๆ หรือการขายผลผลิตที่ตกต่ำตามกลไกลราคาตลาดที่ผันผวน นอกจากนี้เกิดการไร้ที่ดินทำกินเนื่องจากถูกยึดจากกรณีการนำไปใช้ประกอบการค้ำประกันในการขอสินเชื่อ สำหรับประเด็นการว่างงานในภาคการเกษตรก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากในการผลิตภายใต้การลงทุนของบรรษัท มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นหลัก ความสำคัญของภาคแรงงานจึงลดความสำคัญลงไป จากกรณีดังกล่าวเมื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่าหาก เนื่องจากแต่เดิมประเทศไทยมีการสนับสนุน นโยบายด้านการเกษตรและทรัพยากรชีวภาพ แต่หากมีการประเทศไทยมีการสนับสนุนนโยบาย GMOs อาจส่งผลกระทบแก่ประเทศไทยในหลาย ๆ ด้าน ตลอดจนเป็นการทำลายระบบเกษตรกรของไทยให้ล่มสลาย[86] ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค เป็นต้น

กรณีการเคลื่อนไหวของกลุ่มมูลนิธิชีววิถีในการคัดค้านร่างพระราชบัญญัติ GMOs ที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการรณรงค์ให้ความรู้ จัดงานสัมมนา และเผยแพร่ความเคลื่อนไหวข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณะชนอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มมูลนิธิชีววิถี ได้มีการออก

---

[84]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[85]ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์, *ชีวิตวิปริตพันธุ์*, (กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด, 2542), 183.

[86]สำนักข่าวอิศรา, “เอ็นจีโอ ชี้ ‘ประยุทธ์ มองให้ออก GMO ปัญหาความมั่นคงชาติ ทำลายเกษตรกรรายย่อย”, *สำนักข่าวอิศรา*, 17 ตุลาคม 2557, http//isranews.org/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

หนังสือเตรียมร่วมการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ เพื่อคัดค้านร่าง พ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ... (ร่าง พ.ร.บ. GMOs) ที่มีการผลักดันเข้าสู่ที่ประชุม สนช. ใน พ.ศ 2558 ที่ผ่านมา โดยนัดชุมนุมบริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล ตลอดจนมีการรวมกลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ เข้าร่วมการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ซึ่งมีการรณรงค์เชิญชวนสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ จาก 40 จังหวัดทั่วประเทศ ตลอดจนการชุมนุมเครือข่ายภาคประชาชน ในการคัดค้านร่าง พ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพ (ร่าง พ.ร.บ. GMOs) ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล[87]

4.2.3 กลุ่มสมัชชาคนจน

สมัชชาคนจนเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 10 ธันวาคม 2538 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีตัวแทนชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาทั้งในประเทศไทยและอีก 10 ประเทศในทวีปเอเชีย ภายใต้คำประกาศลำน้ำมูล ซึ่งเป็นเครือข่ายของชาวบ้าน จากชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐ เกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นทั้งในชนบทและในเมือง นโยบาย และโครงการพัฒนาของรัฐ กฎหมาย ฯลฯ โดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้กระทบต่อวิถีชีวิตปกติละเมิดสิทธิในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น ทำลายวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย[88] กรณีดังกล่าวล้วนสะท้อนให้เห็นถึงตัวอย่างการเคลื่อนไหวต่อสู้ เพื่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรและสังคม และความมั่นคงด้านอาหารของเกษตรกร ชุมชน และผู้บริโภคซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารในรัฐอีกประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอธิบายความหมายเรื่อง ความมั่นคงทางด้านอาหาร จากฐานทรัพยากรอาหารโดยมีเกษตรกรรายย่อยและชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน และขยายผลไปสู่ภาวะมั่นคงของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก[89]

จะเห็นได้ว่าขบวนการต่อสู้ด้านสิทธิชุมชนต่อทรัพยากรธรรมชาติของไทย ก็ได้พัฒนาแนวคิดและรูปธรรมการจัดการทรัพยากร ที่สื่อถึงความมั่นคงทางอาหารของชุมชนด้วยหลายประการ เช่น แนวคิดเรื่องป่าเป็นซูเปอร์มาร์เก็ต ของชุมชนในกรณีการเคลื่อนไหวของขบวนการป่า

---

[87]ผู้จัดการออนไลน์, “ถึงคิว! “ไบโอไทย-เอ็นจีโอ” นัด 40 จังหวัดทั่วประเทศ 9 ธ.ค. ค้านร่าง กม.จีเอ็มโอ,” *ผู้จัดการออนไลน์*, 7 ธันวาคม 2558 http//www.manager.co.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559).

[88]สมัชชาคนจน, เอกสารเผยแพร่ฉบับที่ 1 “รวมพลังประสานใจ สู่ชัยคนจน”, (มีนาคม 2540).

[89]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ชุมชน ตลอดจนการที่ประชาชนต้องมีอำนาจในการจัดการทรัพยากร และต้องมองด้านความหลากหลายทางด้านชีวภาพ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวถือเป็นประเด็นสำคัญเนื่องจากหากชุมชนดังกล่าวไม่มีอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อาหาร หรือพันธุกรรม ก็สะท้อนให้เห็นว่าไม่มีความมั่นคงทางด้านอาหาร นอกจากนี้ “ระบบอาหาร”อำนาจในการจัดการอาหารทุกระบบ เช่น เมล็ดพันธุ์ แบบแผนการผลิตที่ยั่งยืน ระบบการจัดสรรทรัพยากร การกระจายอำนาจอย่างภาพรวม[90] เป็นต้น

4.2.3.1 การเคลื่อนไหวของกลุ่มสมัชชาคนจนกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม : กรณีศึกษามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2544 ในรัฐบาลสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับเหตุการณ์การเคลื่อนไหวของกลุ่มสมัชชาคนจนตลอดจนบริบททางการเมือง เพื่อที่จะทำความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับบาทของรัฐไทยที่มีต่อสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม และเทคโนโลยีชีวภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในประเด็นของมติคณะรัฐมนตรีฉบับต่างที่เกี่ยวข้องผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับ GMOs หรือกลุ่มที่มีแนวคิดในการต่อต้าน เป็นต้น การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่มีส่วนในการสนับสนุนเนื่องจากในการเรียกร้องและรวมกลุ่มกันของกลุ่มต่าง ๆ ทางการเมือง ในรูปแบบการชุมนุม เรียกร้องและผลักดัน ตลอดจนยื่นข้อเสนอเสนอ ให้รัฐบาล รับไปพิจารณา และเป็นที่มาของ คำสั่งและการออกประกาศ ย่อมเป็นประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของรัฐที่มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ในสังคมไทยที่มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ

จากประเด็นของมติดังกล่าวก่อนการมีมติรับทราบเกี่ยวกับการยื่นเสนอของสมัชชาคนจนในการที่เรียกร้องให้รัฐบาล แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และหนึ่งในสาระสำคัญของการยื่นข้อเสนอเรียกร้องพบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์พืชและพืชตัดต่อพันธุกรรม โดยสาระประเด็นใจสำคัญ ที่มีการออกมาชุมนุมเรียกร้อง ให้มีการแก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 โดยในเวลาต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีการหาแนวทางการแก้ไข ซึ่งมีคำสั่งลงวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2544 โดยการแต่ตั้งคณะกรรมกรรมการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน ในประเด็นกระบวนการคัดสรรคณะกรรมการจากตัวแทนเกษตรกรโดยให้เกษตรกรคัดเลือกกันเอง ทุกกระบวนการตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จากกรณีดังกล่าวได้มีการเรียกร้อง ให้มีการยกร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ประกอบกับในระหว่างที่มีการ

---

[90]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ร่างกฎหมายให้ยุติการดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืช GMOs ในระดับไร่นาอีกด้วย[91]

สำหรับประเด็นบทบาทของรัฐบาลในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่ามติคณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่ง ให้ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หารือกันเพื่อดำเนินการแก้ไขตามข้อเรียกร้องโดยประชาชนมีส่วนร่วม และแนวทางการแก้ไขปัญหาอีกประเด็นหนึ่งเกี่ยวกับการตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยมีองค์กรประกอบด้วยการชุมนุมของของสมัชชาคนจน ที่ได้มีการเรียกร้องในการแก้ไขปัญหาของประเด็นต่าง ๆ และยื่นข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และหนึ่งในนี้ได้การยื่นข้อเสนอเกี่ยวกับการห้ามทดสอบเกี่ยวกับ GMOs ในไร่นาจนกว่าจะมีกฎหมายมรองรับ ซึ่งก่อนหน้านี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายดังกล่าว แต่จะมีการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่นพระราชบัญญัติกักกันพืช ในการควบคุมเกี่ยวกับการนำเข้า ซึ่งในพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีการห้ามนำเข้าพืชถึง 40 ชนิด แต่ได้ยกเว้นข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์ และถั่วเหลืองได้มีการเรียกร้องให้มีกฎหมายเกี่ยวกับ GMOs[92]

นอกจากนี้กลุ่มนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุขและองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค ภาครัฐบาล และมีการเรียกร้องให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุติการดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพ GMOs ทุกชนิดในระดับไร่นา[93] ซึ่งต่อมาในวันที่ 3 เมษายน 2544 ได้มี มติคณะรัฐมนตรีห้ามการทดสอบพืช GMOs ในภาคสนาม ตามคำเรียกร้องของสมัชชาคนจนและองค์กร เอกชนที่ต่อต้านพืช GMOs จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย ทางชีวภาพออกมาบังคับใช้เพราะพบว่ามีการเล็ดลอดของฝ้าย GMOs จากแปลงทดลองของกรมวิชาการเกษตรเข้าไปปนเปื้อนอยู่ในแปลงฝ้ายของเกษตรกร

จากกรณีการมีมติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการตัดสินใจของรัฐบาลเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจน เนื่องจากเป็นปัญหาที่รวมเป็นขั้นพื้นฐานระดับชาติที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ประกอบกับหากเมื่อพิจารณาถึงการเรียกร้องชุมนุมของกลุ่มดังกล่าว ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นรากหญ้าของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นฐานเสียงที่มีค่อนข้างมากในต่างจังหวัดของพรรคไทยรักไทย ซึ่งจากการที่พรรคการเมืองดังกล่าวได้รับการเลือกตั้งและชนะคะแนนจากฐานเสียง

---

[91]สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *แนวทางแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน*, เอกสารสรุปการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน, 3 เมษายน พ.ศ. 2544.

[92]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

[93]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ดังกล่าว กรณีนี้จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง การต่อรองจากกลุ่มภาคประชาสังคมที่เคลื่อนไหวเรียกร้องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร สาธารณูปโภค ตลอดจนนโยบายเกี่ยวกับพืชสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

ดังนั้นการทดสอบภาคสนาม ของพืช GMOs ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ประกอบด้วย มะเขือเทศ 1 สายพันธุ์ ฝ้าย 4 สายพันธุ์ ข้าวโพด 10 สายพันธุ์ และพืช GMOs ที่พัฒนาขึ้นมาในประเทศโดยกรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลศรีวิชัย เช่น ข้าว พืชสกุลแตง ฝ้าย มะละกอ พริก มะเขือเทศ และสับปะรดดัดแปลงพันธุกรรม ไม่สามารถดำเนินการได้ จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบาทของรัฐบาลได้ มีคำสั่งที่เป็นไปตามคำเรียกร้อง ของกลุ่มสมัชชาคนจน ในประเด็นของสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม และเปิดโอกาสในบุคคลทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทตามกระบวนการทางกฎหมาย ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงการที่รัฐบาลได้มีการใช้นโยบายประนีประนอม ตลอดจนรับฟังปัญหา ข้อเรียกร้องจากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรับไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจ

นอกจากนี้อุปสรรคอีกประการคือ การออกกฎหมายที่ค่อนข้างล่าช้า ตลอดจน การสร้างกรอบทางด้านความปลอดภัยที่เหมาะสม เกี่ยวกับเทคนิคในการประเมินทางด้านความเสี่ยง หรือความปลอดภัยควบคู่กันในความไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีดังกล่าวซึ่งเป็นเรื่องใหม่มาก ประกอบกับเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่อง GMOs ในประเทศไทยก็ประเด็นเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้จึงอาจทำให้กลัวเนื่องจากอาจเกิดความฝังใจจากเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยกลัวเรื่องสิ่งที่แปลกประหลาดจากการตัดต่อพันธุกรรม [94]ด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการจะเห็นได้ว่าการจุดชนวนเพื่อสร้างกระแสให้เป็นที่สนใจของสังคม ตลอดจนการรณรงค์ในการผลักดันหรือต่อต้านดังกล่าวจึงค่อนข้างมีผลทางจิตวิทยาของการตัดสินใจของรัฐบาล ตลอดจนอาจมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลในอนาคตในเรื่องของการได้รับการตอบสนอง หรือเกิดการต่อต้านทางด้านนโยบาย

4.2.4. เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก

เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เป็นแนวทางการเกษตรมีตัวแทนมาจากทุกภาคของประเทศ โดยได้เริ่มก่อตัวขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2527-2528 เพื่อแสวงหาหนทางออกแก่สังคมกำลังประสบปัญหาการพังทลายของภาคเกษตรกรรม ตลอดจนปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหามลพิษที่ก่อผลกระทบต่อเกษตรกรและผู้บริโภค รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวข้อง

[94]ชาลินี คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

กับความอยู่รอดของชุมชนเกษตรกรรมโดยตรง[95] กรณีการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมของเครือข่ายดังกล่าวที่มีอยู่ในทุก ๆ ภาคของประเทศไทย ในประเด็นของเรื่อง“ สิทธิเกษตรกร”ที่เกิดจากกรณีการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมฯ พบว่าในกรณีดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ในแง่ของผลประโยชน์มหาศาลที่เกิดขึ้นจากกรณีดังกล่าวทั้งที่ได้จากกรณีการผลักดันกฎหมายและนำไปสู่การทดลอง ส่งเสริมเพื่อการปลูกในเชิงพาณิชย์ต่อไป นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับรายงานการใช้สารเคมีของสหรัฐฯ ที่ระบุว่ามีการใช้สารเคมีมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งพบว่ากรณีดังกล่าว ผู้ได้รับผลประโยชน์จากกรณีการทำธุรกิจเกี่ยวกับ GMOs อย่างครบวงจร ทั้งเมล็ดพันธุ์และสิทธิบัตร ยาฆ่าแมลง และปุ๋ย และสารบำรุงพืช ที่ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวพัฒนาขึ้นตอบสนอง GMOs เท่านั้น [96]นอกจากการพยายามผลักดันการทดลองและการให้เกิดกฎหมายเพื่อรองรับ GMOs อย่างถูกกฎหมาย แสดงให้เห็นว่าภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการออกมาเคลื่อนไหวในการรักษาสิทธิในการแสดงออกทางด้านความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางด้านชีวภาพ ระบบการทำการเกษตร ตลอดจนประเด็นเรื่องสิทธิแห่งอาหาร เพื่อเสนอให้ให้รัฐบาลได้นำไปเป็นประเด็นพิจารณาประกอบการตัดสินใน ในการกำหนดทิศทางเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางด้านอาหารของไทยในอนาคต

4.2.4.1 บทบาทเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกกับสภาการขับเคลื่อนเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

จากประเด็นบทบาทของการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมในการเรียกร้องให้กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการรับขึ้นทะเบียนและเป็นผู้รับผิดชอบหลักต่อการนำเสนอต่อคณะกรรมการวัตถุอันตรายให้ห้ามผลิต นำเข้า และจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เป็นอันตรายร้ายแรงดำเนินการเพื่อไม่ให้มี การผลิต นำเข้า และ

---

[95]เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก, “เกษตรกรรมทางเลือก จากปัจเจกเกษตรกรสู่ขบวนการทางสังคม” http//agricultureandfoodpolicy.org/author/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[96]ผู้จัดการออนไลน์, “จีเอ็มโอพันธุกรรมสั่งได้บนเส้นทางเห็นต่าง,” *ผู้จัดการออนไลน์*, 10 สิงหาคม 2558, http//www.manager.co.th/Science/viewnews.aspx?NewsID=9580000089951 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

จำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 4 ชนิด คือคาร์โบฟูราน เมโทมิล ไดโครโตฟอส และอีพีเอ็นโดยทันที เพื่อคุ้มครองสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคที่ได้รับพิษภัยจากสารเคมี[97]

นอกจากนี้จากกรณีเคลื่อนไหวที่ได้รับความสนใจจากภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเกษตรกรในประเทศไทย และรัฐบาลในประเด็นเรื่องการดำเนินการเรียกร้องกรณีเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ 105 จากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรข้าวหอมมะลิที่บรรษัทต่างชาติของอเมริกาได้ มีจดหมายเปิดผนึก 22 กรกฎาคม 2541 ถึงเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา เรื่อง คัดค้านการจดสิทธิบัตรพันธุ์ข้าวและการแอบอ้างใช้ชื่อข้าวขาวดอกมะลิ โดยจากกรณีตามที่บริษัทไรซ์เทค ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ที่รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริการได้รับสิทธิบัตร (Patent) ในข้าวพันธุ์บัสมาติน (Basmatin) จากสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกา ตลอดจนได้รับใบรับรองการคุ้มครองพันธุ์พืช (Plant Variety Protection Certificated) ข้าวสายพันธุ์ใหม่ภายใต้ชื่อ"จัสมาติ" (Jasmati) โดยมีการกล่าวอ้างว่าเป็นข้าวขาวดอกมะลิใน การนี้กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ได้มีการเรียกร้องในหนังสือ 3 ประเด็นหลัก ๆ คือ[98]

1. เรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐถอดถอนสิทธิบัตรพันธุ์ข้าวบัสมาตินรวมทั้งยุติแผนการใด ๆ ของบริษัท ไรซ์เทคและบริษัทอื่น ๆ ในเครือสหรัฐอเมริการที่จะจดสิทธิบัตรพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ และพันธุ์พืชพื้นเมืองจากประเทศไทยและประเทศโลกที่สาม

2. ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการจดเครื่องหมายการค้าของรัฐบาลสหรัฐถอดถอนชื่อจัสมิน (Jasmin) และจัสมาติน (Jasmatin) หรือชื่อเครื่องหมายการค้าอื่นที่ทำให้ผู้บริโภคและสาธารณะชนทั่วไปเข้าใจผิดคิดว่าเป็นข้าวขาวดอกมะลิ (Jasmatin) ของไทย

3. ประชาชนและชาวนาไทยเรียกร้องให้รับบาลสหรัฐอเมริกายุติการบีบบังคับทั้งโดยตรงเช่นการใช้มาตรา 301 และโดยการผลักดันผ่านองค์การการค้าโลก ภายใต้ข้อตกลงเรื่องการค้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (Trips) ให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องออกกฎหมายสิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม และระบบทรัพย์สินทางปัญญาตามแบบระบบของประเทศอุตสาหกรรม ทั้งนี้เนื่องจากกรอบกฎหมายดังกล่าวคือเครื่องมือในการถ่ายโอนสิทธิทรัพยากรธรรมชาติจากประเทศโลกที่ 3 ไปสู่เงื้อมมือของบรรษัทและประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งเป็น

---

[97]เครือข่ายผู้บริโภค-เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก, “ข้อเรียกร้องให้ยกเลิกการขึ้นทะเบียนและแบนสารพิษร้ายแรง 4 ชนิดทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข,” http,//www.thaipan.org/node/355 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[98]มูลนิธิชีววิถี ถึง เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา, 22 กรกฎาคม 2541, ใน จดหมายเปิดผนึกถึงเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา เรื่อง คัดคานการจดสิทธิบัตรพันธุข่าวและการแอบอ่างใชชื่อข่าวขาวดอกมะลิ, เครือขายคุมครองพันธุพืช, 22 กรกฎาคม 2541.

Ref. code: 25595603030023BOC

การปล้นและผูกขาดทรัพยากรธรรมชาติในนามของ “ข้อตกลงระหว่างประเทศ”และการบีบบังคับทางการค้า[99]เป็นต้น

นอกจากนี้ในประเด็นการดำเนินการและรณรงค์และเรียกร้อง กดดันรัฐบาลเรื่องพืช GMOs จากบทบาทของมูลนิธิชีววิถีและเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกจะเห็นได้ว่าในการรณรงค์เรื่องเกี่ยวกับ GMOs ทางกลุ่มได้พบการปนเปื้อนของพืช GMOs ออกสู่สิ่งแวดล้อมตลอดจนแปลงของเกษตรกรเป็นครั้งแรกในประเทศไทยในเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีรายงานว่าพบการปนเปื้อนของฝ้าย GMOs (บีที) ที่จังหวัดเลย (และมีการตรวจพบตลอด) เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการทดลองดังกล่าวเป็นการเพื่อแก้ปัญหาหนอเจาะฝ้ายของเกษตรกร[100] ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากกรณีดังกล่าวได้มีความร่วมมือกับบรรษัทมอนซานโต้ดังจะเห็นได้จากกรณีการทดลองกรณีฝ้ายบีทีผู้จัดการมอนซานโต้ได้ได้มีความสัมพันธ์กับกรมวิชาการเกษตร ทำการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล นอกจากนี้มอนซานโต้ยังมีการผลักดันนโยบายให้กรมวิชาการเกษตรมีการปลูกฝ้ายบีที จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการสนับสนุนการปลูกฝ้ายดังกล่าวกรมวิชาการเกษตรได้มีการจัดตั้งกองทุนฝ้ายขึ้น ด้วยงบประมาน 1,500 ล้านบาทเพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร[101]เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าหน่วยงานของภาครัฐ อย่างกระทรวงเกษตรฯยืนยันว่ามีการปนเปื้อนของฝ้าย GMOs จริง พ.ศ.2542-2544 การปนเปื้อนของฝ้าย GMOs นำไปสู่การเคลื่อนไหวคัดค้านของภาคประชาชน ต่อการทดลอง GMOs ในพื้นที่เปิด ภายใต้บริบททางการเมืองและกระแสการกดดันของหลายกลุ่มที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน อาทิเช่น กรีนพีช สมัชชาคนจน กลุ่มตัวแทนเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ซึ่งต่อมาจะเห็นได้ว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับข้อเสนอของสมัชชาคนจนให้ยุติการทดลองจีเอ็มโอในระดับไร่นา และให้มีการร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพขึ้น 3 เมษายน พ.ศ.2544

จากกรณีศึกษาเกี่ยวกับการผลักดันร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายความมั่นคงทางอาหารและภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครือข่ายของเกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้าน และองค์กรสาธารณะประโยชน์ ที่ร่าง พ.ร.บ. นอกจากนี้มูลนิธิชีววิถียังได้มีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ในรูปแบบของความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาชนและกลุ่มผู้ประกอบการเกษตรและอาหาร ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้สนับสนุน GMOs

---

[99]เรื่องเดียวกัน.

[100]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ,21 มกราคม 2560.

[101]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ตลอดจนตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย GMOs ของรัฐบาลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากทางกลุ่ม BioThai ได้คัดค้านตลอดจนแสดงจุดยืนในการต่อต้านการมี พระราชบัญญัติ GMOs เนื่องจากมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวถือเป็นการใช้ช่องว่างทางกฎหมายให้กับกลุ่มบรรษัทเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศไทย

การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ตัวแทนจากเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนรวม 9 องค์กร นำโดยเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร และกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน จำนวนประมาณ 150 คน ได้เดินทางไปยื่นหนังสือต่อพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อคัดค้านร่าง พ.ร.บ. GMOs ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อบรรษัท รวมถึงการคัดค้านการเข้าร่วม TPP ซึ่งจะทำให้เกิดการผู้ขาดเมล็ดพันธุ์และผลกระทบอื่น ๆ ที่เกิดจากการขยายสิทธิผูกขาดด้านทรัพย์สินทางปัญญาเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2558[102] ประเด็นที่น่าสนใจจากสาระใจความสำคัญในหนังสือที่ได้มีการยื่นข้อเสนอรัฐบาลจะเห็นได้ว่าได้มีการเรียกร้อง ขอให้ชะลอการนำร่าง พ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระสำคัญ เกี่ยวกับประเด็นข้อบกพร่องของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งในประเด็นแรกคือหยุดการนำร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพนี้เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

นอกจากนี้ยังขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำร่าง พ.ร.บ.นี้ไปจัดรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรรายย่อย ภาคประชาสังคม นักวิชาการอิสระ และภาคธุรกิจที่อาจได้รับผลกระทบ เพื่อปรับปรุงร่างกฎหมายฉบับนี้ให้ดีขึ้น โดยนำหลักการป้องกันไว้ก่อน (Precaution Principle) การป้องกันผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคม การชดเชย และเยียวยาความเสียหายตามหลักผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) การป้องกันปัญหาการปนเปื้อนซึ่งจะกระทบต่อการทำเกษตรกรรมอินทรีย์ และทรัพยากรชีวภาพของชาติโดยภาพรวม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย[103] แต่อย่างไรก็ตามในประเด็นดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ตลอดจนในประเด็นเรื่องของการฟังผลประชาวิจารณ์ เพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สำหรับประเด็นดังกล่าวที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จะเห็นได้ว่าท่าทีของรัฐบาลในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษา

---

[102]เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ถึง นายกรัฐมนตรี, 13 พฤศจิกายน 2558, ใน *หนังสือถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง ขอให้ชะลอการนำร่าง พ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และไม่เข้าร่วมกับความตกลง TPP*, 13 พฤศจิกายน 2558.

[103]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

ความสงบแห่งชาติ (คสช.) กล่าวมีมติคณะรัฐมนตรี ยกเลิกการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ ร่าง พ.ร.บ. GMOs [104]

จากกรณีบทบาทของ BioThai กลุ่มกรีนพีช ตลอดจนกลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ กับการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาล ในฐานะกลุ่มกดดัน ในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย GMOs ของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ตลอดจนมีการเฝ้าระวังและมีการติดตามความเคลื่อนไหว สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินทางด้านนโยบายของรัฐบาล โดยจากบทบาทของ BioThai ในระยะแรก ๆ จะเห็นได้ว่ามีการพยายยามผลักดันให้รัฐบาลมีการออกกฎหมาย GMOs เพื่อคุ้มครองการทดลองตลอดจนการกำหนดบทลงโทษ กรณีการเกิดความเสียหาย จากกรณีการทดลองหรือเกิดการปนเปื้อน GMOs และสารเคมีสู่ธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตามในระยะหลังอุดมการณ์การผลักดันได้เปลี่ยนไปเนื่องจากเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่มีการผลักเข้าสู่สภาฯ 2558 ได้ผิดวัตถุประสงค์ไปจากเดิมที่ ทางกลุ่มได้เรียกร้อง ดังนั้นจึงได้มีอุดมการณ์ต่อต้านร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

ขณะเดียวกันจากการรวมกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวและกดดันรัฐบาล เกี่ยวกับการตัดสินใจนโยบาย GMOs และร่าง พ.ร.บ. ในปี 2558 นั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มเครือข่าย NGO ต่าง ๆ เช่น กรีนพีช BioThai หรือมูลนิธิชีววิถี เครือข่ายเกษตรกร เป็นต้น ได้มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน ตลอดจนมีการรวมกลุ่ม และมีการเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่มที่ใหญ่และเล็กตามวาระโอกาสและภารกิจต่าง ๆ แต่พบว่าจากกรณีการดำเนินการในการเคลื่อนไหวแต่ละครั้งเพื่อการเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนมติตลอดจนพิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม เนื่องจากไม่ใช่นโยบายทางการเมือง แต่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงทางด้านอาหาร ตลอดจน อธิปไตยทางด้านอาหารในการ ตัดสินใจเรื่องการมีสิทธิในการผลิต กระทั่งการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ภายใต้การมีอำนาจในทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนทรัพยากรท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ ถือเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ทางกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการเคลื่อนไหว อันเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังตลอดจนมีอิทธิพลในการตัดสินใจของรัฐบาลไทยในทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มีการผลักดันร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาฯ ในปี 2558 ซึ่งได้มีมติเห็นชอบตลอดจนเสนอเรื่องเข้าสู่วาระการประชุมของ สนช. แต่ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวก็ถูกยับยั้งเนื่องจากไม่ผ่านวาระการประชุม และในเวลาต่อมา พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้ใช้อำนาจสั่งระงับนโยบายดังกล่าวในที่สุด

---

[104] สำนักนายกรัฐมนตรี, *มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ ร่าง พ.ร.บ. จีเอ็มโอ,* มติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 15 ธันวาคม 2558.

Ref. code: 25595603030023BOC

4.3 บทวิเคราะห์บทบาทและแรงจูงใจและอุดมการณ์ร่วมการเคลื่อนไหวของเครือข่ายภาคประชาสังคม

จากประเด็นกรณีการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในปัจจุบัน พบว่าทั้งกลุ่มที่เป็นภาคเอกชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่ไม่ใช่รัฐบาล อาทิเช่น กลุ่มกรีนพีช กลุ่มมูลนิธิชีววิถี เป็นต้นได้มีการรณรงค์เพื่อเคลื่อนไหวการให้ความรู้กับประชาชน ตลอดจนมีการรณรงค์เรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐตลอดจนรัฐบาลมีการทบทวนในการตัดสินใจ ในประเด็นต่างที่เกี่ยวข้องกับ GMOs และการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ทั้งนี้เนื่องจากพบประเด็นที่เป็นช่องว่างทางกฎหมาย ตลอดจนพยายามนำเสนอให้เห็นถึงประเด็นที่ GMOs สร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา ทั้งมีการยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่พบในต่างประเทศตลอดจน ในประเทศไทย เพื่อให้สังคมได้ตระหนักและมีข้อมูลในการตัดสินใจ ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบนิเวศน์ของประเทศไทย ภายหลังจากการผลักดันกฎหมายดังกล่าวสำเร็จ ตลอดจนมีการส่งเสริมเพื่อการปลูกในเชิงพาณิชย์ในอนาคต

จากกรณีดังกล่าวได้มีนักวิชาการในหลายภาคส่วนที่แสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับ พืช GMOs และสารเคมีกำจัดวัชพืชที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นอันตรายต่อ นก แมลง สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ รวมถึงระบบนิเวศทางทะเล และสิ่งมีชีวิตในดิน การทำเช่นนี้ลดความหลากหลายทางชีวภาพ ก่อให้เกิดมลพิษในแหล่งน้ำ และไม่ยั่งยืน ตัวอย่างเช่น พืช GMOs ได้กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของผีเสื้อจักรพรรดิ ซึ่งทำให้จำนวนประชากรของผีเสื้อดังกล่าวลดลง 50เปอร์เซ็นต์ในสหรัฐฯ นอกจากนี้ สารกำจัดวัชพืชกราวนด์อัพยังถูกชี้ว่า เป็นต้นเหตุให้เกิดความผิดปกติของการสืบพันธุ์สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ไม่ว่าจะเป็นตัวอ่อนตายและต่อมไร้ท่อหยุดชะงัก เป็นต้น[105] นอกจากประเด็นดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่ากรณีการพัฒนาพืช GMOs มากกว่า 90เปอร์เซ็นต์ ที่ปลูกอยู่ในโลกปัจจุบันเป็นพืชที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ต้านทานสารเคมีปราบศัตรูพืช

นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับหากการผลักดันกฎหมาย GMOs ตลอดจนมีการอนุญาตการทดสอบพืช GMOs ในระดับไร่นาอย่างถูกกฎหมาย หากวิเคราะห์ถึงประเด็นในแง่ของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบนิเวศ และธรรมชาติของไทยอันเกิดจากกรณีข้อผิดพลาด ตลอดจนการถูกการปนเปื้อน และกรณีทำให้สายพันธุ์พืชเปลี่ยนแปลงหรือได้รับความเสียหาย ในกรณีดังกล่าวเป็นประเด็นที่ค่อนข้างน่าสนใจเกี่ยวกับกรณีที่เกิดขึ้น ประกอบกับกรณีฝ่ายบีทีซึ่งอยู่ระหว่างการ

---

[105]สุภัฐ ดารา,“การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กรณีศึกษา : มาตรการของประเทศไทยและกรณีความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545).

Ref. code: 25595603030023BOC

ทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพได้หลุดรอดออกไปปลูกนอกพื้นที่ทดลอง การที่ไม่สามารถควบคุมการทดลองในระดับไร่นาได้นั้น ในที่สุดแล้วจะเป็นการทำลาย"กระบวนการการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพ "ไปโดยทั้งหมด เนื่องจากพืช GMOs ที่ปลูกอยู่นั้นยังไม่ผ่านการพิจารณาความปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยในประเด็นดังกล่าวกลับมีมุมมองในประเด็นที่ผู้สนับสนุน GMOs สามารถทำให้การใช้สารเคมีลดลง ไม่ต้องฉีดยาฆ่าแมลง แต่ข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้กลับพบว่า ในสหรัฐฯ มีแนวโน้มการใช้สารเคมีมากขึ้น เพราะแมลงและพืชตามธรรมชาติย่อมมีกลไกการเอาตัวรอดทำให้เกิดการดื้อยา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากกรณีของสหรัฐอเมริกา ที่สนับสนุน GMOs จากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าได้เกิดกระแสต่อต้านจากคนรุ่นใหม่อย่างเห็นได้ชัดเจน ประกอบกับบรรษัทมอนซานโต้ได้ประสบกับสภาวะการขาดทุน ซึ่งเป็นผลจากยอดขายลดลงในปี 2559 สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึง การที่ GMOs ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม[106]

4.3.1 แรงจูงใจและอุดมการณ์ร่วมของการเคลื่อนไหวเครือข่ายภาคประชาสังคมกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ

ในประเด็นของมูลนิธิชีววิถีที่ได้เคลื่อนไหวรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นการทดสอบ GMOs ในระดับไร่นาและทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ธรรมชาติ นอกจากนี้ในมุมมองการปนเปื้อนดังกล่าวย่อมเป็นวงจรที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของเกษตรกร อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากกรณีของภูมิรัฐศาสตร์ ตลอดจนลักษณ์พื้นฐานทางกายภาพของประเทศไทย ที่มีการทำการเกษตรโดยทั่วไป นอกจากนี้ภายใต้สภาวะอากาศ ตลอดจนสภาพธรรมชาติที่เหนือการควบคุมดังกล่าวย่อมทำให้เกิดเหตุสุดวิสัย อาทิเช่น การปลิวของละอองเรณูเกสรของ พืช GMOs ไปสู่แปลงปลูกที่เป็นของเกษตรกร ในกรณีดังกล่า เคยเกิดประเด็นข้อพิพาทในต่างประเทศอาทิเช่น กรณีศึกษาของเกษตรกรได้ฟ้องร้องบริษัทเมล็ดพันธุ์ที่ละเมิดสิทธิของตน และบางกรณีเกษตรกรก็ถูกบริษัทฟ้องร้องเนื่องจากเอาเมล็ดพันธุ์ที่เกิดจากการผสมข้ามไปปลูก[107]จากประเด็นกรณีศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นมุมมองของมูลนิธิชีววิถี เกี่ยวกับผลกระทบของการทดลอง GMOs ที่จะทำลายสิทธิของเกษตรกรในการใช้พันธุ์พืชของท้องถิ่น และการทำลายสิทธิของผู้บริโภคชาวไทยทั้งหมดที่จะได้รับผลผลิตจากอาหารที่ปลอด GMOs

---

[106]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[107]มูลนิธิชีววิถี, “ทำไมรัฐบาลต้องหยุดทดลองจีเอ็มโอในไร่นา", http//www.biothai.net/node/167 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าภายใต้สภาวะดังกล่าวที่ชาวเกษตรกรในพื้นถิ่นกำลังประสบปัญหาอีกประการหนึ่งคือ เรื่องภาวะต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประสบปัญหาด้านของเมล็ดพันธุ์ที่พัฒนาเพื่อเพาะปลูกในเชิงพาณิชย์ดังกล่าวพบว่า ไม่สามารถนำไปขยายพันธุ์ต่อได้ แต่ในบางกรณีเมื่อปลูกในรุ่นต่อไปก็ทำให้คุณสมบัติในรุ่นลูก ไม่มีคุณภาพหรือเกิดลักษณะด้อยกว่าเดิมจากรุ่นพ่อแม่ โดยเทคนิคดังกล่าวเป็นเทคนิคที่เรียกว่า เทคโนโลยียุติพันธุ์ (Terminator Technology) ซึ่งกรณีดังกล่าวพบว่าบรรษัทมอนซานโต้ได้คิดค้นภายใต้ความร่วมมือกับบริษัทคาร์กิล[108] นอกจากนี้กรณีดังกล่าวที่เกษตรกรในท้องถิ่นประสบปัญหาคือ ประเด็นเรื่องทางกฎหมายที่กลุ่มบรรษัทต่าง ๆ ห้ามไม่ให้เกษตรกรรายย่อยทำการทดลอง ถึงแม้จะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง จากประเด็นปัญหาดังกล่าวที่เป็นกรณีศึกษา ที่เกิดขึ้นในแอฟริกา เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงประเด็นที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทยในอนาคต กรณีศึกษาดังกล่าวควรที่จะมีประเด็นการแก้ไขหรือการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เนื่องจากในการถกเถียงเรื่องประโยชน์ ข้อเสีย และวิธีการนำพืชและสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม มาใช้ในประเทศไทยที่ผ่านมานั้นนั้น เป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับทั้งมิติด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง กฎหมาย ระบบนิเวศ และจะส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคน จึงไม่ควรจะถูกผูกขาดโดยนักวิทยาศาสตร์หรือข้าราชการบางกลุ่มเท่านั้น [109]

แต่อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการกำหนดแนวนโยบายต่าง ๆ ในมุมมองของดร.ปิยศักดิ์เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว บางครั้งผู้มีอำนาจในไทยอาจไม่ทราบทุกเรื่องมักฟังที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีภาพลักษณ์น่าเชื่อถือ และมีการพยายามผลักดันมีแนวคิดจะปลูกพืช GMOs โดยในมุมมองดังกล่าวเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการที่ประเทศไทยมีการส่งเสริมการปลูก GMOs อาจทำให้มีการควบคุมอำนาจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการเกษตร ตลอดจนการใช้เงินทุนในการพัฒนา GMOs และผลิตสินค้าการเกษตรในราคาต้นทุนต่ำสู้กับเกษตรกรไทย ออกสู่ท้องตลาด ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เกษตรกรรายย่อยในประเทศไทยจะเกิดการล้มละลาย เนื่องจากมีพื้นที่

---

[108]ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์, ชีวิตวิปริตพันธุ์, 183.

[109]ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล, “พ.ร.บ.ความ (ไม่) ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน (ตอนที่ 1),” *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์*, 7 ธันวาคม 2558.

Ref. code: 25595603030023BOC

เกษตรกรรมน้อย[110] ตลอดจนการประสบปัญหาเรื่องความรู้ ในการทำการเกษตร และเงินทุนในการเพาะปลูก[111]

จากกรณีการผูกขาดและมีการซื้อตลอดจนเข้าควบคุมกิจการของบริษัทต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าจากกรณีของบรรษัทมอนซานโต้ ได้มีการซื้อกิจการบริษัทเมล็ดพืชระดับชาติของอินเดียและบราซิลนั้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่ากลุ่มบรรษัทดังกล่าวได้มีการรวมตัวกัน เพื่อควบคุมกิจการอุตสาหกรรมการเกษตรของโลก กรณีดังกล่าวหากพิจารณาถึงประเด็นเรื่องบทบาทการวางแผนการพัฒนาเกี่ยวกับ “เทคโนโลยียุติพันธ์” (Terminator Technology) ซึ่งผลิตภัณฑ์ทั้งพืชนอกจากจะมีคุณสมบัติที่ดีในเฉพาะรุ่นพ่อแม่แล้ว ยังสามารถตอบสนองผลิตภัณฑ์ที่บรรษัทดังกล่าวผลิตขึ้นได้เป็นอย่างดี จากกรณีศึกษาดังกล่าวย่อมเป็นประเด็นที่สะท้อนให้เห็นกรณีความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกิดผลกระทบในเชิงการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการผลิตและการบริโภค โดยภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศอิยิปต์กับ USAID ดังกล่าว หากนำมาเป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นการศึกษาเรื่องวิถีชีวิต ตลอดจนการเกษตรกรรมของไทย ถึงประเด็นการนำเข้าและเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เครื่องจักร ตลอดจนเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยและสารปราบศัตรูพืช และผลิตภัณฑ์บำรุงที่เกี่ยวข้องจากการสำรวจตั้งแต่ปี 2553-2558 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ[112] ดังปรากฏในตารางที่ 4.6

---

[110]สำนักข่าวอิศรา, “เอ็นจีโอ ชี้ ‘ประยุทธ์ มองให้ออก GMO ปัญหาความมั่นคงชาติ ทำลายเกษตรกรรายย่อย,” *สำนักข่าวอิศรา*, 17 ตุลาคม 2557, http,//isranews.org/thaireform (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2558).

[111]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[112]สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, “ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช”, http//www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=146 (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2560).

Ref. code: 25595603030023BOC

ตารางที่ 4.6 แสดงปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปี 2553 -2558 หน่วย : ปริมาณ : ตัน มูลค่า : ล้านบาท										
ปี	สารเคมี									
	สารกำจัดวัชพืช (Herbicide)		สารกำจัดแมลง (Insecticide)		สารป้องกันและกำจัดโรคพืช (Fungicide)		อื่น ๆ		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2553	80,278	8,845	23,417	4,670	9,671	3,860	4,450	583	117,815	17,956
2554	112,177	11,480	34,672	5,938	12,179	3,875	5,511	777	164,538	22,070
2555	106,860	11,294	16,797	3,686	6,972	3,883	3,748	494	134,480	19,378
2556	137,049	14,873	21,485	4,201	10,350	4,828	3,942	514	172,826	24,416
2557	117,645	13,435	13,910	4,013	10,988	4,708	4,832	656	147,375	22,812
2558	119,971	11,016	12,927	3,684	11,088	3,839	5,560	787	149,546	19,326

หมายเหตุ : * ได้แก่ สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช สารรมควันพิษ สารกำจัดหอยและหอยทาก สารกำจัดไร ไส้เดือนฝอย สารกำจัดหนู

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 8 มิถุนายน 2559.

จะเห็นได้ว่าส่วนของการนำเข้าผลิตภัณฑ์ สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช สารรมควันพิษ สารกำจัดหอยและหอยทาก สารกำจัดไร ไส้เดือนฝอย สารกำจัดหนู เป็นต้น ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการขยายการเพาะปลูกไปสู่พื้นที่ที่ไม่สมบูรณ์ ไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของพืชชนิดใหม่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ การพัฒนา “ปุ๋ยเคมี” ถูกนำมาใช้โดยพบว่าหากมีการใช้ในปริมาณมากส่งผลทำให้พืชอ่อนแอ ไม่ทนทานต่อศัตรูพืช จึงนำไปสู่การใช้สารกำจัดศัตรูพืช หรือยาฆ่าแมลง ซึ่งมีการใช้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะความเชื่อว่า ยิ่งเพิ่มปุ๋ยเคมีก็จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น[113] ดังจะเป็นได้จาก ข้อมูลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี 2555 ระบุว่า ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรอยู่ที่ประมาณ 5.4 ล้านตัน โดยเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ที่ใช้ประมาณ 5.3 ล้านตัน โดยการปลูกข้าวนาปีมีสัดส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีประมาณ 18% ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ข้าวนาปรัง 16% ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 21% และปาล์ม 41% เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการใช้ปุ๋ยเคมีที่มากเกินความ

[113]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

เหมาะสม และนับเป็นการเพิ่มต้นทุนเพราะประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตปุ๋ยเคมีได้เองจำเป็นต้องมีการนำเข้าดังปรากฏที่ตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมีสูตรที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2554-2558

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมีสูตรที่สำคัญ ปี 2554-2558

ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : ล้านบาท

สูตรปุ๋ย	2554		2555		2556		2557		2558	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
46-0-0	2,087,879	27,758	2,153,690	30,240	2,170,237	24,483	2,132,266	23,770	1,865,722	1,9031
18-46-0	395,044	7,939	536,806	10,198	550,257	8,606	690,656	7,712	326,571	5,403
0-0-60	755,120	10,895	586,155	9,825	657,578	8,798	553,592	8,753	608,920	7,277
21-0-0	276,558	2,047	282,782	2,266	191,674	1,154	143,345	678	116,991	602
16-20-0	571,528	7,147	549,688	7,587	575,112	6,885	466,321	5,034	351,106	3,933
16-16-8	42,736	616	71,223	1,050	102,448	1,345	61,589	752	6,570	87
15-15-15	379,906	5,691	400,776	6,511	534,378	7,483	466,929	6,208	414,946	5,673
13-13-21	23,672	402	31,325	512	26,601	399	28,415	402	12,383	210
อื่น ๆ	1,106,948	17,803	764,854	13,060	830,606	13,106	889,097	13,066	949,851	14,493
รวม	5,639,392	80,297	5,377,298	81,249	5,638,890	72,259	5,432,211	66,375	4,653,060	56,709

ที่มา : ฝ่ายปุ๋ยเคมี สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตรสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 7 พฤษภาคม 2558

ในการศึกษาจากกรณีตัวอย่างการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีชนิดต่าง ๆ ของไทยเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ เนื่องจากเมื่อพิจารณากลุ่มบรรษัทมอนซานโต้ซึ่งเป็นผู้ผลิตและครองตลาดโลกจากกรณีดังกล่าว ย่อมเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงกรณีเรื่อง ฐานทรัพยากร ตลอดจนระบบการผลิตการเกษตรของไทย ที่เป็นประเด็นที่น่าพิจารณาในเรื่องของนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงทางด้านอาหารในอนาคตเกี่ยวกับกรณีการผลักดันให้มีการปลูก GMOs ในประเทศไทย เพื่อเชิงพาณิชย์ต่อ ประเทศไทยอาจ มีการนำเข้าวัตถุดิบหรือมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในแง่ประเด็นของอุตสาหกรรมการเกษตร และปศุสัตว์ซึ่งอาจส่งผลกระทบให้ระบบเศรษฐกิจของไทยเกิดความเสียหายเหมือนดังที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วแบบกรณีศึกษาประเทศอียิปต์ ซึ่งในกรณีดังกล่าวในประเด็นเรื่องของฐานทรัพยากร ระบบการผลิตเกษตรกรรม จากกรณีการผลักดัน GMOs เพื่อการเชิงพาณิชย์ของไทยในมุมมองของ ดร.ปิยศักดิ์ มีความเห็นว่าการทดลองดังกล่าวยังไม่มีความจำเป็น เนื่องจากประเทศ

Ref. code: 25595603030023BOC

ไทยขาดความพร้อมในเรื่องของบุคลากร ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่มีอยู่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ระบบต่าง ๆ ที่จะรองรับเกี่ยวกับ GMOs ยังมีไม่เพียงพอ[114]

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในประเด็นเรื่อง“ สิทธิทางอาหาร” หรือประเด็นเรื่องอำนาจการต่อรองของผู้บริโภค ในตลาดทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ประเด็นดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่น่าสนในการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาทางพันธุวิศวกรรมโดยมีการนำเอา GMOs เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาประเด็นปัญหาเรื่องของความมั่นคงทางด้านอาหาร แต่หากเมื่อวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวพบว่าแนวทางดังกล่าว เป็นการสวนกระแสการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนของไทยที่เน้นไปในทางด้านอินทรีย์ชีวภาพ นอกจากนี้ในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวเกี่ยวกับกรณีเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพที่ปรากฏในสังคมไทย ที่มีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดสมบูรณ์ ประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนชุมชนต่าง ๆ มีทรัพยากรทางด้านธรรมชาติ ทั้งพืชและสัตว์อันเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นถิ่น ประเด็นที่น่าสนใจหากเมื่อมีการสนับสนุนการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ ขนาดใหญ่

นอกจากการสุ่มเสี่ยงที่จะประสบปัญหาการปนเปื้อนลงสู่ธรรมชาติ และการเกิดการผสมข้ามสายพันธุ์ตลอดจนการกลายพันธุ์พืชและสัตว์ พืชพื้นพื้นถิ่นหายสาบสูญจากกรณีดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากกรณีการใช้ GMO ปลูกเพื่อเชิงพาณิชย์อาจมีการขยายพื้นที่ทางการเกษตร ตลอดจนการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยว ประกอบกับเมื่อมีการผลิตมาก ๆ ส่งผลให้พืชผลทางการเกษตรในตลาดมีเพียงพืชชนิดเดียวกันที่ได้รับการส่งเสริม แต่พืชพื้นถิ่นที่เกษตรกรรายย่อยเริ่มล้มละลายและหายไปจากตลาด อาจจะเนื่องจากประสบกับภาวะขาดทุนและล้มละลายจากกรณีภาวะราคาผลลิตผันผวนไปตามกลไกตลาด นอกจากนี้ประเด็นการถูกโจรสลัดทางชีวภาพ[115]ในการฉวยโอกาสนับพืชพื้นถิ่นมาปรับปรุงเป็น GMOs เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม ต้องใช้ทั้งจำนวนเงินมหาศาล และเทคโนโลยีระดับสูง หากมีการส่งส่งเสริมถูกจดสิทธิบัตรภายใต้บรรษัทยักษ์ใหญ่ของ สหรัฐฯ หมดแล้ว และขณะนี้ฝ้าย ถั่วเหลือง ข้าวโพด กว่า 90% ในสหรัฐฯ ก็ถูกผูกขาดด้วยบริษัทที่ถือสิทธิบัตรเมล็ดพันธุ์เกือบทั้งหมด ตลอดจนขายลิขสิทธิ์ในเมล็ดพันธุ์แก่เกษตรกร

---

[114]สำนักข่าวอิศรา, “เอ็นจีโอ ชี้ ‘ประยุทธ์ มองให้ออก GMO ปัญหาความมั่นคงชาติทำลายเกษตรกรรายย่อย,” *สำนักข่าวอิศรา*, 17 ตุลาคม 2557, http//isranews.org/thaireform (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2558).

[115]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

จากกรณีศึกษาของชาวไร่แถบตะวันตกที่มีการปลูกถั่วเหลือง ฝ้าย และข้าวโพด ฯลฯ ที่บรรษัทมอนซานโต้เป็นผู้ผลิตคิดค้นขึ้น เพื่อให้ทนทานต่อยาปราบศัตรูพืชมากขึ้นและทนทานต่อยาปราบศัตรูพืชทุกชนิดที่รุนแรงเช่น Roundup จากกรณีดังกล่าวพบว่า ชาวเกษตรกรมีการใช้สารปราบศัตรูพืชลดลง แต่ในทางกลับกันเมื่อเพราะปลูกเห็นว่าเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวได้ผล และมีแนวโน้มการใช้เรื่อย ๆ และมีศัตรูพืชมีการปรับตัวและดื้อยามากขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังเกิดประเด็นปัญหาการใช้สารเคมีที่รุนแรงขึ้นและเกิดการตกค้างสู่ธรรมชาติธรรมชาติ ส่งผลให้สายพันธุ์พืชอันเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นถิ่นหายสาบสูญไปในที่สุด[116] เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวและทนทานต่อสารเคมีได้ ซึ่งส่งผลให้อาจทำให้พืชที่มีอยู่ในพื้นถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์อาจสูญหายไปจากระบบนิเวศหรือไม่ได้รับความนิยม นอกจากนี้ในประเด็นของต้นทุนการผลิตในแง่ของ ข้อนำเสนอในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีของประเด็นการพัฒนา GMOs ในมุมมองของมูลนิธิชีววิถี จึงถือเป็นวาทกรรมที่ใช้เป็นโฆษณาชวนเชื่อที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เป็นที่ยอมรับได้ในสังคม[117] หรืออาจเป็นเพียงประเด็นที่บรรษัทต่างชาติได้พยายามเข้ามาเป็นกุ่มผลักดันผลประโยชน์ ที่พยายามมีอิทธิพลและสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการระดับสูงในระดับกระทรวง ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ และกลุ่มผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการสนับสนุน ผลักดันร่างกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมของไทย[118]

จากกรณีดังกล่าวหากเมื่อพิจารณาถึงกรณีประเด็น ด้านปัญหาที่จะเกิดความล้มสลายของระบบเกษตรกรที่จะเกิดขึ้น โดยหากเมื่อพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ อาทิเช่น “สิทธิเกษตรกร”ประเด็นเรื่องความหลายหลายทางชีวภาพ ตลอดจนประเด็นเรื่องต้นทุนการผลิต โดยปัจจัยเหล่านี้พบว่ามีความสัมพันธ์กัน ต่อระบบผลิตอาหารและทางการเกษตรของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นเรื่องผลิตทางการเกษตรที่ออกสู่ตลาดอย่างหลากหลาย และราคาในระดับที่อยู่ในจุดดุลยภาพ ซึ่งความหลากหลายดังกล่าวทำให้ประชาชนสามารถเลือกซื้อ และต่อรองราคาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายได้อย่างเสรี อาทิเช่นอาหารพื้นเมืองและผักพื้นบ้านต่างมีหลากหลายชนิด ดังปรากฏในวิถีชีวิตของสังคมเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับตลาดสินค้าเกษตร หรือตลาดสดซึ่งมีความหลากหลายทางโภชนาการและมีความปลอดภัยสูงมากกว่าห้างขนาดใหญ่[119] ตลอดจนสังคมชนบทที่สามารถพบ

---

[116]ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์, ชีวิตวิปริตพันธุ์, 187.

[117]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[118]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[119]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

เห็นได้ทั่วไป ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีความหลากหลายของสินค้าทางการเกษตรที่สามารถพบได้ทั่วไปในสังคมไทย ตามท้องตลาดที่เกษตรกรขายส่งแก่ตลาด หรือเจ้าของผลผลิตได้นำมาขายตรงต่อผู้บริโภคนั้นมีราคาย่อมเยาและสามารถต่อรองราคาได้ ตลอดจนโปรโมชั่นการลดแลกแจกแถมตามความพึงพอใจระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในราคาที่พอใจ เนื่องจากเกษตรกรผู้ผลิตได้ขายตรงเอง โดยปราศจากต้นทุนการผลิต อาทิเช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก สมุนไพรกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ โดยสิ่งเหล่านี้สามารถหาได้ตามธรรมชาติ และปราศจากต้นทุน เกษตรกรเพียงแต่ใช้ต้นทุนด้านแรงงานของตนในการปลูก บำรุง ดูแลรักษา จึงสามารถขายได้ในราคาถูกตลอดจนลดแลกแจกแถม และมีพืชผักจำนวนที่หลากหลายชนิด ซึ่งเป็นผลผลิตที่มากจากท้องถิ่นต่าง ๆ

ประเด็นที่น่าสนใจในปัจจุบันเกี่ยวกับกรณีการส่งเสริม GMOs เพื่อการปลูกในเชิงพาณิชย์ นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเกษตรครั้งยิ่งใหญ่ของไทย อาจจะกระทบถึงประเด็นเรื่องสิทธิทางอาหารที่จะเกิดขึ้นกับประชากรในประเทศ ที่ความหลากหลายทางชีวภาพตลอดจนพืชผักผลผลิตทางการเกษตรจะลดลง เนื่องจากมีนโยบายการส่งเสริมปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังทำให้ราคาพืชผลทางการเกษตรอาจมีราคาสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนการผลิตตลอดจนมีสินค้าการเกษตรเพียงไม่กี่ชนิดที่มีขายในท้องตลาด ตลอดจนจำนวนผู้ค้าปลีกน้อยราย เนื่องจากระบบดังกล่าวถูกการควบคุมโดยผู้ขายส่ง ตลอดจนระบบเกษตรเริ่มล่มสลายเนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถแบกรับต้นทุนการผลิตดังกล่าวได้ เพราะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยและสารปราบศัตรูพืช และสารบำรุงพืชเพิ่มขึ้นดังนั้นเมื่อประสบกับสภาวะดังกล่าวจึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงไม่สามารถมีกำไรจากการผลิต เหมือนการเกษตรแบบอินทรีย์ชีวภาพ สิ่งเหล่านี้จึงถือเป็นแรงจูงใจร่วมกันของภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ในการรวมกลุ่มเพื่อการรณรงค์ต่อต้านร่างกฎหมายตัดต่อพันธุกรรม

4.3.2 บทวิเคราะห์แรงจูงใจและอุดมการณ์ร่วมการเคลื่อนไหวของเครือข่ายกลุ่มภาคประชาสังคมในมุมมองของพืชตัดแต่งทางพันธุกรรมกับผลประโยชน์แอบแฝงของบรรษัทข้ามชาติ

สำหรับประเด็นดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เกี่ยวกับกรณีการเผยแพร่ความรู้ด้านที่เกี่ยวกับผลเสียของสิ่งมีชีวิตชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม เพื่อให้ความรู้แก่สาธารณะ โดยอาศัยงานวิจัย บทความและกรณีศึกษาจากต่างประเทศที่เคยเกิดขึ้น ตลอดจนคิดวิเคราะห์ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทย จากการวิเคราะห์ศึกษาพบว่ากลุ่มที่มีการต่อต้านในการผลักดันการใช้สิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม พบว่า“ มีอุดมการณ์ที่ต่อด้าน ”อาทิเช่น กลุ่มกรีนพีช กลุ่มมูลนิธิชีววิถี กลุ่มเครือข่ายภาคประชาชน และนอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักวิชาการทั้งนักวิชาการอิสระ นักวิชาการที่สังกัดในสถาบันการศึกษา กลุ่มหมอชนบท และองค์กรภาครัฐเป็นต้น ซึ่งจากประเด็นการต่อต้านในมุมมองการใช้เหตุผลและข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์ ภายใต้เหตุการณ์ถกเถียงเรื่องประเด็น

Ref. code: 25595603030023BOC

ความปลอดภัย (Food Safety) จากการบริโภค GMOs ได้แสดงให้เห็นถึงประเด็นผลเสีย ตลอดจนการใช้ข้อมูลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นการที่กลุ่มบรรษัทต่าง ๆ ตลอดจนนักวิชาการที่สร้างชุดข้อมูลการวิจัยอันเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม[120] เพื่อโฆษณาชวนเชื่อในประเด็นที่ว่าจะสามารถสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและการมีสุขภาพพลานามัยที่ดี ตลอดจนการที่ GMOs ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก

ในกรณีการศึกษาดังกล่าวพบว่ากลุ่มอุดมการณ์ที่มีบทบาทในการต่อต้าน ทั้งในระดับนานาชาติ และมีบทบาทเป็นอย่างยิ่งที่มีเครือข่ายในประเทศไทยที่มีบทบาทในระดับเครือข่ายภาคประชาสังคม ในการรณรงค์กดดันและเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐและรัฐบาล ในการพิจารณาถึงประเด็นการผลักดันนโยบาย ในประมุมมองทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิง ในส่วนมากเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษาที่เกิดจากผลการทดลองวิจัยในด้านวิทยาศาสตร์บุคคลสำคัญในระดับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากกรณีของประเด็นเรื่องพืช GMOs ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพก็ไม่ใช่เรื่องจริง[121] ตลอดจนได้มีการอ้างอิงถึงข้อมูลจากวารสารวิทยาศาสตร์นานาชาติ ที่มีการระบุถึงความผิดปกติของอวัยวะในร่างกายอันเนื่องจากการได้รับ GMOs ไว้ ชัดเจน เช่น ในปี 2550 ศ.ดร.กิลเลส อิริค ซีราลินี และคณะผู้วิจัยได้ตีพิมพ์ผลการวิจัยแย้งงานตีพิมพ์ของบริษัทมอนซานโตที่ระบุว่าข้าวโพดพันธุ์ MON863 มีความปลอดภัยสามารถขายเข้าสู่ตลาดยุโรปได้ว่าไม่เป็นความจริง เพราะผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลดิบชุดเก่าซ้ำ แสดงออกให้เห็นว่าหนูทดลองที่ได้รับข้าวโพด GMOs พันธุ์ดังกล่าว มีสัญญาณบ่งชี้ว่าตับและไตได้รับสารพิษ และมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นที่แตกต่างกัน เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยก่อนหน้าจึงไม่สามารถยืนยันได้ว่าข้าวโพด GMOs ปลอดภัย[122]

นอกจากนี้ในประเด็นการใช้ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์ของกลุ่มกรีนพีช และมูลนิธิชีววิถี เครือข่ายภาคการเกษตร ฯลฯ เพื่อเป็นประเด็นในการต่อสู้และอ้างอิงในการเคลื่อนไหวเพื่อให้สังคมเกิดการตระหนักและ ใช้เป็นประเด็นอ้างอิงในการเคลื่อนไหว และเรียกร้องให้รัฐบาลทำการพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอการใช้ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นประเด็นการต่อสู้ในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้าน GMOs ในประเทศไทย พบว่ามูลนิธิชีววิถีได้ใช้มีมุมมองเกี่ยวกับกรณีของข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์ในบางประการที่ถูกบิดเบือน เพื่อผลประโยชน์

---

[120]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[121]ผู้จัดการออนไลน์, “จีเอ็มโอพันธุกรรมสั่งได้บนเส้นทางเห็นต่าง,” *ผู้จัดการออนไลน์*, 10 สิงหาคม 2558, http,//www.manager.co.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[122]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

ในด้านโฆษณาชวนชื่อโดยมองว่าการดำเนินการดังกล่าวของบรรษัทเป็นการทำให้วิทยาศาสตร์ซึ่งควรเป็นรากฐานของการแสวงหาความจริง และเป็นรากฐานของการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ของสาธารณะแปรเปลี่ยนเป็น วิทยาศาสตร์เพื่อผลประโยชน์บรรษัท"[123] นอกจากนี้ผลการศึกษาในมนุษย์ก็ยังชี้ให้เห็นว่าอาหาร GMOs ที่บริโภคเข้าไปนั้น อาจมีวัตถุแปลกปลอมหลงเหลือไว้ในร่างกาย และจะเกิดปัญหาในระยะยาว ซึ่งเคยพบสารพิษฆ่าแมลงจากข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมในเลือดของหญิงมีครรภ์[124] และยังพบสารเดียวกันนี้ที่ทารกในครรภ์ของพวกเธออีกด้วย ประกอบกับปัญหาสุขภาพจำนวนมาก ปรากฏเพิ่มขึ้นหลังจากเทคนิคการตัดต่อพันธุกรรมสิ่งมีชีวิตได้นำมาใช้ตั้งแต่ปี 1996 หลังจากนั้น ชาวอเมริกันเกิดอาการเจ็บป่วยเรื้อรังเพิ่มขึ้นจากเดิม 7% เป็น 13% ในระยะเวลาเพียง 9 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพ้อาหารที่พุ่งสูงขึ้น รวมถึงอาการผิดปกติอื่น ๆ เช่น ออทิสติก ปัญหาการสืบพันธุ์ และการย่อยอาหาร นอกจากนี้ใน สมาคมสาธารณสุขอเมริกัน (American Public Health Association) และ สมาคมพยาบาลอเมริกัน (American Nurses Association) ก็เป็นหนึ่งในหลาย ๆ กลุ่มที่ออกมาประนามการใช้ GMOs เพื่อสร้างโกรว์ธฮอร์โมนในวัว เพราะทำให้ได้นมที่มีฮอร์โมน IGF-1 มากเกินไป ซึ่งฮอร์โมน IGF-1 นี้เกี่ยวข้องกับมะเร็งในร่างกายมนุษย์[125]

ขณะเดียวกันในประเด็นของการตีแผ่ประเด็นเกี่ยวกับพืช GMOs ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ของกลุ่มมูลนิธิชีววิถี ที่ได้มีการอ้างอิงถึงข้อมูลการวิจัยของของ Charles Benbrooks พืช GMOs มากกว่า 90 % ที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ต้านทานสารเคมีปราบวัชพืช โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลการศึกษาประสบการณ์ปลูกพืช GMOs สิบกว่าปี จากข้อมูลของกระทรวงเกษตรสหรัฐเอง พบว่าการปลูกพืช GMOs ทำให้มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้นถึง 183 ล้านกิโลกรัม วัชพืชหลายชนิดดื้อยายิ่งทำให้ต้องใช้สารปราบวัชพืชเพิ่มมากขึ้นไปอีก นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในสหรัฐมีการพบสารไกลโฟเสทกระจายไปทั่วอยู่ในพื้นที่การเกษตร ในอากาศและน้ำ จนเกิดความกังวลในหมู่ประชาชนอเมริกัน บริษัทที่ผลิตสารเคมีชนิดนี้เคยอ้างว่าสารนี้เป็นสารเคมีที่ปลอดภัย แต่ปัจจุบันมีงานวิจัยเป็นจำนวนมากพบว่ามีผลกระทบต่อการทำงานของ

---

[123]มูลนิธิชีววิถี, “ผลประโยชน์ของจีเอ็มโอมีมูลค่ามหาศาลเกินกว่าจะประเมินได้,” http//www.biothai.net/node/24835 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[124]เรื่องเดียวกัน.

[125]เรื่องเดียวกัน.

Ref. code: 25595603030023BOC

ต่อมไร้ท่อ และเกี่ยวข้องกับโรคหลายชนิด เช่น มะเร็ง อัลไซม์เมอร์ ไต เป็นต้น จนบางประเทศเช่น เนเธอร์แลนด์ได้ยกเลิกการใช้ไปแล้ว และอีกประมาณ 5 ประเทศกำลังพิจารณายกเลิก[126]

จากกรณีของประเด็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ที่ผลักดันและต่อต้านในประเด็นของ GMOs ที่เป็นประเด็นในแง่ของมุมมองทางด้านวิทยาศาสตร์ที่กล่าวมานั้นพบว่า ในประเด็นดังกล่าวได้มีการนำมาเป็นประเด็นที่ใช้อ้างอิงมากที่สุดจากกรณีการเคลื่อนไหว เพื่อทำให้เกิดการมีกฎหมายตลอดจนการส่งเสริม และสามารถทดปลูกและผลักดันสำหรับการปลูกในประเทศไทยเพื่อเชิงพาณิชย์ในอนาคต[127] หากเมื่อพิจารณาถึงประเด็นของการมีบทบาทของกลุ่มที่ใช้ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นประเด็นในการสนับสนุน กรณีการผลักดันกฎหมายดังกล่าวพบว่า ในการร่างพระราชบัญญัติ หรือในการกำหนดโครงสร้างที่ปรากฏในกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม พ.ศ... ได้มีการเคลื่อนไหว ดังจะเห็นได้จากกรณีการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2557 สภาเกษตรกรแห่งชาติ และองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค สมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมูลนิธิชีววิถี ได้ยื่นจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี โดยมีข้อเรียกร้องข้อหนึ่งให้ยับยั้งการอนุญาตให้มีการปลูกทดลองพืชดัดแปลงพันธุกรรมในแปลงเปิด จนกว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ[128] เนื่องจากอยากให้มีกฎหมายในการกำหนดให้มีการชดเชยความเสียหายและรับผิดชอบ กรณีที่เจ้าของหรือผู้ปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรมทำให้เกิดการปนเปื้อนทางพันธุกรรม[129]

อย่างไรก็ตามภายใต้บริบททางการเมืองที่มีการออกมาต่อต้านและการสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ตลอดจนเรียกร้องให้รัฐบาลให้พิจารณาถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในด้านมุมมองของวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากกรณีดังกล่าวมีกลุ่มที่สนับสนุนจีเอ็มโอมีทั้งอำนาจเงินและอิทธิพลการเมืองที่เหนือกว่า และสามารถชี้นำสื่อและเวทีต่าง ๆ ทั่วโลกได้มาก ตลอดจนสามารถให้ทุนวิจัย

---

[126]มูลนิธิชีววิถี, “ความเห็นของคุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการมูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI) ต่อกรณีคำให้สัมภาษณ์เรื่องจีเอ็มโอของไคล์ฟ เจมส์ผู้ก่อตั้งและประธานกิตติมศักดิ์ ISAAA,” http//www.biothai.net/node/26196 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[127]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[128]ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล, “พ.ร.บ.ความ(ไม่)ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน (ตอนที่ 1)”, *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์*, 7 ธันวาคม 2558.

[129]วีระ หวังสัจจะโชค, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

อย่างมหาศาล เนื่องจากมีการรวบรวมระดมเงินทุนจากกลุ่มทุนข้ามชาติ เช่น มอนซานโต้ และ Gates Foundation และมีการสร้างวาทกรรมพยายามสร้างวาทกรรมเพื่อผลทางการเมืองและการค้า เช่น อ้างว่าคนยุโรปที่ต่อต้านจีเอ็มโอทำให้คนในแอฟริกาหิวโหย[130] หรือ ความปลอดภัย GMOs มีความปลอดภัยลดก๊าซเรือนกระจก ทำให้ได้ผลผลิตมาก ๆ และลดการใช้สารเคมี ซึ่งจากการโฆษณาดังกล่าว เป็นสิ่งที่ไม่จริงเป็นเพียงแค่มายาคติเป็นต้น[131]

4.3.3 อุดมการณ์ร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคมและแรงจูงใจภายใต้บริบททางการเมืองนอกสภา : กรณีศึกษาร่างกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม

ประเด็นการต่อต้านของการผลักดันให้เกิดกฎหมายฯ โดยหากเมื่อวิเคราะห์ถึงประเด็น ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพ สมัยใหม่ พ.ศ. ที่มีการพยายามผลักดันในปัจจุบัน ตลอดจนมีการลงมติเห็นชอบในสภา และมีการเสนอเข้าพิจารณาในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัติ GMOs ไม่ผ่านการพิจารณา โดยมีประเด็นที่น่าสนใจในหลายประการ อาทิเช่น มาตรตรา 52 ซึ่งประเด็นที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักเกี่ยวกับประเด็นของจุดอ่อนของร่างพระราชบัญญัติฯ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบ หรือสร้างปัญหาเกิดขึ้นในอนาคตหากเมื่อการผ่านร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

ในกรณีของมาตรา 52[132] ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมาก ที่ระบุในประเด็นดังกล่าว เนื่องจากมีประเด็นข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักความรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหาย โดยหากเมื่อพิจารณาในประเด็นอื่นประกอบ ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับร่างกฎหมายฯในมุมของมูลนิธิชีววิถี ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็น การจำแนกแบ่ง GMOs ในร่างพระราชบัญญัติออกเป็นสอง

---

[130]ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล, “พ.ร.บ.ความ(ไม่)ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน (ตอนที่ 1)”, *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์*, 7 ธันวาคม 2558.

[131]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[132]“มาตรา 52 ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สุขภาพของมนุษย์และสัตว์หรือมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นผลมาจากการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม “ที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม”ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัยหรือเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ได้รับความเสียหายเอง ผู้ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นไม่ต้องรับผิด”(ดูเพิ่มในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพ สมัยใหม่ พ.ศ..)

Ref. code: 25595603030023BOC

ชนิดด้วยกัน คือสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม และให้รับผิดชอบเฉพาะความเสียหายจาก GMOs ที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมเท่านั้น

หากพิจารณาถึงประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีของเหตุสุดวิสัย ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องการปัดความรับผิดชอบของผู้ทำการทดลองไม่สอดคล้องกับพิธีสารซึ่งกรณีดังกล่าวถือเป็นช่องว่างทางด้านกฎหมาย ที่เอื้อผลประโยชน์แก่บรรษัทที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างไม่ต้องรับผิดชอบค่าเสียหายในประเด็นดังกล่าว [133] โดยหากเมื่อพิจารณาถึงประเด็นดังกล่าวพบว่าไม่สอดคล้องหลักสากลในพิธีสารว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ว่าด้วยหลักการป้องกันไว้ก่อน (Precaution principle) และพิธีสารเสริมนาโงย่า-กัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการรับผิดและชดใช้ความเสียหาย ซึ่งในประเด็นดังกล่าวพบว่า

จากกรณีศึกษาของพิธีสารเสริมนาโงยากัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยความรับผิดและชดใช้ค่าเสียหาย ซึ่งพิธีสารเสริมฯ สาระสำคัญในประเด็นความรับผิดชอบให้เป็นเรื่องของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่จะกำหนดข้อยกเว้นตามที่เห็นสมควร (Article (2)6[134] นอกจากนี้ประเด็นข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักความรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหาย โดยหากเมื่อพิจารณาในประเด็นอื่นประกอบ ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับร่างกฎหมายฯจึงแบ่ง GMOs ออกเป็นสองชนิดด้วยกัน คือ สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม และให้เฉพาะความเสียหายจาก GMOs ที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมเท่านั้นที่จะมีคนรับผิดชอบ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าความเสียหายจาก GMOs ที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม“ ไม่ต้องมีใครรับผิดชอบ ซึ่งหากพิจารณาถึงประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีของเหตุสุดวิสัย ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องการปัดความรับผิดชอบของผู้ทำการทดลอง ซึ่งกรณีดังกล่าวถือเป็นช่องว่างทางด้านกฎหมายที่เอื้อผลประโยชน์แก่บรรษัทที่ ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างไม่ต้องรับผิดชอบค่าเสียหายในประเด็นดังกล่าว[135]

---

[133]สมชาย รัตนชื่อสกุล, “ทำไมเราจึงควรคัดค้านร่างพ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพ”, มูลนิธิชีววิถี, http,//www.biothai.net/node/29036 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[134]เรื่องเดียวกัน.

[135]วีระ หวังสัจจะโชค, “จับเข่าคุยนักรัฐศาสตร์ บทเรียนการเมืองว่าด้วยเรื่อง”“บทเรียนการเมืองว่าด้วยเรื่อง จีเอ็มโอและอธิปไตยทางอาหาร,” *มติชนออนไลน์*, 23 ธันวาคม 2558, http//www.matichon.co.th/news (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้ในกรณีมาตรา 6 ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีในร่างพระราชบัญญัติฯ ในประเด็นของนักวิชาการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจเนื่องจากไม่ได้มีระบบการสรรหา ตลอดจนตัวแทนที่มาจากภาคประชาชน กรณีดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์และกลายเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ การผูกขาดเรื่องอำนาจตลอดจนการขาดความเชื่อมโยงตัวแทนจากภาคประชาสังคม[136] ดังนั้นหากพิจารณาในแง่ประเด็นที่น่าสนใจกรณีของการทำประชาวิจารณ์ เพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตลอดจนมีการติดตามผลการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา 43 จะถูกนำไปประกอบการพิจารณาโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบเท่านั้น และหน่วยงานผู้รับผิดชอบไม่จำเป็นต้องรับฟังหรือปฏิบัติตามผลการรับฟังความคิดเห็นก็ได้ [137]ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ตัวร่างพระราชบัญญัติไม่ได้มีประเด็นการให้ความสำคัญในเรื่องของการนำข้อเสนอหรือข้อคิดเห็นของภาคประชาชน เป็นหนึ่งในเงื่อนไขการพิจารณา จากกรณีการเคลื่อนไหวของกลุ่มมูลนิธิชีววิถีได้มีการเสนอในประเด็นดังกล่าว กรณีที่มาของคณะกรรมการร่วมในการพิจารณา ในร่างพระราชบัญญัติควรมาจากสมาคมต่าง ๆ อย่างน้อยกึ่งหนึ่ง[138]เพื่อทำการคานอำนาจของกลุ่มบรรษัท ตลอดจนกลุ่มที่สนับสนุน GMOs

สำหรับอีกประเด็นหนึ่งกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองใช้เป็นกรณีการต่อต้านกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมฯ เนื่องจากได้แสดงให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากกรณีความกังวลเกี่ยวกับพืชตัดต่อทางพันธุกรรม ข้อกังวลการจดสิทธิบัตรเมล็ดพันธุ์ซึ่งกลายเป็นลิขสิทธิ์ของผู้วิจัย และการเก็บค่าเช่าเกษตรกรจากพืชสายพันธุ์ใหม่ ที่เกิดจากการทดลองด้วยเทคนิคการตัดต่อทางพันธุกรรม ประเด็นเรื่องสิทธิบัตรย่อมเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาในอนาคต โดยอาจทำให้เกิดการฟ้องร้องคดีละเมิดสิทธิบัตร กรณีศึกษาดังกล่าวดังจะเห็นได้จากกรณีของข้อพิพาท ระหว่างบรรษัทมอนซานโต้กับบุคคลรายอื่น ๆ ซึ่งเคยเกิดขึ้นโดยพบว่า 140 คดี เป็นชาวนา 410 ราย ธุรกิจฟาร์มขนาดเล็ก 56 แห่ง และเรียกร้องค่าเสียหายได้ราว 23.67 ล้านดอลลาร์ หรือ 702 ล้านบาท โดยในมุมมองของวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญมีความเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องลิขสิทธิ์ดังกล่าวว่าเป็น“ โจรสลัดทางชีวภาพ ”โดยเป็นการกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศโลกที่สามซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรทั้ง

---

[136]เรื่องเดียวกัน.

[137]สมชาย รัตนชื่อสกุล, “ทำไมเราจึงควรคัดค้านร่างพ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพ”, มูลนิธิชีววิถี, http//www.biothai.net/node/29036 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[138]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

พันธุ์พืชและสัตว์ดั้งเดิม แต่ตั้งถูกเอารัดเอาเปรียบจากกรณีการจ่ายค่าสิทธิบัตรแก่บรรษัทผู้เป็นเจ้าของพืชสายพันธุ์ใหม่ที่เกิดขึ้นจากเทคนิคการตัดต่อทางพันธุกรรม[139]

จากกรณีประเด็นการสนับสนุนการผลักดันของกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ และนักวิชาการ และกลุ่มข้าราชการต่างต่าง ๆ ที่ได้มีวิสัยทัศน์ ในประเด็นเรื่องของกฎหมายที่จำเป็นต่อการพัฒนาความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ตลอดจนการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวย่อมสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของการต่อสู้กัน ระหว่างกลุ่มที่มีบทบาทการผลักดันกฎหมายในฐานะที่ได้ผลประโยชน์ทั้งทางตรง กล่าวคือ การได้รับผลประโยชน์ในแง่ของการสามารถทำการทดลองเกี่ยวกับ GMOs ได้อย่างเสรีและถูกกฎหมาย แต่ภายใต้เบื้องหลังการพัฒนาดังกล่าวหากพิจารณาถึงประเด็นที่กฎหมาย อาจมีข้อบกพร่องในประเด็นที่อาจส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางในฐานะที่เอื้อผลประโยชน์แก่บุคคลเพียงบางกลุ่มที่ได้มีความสัมพันธ์ อย่างใกล้ชิดกับกลุ่มบรรษัทที่เข้ามาพยายามเจาะฐานการผลิตในอุตสาหกรรมการเกษตรของไทย ตลอดจนการใช้ประเด็นเรื่องร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ถูกเขียนขึ้นโดยคณะกรรมการชุดใหม่ซึ่งล้วนเป็นฝ่ายสนับสนุน GMOs ได้เปิดช่องว่างทางกฎหมายให้กับให้กับบริษัทผู้ค้าเมล็ดพันธุ์ข้ามชาติไว้หลายกรณี ทั้งในส่วนที่ระบุไว้ว่าหากมีการปนเปื้อนของพันธุ์ GMOs ในธรรมชาติบริษัทจะไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น[140]

จะเห็นได้ว่าจากประเด็นความย้อนแย้งเกี่ยวกับการพิจารณาความปลอดภัยหรืออันตรายที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมใช้เฉพาะข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจน และต้องเกิดอันตรายหรือความเสียหายขึ้นแล้วเท่านั้น[141] ซึ่งหากเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสาร Biosafety Protocol อนุญาตให้ใช้ดุลพินิจตามสมควรได้แม้

---

[139]บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์, สงครามแย่งชิงพันธุกรรม, “โจรสลัดชีวภาพในศตวรรษที่ 21” (โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ด้านความตกลงพหุพาคีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม), http//www.measwatch.org/project/3065, (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[140]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, “ความจริงเรื่องจีเอ็มโอ มายาคติ การผูกขาดและคอรัปชั่นในนามของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี,” (นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI, 2551).

[141]มาตรา 35 ในกรณีที่ผู้ใช้ในการทดลองภาคสนามในสภาพจำกัดได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไขโดยถูกต้องและครบถ้วนแล้ว แต่หากข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในภายหลังที่บ่งชี้ว่าการใช้ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม หรือสุขอนามัยหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบอาจมีคำสั่งยกเลิกการใช้ ทั้งนี้ต้องระบุเหตุผลของการเลิกอนุญาตด้วย และในมาตรา 46 ในการขออนุญาตจำหน่ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อเป็นอาหาร หรืออาหารสัตว์และใช้ในกระบวนการผลิต ผู้ขออนุญาตต้องศึกษา ประเมิน และจัดทำรายการประเมินความเสี่ยงเสนอมาพร้อมกับคำขอรับใบอนุญาต ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนด

Ref. code: 25595603030023BOC

จะไม่ปรากฏหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ รวมทั้งสามารถใช้เหตุผลทางด้านสังคมเศรษฐกิจตามวัตถุประสงค์ของตนไว้ตามแนวทางการระมัดระวัง (Precautionary approach)[142]จะเห็นได้ว่าขัดต่อหลักการในพิธีสาร จากกรณีดังกล่าวเป็นหนึ่งในเหตุผลของการต่อสู้ของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร ได้มีการเคลื่อนไหวต่อสู้เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว

นอกจากนี้ในประเด็นของมาตรา 35 ในประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจเนื่องจากกรณีศึกษาถึงประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ GMOs ทั้งที่เป็นพืชและสัตว์ ที่มีการตรวจพิสูจน์ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาอย่างยาวนานนับสิบๆ ปี เนื่องจากการติดตามผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องมีการติดตามหลาย ๆ รุ่นเพื่อทำการเก็บข้อมูล ทำการสุ่มตัวอย่างในการทดลอง ประเมินผล จากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูกเป็นต้น ประกอบกับในบางครั้งการที่จะใช้ข้อมูลหลักฐานเพื่อการพิสูจน์และยืนยัน ตลอดจนหักล้างถึงประเด็นการความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์ และสัตว์ สิ่งแวดล้อมย่อมเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการอ้างอิง เนื่องจากในบางครั้งกลุ่มข้อมูลหรือนักวิทยาศาสตร์ ตลอดจนนักวิชาการที่ทำการทดลองหรือ การวิจัยที่เป็นผลตรงข้ามอันแสดงให้เห็นถึงผลเสียของสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม

กรณีดังกล่าวจากการต่อสู้เรื่อง GMOs เกี่ยวกับประเด็นการถกเถียงด้านการเมือง ในกลุ่มนักวิทยาศาสตร์เองที่มีข้อมูลได้รับการยอมรับหรือสนับสนุน ตลอดจนการถูกมองข้ามในบางกรณี เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยที่ผ่านมาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น บรรษัทมอนซานโต้หรืออุตสาหกรรมบรรษัทอาหาร ไม่ได้มีปะทะตลอดจนขัดแย้งกันโดยตรง แต่เป็นการใช้ตัวแสดงแทนในรูปแบบของตัวแทน กลุ่มผลประโยชน์ NGO หรือนักวิทยาศาสตร์ข้าราชการระดับสูงในหน่วยงานที่มีการสนับสนุนเรื่องดังกล่าว เหตุผลทั้งนี้อันเนื่องมาจากหากเกิดการปะทะกันโดยตรง อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ต่อกลุ่มบรรษัทที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ดังกล่าว[143] ในประเด็นนี้นับว่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากอาจมีความเป็นการเมืองสูงในกรณีของผลการทดลองที่ใช้หักล้างกันอาจไม่ได้รับการพิจารณา ทั้งนี้ ดังจะเห็นได้จากกรณีของการมีหน่วยงานในระดับกระทรวงใหญ่ ๆ อย่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มี

---

[142]The Convention on Biological Diversity, Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity 2000 nul. *Global Environmental Law Annual. , 2000*.

[143]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ข้าราชการระดับสูง ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนกฎหมาย GMOs[144] ซึ่งกรณีดังกล่าวจึงมีแนวโน้มที่จะผลิตงานวิจัย ตลอดจนมีการให้ข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับข้อดีของ GMOs ให้เป็นที่ยอมรับแก่สังคมไทย

ในประเด็นเรื่อง GMOs กับประเด็นการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งในแง่ของความน่าเชื่อถือหรือประเด็นการใช้ยกตัวอย่างเช่น ในสหรัฐ จีน ยุโรป สเปน เป็นต้นก็มีการใช้ฉลากในการติดที่ตัวสินค้าเพื่อให้ทราบอย่างชัดเจนโดยจุดเด่น ๆ ในการมีกฎหมายดังกล่าวเพื่อที่จะทำการควบคุมทั้งระบบเกี่ยวกับการนำเข้า การส่งออก มาตรการต่าง ๆ เพื่อทดสอบ วิจัย ค้นคว้าและพัฒนา ตลอดจนสามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Testsibility) ได้ทั้งขบวนการจากผลิตภัณฑ์จากประเทศคู่ค้าส่งไปยังประเทศคู่ค้า ซึ่งสามารถรู้ข้อมูลได้ทั้งหมดเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้นำเข้าและผู้ส่งออก เป็นต้น[145]อย่างไรก็ตามหากเมื่อพิจารณาในประเด็นของการมีมาตรการหนึ่งในกลุ่มประเทศยุโรปที่มีการเข้มงวดอย่างแข็งขัน ดังจะเห็นได้จากกรณีของ การใช้มาตรการแรงจูงใจในการติดฉลากสำหรับให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค ในการสร้างความเชื่อมั่นเกี่ยวกับสินค้า

ประเด็นนี้ถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจเมื่อนำมาวิเคราะห์กับประเด็นด้านผลดีของกรณีการมีกฎหมาย ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้มีการปฏิบัติตามและเข้มงวด ดังจะเห็นได้จากกรณีของ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข รองรับกระบวนการสำหรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ หรือใช้ในกระบวนการผลิต โดยกำหนดให้แจ้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ภายในประเทศ รวมถึงการวางจำหน่ายในท้องตลาด ผ่านทางกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (ข้อ 11) และกำหนดให้มีเอกสารข้อมูลกำกับ (Documentation) เพื่อบ่งชี้ (Identification) อย่างชัดเจนว่า“ อาจประกอบด้วย”(may contain) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (ข้อ 18)[146] อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจสำหรับกรณีของสหรัฐอเมริกา ในฐานะประเทศที่ผลักดันให้กำเนิดพืช GMOs เริ่มปรากฏกระแสไม่เห็นด้วยมากขึ้นภายหลังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเมื่อ 5 ปีก่อน โดย 3 รัฐแรกของสหรัฐฯ ได้แก่

---

[144]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[145]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[146]สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, “ประกาศกระทรวงสาธารณะสุขฉบับที่ 217 พ.ศ. 2544,” กระทรวงสาธารสุข, http//www.elib.fda.moph.go.th/elib/cgi-bin (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2559).

Ref. code: 25595603030023BOC

รัฐเมน คอนเน็ตติกัท และเวอร์มอนต์ ได้มีมาตรการการบังคับให้ติดฉลากผลิตภัณฑ์ที่มาจาก GMOs อีกทั้ง 64 ประเทศทั่วโลกได้เรียกร้องให้ติดฉลากเช่นกัน เพื่อต้องการทราบถึงที่มาของอาหาร ด้วยผู้บริโภคเริ่มเกิดความไม่เชื่อมั่นในอาหาร GMOs ซึ่งเกิดจากปรากฏการณ์ที่คนรุ่นใหม่ ไม่เอา GMOs และเริ่มมีกระแสการใส่ใจสุขภาพมากขึ้นตลอดจนการต่อต้านได้เกิดขึ้น เป็นระยะ ๆ เป็นต้น[147]

นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีการมีหน่วยงานระดับชาติ และระดับสถาบันทั้งในระดับกรม และระดับสถาบัน ที่อยู่ใต้สายการบังคับบัญชา โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่ประเด็นการมีบทบาทองค์กร ISAAA ในฐานะของภาพลักษณ์ ในรูปแบบองค์กรอิสระทางวิชาการ ดังที่กล่าวมาแล้วว่าองค์กรดังกล่าวคือ กลุ่มล้อบบี้ (Lobby Group)ทางนโยบายเพื่อผลักดันให้มีการปลูกพืช GMOs ในประเทศต่าง ๆ โดยงบประมาณส่วนใหญ่ขององค์กรนี้มาจากการสนับสนุนบรรษัทข้ามชาติที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับข้องกับพืช GMOs และสารเคมีเกษตร เช่น มอนซานโต้ ไบเออร์ ดูปองท์ ซินเจนทา รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐผ่าน USAID ซึ่งกลุ่มดังกล่าวล้วนมีประเด็นความสัมพันธ์กับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ คณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตลอดจนนักวิชาการ และนักวิทยาศาสตร์ที่ทำการสนับสนุนการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม พ.ศ.... ของไทย[148]

4.4 บทสรุป

กรณีการมีบทบาทขององค์กรภาครัฐเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง การกำหนดสถานภาพทางกฎหมายกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ ได้อยู่ในความดูแลของ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (BIOTEC) ซึ่งต่อมาได้โอนถ่ายงานความปลอดภัยทางชีวภาพของ GMOs ให้สังกัดอยู่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าวยังคงมีหน้าที่โดย สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ดำเนินการ โดยแต่งตั้งคณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับ โครงการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ของประเทศไทย เมื่อปี 2548 โดยการสนับสนุนจากโครงการ UNEP-GEF Global Project for the Development of National Biosafety Frameworks และดำเนินการจัดทำใน แต่อย่างไรก็ตาม

---

[147]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[148]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

เมื่อปี พ.ศ. 2548 ตลอดจนได้เสร็จสมบูรณ์ในเดือนมกราคม 2550 ซึ่งได้มีการเสนอ กรอบงานแห่งชาติต่อ คณะอนุกรรมการพิธีสารคาร์ตาเฮ น่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ นอกจากนี้ ในปี 2551 ได้มีการเสนอให้ความเห็นชอบเสนอคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้อนุมัติในหลักการให้ใช้เป็นเอกสารหลักสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพของ GMOs ของประเทศไทย

นอกจากนี้ในประเด็นของกรณีการกำหนดสถานภาพทางกฎหมายกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการออกประกาศ ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2537 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 7 มิถุนายน 2537 กำหนดพืช GMOs 40 ชนิด ให้เป็น “สิ่งต้องห้าม” และ ห้ามนำเข้า ยกเว้นเพื่อการศึกษาและวิจัย โดยในเวลาต่อมา คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยคณะอนุกรรมการนโยบายสินค้าเทคโนโลยีชีวภาพ ในการประชุม เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2542 เห็นชอบ ไม่ยินยอมให้มีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์พืช GMOs มาทำการเพาะปลูกในเชิงพาณิชย์ จนกว่า จะพิสูจน์ได้ว่ามีความปลอดภัย แต่สามารถนำเข้าได้เพื่อการวิจัย เท่านั้น ส่วนเมล็ดถั่วเหลืองและข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรม ที่นำ มาใช้เป็นอาหารคน อาหารสัตว์ และสำหรับการแปรรูปสามารถนำเข้าได้ตลอดจนการตรวจสอบว่าเป็นเมล็ดดัดแปลงทางพันธุกรรมหรือไม่ให้เป็นไปโดยความสมัครใจ[149]

จากกรณีดังกล่าวที่องค์กรภาครัฐมีการดำเนินการขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับ GMOs มีวัตถุประสงค์โดยเป็นไปเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงเพื่อเป็นการ ให้ข้อมูลต่อผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงทางพันธุกรรม ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545[150] ให้มีการแสดงฉลากอาหารที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม ใช้กับถั่วเหลืองและข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมและผลิตภัณฑ์แสดงข้อความดัดแปรงพันธุกรรม นอกจากนี้ในสินค้าดังกล่าวถ้ามีองค์ประกอบมากกว่า 5 เปอร์เซนต์ของแต่ละส่วนประกอบหลัก 3 อันดับแรก แต่ไม่ใช้บังคับกับผู้ผลิตรายย่อยและห้ามใช้ข้อความ “ปลอดอาหารดัดแปรพันธุกรรม” หรือ “ไม่ใช่อาหาร

---

[149]บรรพต ณ ป้อมเพชร, “กรรมการในคณะกรรมการการปฏิบัติตาม ภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Member, Compliance Committee under the Cartagena Protocol on Biosafety”, *ชีวปริทรรศน์*, (2544), 10-13.

[150]พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545 ให้มีการแสดงฉลากอาหารที่ได้มาจากเทคนิคการ ดัดแปลงพันธุกรรม ใช้กับถั่วเหลืองและข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรม และผลิตภัณฑ์ แสดงข้อความ “ดัดแปรพันธุกรรม”.

Ref. code: 25595603030023BOC

ดัดแปรพันธุกรรม” สำหรับประเด็นที่น่าสนใจในการจัดทำ กรอบงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (National Biosafety Frame work NBF) โดยจุดประสงค์ของการทำกรอบดังกล่าวเป็นไปเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพของ GMOs มีความเป็นระบบที่มีเอกภาพชัดเจน และอยู่ในกรอบ ซึ่งสามารถสรุปสาระใจความสำคัญ 5 ประเด็นดังต่อไปนี้

1) นโยบายด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety policies)

2) ระบอบการควบคุมและกำกับดูแล (regulatory regimes)

3) ระบบดูแลคำร้องต่าง ๆ การบริหารงาน การประเมิน และการบริหารจัดการความเสี่ยง การตัดสินใจ ฯลฯ (systems to handle requests)

4) การติดตาม การตรวจสอบ และการบังคับใช้ (follow-up actions)

5) การสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (public awareness and participation)

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.2536 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานหรือองค์กรรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง นักวิทยาศาสตร์จากสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย ตัวแทนองค์กรเอกชน และเพื่อให้เกิดกลไกการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านพืช จุลินทรีย์ อาหาร เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้หน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบสามารถเริ่มกิจกรรมที่เกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพในหน่วยงานของตน และเพื่อให้เกิดการประสานงานระหว่างองค์กร เช่น

- คณะอนุกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านพืช สามารถเชื่อมโยงกับกรมวิชาการเกษตร หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมพืชดัดแปลงพันธุกรรม ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- คณะอนุกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพสามารถเชื่อมโยงกับสำนักคณะกรรมการอาหารและยา ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข[151]

- คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน (Institution Biosafety Committee – IBC) โดยปฏิบัติหน้าที่ตามที่สถาบันต้องการอยู่บนพื้นฐานความสมัครใจและจริยธรรมการปฏิบัติงานที่ดี (Good laboratory practice)

1. พิจารณาคุณสมบัติและประสบการณ์ของพนักงานที่เกี่ยวข้องในโครงการวิจัยให้แน่ใจว่ามีความรู้ทางด้านปฏิบัติการเทคโนโลยีชีวภาพด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เพียงพอที่จะดูแลพนักงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

[151]คณะกรรมการกลางความปลอดภัยทางชีวภาพได้สิ้นสุดหน้าที่ลงเมื่อ 27 ธันวาคม 2547.

Ref. code: 25595603030023BOC

2. เก็บรักษาข้อเสนอโครงการเกี่ยวกับการดัดแปลงพันธุกรรม ที่ได้รับอนุมัติแล้ว และผลของการประเมินข้อเสนอ และโครงการที่ได้รับการยกเว้นตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ สำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือด้านพันธุวิศวกรรม

3. เก็บรักษาบัญชีรายชื่อบุคคลที่ทำงานในห้องทดลองทุกระดับ และทำให้แน่ใจว่าพนักงานใหม่เข้าใจวิธีดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม

4. ใช้ช่วงก่อตั้ง สถาบันจะส่งข้อมูลเกี่ยวกับคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบันทั้งหมด ให้คณะกรรมการกลางซึ่งขอข้อมูลทั้งหมดได้ที่สำนักงานเลขานุการกรรมการกลางฯ

4.4.1 แนวนโยบายของรัฐไทยกับกลุ่มสถาบันการศึกษาและนักวิชาการที่มีบทบาทในการการทดลอง ผลักดัน กฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม

จากมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2550 โดยมีสาระสำคัญสามารถสรุปเกี่ยวกับแนวทางการอนุญาต ให้การทดลองสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพได้ โดยมีกรอบสำคัญคือกระทำภายในหน่วยงานของรัฐเท่านั้นที่ห้ามไม่ให้มีการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะสามารถปลูกได้เฉพาะในโรงเรือนระบบปิด และนอกจากนี้ในประเด็นการนำเข้าเพื่อการบริโภคก็ยังไม่มีความชัดเจน[152] แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันถ้ามีการนำเข้าถั่วเหลือง หรือข้าวโพด ถ้าไม่ควรมีการปนเปื้อน 5% เป็นต้น ดังนั้นประเด็นที่น่าสนใจในการที่บรรษัทต่างชาติที่มี มีการปฏิสัมพันธ์กับ สถาบันการศึกษาของไทย นักวิชาการ ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าทดลอง การผลักดันให้มีการทดลอง และปลูกพืชดัดต่อทางทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเมื่อพิจารณาถึงบทบาทของบรรษัทมอนซานโต้ในการสนับสนุน ตลอดจนการให้ความร่วมมือทางด้านวิชาการ เพื่อการค้นคว้าและทดลองค้นคว้า ตลอดจนการเผยแพร่ชุดความรู้ ต่อสาธารณชนใต้การขออนุญาตของหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาของรัฐเอง ตามมติคณะรัฐมนตรีฯ

หากเมื่อพิจารณาถึงประเด็นการขออนุญาต เพื่อการปลูกค้นคว้าและทดลองเกี่ยวกับพืชดัดต่อทางพันธุกรรมฯ โดยให้สถาบันเป็นผู้ขออนุญาตในฐานะตัวแทนหรือ พันธะภายใต้ความร่วมมือ ระหว่างบรรษัทข้ามชาติจะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษา ถือเป็นองค์กรณีของภาครัฐตามกฎหมาย ดังนั้นการที่จะของทำการอนุญาตไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง กล่าวคือ กรมวิชาการเกษตร การขออนุญาตดังกล่าวเมื่อครบตามหลักเกณฑ์ที่มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ.2550 จาก

---

[152]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

กรณีดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์ความร่วมมือการทดลอง จึงถือว่าเป็นการทดลองที่สามารถกระทำได้ในหน่วยงานของรัฐ ประกอบกับภายใต้ความร่วมมือระหว่างบรรษัทข้ามชาติ โดยภายใต้ความร่วมมือดังกล่าว หากเมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ การขออนุญาต โดยทั่วไปแล้วเนื่องจากประเทศไทยยังไม่ได้มีการอนุญาตให้มีการทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม แต่เนื่องจากกรณีดังกล่าวเป็นไปในนามสถาบันการศึกษาของไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ การได้ทำข้อตกลงของบริษัทมอนซานโต้ดังกล่าวโดยได้ยื่นข้อเสนอในแง่ของประเด็นความร่วมมือและการสนับสนุนการวิจัยพัฒนาทั้งในระดับห้องทดลองหรือระดับแปลงทดลองเป็นต้น

จากเหตุผลกรณีของความร่วมมือระหว่างบรรษัทมอนซานโต้ กับหน่วยงานที่เป็นองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับสถาบันการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ของบรรษัทในแง่ของความร่วมมือและการรับการสนับสนุนทุนวิจัย การแลกเปลี่ยนบุคลากรเอง ตลอดจนการสร้างเครือข่ายนักวิจัยในระดับชาติ ภายใต้ความร่วมมือทดลองและมีการผลักดันเพื่อปลูกพืช GMOs ในพื้นที่เปิด ซึ่งบริเวณที่ทดลองภายใต้ความร่วมมือระหว่างบรรษัทกับมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ของรัฐ และมีการจัดทำประชาวิจารณ์การรับฟังความเห็นจากประชาชน ซึ่งหากพิจารณาประเด็นเรื่องการสนับสนุน GMOs ยังมีหน่วยงานระดับย่อยทั้งในระดับกรม และระดับสถาบัน ที่อยู่ใต้สายการบังคับบัญชา โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่ประเด็นการมีบทบาทองค์กรเอกชนกับการแทรกแซงรัฐบาลประเทศต่าง ๆ กรณีขององค์กร ISAAA ในฐานะของภาพลักษณ์ ในรูปแบบองค์กรอิสระทางวิชาการ และสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยในประเทศต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงประเด็นความสัมพันธ์กับบรรษัทอื่นๆ องค์กรดังกล่าวคือ กลุ่มล้อบบี้ (Lobby Group) ทางนโยบายเพื่อผลักดันให้มีการปลูกพืช GMOs ในประเทศต่าง ๆ โดยงบประมาณส่วนใหญ่ขององค์กรนี้มาจากการสนับสนุนบรรษัทข้ามชาติที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับข้องกับพืช GMOs และสารเคมีเกษตรเช่น มอนซานโต้ ไบเออร์ ดูปองท์ ซินเจนทา รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐผ่าน USAID ซึ่งกลุ่มดังกล่าวล้วนมีประเด็นความสัมพันธ์กับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร คณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตลอดจนนักวิชาการ และนักวิทยาศาสตร์ที่ทำการสนับสนุนการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศไทย[153]

[153]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

4.4.1.1 รัฐไทยกับผลประโยชน์ทางด้านงานวิชาการ การวิจัยพัฒนา และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ

หากพิจารณาถึงประเด็นการพัฒนาทางด้านวิชาการ และความก้าวหน้าทางด้านค้นคว้าวิจัยทดลองเพื่อการวิทยาศาสตร์ของ การพัฒนาเกี่ยวกัดความรู้ด้านพันธุศาสตร์ในประเทศไทย ตลอดจนการพัฒนาและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ กรณีดังกล่าวถือเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการ ที่สถาบันซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐจะได้ประโยชน์จากความร่วมมือดังกล่าวที่ประหยัดทั้งต้นทุน และการได้เครือข่ายจากผู้เชี่ยวชาญ จากนานาชาติที่ทำการวิจัยดังกล่าว เช่น มอนซานโต้ที่ได้พยายามมีปฏิสัมพันธ์ ภายใต้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและนักวิชาการของไทย เมื่อวิเคราะห์อีกประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นความน่าเชื่อถือ เกี่ยวกับงานวิจัยชุดความรู้ทางวิชาการ ประเด็นดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจเนื่องจากกรณีดังกล่าวถือเป็นผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับความน่าเชื่อถือทั้งในสังคมวิชาการ[154] ตลอดจน ในสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่มีความน่าเชื่อถือของสังคม ตลอดจนสามารถเผยแพร่ความรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผลการทดลองแก่ชุมชน และสาธารณชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในประเด็นความร่วมมือระหว่างบรรษัทข้ามชาติกับสถานศึกษาของไทย ตลอดจนองค์กรภาครัฐจึงถูกวิภาควิจารณ์จากกลุ่ม NGO โดยมองว่าความร่วมมือดังกล่าวทางบรรษัทมีเจตนาแอบแฝง ที่พยายามวางรากฐานตลอดจนการสร้าง “วาทกรรมการการทดลอง”ที่จะนำไปสู่การผลักดัน ให้รัฐบาลอนุญาตปลูกในแปลงทดลอง และการผลักดันเพื่อส่งเสริมการปลูกเชิงพาณิชย์ในอนาคต[155]

ประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาถึงบทบาทความสัมพันธ์ที่บรรษัทต่างได้มีความร่วมมือกับกลุ่มสถาบันการศึกษา หรือนักวิชาการ ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในฐานะการผสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างกลุ่มบรรษัท ตลอดจนกลุ่มนักวิชาการและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อที่จะทำการวิเคราะห์ถึงประเด็น ทัศนคติที่มีต่อพืชตัดต่อทางพันธุกรรม ตลอดจนบทบาทในการสนับสนุน หรือการต่อต้านเพื่อให้มีการปรึกษาทดลองค้นคว้า ตลอดจนการผลักดันกฎหมายให้มีการปลูกระดับต่าง ๆ เพื่อการพาณิชย์ต่อไปกรณีของมหาวิทยาลัยนเรศวรได้ร่วมมือกับ บริษัท มอน ซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทบาทของบรรษัทมอนซานโต้ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษา โดยพบว่าการร่วมมือกันภายใต้โครงการ เพื่อดำเนินโครงการวิจัย ทดสอบข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมสายพันธุ์NK603 ในแปลงทดลอง เพื่อ

---

[154]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[155]วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพด้านสิ่งแวดล้อมและชีวประสิทธิผล”[156] หรือกรณีการทดลองภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวพบว่า บริษัทมอนซานโต้ (ไทยแลนด์จำกัด) กับคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรได้มีการยื่นเอกสารอนุญาตทดลองโครงการฯ ดังกล่าวโดยผ่านกรมวิชาการเกษตร ซึ่งเป็นการทดลองในพื้นที่เปิดเป็นครั้งแรก ประกอบกับได้มีการเชิญชวนชาวบ้านและบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชนมาทำการรับฟังความคิดเห็นและประเด็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งในประเด็นดังกล่าว เมื่อมีการขออนุญาตและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2550 แล้วหากมีการค้นคว้าทดลองดังกล่าวสำเร็จ ในการทดลองดังกล่าวใช้ พันธุ์ข้าวโพดจีเอ็มโอ NK603 เป็นข้าวโพดจีเอ็มโอต้านทานยาฆ่าหญ้าประเภทไกโคเสต ที่บริษัทมอนซานโต้เจ้าของเมล็ดพันธุ์และเป็นผู้จำหน่ายยาฆ่าหญ้าดังกล่าว[157]

สำหรับประเด็นกรณีศึกษาความร่วมมือภายใต้องค์กรที่เป็นสถาบันการศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภายใต้ความร่วมมือการค้นคว้าวิจัยและทดลองศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีดีเอ็นเอ ไบโอเทคได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการจัดตั้ง “หน่วยปฏิบัติการ DNA Fingerprint ด้านพืช” หรือ DNATEC ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ในปี 2538 (มติของคณะกรรมการบริหารไบโอเทค ครั้งที่ 1/2538 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2538) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านเทคนิคและบุคลากรในการนำเทคโนโลยีดีเอ็นเอ ไปใช้ในการให้บริการด้านการตรวจสอบความถูกต้องทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตขึ้น รวมทั้งความบริสุทธิ์ของสายพันธุ์ เพื่อเปิดบริการให้กับภาครัฐและเอกชน[158]

จะเห็นได้ว่าภายใต้โครงสร้างการสนับสนุนขององค์กรภาครัฐในระดับกระทรวง ที่สนับสนุนสถาบันการศึกษาภายใต้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้การสนับสนุนบุคลากรที่มี ความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน รวมถึงสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

---

[156]พงศ์ภัทร์ ฟักฟูม, “นเรศวร จับมือ บริษัท มอนซานโต้ เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นการดัดแปลงพันธุกรรมข้าวโพด,” มหาวิทยาลัยนเรศวร, http,//www.nu.ac.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[157]ผู้จัดการออนไลน์, “เอาแน่ ม.นเรศวร -“มอนซานโต้” ยันต้องทำข้าวโพดจีเอ็มโอบึงราชนก,” *ผู้จัดการออนไลน์*, 21 กุมภาพันธ์ 2556, http//www.manager.co.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

[158]คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, “ประวัติการก่อตั้ง DNATEC,” http//dnatec.kps.ku.ac.th/i (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2559).

Ref. code: 25595603030023BOC

ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และไบโอเทคให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน ตลอดจนครุภัณฑ์วิทยาศาสตร์ที่จำเป็น และค่าจ้างบุคลากร เป็นต้น เพื่อให้บริการเทคโนโลยีดีเอ็นเอ และบริการตรวจสอบ GMOs [159] นอกจากนี้ยังพบว่าภายใต้ความร่วมมือขององค์กรเป็นภาครัฐเองแล้วยังได้มีความร่วมมือของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับองค์กรที่เป็นบรรษัทระหว่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากที่ได้กล่าวมาแล้วในกรณีของบรรษัทมอนซานโต้ภายใต้ความร่วมมือ จากนานาชาติกับสถาบันการศึกษาของไทยตลอดจนความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในภูมิภาคของไทย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชมงคล ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยชุมชน เนื่องจากสามารถเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น[160] และกลุ่มบรรษัทได้อาศัยความต้องการด้านความก้าวหน้าทางวิจัยและวิชาการดังกล่าวฉกฉวยโอกาสในการวิจัย พัฒนาต่อยอด ตลอดจนการจดสิทธิบัตรเป็นของตัวเอง

4.4.1.2 ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจกับการสร้างมูลค่าทางพืชผลการเกษตร

จากกรณีมอนซานโต้ ภายใต้ความร่วมมือการส่งเสริมการพัฒนานักปรับปรุงพันธุ์ชั้นนำรุ่นใหม่ของไทย การนำเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การผลักดันประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์พืชของโลก นโยบายและแผนการตลาดของ มอนซานโต้ และข้อมูลกองทุน MBBISP โดยกรณีดังกล่าวเป็นไปในรูปแบบของทุนการศึกษาในทุนปริญญาเอก ในโครงการทุนการศึกษานานาชาติ มอนซานโต้ บีเซลล์-บอร์ลอก (Monsanto's Beachell-Borlaug International Scholars Program: MBBISP) ในกรณีดังกล่าว กรณีดังกล่าวประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของบรรษัท ที่ต้องการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ในการดำเนินการทดลองจีเอ็มโอในพื้นที่เปิดและผลักดันเพื่อใช้ผลการวิจัยของหน่วยงานที่เป็นองค์ภาครัฐเพื่อเป็นพื้นฐาน ของข้อมูลทางด้านการวิจัย[161] และเป็นหลักฐานสนับสนุนการผลักดันให้มีการปลูกและทดลองเกี่ยวกับ สิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีการผลักดันให้ประเทศไทย เป็นแหล่งผลิตและส่งเสริมเพื่อการพาณิชย์ต่อไป

จากการศึกษาในประเด็นบทบาทของภาครัฐที่มีต่อการกำหนดนโยบายดังกล่าวพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ 2336 เป็นต้นมาพบว่า ในความร่วมมือระหว่างประเทศกับองค์กรต่าง ๆ และบรรษัทเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการศึกษาวิจัย และค้นคว้าเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพและสิ่งมีชีวิต

---

[159] เรื่องเดียวกัน.

[160] มูลนิธิชีววิถี, "สิทธิบัตรข้าวหอม GMO ได้หรือเสีย," http,//www.biothai.net/node/299 (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2558).

[161] ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, "นักศึกษาไทยรับทุนมอนซานโต้ บีเซลล์-บอร์ลอกศึกษาวิจัยปรับปรุงพันธุ์ข้าว," http//www.biotec.or.th/th/index.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559).

Ref. code: 25595603030023BOC

ตัดต่อทางพันธุกรรม (GMOs) นอกจากจะมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับองค์กรเอกชนในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ทั้งในระดับสถาบันระดับชาติ และระดับสถาบันการศึกษา โดยมีการดำเนินการทดลองในห้องวิจัยและระดับแปลงทดลองในไร่นาแล้ว[162]หากพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวพบว่าได้มีการจัดตั้งหน่วยงานของภาครัฐ โดยความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำกรอบและประสานงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพ และสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมที่มีทั้งหน่วยงานกลางและหน่วยงานย่อยที่สลับซับซ้อน การมีกรอบทำงาน ตลอดจนมีการร่างพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ[163]ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นย่อมเป็นภาพรวมที่สะท้อนให้เห็นถึง นโยบายของรัฐบาลที่ที่ได้มีการปรับยุทธศาสตร์หลักเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนด้านพัฒนาเกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อรักษาโรค[164] ความมั่นคงทางด้านอาหารและอุตสาหกรรมภาคการเกษตร จากแต่เดิมที่เป็นการเกษตรอินทรีย์ชีวภาพไปในทิศทางที่รองรับหรือเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความก้าวหน้าทางการเกษตร ที่ลดการใช้สารเคมีและสารปราบศัตรูพืช ตลอดจนสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารที่หลากหลายและราคาถูกลงของไทยในอนาคต[165]

4.4.1.3 สถานภาพทางกฎหมายสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมในปัจจุบัน

จากการพยายามผลักดันนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพจาก ปี พ.ศ 2536 จนถึงปัจจุบันได้มีการเริ่มพัฒนาและวิจัยมาอย่างต่อเนื่องและมีการหยุดชะงักอย่างกะทันหัน ภายใต้สภาวะ การต่อต้านจากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจของรัฐ อาทิกลุ่มต่อต้านเช่น กลุ่ม เอ็นจีโอ กลุ่มไบโอเทค หรือกลุ่มชีววิถี กลุ่มกรีนพีช เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการต่อต้านเดินขบวน และการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อองค์กรปกครอง ตลอดจนการเกิดกรณีพิพาทต่อสู้ทางคดี

---

[162]เพชรรัตน์ จันทรทิณ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

[163]สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “รายงานกระประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรบแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย,”กระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549.

[164]คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, *การสัมมนาวิชาการพันธุศาสตร์เรื่องพันธุศาสตร์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย* (กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 1-17.

[165]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ทางด้านกฎหมายขึ้น จากกรณีดังกล่าวล้วนสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มที่มีบทบาท ที่อยู่ในรูปแบบของกลุ่มผลักดันและกลุ่มอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อรณรงค์และต่อต้านการวิจัยค้นคว้าและการทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ภายใต้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มองค์กรภาครัฐเอง หรือความขัดแย้งกับกลุ่มองค์กรเอกชน และกลุ่มบรรษัทกลุ่มองค์กรโดยผ่านอำนาจรัฐซึ่งเป็นการขัดแย้งโดยผ่านตัวแทนทั้งสิ้น[166]

จากประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาถึง บทบาทขององค์กรภาคเอกชน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการตัดสินใจของการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพของรัฐไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่านโยบายในประเทศไทยยังไม่มีความชัดเจนเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเด็นที่สำคัญคือจะต้องมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการยอมรับหรือปฏิเสธ GMOs เพื่อที่จะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้สอดคล้องได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้นโยบายควรชัดเจน เพราะหากเมื่อนโยบายชัดเจนแล้วกฎหมายก็จะสามารถดำเนินการได้[167] นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าองค์การไอซ่าในฐานะองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลและมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อสหภาพยุโรป และการ Lobby ทางนโยบายในการผลักดัน GMOs และเทคโนโลยีชีวภาพของไทย พบว่าได้มีการเปิดสำนักงานองค์การไอซ่า (ประเทศไทย) และมีการเริ่มดำเนินงานในเดือนมกราคม 2545 โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและสถาบันภาครัฐในการให้ความรู้แก่สาธารณชน ซึ่งมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รับความรู้ที่ถูกต้อง

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบาทขององค์กรดังกล่าว ได้มีความพยายามผลักดันให้เปลี่ยนประเทศไทยปลูกพืช GMOs ถูกผลักดันจากสมาคมของบรรษัทที่ใช้ชื่อว่า Crop Life ซึ่งเกิดขึ้นจากการผนึกกำลังของบรรษัทผลิตเมล็ดพันธุ์และเคมีเกษตรยักษ์ใหญ่ของโลก ซึ่งมีสาขาในทุกภูมิภาคสำคัญของโลก ได้แก่มอนซานโต้ ซินเจนทา ดูปองท์ ไบเออร์ ดาว บีเอเอสเอฟ เอฟเอ็มซี และซูมิโตโม โดย Crop Life ได้ผลักดันให้เกิดองค์กรที่ชื่อ ISAAA - The International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications ขึ้นเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลและผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาให้เห็นดีเห็นงามกับการปลูก

---

[166]เดชรัตน์ สุขกำเนิด, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

[167]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

พืช GMOs ซึ่งจากบทบาทขององค์กรนี้พยายามผลักดันให้เกิด ISAAA ขึ้นในประเทศไทยเพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมและขับเคลื่อนนโยบายในประเทศไทยและภูมิภาค [168]

นอกจากนี้ภายใต้การสนับสนุน Crop Life Asia ซึ่งเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นโดยบรรษัท เช่น มอนซานโต้ ดูปองท์ ซินเจนทา เป็นผู้อยู่เบื้องหลังทั้งการสนับสนุนข้อมูลและการจัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือเรื่องหนึ่งทศวรรษของพืช GMOs ในทวีปยุโรป ความหวาดกลัวและข้อเท็จจริงโดยข้อมูลส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นข้อมูลที่ได้มาจากบรรษัท ซึ่งในประเด็นดังกล่าวสามารถพบเอกสารเชิงวิชาการได้โดยทั่วไป โดยภายใต้การสนับสนุนจากกลุ่มบรรษัทดังกล่าว ทั้งนักวิทยาศาสตร์ที่จัดทำนโยบายความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมวิชาการเกษตร และข้าราชการจากสำนักนโยบายและแผน กระทรวงเกษตรฯ [169] ในบางกรณีที่ผู้บริหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงวิทยาศาสตร์มาเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัท โดยมีหน้าที่หลักสำคัญคือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยอนุญาตให้มีการปลูกพืช GMOs เช่น เดียวกับบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จ้างอดีตอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ปลัดกระทรวงเกษตร และเจ้าหน้าที่ระดับสูงหลายคนเพื่อเอื้อประโยชน์ในการทำงานให้บริษัท [170] เป็นต้น

4.4.1.4 กระแสการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม

กรณีการปลุกกระแสดังกล่าวยังมีความในแง่ความสับสน และความเข้าใจในแต่ละประเด็นมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งจากกรณีดังกล่าวทำให้ทราบว่าการเคลื่อนไหวทั้งในภาคประชาสังคมเอง ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ พบว่ามีการใช้ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือทางการเมือง ตลอดจนมีนักวิทยาศาสตร์และกลุ่มผู้สนับสนุนจีเอ็มโอบางส่วน ที่พยายามทำลายความน่าเชื่อถือ ของกลุ่ม NGO และผู้ที่มีแนวคิดที่ต่อต้านจีเอ็มโอและร่างพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ว่าเป็นพวกที่ไม่เข้าใจวิทยาศาสตร์ ถ้าเข้าใจจะไม่ต่อต้านจีเอ็มโอเพราะนักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ปัจจุบันสนับสนุนจีเอ็มโอ [171] เป็นต้น โดยจากการศึกษาพบว่ามีทั้งกลุ่มที่ได้รับการสนับสนับภายใต้แนวคิดการ

---

[168] มูลนิธิชีววิถี, “เบื้องหลังการผลักดันจีเอ็มโอ”, มูลนิธิชีววิถี, http//www.biothai.net/node/28702 (สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559).

[169] วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

[170] มูลนิธิชีววิถี, “ผลประโยชน์ของจีเอ็มโอมีมูลค่ามหาศาลเกินกว่าจะประเมินได้”, http//www.biothai.net/node/24835 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

[171] ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล, “พ.ร.บ.ความ(ไม่)ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน (ตอนที่ 1)”, *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์*, 7 ธันวาคม 2558.

Ref. code: 25595603030023BOC

สร้างความมั่นคงทางด้านอาการและการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคตภายใต้การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตามในประเด็นการต่อต้านที่ไม่เห็นด้วยกับประเด็นสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรมฯ ในมุมมองดังกล่าวก็เป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับต่อต้าน GMOs ที่เห็นในประเทศไทยมักมีแต่การต่อต้านเรื่องพืชเท่านั้น ซึ่งความเป็นจริงการใช้ประโยชน์จากเทคนิคดังกล่าวเกี่ยวกับสัตว์ จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในทางการแพทย์ เช่นผลิตเอนไซม์ พืชแบคทีเรีย หรือยารักษาโรค ตลอดจนวิตามินต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ในชีวิตประจำวันเราก็กินก็ใช้กันอยู่แล้วเช่นขนมปัง การผลิตเบียร์ เครื่องปรุงรส ฯลฯ แต่ประเด็นปัญหาหลัก ๆ คือสิ่งเหล่านี้ควบคุมได้ยากเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายในการบังคับใช้[172]

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ในแง่ของเทคนิคทางด้านกฎหมาย กรณีดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งเนื่องจาก กรณีศึกษาเกี่ยวกับกรณีการมีกฎหมายเกี่ยวกับพืชตัดต่อทางพันธุกรรมของไทย ที่มีการต่อสู้กันอย่างยาวนานและมีกระแสรุนแรงในบางรัฐบาลที่มีการสนับสนุน ตลอดจนมีการใช้นโยบายประนีประนอม เนื่องจากสภาวะความไม่กล้าเสี่ยงกับแรงกดดันภาคประชาสังคม [173]เพราะกลัวฐานอำนาจไม่มั่นคง พบว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีการวิเคราะห์ ถึงประเด็นการผลักดันผ่านและมีกฎหมายรองรับแล้วในมุมมองของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจตลอดจน การสร้างมูลค่ารายได้แก่ประเทศไทยมากน้อยเพียงใด ประกอบกับภายใต้กระแสการเมืองที่สามารถนำประเด็นดังกล่าวมาจุดเป็นประเด็นทางการเมือง ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และประเด็นเกี่ยวกับเรื่องอธิปไตยทางด้านอาหาร ซึ่งการจัดสรรผลประโยชน์จากกรณีดังกล่าวจะตกที่กลุ่มใดบ้าง จากกรณีการผลักดันนโยบายดังกล่าว

นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา ถึงการเคลื่อนไหวในระดับภาคประชาสังคมกลุ่มต่างที่มีการต่อสู้ทั้งผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการทดลองพืชตัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ และมีการต่อสู้ตลอดจนการพยายยามต่อต้าน ได้มีการยกประเด็นเรื่องของมุมมองทางวิทยาศาสตร์ ประเด็นทางด้านเทคนิคของกฎหมาย ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจและสังคม ระบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแง่ของความเป็นอธิปไตยแห่งอาหารและความมั่นคงทางด้านอาหาร ตลอดจนความมั่นคงทางด้านสายพันธุ์พืชและสัตว์ เป็นต้นทั้งในและ

---

[172]พงศกร สรรค์วิทยากุล, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ, กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

[173]สุเทพ ทองแพ, สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

Ref. code: 25595603030023BOC

ต่างประเทศที่จะเกิดผลกระทบจากกรณีการผลักดันให้เกิดกฎหมาย ขึ้นโดยพบว่าในแต่ละประเด็นมีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้[174] ตลอดจนการมีวาทกรรมแบบสองขั้วเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของอีกฝ่าย และข้อควรระวังเกี่ยวกับกับดักทางความคิด อาทิเช่น ในมุมมองของการมองถึงประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ในแง่ของผลเกี่ยวกับ GMOs มีผลดี ตลอดจนการเท่าเทียมอารยประเทศ แต่เกษตรกรรมยั่งยืนและพันธุ์พื้นเมือง หากมีการเรียกร้องสิทธิ และต่อต้านแนวคิด GMOs มักถูกกลุ่มที่สนับสนุนมองว่าล้าหลัง ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ตลอดจนไม่ยอมรับเอาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาที่ดีกว่า เป็นต้น[175]

---

[174] วีระ หวังสัจจะโชค, “ปัญหาการเมืองว่าด้วยร่างพ.ร.บ.จีเอ็มโอ ไร้ประชาธิปไตย ก็ไร้อธิปไตยทาง”,*มติชนออนไลน์*,1 ธันวาคม 2558, http//www.matichon.co.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559)

[175] ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล, “พ.ร.บ.ความ(ไม่)ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน (ตอนที่ 1)”, *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์*, 7 ธันวาคม 2558.

Ref. code: 25595603030023BOC

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากกรณีการวิเคราะห์อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีการถกเถียงถึงประเด็นของสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นการที่ GMOs ที่มีประเด็นการเคลื่อนไหวเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ออกมามีอิทธิพลในการตัดสินใจของรัฐบาลไทย ทั้งเอกชนและภาคประชาสังคม ซึ่งยืดเยื้อมาอย่างยาวนาน 20 ปีพบว่ามีการชะงัก ประกอบกับการที่ทุกฝ่ายในสังคมไทยเกี่ยวกับเข้าใจเรื่องความปลอดภัยเชิงชีววิทยายังคงมีการถกเถียงกันเรื่อย ๆ กระทั่งในอนาคตเพื่อหาคำตอบเนื่องจากเกิดคำถามว่า บุคคลใดบ้างที่ได้ประโยชน์ บุคคลใดบ้างที่เสียประโยชน์ ตลอดจนตัวแทนอย่าง NGO หรือ หน่วยงานองค์กรของภาครัฐ ดังจะเห็นได้จากร่างพระราชบัญญัติฯ มีกระทรวงวิทยาศาสตร์และกรมวิชาการเกษตรเป็นหลักในการผลักดัน

ประเด็นการถกเถียงกันดังกล่าวย่อมสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นความเข้าใจและการรับรู้ของข้อดีที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนข้อเสียที่เป็นโทษในมุมมองที่แตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีมุมมองบนพื้นฐานที่ว่า “พืชตัดต่อทางพันธุกรรมสามารถสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารได้” ตลอดจนจนประเด็นของวาทกรรมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน แบบสองขั้วเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของอีกฝ่าย ซึ่งถือเป็นหลุมพรางทางด้านความคิดแนวเกี่ยวกับเทคโนโลยีจีเอ็มโอ ที่มีผลต่อการรองรับการพัฒนาวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีให้ทันสมัยเท่าเทียมอารยประเทศ นอกจากนี้ตลอดจนชุดความคิดการทำเกษตรกรรมยั่งยืนและพันธุ์พื้นเมืองมีความล้าหลังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหาร ดังนั้นการนำวิทยาศาสตร์ดังกล่าวมาใช้จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

อย่างไรก็ตามในทรรศนะของกลุ่มภาคประชาสังคมที่มีการเคลื่อนไหว และมีการสร้างเครือข่ายตลอดจนอุดมการณ์ร่วมกัน บนพื้นฐานที่ว่าประชาชนต้องมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรและต้องมองด้านความหลากหลายทางด้านชีวภาพ ตลอดจนการมีอำนาจในการจัดการอาหารทุกระบบ เช่น เมล็ดพันธุ์ แบบแผนการผลิตที่ยั่งยืน ระบบการจัดสรรทรัพยากร การกระจายอำนาจอย่างภาพรวม โดยระบบอาหารประกอบด้วย พันธุกรรม น้ำ ที่ดินระบบการกระจายอาหาร การกระจายตลาด การกำหนดนโยบายผู้บริโภค (การโฆษณา) วิธีการบริโภค นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องเรื่องอาหาร อาทิเช่น การจำนำข้าวการคอรัปชั่น การได้เสียประโยชน์ เป็นต้นซึ่งประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นการสร้างแรงจูงใจและการรวมกลุ่มของกลุ่มคนต่าง ๆ ในการออกมาเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมได้เป็นอย่างดี

Ref. code: 25595603030023BOC

จะเห็นได้ว่าพลวัตรการเคลื่อนไหวของเครือข่ายภาคประชาสังคมเกี่ยวกับการพยายามผลักดันให้เกิดกฎหมาย กระทั่งมีการรวมกลุ่มของภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ที่ออกมาต่อต้าน ทั้งก่อนรัฐประหาร พ.ศ.2537-2547 และหลังรัฐประหารในปี พ.ศ. 2547-2558 สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นทางการเมืองกับอาหาร (Political Food) ที่มีการต่อต้านเคลื่อนไหวในแง่ของการออกสิทธิเสียงของตนตามอำนาจในระบอบประชาธิปไตย ในการมีส่วนร่วม ในการจัดการอาหาร ซึ่งในการเคลื่อนไหวของเครือข่ายภาคประชาสังคมในทุก ๆ รูปแบบทั้งที่เป็นทางการ ตลอดจนการกระจายฝังตัวในกลุ่มอื่น ๆ อย่างเสรีโดยไม่มีแบบแผนตายตัวว่าใคร หรือสมาชิกจากกลุ่มใดสังกัดกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างแน่นอน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทางด้านอุดมการณ์หรือแรงจูงใจร่วมกันในการออกมาเคลื่อนไหวและส่งผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล เองสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับประเด็นการถกเถียงเกี่ยวกับเรื่อง GMOs ในสังคมไทยที่กำลังเป็นปัญหาอันยืดเยื้อในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในเจตจำนงจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาวิจัย ตลอดจนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

สำหรับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า นโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศไทยยังไม่มีความชัดเจนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีเพียงมติ ครม.ปี 2550 ที่ห้ามไม่ให้มีการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะสามารถปลูกได้เฉพาะในโรงเรือนระบบปิดดังนั้นจากการศึกษาจึงพบว่า ภายใต้ของกลุ่มนักวิชากาของไทย กับกลุ่มบรรษัทข้ามชาติที่เอื้อผลประโยชน์ ต่อการวิจัยปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการมีอิทธิพลต่อการให้ข้อมูล ตลอดจนบทบาทการตัดสินใจของรัฐบาลไทย ดังจะเห็นได้จากกรณีของความร่วมมือวิจัยต่าง ๆ ในระดับสถาบัน และในระดับหน่วยงานในภาครัฐ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าภายใต้ความร่วมมือต่าง ๆ ยกตัวอย่างประเด็นเกี่ยวกับเรื่องส่วนแบ่งทางการตลาด ระหว่างบรรษัทกับนักวิจัย กรณีภายใต้แนวคิดดังกล่าวหากพิจารณาในแง่ประเด็นของหลักการผลดีในแง่ของประเด็นด้าน กฎหมายที่จะเอื้อผลประโยชน์ต่อประเทศไทย เกี่ยวกับประเด็นการคุ้มครองประเด็นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา หรือเกี่ยวกับสิทธิบัตร หากเมื่อวิเคราะห์ถึงการผลักดันกฎหมายสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ควรจะมีมาตรการควบคุมดังกล่าวและปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ตลอดจนการค้าระหว่างประเทศกรณีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับ GMOs ตลอดจนการมีมาตรการนำเข้าหรือส่งออกเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ประเทศต่าง ๆ

นอกจากนี้ประเด็นบทบาทของภาครัฐบาลในการสนับสนุน หรือในฐานะการกำหนดนโยบายหรือทิศทางการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายขั้นพื้นฐานของการสนับสนุน แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าจากนโยบายทิศทางหลัก ๆ ได้มีการกำหนดนโยบายอย่างเป็นกลางทั้งในแง่ของการทดลองในห้องทดลองระบบปิด การกำหนดมาตรการความปลอดภัยตลอดจนการสร้างกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อ รับรอง

Ref. code: 25595603030023BOC

สถานภาพทางกฎหมาย และเพื่อให้สอดคล้องกับการเข้าเป็นภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับนานาชาติ ตลอดจนดำเนินการประกาศใช้ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามพบว่าจากการดำเนินการของรัฐได้มีกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เข้ามาเพื่อมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาล ตลอดจนสถาบันองค์กรของภาครัฐเองภายใต้การยื่นข้อเสนอ หรือการช่วยเหลือ ตลอดจนการให้สนับสนุนความร่วมมือการศึกษาวิจัยและการค้นคว้า โดยประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้จึงถือเป็นจุดอ่อนที่ทำให้เกิดการแทรกแทรง ตลอดจนการขาดความน่าเชื่อถือของรัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบายและผลประโยชน์ของชาติ ตลอดจนทำให้ภาคประชาสังคมได้เกิดการเคลื่อนไหวขึ้น เมื่อเห็นว่ารัฐถูกแทรกแซงจากกลุ่มบรรษัทข้ามชาติ และการกำหนดนโยบายหรือการออกกฎหมาย อาจก่อให้เกิดความเสียได้ในอนาคต

จากกรณีการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพแบบก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว ประเด็นเรื่องของกฎหมายในประเทศไทยล้าหลังมากหรือไม่อาจตามได้ทันสภาวะการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เนื่องจากคนที่ทำเทคนิคดังกล่าวมีความเชี่ยวชาญขั้นกว่า (Goal beyond) จึงอาจใช้ช่องว่างทางด้านกฎหมายของ GMOs เพื่อแสวงหาประโยชน์ ตลอดจนอาจส่งผลต่อประเด็นด้านการพัฒนาทั้งในแง่ผลดี-ผลเสียที่ส่งผลกระทบ ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง และความหลากหลายทางชีวภาพ กฎหมาย สังคม เศรษฐกิจการเมืองวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจหนึ่งที่ไทยกลัวคือ กรณีการเกิดปัญหาการเกิดข้อพิพาท และถูกกีดกันทางการค้า ซึ่งเป็นเครื่องที่ต่อสู้โดยมีนัยยะสำคัญคือการสู้กันด้วยความทันสมัยของ สหรัฐ กับ ยุโรป ในด้านการแข่งขันเทคโนโลยีชีวภาพ ดังนั้นเมื่อยุโรปไม่สามารถต่อสู้เกี่ยวกับ GMOs ได้ จึงต้องใช้ หลักความปลอดภัยตามพิธีสารเพื่อกีดกันทางการค้า เนื่องจากจะได้เทคนิคกลไกลภายได้ข้อตกลง WTO ไม่ได้เนื่องจากเป็นแนวคิดเรื่องเขตเสรีการค้า

ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลไทย คือการเข้ามามีบทบาทของบรรษัทเอกชนไม่ว่าจะเป็นทั้งโดยตรงคือการจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนสินค้า ตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรม ตลอดจนการเข้ามาลงทุนในด้านต่าง ๆ หรือการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์โดยอ้อม อาทิเช่นความร่วมมือในระดับนานาชาติ ระดับสถาบัน หรือการมีปฏิสัมพันธ์ในระดับบุคคล ทั้งในแง่การสนับสนุนเทคโนโลยี เครื่องมือวัตถุดิบการวิจัยด้วยจำนวนเงินมหาศาล ตลอดจนการสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อการค้นคว้าและพัฒนา ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย ในขณะเดียวกันก็อื้อผลประโยชน์และเปิดช่องว่างให้กลุ่มบรรษัทเอกชนข้ามชาติเหล่านี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการ เข้ามาทำธุรกิจตลอดจนการลงทุนในประเทศไทยได้อย่างสมบูรณ์ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าว โดยการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบรรษัทเอกชนเหล่านี้พบว่ามีอยู่ในทุกระดับ ดังที่กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรบรรษัทเอกชนกับบุคคลในรัฐบาล นักวิชาการนักวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวล้วนสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนมี

Ref. code: 25595603030023BOC

อิทธิพลในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย ตลอดจนการก่อตัวของกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมของไทย

จากการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ของบรรษัทเอกชนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีกับรัฐบาล ตลอดจนองค์กรของภาครัฐเอก ตั้งแต่ก่อนการรัฐประหาร พ.ศ.2547 จนกระทั่ง2558เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ถือเป็นจุดอ่อนของการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ตลอดจนการร่างตัวบทกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่สร้างความไม่ไว้วางใจแก่กลุ่มภาคประชาสังคม ตลอดจนกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับการไม่สนับสนุนเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ดังนั้นจุดอ่อนดังกล่าวจึงมักเป็นข้อสนับสนุนที่ทรงพลังในการสร้างแรงจูงใจและอุดมการณ์ร่วมกันของกล่าวภาคประชาสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่มเพื่อการเคลื่อนไหวต่อต้านนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีผลประโยชน์แอบแฝงระหว่างบุคคลในรัฐบาลกับบรรษัทเอกชน โดยประเด็นดังกล่าวจึงถือเป็นอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้การร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งส่งผลต่อการมีเสถียรภาพของคณะรัฐบาลเอง

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลที่ทุกยุคทุกสมัย ถึงแม่ว่าการลงทุนเกี่ยวสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ตลอดจนทุ่มงบประมานมหาศาลเป็นระยะเวลากว่า 30 ปีในการเตรียมบุคลากร เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนกระบวนการออกกฎหมาย จะเห็นได้ว่าพลวัตรการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมที่ทรงพลังทุก ๆ ครั้งที่มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ภายใต้สภาวะเทคโนโลยีการสื่อสารอันทันสมัยตลอดจนการเคลื่อนไหวในอุดมการณ์ร่วมกันของภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ กระทั่งส่งผลรัฐบาลก็มีการเปลี่ยนใจอย่างกะทันหันไปมาเรื่อย ๆ อาจจะเป็นเพราะว่ามีความเกรงใจภาคประชาชน หรืออาจเป็นห่วงเรื่องของฐานเสียงหรือคะแนนความไว้วางใจจางภาคประชาชน เป็นต้น โดยปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่ส่งผลทำให้ การร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม มีการชะงัก หรือขาดการได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และไม่สามารถประกาศบังคับใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

โดยตามทรรศนะของผู้วิจัยได้เสนอแนวทางออกในการก้าวข้ามผ่านวาทกรรมต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ตลอดจนการแก้ไขวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมในการต่อต้านแนวคิด GMOs ตลอดจนการมีแนวคิดเพื่อผลักดันการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ในหลาย ๆ ประเด็น โดยปัญหาหลักเกี่ยวกับบทบาทของบรรษัท ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน หรือบทบาทความ

Ref. code: 25595603030023BOC

รับผิดชอบกรณีเกิดการปนเปื้อนหรืออันตรายจากสารพิษที่เกิดขึ้น ตลอดจนประเด็นเรื่องของความโปร่งใสในการจัดสรรโครงสร้างทางอำนาจ ในร่างฯดังกล่าว ที่มีข้อวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่กลุ่มสนับสนุนจีเอ็มโอ จึงผลักดันร่างพ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพต่อสภาอย่างรวดเร็ว ซึ่งร่างพ.ร.บ.ดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรีไปเมื่อวันที่ 24 พ.ย. 2558 แต่อย่างไรก็ตามร่างดังกล่าวไม่ผ่านสภาปฏิรูปแห่งชาติ(สปช.) เนื่องจากเนื้อหาใจความสำคัญมีข้อบกพร่อง ตลอดจนกระบวนการเทคนิคทางกฎหมายจึงได้มีการยุติร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าวไว้ก่อน

แต่อย่างไรตามทรรศนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่าภายใต้การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอนาคต ประเทศไทยอาจมีความจำเป็นที่จะต้องมีการใช้เทคนิคทางพันธุวิศวกรรม (Genetic Engineering) ตลอดจนการวิจัยคิดค้นสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms หรือ GMOs) เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อปรับใช้ประโยชน์ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งในข้อนี้รัฐบาลจะจำเป็นจะต้องมีการสร้างกฎหมายขึ้นมาใช้สำหรับคุ้มครองสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อย่างรัดกุม โดยใช้หลักของในพิธีสารคาร์ตาเฮนา (The Cartagena Protocol on Biosafety) ซึ่งมีประเด็นใจความสำคัญหลัก ๆ เกี่ยวกับกำหนดกรอบวัตถุประสงค์ของตนไว้ตามแนวทางการระมัดระวัง (Precautionary approach) ตลอดจนการระบุอย่างชัดเจนในกฎหมายที่สร้างขึ้นใหม่เป็นกรณี ๆ เช่น สำหรับทางการแพทย์ เภสัชกรรม สาธารณสุข การวิจัยพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ หรือความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ เป็นต้น

ในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายรัฐบาลไทย : กรณีศึกษาการผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ยังคงเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นร่วมสมัยในยุคปัจจุบันที่กำลังมีการดำเนินการหาทางออกโดยมีมุมมองประเด็นต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามตามทรรศนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่าการมีกฎหมายเพื่อควบคุมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms หรือ GMOs) สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม (Living Modified Organisms-LMOs) เพื่อควบคุมเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการวิจัยพัฒนาเพื่อประโยชน์การพัฒนาประเทศไทยในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายรัฐบาลไทย : กรณีศึกษาการผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรม ที่กำลังมีการพยายามผลักดันในปัจจุบัน ยังมีประเด็นที่ปรับปรุงต้องแก้ไขให้รอบครอบและรัดกุมที่สุด

ประการหนึ่งการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตัดต่อทางพันธุกรรมต้องกระทำอย่างรอบครอบและชัดเจน เป็นกรณี ๆ ไป นอกจากนี้ควรมีการยกร่างพระราชบัญญัติว่าเกี่ยวกับกฎหมายตัดต่อทางพันธุกรรม แต่ทั้งนี้ควรมีการเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมทั้งกลุ่มที่ต่อต้านและ

Ref. code: 25595603030023BOC

ให้การสนับสนุน เพื่อได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย และการถ่วงดุลอำนาจ ตามระบบกลไกลของกฎหมาย ตลอดจนกำหนดขอบเขตของการอนุญาต ของเช่น การอนุญาตเพื่อการทดลองทางด้านการแพทย์ หรือทางด้านเภสัชกรรม เป็นต้น โดยเฉพาะประเด็นทางด้านกฎหมายที่จะสามารถเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาทางออกที่เหมาะสม นอกจากนี้การพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพที่เหมาะสมกับประเทศ โดยมีการยึดหลักปลอดภัยไว้ก่อน (Precautionary approach) ตามกรอบวัตถุประสงค์ของในพิธีสารคาร์ตาเฮนา (The Cartagena Protocol on Biosafety) ตลอดจนภาคการวิจัยสาธารณะและการเฝ้าติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับ GMOs อาทิเช่น ติดตามตรวจสอบความปลอดภัยหรือผลกระทบจากการอนุญาตทดลอง ตลอดจนการสร้างกลไก เพื่อรักษาความปลอดภัยในกระบวนการทั้งหมด เพื่อรองรับการพัฒนาเกี่ยวกับ GMOs ที่จำเป็น เช่นสร้างวิตามิน หรือยาสมุนไพร หรือยารักษาโรคที่สำคัญ ๆ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในด้านการประหยัดงบประมาณด้านการนำเข้า ยารักษาโรคที่ราคาแพงจากต่างประเทศ อันเป็นประโยชน์และอาจสร้างคุณานุปการแก่วงการแพทย์และวิทยาศาสตร์ของไทยในอนาคต

Ref. code: 25595603030023BOC

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *การสัมมนาวิชาการพันธุศาสตร์เรื่อง พันธุศาสตร์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

คณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพ. *กรอบนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย พ.ศ. 2547-2554*. ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2547.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. *ประวัติศาสตร์การปฏิวัติอุตสาหกรรมเปรียบเทียบ* .กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด, 2536.

บรรพต วีระสัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์, สุรพันธ์ ทับสุวรรณ์. *รัฐศาสตร์ทั่วไป (PS 103)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์. *สงครามแย่งชิงพันธุกรรม : "โจรสลัดชีวภาพในศตวรรษที่ 21"*. โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ด้านความตกลงพหุพาคีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม.

ประภาส ปิ่นตบแต่ง. *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม.* เชียงใหม่: มูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2552.

พัทยา สายหู และคณะ. *สังคมไทยกับการส่งเสริมเกษตรกร.* พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, 2547.

มูลนิธิบัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. *GMOs มหัศจรรย์หรือมหันตภัยของสหัสวรรษ.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วิทยา นภาศิริกุลกิจ, สุรพล ราชภัณฑารักษ์. *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์*. ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. *จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม : บทเรียนสำหรับอนาคตเกษตรกรรมไทย*. นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี, 2551.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, สิรยนต์ ธัญญกิจจานุกิจ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ "จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม ประโยชน์และผลกระทบต่อประเทศไทย" ชุดโครงการ นวัตกรรมตะวันตกที่มี

Ref. code: 25595603030023BOC

ผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), 2548.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. *จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม : บทเรียนสำหรับอนาคตเกษตรกรรมไทย.* นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี, 2553.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. *ความจริงเรื่องจีเอ็มโอ : มายาคติ การผูกขาดและคอรัปชั่นในนามของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี.* นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI), 2551.

สิทธิพล วิบูลย์ธนากล. *GMOs ภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ.* เอกสารวิชาการ หมายเลข 1 โครงการ WTO Match (จับกระแสองค์การการค้าโลก). กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

สิทธิกร นิพภยะ. *ข้อพิพาทว่าด้วย GMOs ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพยุโรป*. เอกสารวิชาการ หมายเลข 14 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก). กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์, 2550.

บทความวารสาร

บรรพต ณ ป้อมเพชร. “สถานภาพของประเทศไทยตามพิสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ.” *ข่าวสารเทคโนโลยีชีวภาพเกษตร AG-BIO* ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2554), 10-13.

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์. “สงครามแย่งชิงพันธุกรรม : “โจรสลัดชีวภาพในศตวรรษที่ 21.” โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ด้านความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม, 2520.

ปรียวรรณ สุวรรณสูนย์. จีเอ็มโอ (GMOs). เอกสารเผยแพร่และออกอากาศรายการ ร้อยเรื่องเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา คณะอนุกรรมการฝ่ายข้อมูล สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559.

มูลนิธิชีววิถี. “พบหลักฐานนักวิจัยสหรัฐนำขาวหอมมะลิจากประเทศไทย เบื้องหลังใช้นักศึกษาไทยเปนเครื่องมือในโครงการปรับปรุงพันธุข่าวเพื่อประโยชนของสหรัฐ.” เอกสารเผยแพรแกสื่อมวลชน 16 ตุลาคม 2544.

มูลนิธิชีววิถี. “กลุ่มชาวนาปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้.” เครือข่ายคุ้มครองพันธ์พืชไทย. จดหมายเปิดผนึก ถึงเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา เรื่อง คัดคานการจดสิทธิบัตรพันธุ์ข้าวและการแอบอ้างใช้ชื่อข้าวขาวดอกมะลิ, 22 กรกฎาคม 2541.

Ref. code: 25595603030023BOC

วีระ หวังสัจจะโชค. รายงานวิจัยเรื่อง ความมั่นคงทางอาหารในอาเซียน : บทสำรวจร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเกษตรยั่งยืน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2557.

วันชัย ตัน, สิทธิพร กฤดากร, ม.จ. “เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง.” *สารคดี*. ฉบับที่ 159 ปีที่ 14, (2541), 50-78.

สถานภาพและภาพฉายอนาคตของเทคโนโลยีชีวภาพสาขาการเกษตรบทบาทของเทคโนโลยีชีวภาพต่อเกษตรกรรมไทย : เป้าหมายที่ต้องไปให้ถึง เสนอต่อคณะกรรมการกำกับโครงการแม่บทสถานภาพ ภาพฉายอนาคต และแผนที่การกำหนดทางการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย

สุรชาติ บำรุงสุข. “ความมั่นคงร่วมสมัย (Contemporary Security).” *จุลสารความมั่นคงศึกษา*. ฉบับที่ 99-102 (ตุลาคม-ธันวาคม 2554).

อรชา นภสินธุวงศ์ อรรถจินดา. “คุณกลัวไหม ที่จะกินอาหารจีเอ็มโอ.” *ข่าวสารเทคโนโลยีชีวภาพเกษตร AG-BIO* ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2554), 15-17.

วิทยานิพนธ์

กฤติมา โกมลฐิติ. “มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาข้าวที่มีการตัดแต่งพันธุกรรม : ศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม”.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

กฤช ฤทธา. “สิทธิเกษตรกรในการอนุรักษ์และเข้าถึงพันธุ์พืชโดยมีการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสาธารณะอินเดียและราชอาณาจักรไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ธัญชนก คงเด่นฟ้า. “ศึกษาพันธกรณีของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1999.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

พรรณพร โสรัตยาทร. “มาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองผู้บริโภคจากผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพืชตัดต่อทางพันธุกรรม”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ปริญ์ญาภรณ์ เต็งประเสริฐ. “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

Ref. code: 25595603030023BOC

ศิรินภัทรา สถาพรวงศ์. “นโยบายสิ่งมีชีวิตต่อต่อพันธุกรรม”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

สุภัฐ ดารา. “การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กรณีศึกษา : มาตรการของประเทศไทยและกรณีความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตตัดต่อพันธุกรรม”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

อรรัมภา รัตนมณี. “ปัญหาในการใช้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD) และความแตกต่างในสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIP) เพื่อคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพในประเทศกำลังพัฒนา”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมวิชาการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. “รายงานผลการค้นคว้าวิจัย”. http://agkb.lib.ku.ac.th/doa/document/index/39/2/1746 (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559).

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. “กฎเกณฑ์การค้าภายใต้องค์การการค้าโลก.” สืบค้นจาก http://www.moc.go.th/thai/dbe/pr/wto.html#1

กรีนพีช. “กรีนพีชเรียกร้องรัฐบาลหยุดทดลองจีเอ็มโอหวั่นถูกยึดอธิปไตยทางอาหาร. www.greenpeace.org (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. “กรีนพีซเปิดโปงสถานีวิจัยพืชสวนขอนแก่นตัวการขายมะละกอจีเอ็มโอ.” กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. http//www.greenpeace.org/seasia/th/news/95262/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2547).

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. “กฎเกณฑ์การค้าภายใต้องค์การการค้าโลก”. กระทรวงพาณิชย์ http//www.moc.go.th/thai/dbe/pr/wto.html#1 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

คณะเกษตรศาสตร์. “ประวัติการก่อตั้ง DNATEC.” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. http//dnatec.kps.ku.ac.th/index.php/th/2016-02-02-06-46-32/dnatec (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2559).

เครือข่ายผู้บริโภค-เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก. “ข้อเรียกร้องให้ยกเลิกการขึ้นทะเบียนและแบนสารพิษร้ายแรง 4 ชนิดทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข”. http//www.thaipan.org/node/355 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

Ref. code: 25595603030023BOC

เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก. “เกษตรกรรมทางเลือก จากปัจเจกเกษตรกรสู่ขบวนการทางสังคม.” http//agricultureandfoodpolicy.org/author/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

ไทยโพสต์. “โหมงาน-จำเสื่อม NGO สะกิดนายกคุย สว.มอนซานโต้”. *ไทยโพสต์.* วันที่ 25 สิงหาคม 2547.http://www.thaifta.com/thaifta/Portals/0/File/newspaper/news_ftath147.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2558).

ไทยพับลิก้า . “บริษัทเมล็ดพันธุ์ข้ามชาติเร่งรัฐ รื้อกฎหมายมัดมือเกษตรกร เปิดทางฉวยทรัพยากร อ้างสิทธิจดทะเบียนนอกประเทศ”. *ไทยพับลิก้า.* 16 มกราคม 2012. http//thaipublica.org/2012/01/multinational-seed-companies-act-farmers/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

ธนาคารแห่งประเทศไทย. “รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2553”. ประเด็นเศรษฐกิจในรอบปี 2553 สายนโยบายการเงิน. https,//www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/AnualReport_T5 3 . pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556).

“บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบรางพระราชบัญญัติวาด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม พ.ศ. ..” ฉบับปรับปรุงเดือนพฤศจิกายน 2550, bch-thai.onep.go.th/documents/DraftBiosafetyLaw-Jan2008.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557).

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์. “สงครามแย่งชิงพันธุกรรม. “โจรสลัดชีวภาพในศตวรรษที่ 21.” โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ด้านความตกลงพหุพาคีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม. http//www.measwatch.org/project/3065 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

ผู้จัดการออนไลน์. “หนีจากเคมีสู่จีเอ็มโอ . เทคโนโลยีสร้างแหล่งอาหาร ทำลายวงจรธรรมชาติ.” *ผู้จัดการออนไลน์.* 11 มิถุนายน 2556. http//www.manager.co.th/Science/ViewNews.aspx?NewsID=9560000066833 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2558).

ผู้จัดการออนไลน์. “จีเอ็มโอพันธุกรรมสั่งได้บนเส้นทางเห็นต่าง.”*ผู้จัดการออนไลน์.* 10 สิงหาคม 2558. http,//www.manager.co.th/Science/viewnews.aspx?NewsID=9580000089951 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

ผู้จัดการออนไลน์. “สถานีวิจัยฯปฏิเสธให้ข้อมูลมะละกอจีเอ็มโอ กก.สิทธิ์ฯ.” *ผู้จัดการออนไลน์.* 1 กันยายน 2547. http//www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9470000043508 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

ผู้จัดการออนไลน์. “ถึงคิว! “ไบโอไทย-เอ็นจีโอ” นัด 40 จังหวัดทั่วประเทศ 9 ธ.ค. ค้านร่าง กม. จีเอ็มโอ”.*ผู้จัดการออนไลน์.* 7 ธันวาคม 58. http//www.manager.co.th/politics/ViewNews.aspx?NewsID=9580000135017 (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559).

ผู้จัดการออนไลน์. “เอาแน่ ม.นเรศวร -“มอนซานโต้” ยันต้องทำข้าวโพดจีเอ็มโอ บึงราชนก”. *ผู้จัดการออนไลน์.* 21 กุมภาพันธ์ 2556. http//www.manager.co.th/local/viewnews.aspx?NewsID=9560000022648 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

พิษณุโลกฮอตนิวส์. “เอาแน่ม.นเรศวร-มอนซานโต้ยันต้องทำข้าวโพดจีเอ็มโอบึงราชนก.” *พิษณุโลกฮอตนิวส์.* 21 กุมภาพันธ์ 2556. http//www.phitsanulokhotnews.com/2013/02/21/32469 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

พงศ์ภัทร์ ฟักฟูม. “นเรศวร จับมือ บริษัท มอนซานโต้ เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นการดัดแปลงพันธุกรรมข้าวโพด”,มหาวิทยาลัยนเรศวร. NK603 http//www.nu.ac.th/th/news_view.php?n_id=5417&action=view (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

มูลนิธิชีววิถี. “ความเป็นมาจุดยืนและเหตุผล ในการสนับสนุนให้คงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ที่ห้ามมิให้มีการปลูกทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นา”. http//www.biothai.net/node/185/rearrange (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557).

มูลนิธิชีววิถี. “เบื้องหลังการผลักดันจีเอ็มโอ.” มูลนิธิชีววิถี. http//www.biothai.net/node/28702 (สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559).

มูลนิธิสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก. “ความร่วมมือระหว่างมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์และรัฐบาลไทย. https//www.hfocus.org/content/2015/01/9155 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย). “มอนซานโตอาจย้ายฐานการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอจากประเทศ.” http//www.sathai.org/autopagev4/show_page.php?topic_id=321&auto_id=24&TopicPk= (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2558).

มูลนิธิชีววิถี. “เกี่ยวกับไบโอไทย”. http//www.biothai.net/about (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2559).

มูลนิธิชีววิถี. “คำแถลงของมูลนิธิชีววิถี กรณีการปลุกผีพ.ร.บ.จีเอ็มโอ.” http//www.biothai.net/node/30460 (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2559).

มูลนิธิชีววิถี. “ผลประโยชน์ของจีเอ็มโอมีมูลค่ามหาศาลเกินกว่าจะประเมินได้. http//www.biothai.net/node/24835 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

Ref. code: 25595603030023BOC

มูลนิธิชีววิถี. “ความเห็นของคุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการมูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI) ต่อกรณีคำให้สัมภาษณ์เรื่องจีเอ็มโอของไคล์ฟ เจมส์ผู้ก่อตั้งและประธานกิตติมศักดิ์ ISAAA.” http//www.biothai.net/node/26196 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

มูลนิธิชีววิถี. “สิทธิบัตรข้าวหอม GMO ได้หรือเสีย.” http//www.biothai.net/node/299 (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2558).

มูลนิธิชีววิถี. “ทำไมรัฐบาลต้องหยุดทดลองจีเอ็มโอในไร่นา.” http//www.biothai.net/node/167 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

วีระ หวังสัจจะโชค. “ปัญหาการเมืองว่าด้วยร่างพ.ร.บ.จีเอ็มโอ ไร้ประชาธิปไตย ก็ไร้อธิปไตยทาง”. *มติชนออนไลน์*.1 ธันวาคม 2558. http//www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=144896555 (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559).

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. “พ.ร.บ. GMO ร่างฯ อัปลักษณ์ เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศอย่างร้ายแรง”. *ผู้จัดการรายวัน*. 5 ธันวาคม 2558. http//www.manager.co.th/AstvWeekend/ViewNews.aspx?NewsID=9580000134337 (สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560).

วิรัตน์ แสงทองคำ. “อิทธิพลซีพี”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 17 กันยายน 2552. https//viratts.wordpress.com/2009/09/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

วีระ หวังสัจจะโชค. “จับเข่าคุยนักรัฐศาสตร์ บทเรียนการเมืองว่าด้วยเรื่อง "จีเอ็มโอและอธิปไตยทางอาหาร. *มติชนออนไลน์*. 23 ธันวาคม 2558. http//www.landactionthi.org/land/index.php/content/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2559).

วรุณวาร สวางโสภากุล. “บริษัทมอนซานโตกับคำสัญญาจอมปลอม.” กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. http,//www.greenpeace.org/seasia/th/press/reports/monsanto-false-promise/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ. “ นักศึกษาไทยรับทุนมอนซานโต้ บีเซลล์-บอร์ลอกศึกษาวิจัยปรับปรุงพันธุ์ข้าว”. สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. http//www.biotec.or.th/th/index.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559).

สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. “กำเนิด WTO”. องค์การการค้าโลก. http//www.acfs.go.th/foodsafety/international_orgs.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558).

สำนักข่าวอิศรา. “เอ็นจีโอ ชี้ ‘ประยุทธ์ มองให้ออก GMO ปัญหาความมั่นคงชาติ ทำลายเกษตรกรรายย่อย”. สำนักข่าวอิศรา. 17 ตุลาคม 2557. http//isranews.org/thaireform/thaireform-news/item/33686-thaireform1711057.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2558).

Ref. code: 25595603030023BOC

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. “ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช.” http//www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=146 (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2560).

สมชาย รัตนชื่อสกุล. “ทำไมเราจึงควรคัดค้านร่างพ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพ.” มูลนิธิชีววิถี. http//www.biothai.net/node/29036 (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560).

สำนักพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. “ความ(ไม่)มั่นคงทางอาหารจากโลก...ถึงไทย.” http//www.hiso.or.th/hiso5/report/download.php?name=thai2011_21 (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556).

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จังหวัดนนทบุรี. http,//www.lrct.go.th/tools/?p=414 (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2558).

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. *“มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 เรื่อง ผลการประชุมระดับรัฐมนตรีด้านการเกษตรและป่าไม้อาเซียน ครั้งที่ 21”* สรุปสาระสำคัญมติคณะรัฐมนตรี *วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543.* http//www.soc.go.th/pol43_0201.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558).

BIOTHAI. “GRAIN”, MASIPAG, PAN-Indonesia & UBINING 2000. https://www.grain.org/e/34-hybrid-rice-in-asia-an-unfolding-threat. (accessed February 22, 2016).

Julie Barbet-Gros and Jose Cuesta (GPVDR). “Food Riots From Difinition to Operationalization.” http//www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Poverty%20documents/Introduction%20Guide%20for%20the%20Food%20Riot%20Radar.pdf (accessed February 17, 2016).

Monsanto. “Company History” www.monsanto.com (accessed February 22, 2016).

THE WORlD BANK. “History” http,//www.worldbank.org/en/about/history THE WORJD BANK. (2557). International Bank for Reconstruction and Development. http//www.worldbank.org/en/about/what-we-do/brief/ibrd (accessed February 22, 2016).

The Institution for Argiculture and Trade Policy. www.tradeobservatiory.org (accessed February 22, 2016).

VIB. “The race towards the first genetically modified plant". Plant Biotech News. 19 June 2013. http,//www.vib.be/en/about-vib/plant-biotech-news/Pages/The-race-towards-the-first-genetically-modified-plant.aspx. (accessed February 22, 2016).

Ref. code: 25595603030023BOC

บทความหนังสือพิมพ์

ประพิมพ์ฝัน เชียงกูล. “พ.ร.บ.ความ(ไม่)ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน.” (ตอนที่ 1). *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์.* 7 ธันวาคม 2558.

_____. “พ.ร.บ.ความ(ไม่)ปลอดภัยทางชีวภาพ (GMO)? รัฐบาลต้องฟังเสียงภาคประชาชน.” (ตอนจบ). *หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์.* 21 ธันวาคม 2558.

ดลมนัส กาเจ. “ขยับอีกก้าวผลักดันพัฒนาพืชจีเอ็ม วัดใจรัฐนาวา 'ประยุทธ์ จันทร์โอชา”. *คม ชัด ลึก.* ฉบับวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2558.

สัมภาษณ์

เดชรัตน์ สุขกำเนิด. สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

เพชรัตน์ จันทรทิณ. สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

ชาลินี คงสวัสดิ์. สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 15 กุมภาพันธ์ 2560.

พงศกร สรรค์วิทยากุล. สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม, สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร, 13 มีนาคม 2560.

วีระ หวังสัจจะโชค. สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16 มกราคม 2560.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มูลนิธิชีววิถี, นนทบุรี, 16 มกราคม 2560.

สุเทพ ทองแพ. สัมภาษณ์โดย จิรภัทร นิรินทร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 21 มกราคม 2560.

เอกสารอื่น ๆ

กรมวิชาการเกษตร. ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปี 2553 -2558. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 8 มิถุนายน 2559.

กฤษฎา บุญชัย และคนอื่น ๆ. แนวความคิดและนโยบายฐานทรัพยากรอาหาร. แผนงานฐานทรัพยากรอาหาร. นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี, 2550.

Ref. code: 25595603030023BOC

กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 215 ปี 2544 เรื่องการกำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายที่มีการปนเปื้อนสารพันธุกรรมของข้าวโพด (Cry 9C DNA Sequence), 2544.

กระทรวงสาธารณสุข. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545. ให้มีการแสดงฉลากอาหารที่ได้มาจากเทคนิคการ ดัดแปลงพันธุกรรม ใช้กับถั่วเหลืองและข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรม และผลิตภัณฑ์ แสดงข้อความ “ดัดแปรพันธุกรรม”, 2545.

กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 251 ปี 2545 เกี่ยวกับการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม, 2545.

เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก. หนังสือถึงนายยกรัฐมนตรี เรื่อง ขอให้ชะลอการนำร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และไม่เข้าร่วมกับความตกลง TPP. 13 พฤศจิกายน 2558.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. “รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2553”. ประเด็นเศรษฐกิจในรอบปี 2553.

_____. บันทึกหลักการและเหตุผล ประกอบรางพระราชบัญญัติวาด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม พ.ศ. ....

มูลนิธิชีววิถี. กลุมชาวนาปลูกขาวหอมมะลิทุงกุลารองไห เครือขายคุมครองพันธุพืชไทย. จดหมายเปิดผนึก ถึงเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา เรื่อง คัดคานการจดสิทธิบัตรพันธุขาวและการแอบอ้างใชชื่อขาวขาวดอกมะลิ. 22 กรกฎาคม 2541.

มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ ร่าง พ.ร.บ. จีเอ็มโอ. 15 ธันวาคม 2558.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, นายสุริยนต์ ธัญกิจจานุกิจ และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม ประโยชน์และผลกระทบต่อประเทศไทย” ชุดโครงการ นวัตกรรมตะวันตกที่มีผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมไทย. สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2548.

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (IBC). “แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ.” เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับวิทยากร. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด, 2559.

สมัชชาคนจน. เอกสารเผยแพร่ฉบับที่ 1 “รวมพลังประสานใจ สู่ชัยคนจน.” มีนาคม 2540.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. “แนวทางแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน. เอกสารสรุปการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน. 3 เมษายน พ.ศ. 2544.

Ref. code: 25595603030023BOC

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. “หน่วยงานหลักแห่งชาติของอนุสัญญาห้ามอาวุธชีวภาพ. 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. “ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. ... 3 สิงหาคม พ.ศ. 2547.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. “การรายงานผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี. 31 สิงหาคม พ.ศ. 2547.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. รายงานผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. 25 มกราคม พ.ศ.2548.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. การทดลองวิจัยพืชดัดแปลงพันธุกรรม. สรุปมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 ธันวาคม 2550.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. เรื่อง ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายนาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ พ.ศ. 2549 พ.ศ..... 8 ธันวาคม พ.ศ. 2552.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... . 24 กันยายน พ.ศ. 2558.

สำนักนายกรัฐมนตรี. มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือ ร่าง พ.ร.บ. จีเอ็มโอ. 15 ธันวาคม 2558.

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย. กระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. แนวทางแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจนมีเอกสารสรุปการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน. 3 เมษายน พ.ศ. 2544.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. การทดลองวิจัยพืชดัดแปลงพันธุกรรม”. สรุปมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2550.

Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity 2000 nul. Global Environmental Law Annual.

Ref. code: 25595603030023BOC

Book and Book Articles

Competition Issues in the Seed Industry and the Role of Intellectual Property". Choices magazine.org. November 21, 2009.

Dorothy Leonard-Barton, Gary P. Pisano. *Case Studies. Monsanto's March into Biotechnology*. Harvard Business. London: England, 1990.

Edward O. Laumann and David Knoke. *Organizational state: Social choice in national policy domains*. Wisconsin: University of Wisconsin Press, 1987.

FAO. Declaration on World Food Security. World Sumit. FAO. Rome. 1999.

H. R. Mahood. *Interest Group Politics in America : A new Intensity*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall.

Helena Paul and Ricarda Steinbrecher. "Hungry Corporations: Transnational Biotech Companies Colonise the Food Chain." *Environmental Politic.* (2003).

ISAAA. *Biennial Report 1997-1999.*

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2006.

Lucy jarosz. Comparing food Security and food sovereignty discourses, University of Washington, USA, 2014.

Lucy Jaroze. Food Security and Food Sovereignty discourses. University of Washington. USA, 2014.

Lucy jarosz. Comparing food Security and food sovereignty discourses, University of Washington, USA, 2014.

Marc Edelman. Tony weis, et al. Introduction : Critical perspective food sovereignty. The Journal of Peasant Studies. (2014).

Mancur Olson. JR. *The Logic of Collective Action : Public goods and the Theory of Groups*. Cambridge,Massachuchusetts: Harvard University Press, 1965.

Martin J. Smith. *Pressue power and policy: State autonomy and policy network in Britain and the United States*. New York: Harvester Wheatsheaf, 1933.

Paul Teng, Marsha Stanton and Mike Roth. "The Changing Private Sector Investment in Rice. In William G. Padolina (ed). *Plant Varirty Protection for in Developing Country*, IRRI, 2000.

Ref. code: 25595603030023BOC

Peter. “Anatomy of a Gene : Do We Really Need Geneticcally Engineerede Food?. Roset.” Institution for Food and Development Policy, USA.

Per Pinstrup-Andersen. Food Security: definition and measurement. Division of Nutritional Science, Cornell University, 2008

Phillip Mc Michael. “Historicing food Sovereignty.” *The Jonurnal of Peasant Studies.* (2014), 933-957.

The Parliamentary Office of Science and Technology, 2006.

Tad Williams and Jonh Kenneth.The Corruption of American Argiculture. Washington, DC. American for Democratic Action Education Fund, 2006.

Ref. code: 25595603030023BOC

ภาคผนวก

Ref. code: 25595603030023BOC

ผนวก ก
บันทึกสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

1.ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ อ.ดร.วีระ หวังสัจจะโชค
หน่วยงาน คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม 2560 เวลา 10.00 น.
วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สดโดยการถามด้วยคำถามปลายเปิด และจดบันทึกคำตอบ

1.ประเด็นเรื่องข้อบกพร่องในเนื้อหาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. เกี่ยวกับประเด็นเรื่องขาดความเชื่อมโยงของภาคประชาชนเป็นอย่างไร

ในร่างฯปัจจุบันคณะกรรมการคนที่ทำการอนุญาต ตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวเกี่ยวกับการตัดสินใจ อนุญาต ซึ่งไม่มีผู้ดูแลผลประโยชน์ของประชาชน ตลอดจน NGO ไม่ได้มีส่วนร่วม เนื่องจากในร่างฯปรากฏเพียงข้าราชการ(รัฐ)และกลุ่มเอกชน แต่ข้อเสนอที่สมควรเป็นคือการสรรหามาจากทุกส่วน ทั้งที่มาจากภาครัฐ ประชาชน เอกชน สังคม

2.ประเด็นปัญหาการมี/ไม่มีร่างพระราชบัญญัติฯ มันคืออะไร ทำไมต่อสู้กันอย่างยาวนานมากตั้งแต่ปี 2538-ปัจจุบัน

ก่อนการมีร่างฯสามารถทดลองได้อย่างเสรี ทั้งนี้เนื่องจากหากการทดลองในระบบปิดมีความปลอดภัยกว่าทั้งในแง่การควบคุมการปนเปื้อน การควบคุมเชื้อโรคต่าง ๆ
แต่ถ้ามีพระราชบัญญัติ หรือหลังมีรพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ จะต้องทำการขออนุญาต เนื่องจากการทดลองในระบบเปิด อาจเกิดการปนเปื้อน หรือมีเชื้อโรคเป็นต้น ยกตัวอย่างเช่นในกรณีของ ลาตินอเมริกา ที่มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3.แล้วประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันปัจจุบันเกี่ยวกับ GMOs คืออะไร

นอกจากนี้ในประเด็นการทดลองในแปลงเปิดเป็นประเด็นว่าถ้าหากเกิดการปนเปื้อนหรือเกิดการระบาดของเชื้อโรค ใครเป็นผู้รับผิดชอบ และประเด็นดังกล่าวจะส่งผลกระทบในด้านใดบ้างและใครที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว เช่นชาวบ้านเป็นต้น

Ref. code: 25595603030023BOC

ประเด็นเรื่องลิขสิทธิ์ หากการทดลอง ผลผลิตของ GMOs จะก่อให้เกิดสายพันธุ์สิ่งมีชีวิตชนิดใหม่(ทั้งที่เปลี่ยนแปลงยีนนิดเดียว) ซึ่งเกิดประเด็นเรื่องการมีลิขสิทธิ์ การแสดงความเป็นเจ้าของ ชาวบ้านไม่สามารถใช้เมล็ดพันธุ์นั้นได้(ทั้งที่ชาวบ้านเป็นเจ้าของสายพันธุ์พืชที่นำมาทดลอง แต่ต้องซื้อจากเจ้าของลิขสิทธิ์)

ประเด็นเรื่องทุนสนับสนุนการวิจัยซึ่งมาจากกลุ่มบรรษัทเป็นส่วนใหญ่ และภาคเอกชน เมื่อสำเร็จได้พันธุ์พืชสายพันธุ์ใหม่ ที่ดีกว่าเดิมแต่ต้องใช้ต้นทุนในการลงทุนปลูกแต่ละครั้งสูง เนื่องจากชาวบ้านอาจจะไม่มีเงินทุน จึงต้องยอมทำ “การเกษตรแบบพันธสัญญา”

4.“การเกษตรแบบพันธสัญญา”คือ

การที่ยอมเป็นหนี้ หรือขอสินเชื่อเพื่อลงทุนเมล็ดพันธุ์ปุ๋ย สารบำรุง/ปราบศัตรูพืช และพอได้ผลผลิตก็ขายคืนสู่เอกชนที่ให้สินเชื่อภายใต้มาตรฐานที่กำหนด

2.ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ อ.ดร.เดชรัตน์ สุขกำเนิด
หน่วยงาน ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม 2560 เวลา 10.30 น
วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สดโดยการถามด้วยคำถามปลายเปิด และจดบันทึกคำตอบ
อ้างอิง หนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ศธ. 0516.14ว.0234

1.ปัจจุบันความมั่นคงทางด้านอาหารได้มีการใช้ในความหมายกว้างขวาง และแพร่หลาย บางครั้งมีการใช้อย่างสับสน ทั้งในแง่ความมั่นคงอาหาร(Food Security) และอธิปไตยอาหาร(Food Sovereignty) ซึ่งในประเด็นดังกล่าวอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

Food Security หรือความมั่นคงทางด้านอาหารมีความหมายแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการที่จะมุ่งประเด็นศึกษาไปในด้านใด แต่อย่างไรก็ตามหลัก ๆ จะเน้นใน 4 ทิศทางคือ

1.เน้นศึกษาประเด็นด้าน Food Availability หรือด้านความพอเพียง ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาด้านความคลุมเครือ เช่นอินโดนีเซีย ที่เน้นช่วงเวลา และความพอเพียงในการบริโภค หรืออินเดีย

โดยถ้าจะอธิบายในด้านความพอเพียงควรมองจากระดับประเทศ (มหภาค) ลงไปสู่ระดับครัวเรือน (จุลภาค)

2.เน้นศึกษาประเด็นด้าน Food Efficiency Availability หรือการเน้นเรื่องราคา ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีการนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลกันอย่างจริงจัง ข้อมูลเยอะและสม่ำเสมอ แต่

Ref. code: 25595603030023BOC

ประเด็นปัญหาคือ ขาดคนที่จะวิเคราะห์แบบเจาะลึก แต่ในประเด็นด้านราคายอมรับว่ามีผลทางด้านจิตวิทยาและเป็นประเด็นที่ค่อนข้างอ่อนไหวมากต่อประชากรหมู่มาก เช่น ราคาถูก-แพง เป็นต้น

3.เน้นศึกษาประเด็นด้าน Food Safety เน้นเรื่องความปลอดภัย ซึ่งมีประเด็นสัมพันธ์กับเรื่อง GMOs ในประเด็นดังกล่าวมีการจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ มุ่งเน้นมองไปที่

-กลุ่มผู้บริโภค เช่นในประเด็นเรื่องการใช้สารเคมี และการเติมรหัสพันธุกรรม

-ผู้ผลิต-ผู้บริโภค-สารเคมี โดยประเด็นดังกล่าวในเหตุผลที่ว่ามีการปนเปื้อนจุลิทรีย์หรือไม่ ผู้ผลิตดูแลสะอาด/ไม่สะอาดเป็นต้น เช่นผักอินทรีย์

-ผู้ผลิต-ผู้บริโภค-สิ่งแวดล้อม โดยประเด็นดังกล่าวในเหตุผลเรื่องของพันธุกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ในการศึกษาให้ชัดเจนต้องมีการระบุว่า ต้องการ Scale แบบไหน นโยบายแบบใด ภายใต้ระบอบแบบใดจึงจะทำให้ได้ผลศึกษาหรือคำตอบที่ตรงประเด็น

4.เน้นศึกษาประเด็นด้าน Food Stability เน้นเรื่องการบริหารจัดการอย่างมีเสถียรภาพ หรืออย่างมีศักยภาพ โดยในประเด็นดังกล่าวจะไปได้อย่างดีต้องประกอบกันกับ Food Efficiency Availability หรือการเน้นเรื่องราคา

โดย Food Security มีการให้ความสำคัญในแต่ละประเด็น และการพูดถึง/อ้างอิงถึงในประเด็นที่แตกต่างกัน เช่นภาครัฐจะไม่พูดถึงประเด็นเรื่อง Food Safety หรือความปลอดภัย ไว้ในความมั่นคงทางด้านอาหาร แต่ในทางกลับกัน ภาคNGO กลับให้ความสำคัญและเน้นมาก

2.Unique of Analysis เอกภาพกับแนวในการวิเคราะห์

สมมุติฐานว่ามองในระดับประเทศ ควรจะใช้กรอบอะไรในการวิเคราะห์และจะใช้ประเด็นใดที่นำไปสู่ปฏิบัติการ เช่น ในระดับจังหวัด จะผลิตอาหารเพียงพอหรือไม่

-ความมั่นคงทางด้านอาหารเน้นประเด็นด้านเหตุผล (Argument) ซึ่งไม่มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การช่วงชิงทางเหตุผล(ดังที่กล่าวมาแล้ว)

-เงื่อนไขของการกระจายอำนาจ (หมายถึงการกระจายอำนาจในการคิดนโยบายทางด้านความมั่นคงทางด้านอาหาร/นโยบายการเกษตร เป็นของตัวเอง ทั้งในระดับเกษตรอำเภอ เกษตรตำบล เป็นต้น เนื่องจากประเด็นปัญหาดังกล่าวในปัจจุบันเป็นปัญหาคลุมเครือมากเพราะทุกภาคส่วนมีการนำเอานโยบายความมั่นคงในระดับชาติมาใช้

ข้อเสนอแนะหรือประเด็นการศึกษาที่จะได้คำตอบดีที่สุดเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางด้านอาหาร ให้มองข้ามผ่านประเด็นเรื่องภาครัฐ เอกชน NGO และมุ่งประเด็นศึกษาที่คนธรรมดาในระดับครัวเรือนว่ามีความคิดเห็นอย่างไร(โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าจะถูกหรือผิดเพราะเป็นความเข้าใจ/ความคิดเห็นของคนธรรมดา) นอกจากนี้ควรมองข้ามวาทกรรมและจะทำให้ได้ถึง

Ref. code: 25595603030023BOC

คำจำกัดความหรือความหมาย “ความมั่นคงทางด้านอาหาร”อย่างแท้จริง เพราะถ้าไม่ได้รับการต่อต้านก็คือมาจากเหตุผล

3.ปัจจุบันในประเทศไทยมีการถกเถียงเกี่ยวกับ GMOs ในประเด็นเรื่องใดบ้าง

1.ความปลอดภัยในการบริโภค เน้นเรื่องความปลอดภัย

2.ความปลอดภัยเชิงชีววิทยา เช่นแนวทางการแก้ไข หรือการทำอย่างไรให้เกิดความปลอดภัยสุด

3.มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคหรือไม่ เช่นประเด็นเรื่องฉลาก

4.กลไกในการควบคุม หรือประเด็นเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมือง เช่นจะมีการผูกขาดจากกลุ่มบรรษัทหรือไม่

5.ความเป็นอยู่ของชาวบ้านและชุมชนโดยรอบ

โดยประเด็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดคือเรื่องความปลอดภัยเชิงชีววิทยาและกลไกในการควบคุม ซึ่งเรื่องดังกล่าวค่อนข้างสำคัญในการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับการเกษตรของไทย สำหรับประเด็นที่ถกเถียงความปลอดภัยในการบริโภค ความปลอดภัยเชิงชีววิทยามีความสำคัญเกี่ยวข้องกับผู้บริโภค เป็นเรื่องมุมมองของวิทยาศาสตร์

แต่ประเด็นเรื่องกลไกในการควบคุมและความเป็นอยู่ของชาวบ้านและชุมชนโดยรอบจะค่อนข้างเกี่ยวข้องกับการผูกขาดจากบรรษัทในเรื่องเมล็ดพันธุ์ตลอดจนเรื่อง Contract Framing แต่อย่างไรก็ตามหากจะจบปัญหาการถกเถียงในเรื่องดังกล่าวเกี่ยวกับประเด็นความปลอดภัยของ GMOs ก็คือ ประเด็นการจัดการเกี่ยวกับเรื่องฉลากของสินค้า

ในทางกลับกับประเด็นเกี่ยวกับความปลอดภัยเชิงชีววิทยายังคงมีการถกเถียงกันเรื่อย ๆ กระทั่งในอนาคตเพื่อหาคำตอบ เนื่องจากเกิดคำถามว่า บุคคลใดบ้างที่ได้ประโยชน์ บุคคลใดบ้างที่เสียประโยชน์ นอกจากนี้ในประเด็นการถกเถียงเกี่ยวกับ GMOs เป็นประเด็นการถกเถียงที่ไม่มีความคืบหน้า เช่น GMOs หรือเกษตรอินทรีย์ดี

นอกจากนี้ในประเทศไทย การถกเถียงปัจจุบันเป็นการถกเถียงที่ผ่านตัวตัวแทนอย่าง NGO หรือ หน่วยงานองค์กรของภาครัฐ ไม่ใช้ผู้มีอิทธิพลหลัก ๆ (Influencer) จริงที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงทีเผชิญหน้ากัน (ยกตัวอย่างเช่น แทนที่กลุ่มบรรษัทมอนซานโต้จะถกเถียงกับชาวบ้าน แต่ในความเป็นจริงกลับเป็นกลุ่ม NGO ที่ขัดแย้งกับองค์กรภาครัฐแทน ซึ่งการขัดแย้งดังกล่าวสะท้อนให้เห็นบทบาทโดยตรงที่ตัวแสดงแทนเหล่านี้มีความน่าเชื่อถือได้ ในประเด็นเรื่องข้อมูล ทิศทางการเคลื่อนไหว ดังจะเห็นได้จาก ร่างพระราชบัญญัติฯ มีกระทรวงวิทยาศาสตร์และกรมวิชาการเกษตรเป็นหลักในการผลักดัน

Ref. code: 25595603030023BOC

4.เบื้องลึกเบื้องหลังในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่อง GMOs ในประเทศไทยกับการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ เป็นอย่างไรจากอดีต-ปัจจุบัน

1.เชิงผลประโยชน์ โดยที่ฝ่ายได้ประโยชน์ มีมุมมองเกี่ยวกับการได้สินค้าที่มีคุณภาพตลอดจนมองประเด็นเรื่องการตลาดเพื่อให้ขายได้มากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นการมองที่ต่างกัน

2.เชิงวิชาชีพ เช่นจะทำให้มีโอกาสก้าวหน้าทางด้านการวิจัยประเด็นดังกล่าวประเทศไทยมีปัญหาเป็นอย่างมาก

3.ความสัมพันธ์ในเชิงความเชื่อ เช่นความก้าวหน้า หรือความเป็นธรรมชาติ

แต่อย่างไรก็ตามฝ่ายที่คัดค้าน โดยกลุ่มดังกล่าวกลัวว่าประเทศไทยอาจถูกมองว่าเป็น GMO ซึ่งจะสร้างความสับสนแก่ผู้ค้าและการส่งออกไปยังประเทศปลายทาง แต่อย่างไรก็ตามฝ่ายที่สนับสนุน GMOs ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นที่ประเทศไทยมีทัศนคติอย่างไรเกี่ยวกับการตอบรับ หรือได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางแค่ไหน

5.ถ้าหากประเทศไทยมีการเลือกนโยบาย GMOs กับนโยบายเกษตรอินทรีย์ ทั้งสองประเด็นจะสามารถสนับสนุนไปพร้อม ๆ กันได้หรือไม่/แต่ละประเด็นมีขอบเขตมากน้อยเพียงใด

ประเด็นดังกล่าวต้องกลับไปพิจารณาในเรื่องของประเด็นการปนเปื้อนในระบบนิเวศว่ามีมากน้อยเพียงใด ตลอดจนการได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคมากน้อยเพียงใด เช่นการกระตุ้นให้ข้อมูลการยอมรับได้หรือไม่ได้ในประเด็นปนเปื้อนมาก ๆ จะเป็นอย่างไร สามารถยอมรับได้หรือไม่โดยเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ภายใต้สภาวะระบบทุนนิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่

สำหรับเรื่อง GMOs ผลักดันในประเทศไทยประเมินว่าไม่ผ่าน/ไปไม่รอด (ปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหารหรือการเพิ่มผลผลิต ลดสารเคมี) เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นระดับโลก ไม่ใช่แค่ปัญหาระดับประเทศ เนื่องจากมีการรณรงค์ (Campaign) ซึ่งสามารถสร้าง Effect ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วโลก และการรณรงค์ดังกล่าวก็จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างแน่นอน (ถึงแม้ไม่มี NGO ในประเทศไทยก็ตาม แต่ในระดับประเทศย่อมมีเครือข่ายพร้อมที่จะเข้ามาแทรกแซงเสมอ)

อีกประเด็นหนึ่งการที่รัฐบาลไม่ดัน GMOs เพราะไม่ได้ประโยชน์โดยตรงนอกจากนี้ปัญหาอีกหนึ่งประการของ GMOs คือวิธีการอธิบายที่ไม่ได้มีการยกระดับซึ่ง ที่ผ่านมาก็มีการถกเถียง/อธิบายในประเด็นความปลอดภัยในการบริโภค

ความปลอดภัยเชิง มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคหรือไม่ กลไกในการควบคุม เป็นอย่างไร ความเป็นอยู่ของชาวบ้านและชุมชนโดยรอบจะได้รับผลกระทบไหม อยู่กันแค่นี้และยังไม่

Ref. code: 25595603030023BOC

สามารถสร้างวาทกรรมใหม่ ๆ หรือการก้าวข้ามผ่านวาทกรรม”ในระดับที่ยิ่งๆขึ้นไปในระดับ Goal beyond ได้ตลอดจนการสร้างความรับรู้แก่คนทั่วไป

นอกจากนี้หากจะให้คนยอมรับ GMOs จริงๆหรือให้คล้อยตามหรือเห็นด้วยถ้ายังใช้วาทกรรมแบบเดิม ๆ ไม่น่าผ่าน(เช่นขายได้มากขึ้น สร้างความมั่นคงทางอาหาร ราคาถูก หรือรักษาโรคอย่าง Golden Rice) ถ้าผู้ผลิต GMOs อยากประสบความสำเร็จจะต้อง “สร้างวาทกรรม”ที่เหนือกว่ายิ่งๆขึ้นไป (โฆษณาชวนเชื่อ)

3.ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ คุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ
หน่วยงาน ผู้อำนวยการมูลนิธิชีววิถี (BioThai)
วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม 2560 เวลา 13.00 น
วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สดโดยการถามด้วยคำถามปลายเปิด และจดบันทึกคำตอบ
อ้างอิง หนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ ศธ. 0516.14ว.0234

1.ปัจจุบันความมั่นคงทางด้านอาหารได้มีการใช้ในความหมายกว้างขวาง และแพร่หลาย บางครั้งมีการใช้อย่างสับสน ทั้งในแง่ความมั่นคงอาหาร (Food Security) และอธิปไตยอาหาร (Food Sovereignty) ซึ่งในประเด็นดังกล่าวอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

โดยหากพิจารณาความมั่นคงทางด้านอาหารของ FAO จะเห็นได้ว่าได้มีมานานอย่างน้อย 2 ทศวรรษ และมีความหมายกลาง ๆ ทุกคนสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ และใช้ในบริบทใดก็ได้ นโยบายมีพัฒนาการมาจาก

-ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอ หรือที่เรียกว่า “สิทธิแห่งอาหาร” (Right of Food)

-ไบโอไทยมองว่านิยามของ FAO นั้นไม่เพียงพอ

-ต้องมองในมิติเรื่องอำนาจของการจัดการอาหารทั้งระบบซึ่งต้องให้อยู่ในมือของประชาชนเป็นส่วนใหญ่

-ส่วนประชาธิปไตยทางด้านอาหาร (Food Sovereignty) แต่ที่ผ่านมาการสื่อสารจะนิยมความมั่นคงทางด้านอาหาร

ประชาธิปไตยทางด้านอาหาร (Food Sovereignty)

ในประเด็นดังกล่าวประชาชนต้องมีอำนาจในการจัดการทรัพยากร และต้องมองด้านความหลากหลายทางด้านชีวภาพ(รวมทั้งประเด็นเรื่องGMOs)ด้วย ถ้าไม่มีอำนาจในการจัดการพันธุกรรม ก็สะท้อนให้เห็นว่าไม่มีความมั่นคงทางด้านอาหาร

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้ “ระบบอาหาร”อำนาจในการจัดการอาหารทุกระบบ เช่น เมล็ดพันธุ์ แบบแผนการผลิตที่ยั่งยืน ระบบการจัดสรรทรัพยากร การกระจายอำนาจอย่างภาพรวม โดยระบบอาหารประกอบด้วย

-พันธุกรรม,น้ำ,ที่ดิน

-ระบบการกระจายอาหาร,การกระจายตลาด

-การกระจาย การกำหนดนโยบายผู้บริโภค (การโฆษณา)

-วิธีการบริโภค นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องเรื่องอาหาร อาทิเช่น การจำนำข้าว การคอรัปชั่น การได้/เสียประโยชน์ นอกจากนี้ในปัจจุบันภายใต้วาทกรรม Modern Trade คือการผลิตเยอะราคาจะถูกและมีคุณภาพ

ในประเด็นเรื่องการถกเถียงเกี่ยวกับความมั่นคงทางด้านอาหาร ต้องถกเถียงภายใต้บริบทสังคมไทยให้เข้าใจก่อน โดยจุดยืนของ BioThai เกี่ยวกับความมั่นคงทางด้านอาหารในความหมายของ FAO สามารถถกเถียง (Debate) สิ่งที่เข้าผลิตได้หรือไม่ โดยยกประเด็นเหล่านี้มาวิพากษ์สิ่งที่เขาทำอยู่ (จะเห็นว่าภายใต้ระบบ Modern Trade ไม่ได้สร้างความหลากหลายทางด้านโภชนาการ ยกตัวอย่าง ซีพี เซเว่น) นอกจานี้จะเห็นได้ว่าความปลอดภัยจากสารเคมีในระบบ Modern Trade ไม่มีเหมือนในระบบตลาดสดซึ่งเราสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ในประเด็นดังกล่าวก็เป็นประเด็นที่เราสามารถต่อรองได้กับ Tesco Lotus

*ยกตัวอย่างการขยายความ ประชาธิปไตยทางด้านอาหารในแง่ของ Feminist โดยเรื่องบทบาทการดูแลสืบทอดเมล็ดพันธุ์พืช นอกจากนี้ประเด็นของผู้หญิงกับความมั่นคงทางด้านอาหาร เกี่ยวกับอำนาจการจัดการทางด้านอาหาร (การเพาะพันธุ์ เก็บดูแล การปรุงเป็นอาหาร การให้นมบุตรฯลฯ) ถูกเปลี่ยนผ่านไปสู่การมีบทบาทของบรรษัทขนาดใหญ่ เช่น ผลิตภัณฑ์ Nestle นมผง อาหารกระป๋องฯลฯ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอำนาจในการบริหารจัดการเปลี่ยนไป

ประเด็นเรื่อง นิยามโภชนาการ ความหลากหลายทางด้านชีวภาพ ความปลอดภัย GMOs ได้มีการสร้างวาทกรรม/โฆษณาชวนเชื่อ เกี่ยวกับความปลอดภัย ลดก๊าซเรือนกระจก ทำให้ได้ผลผลิตมาก ๆ และลดการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จริงเป็นเพียงแค่มายาคติ

งานวิจัย USAID ซึ่งมีการศึกษาทำวิจัยมาอย่างยาวนาน 19 ปี สะท้อนให้เห็นว่า GMOs ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ เพียงแต่ลดลงได้ในระดับหนึ่ง แต่มีการเพิ่มการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชอย่างมหาศาลเพิ่มขึ้น 60 เปอร์เซ็นต์

2.ทำไมถึงมีการพยายามผลักดัน GMOs มาโดยตลอดและยาวนานถึง 20ปี นับแต่พ.ศ.2538

ประเด็นดังกล่าวน่าสนใจเนื่องจากการกำหนดนโยบายของรัฐ ระบบการศึกษาทั้งระบบอยู่ภายใต้ระบบความคิดการจัดการทางด้านอาหาร ที่เน้นการผลิตแบบเชิงเดี่ยว และเอื้ออำนวยต่อ

Ref. code: 25595603030023BOC

ระบบอุตสาหกรรมทั้งระบบ (โดยอเมริกาเป็นต้นแบบ) จึงไม่แปลกที่เวลามีการเสนอ GMOs ตัวแทนคณะกรรรมการที่มีความเกี่ยวข้องกับบรรษัทเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีอำนาจในการกำหนดนโยบายหรือร่างกฎหมาย ไม่มีการต่อต้านแต่เห็นเป็นเรื่องธรรมดา เพราะประเทศเราถูกวางรากฐานต่าง ๆ ในแบบประเทศทศตะวันตกมาโดยตลอด

-ยกตัวอย่างเช่น คณะกรรมการยกร่าง พระราชบัญญัติ GMOsฯก็มีบุคลที่เกี่ยวข้องกับบรรษัทมอนซานโต้ เป็นต้น

-มีโครงสร้างการวางรากฐานมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาอย่างยาวนานนับ 50 ปี ตลอดจนมีโครงสร้างกลไกต่างที่เอื้อประโยชน์ และให้กลุ่มทุนมีบทบาท

-มีการสร้างสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ โดยพบว่าเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับบุคคลที่ที่เกษียณอายุราชการจากหน่วยงานของรัฐและเข้ามาอยู่ในสมาคมดังกล่าว กรณีนี้เหมือนกับกรณีของสหรัฐอเมริกา ที่นางฮีรารี่ คลินตัน ภริยาโอบามา เคยเป็นที่ปรึกษาบรรษัทมอนซานโต้ เป็นต้น

นอกจากนี้กลุ่มข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญเมื่อเกษียณอายุราชการ ก็ไปเป็นที่ปรึกษา/เป็นผู้บริหาร กับบรรษัทมอนซานโต้ หรือบรรษัทซีพี เป็นต้น อธิบดีกรมวิชาการเกษตรเกษียณก็มาเป็นผู้อำนวยการฝ่ายอำนวยการพืชยืนต้น ผู้อำนวยการฝ่ายคุมครองชีวภาพการเกษตร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในองค์กรภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มบรรษัท

นอกจากนี้ชุดความคิดในการพัฒนาระบบการศึกษา การให้บทบาทกลุ่มทุน หรือภาคเอกชน ตลอดจนการผลิตเชิงเดี่ยวซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทิศทาง หรือการดำเนินนโยบายของกลุ่มทุนที่มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายการศึกษาและการพัฒนาของรัฐ ดังนั้นเมื่อมีกลุ่มผลประโยชน์ย่อมจะสะท้อนและเอื้ออำนวยให้ซึ่งกันและกัน

3.ทำไมถึงมีการผลักดัน พ.ร.บ. GMOs แต่ก็มีการชะงักและผลักดันนโยบายเข้าสภาเป็นระลอก (รวมถึงฉบับร่าง พ.ศ.2558) แต่ไม่เคยสำเร็จ

เนื่องจากมีการต่อต้านในหลาย ๆ ชุดความคิด เช่นรัสเซียปฏิเสธ GMOs Food และ GMOs Crops หรือกรณี EU แบรนด์ GMOs เป็นต้น เนื่องจากในหลาย ๆ กรณีที่ยกมากังวลเรื่องความหลากหลายทางด้านความปลอดภัยโดยในยุโรปได้เห็นถึงความผิดแบบแผนของธรรมชาติ หรือ Island ปฏิเสธ GMOs และมีนโยบายเป็นเมืองออแกนิกส์ กรณีในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันมีการให้ความสนใจและได้รับการต่อต้านมากขึ้น ซึ่งเป็นปรากฏกรณีไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเนื่องจากก่อนหน้านี้ไม่ได้เป็นประเด็นที่ไม่ได้ให้ความสนใจ แต่เนื่องจากปัจจุบันคนรุ่นใหม่ได้ให้ความสนใจในประเด็นเรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นนั่นเอง

Ref. code: 25595603030023BOC

สำหรับกรณีของประเทศไทยมีหลายหลายปัจจัยและหลายความคิดที่ส่งผลต่อประเด็น ดังกล่าวเช่น

1.แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.การนำเสนอแนวคิดการผูกขาดเมล็ดพันธุ์จากบรรษัท

3.ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม เนื่องจาก GMOs มาพร้อมกับสารเคมี การผูกขาด ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม

4.ประเด็นเรื่องอธิปไตยสิ่งแวดล้อม เมล็ดพันธุ์อาหารในระยะยาวที่โดนผูกขาด

5.ประเด็นเรื่องการเมืองระหว่างประเทศ

ซึ่งประเด็นต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานั้นหากเมื่อมีการผลักดันจึงทำให้คณะรัฐมนตรี หรือ นายกรัฐมนตรี (ปัจจุบันพลเอกประยุทธ จันทร์โอชา) ไม่กล้าขวาง (ถึงแม้จะมีอำนาจตามมาตรา 44 สามารถสั่งการได้ทันที) เนื่องจากการรวมพลังจากภาคประชาสังคมเป็นกลุ่มใหญ่เป็นกลุ่มที่มีแนวคิด กลุ่มเดียวกัน ทำให้นายกรัฐมนตรีไม่กล้าผลักดัน นอกจากนี้กลุ่มอุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ที่อาจเสีย ประโยชน์จากกรณีการมี GMOs จึงเกิดกลุ่มต่อต้าน เช่น กลุ่มสมาคมแป้งมัน อุตสาหกรรมข้าวโพด หวาน สมาคมโรงสีข้าว เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากกรณีสมัยพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เกิดการต่อต้านจากสมาคมโรงสีข้าวต่อต้านเพราะได้รับผลกระทบด้านความเชื่อมั่นจาก IBU ไม่ซื้อ ข้าวไทยเนื่องจากมองว่าจะเป็นข้าว GMOs

4.ร่างพระราชบัญญัติ GMOs มีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร

ฝ่ายที่ต้องการ GMOs ถ้ามีประเด็นการถกเถียงเกี่ยวกับการเกิดความเสียหายจะไม่ต้อง รับผิดชอบเพราะไม่มีกฎหมายดังกล่าวในการกำหนดให้มีการรับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จากการมีมติ ครม.ปี 44 ให้หยุดการทดลองไว้ก่อน

สำหรับจุดยืนของ BioThai อยากให้มีกฎหมายจะเป็นการสร้างความปลอดภัยทาง ชีวภาพ ซึ่งมีการกำหนดผู้ที่นำเข้า ทำการทดลอง จะต้องรับผิดชอบในทุกกรณีหากมีความเสียหาย เกิดขึ้น แต่ในทางกลับกันร่างพระราชบัญญัติปัจจุบัน(2558)กลับกลายเป็นเครื่องมือเพื่อเอื้อ ผลประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน บรรษัทต่าง ๆ

ประเด็นที่น่าสนใจในสมัย รัฐบาลทักษิณ มีการเจรจา FTA นายคริสโตเฟอร์ กรรมการ บรรษัทมอนซนโต้ ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา รัฐมิซซูรีได้เข้าพบพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และ คุณสุวิทย์ คุณกิตติ และมีการยกร่างคณะกรรมการชุดใหม่ โดยบุคคลในคณะกรรมการดังกล่าวล้วน มาจากสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์

Ref. code: 25595603030023BOC

กรณีร่างพระราชบัญญัติGMOs 2558 กลุ่ม BioThai คัดค้านร่างดังกล่าวเพราะในตัวร่างดังกล่าวไม่มีการกล่าว หรือมีบทสาระเกี่ยวกับความรับผิดชอบ หรือให้บรรษัทรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้นจากกรณีความผิดพลาดที่เกิดจาก GMOs น้อยที่สุด

กรณีนโยบายของรัฐไทยเกี่ยวกับการเกษตร จะเห็นได้ว่างานหลัก ๆ ของกรมวิชาการเกษตร สนับสนุนการปลูกอ้อย ข้าวโพดซึ่งได้กำไร 1,000 บาทต่อตารางวา แต่หากเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกำไรจากการทำการเกษตรแบบผสมผสานได้กำไร 7,000 บาทต่อไร่

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชามีการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยอาศัยกลุ่มทุนในนามของ “นโยบายประชารัฐ”โดยประเด็นที่น่าสังเกตนายอิศระวงศ์ ว่องกุศลกิจ ซึ่งเป็นประธานกรรมการน้ำตาลมิตรผล เป็นหนึ่งในคณะกรรมการภาคประชาสังคม

5.แนวโน้ม GMOs ในอนาคตจะเป็นอย่างไร

จากการทดลองปลูก GMOs มาอย่างยาวนาน 20 ปีพบว่ามีการชะงักและลดลงเป็นครั้งแรก ในปี 2559 นอกจากนี้บรรษัทมอนซานโต้ประสบกับสภาวะขาดทุนและถูกควบกิจการโดยบรรษัทไบเออร์ จากกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากิจการเกี่ยวกับ GMOs ไม่ได้ขยายใหญ่เหมือนเดิมอีกแล้ว เนื่องจากเหตุผลที่นำไปสู่การสนับสนุน GMOs ลดลงเรื่อย ๆ ประกอบกับคนรุ่นใหม่ไม่เอาด้วย

นอกจากนี้ในยุโรปหลายประเทศสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ดีกว่าคือ “การเกษตรที่ยั่งยืน” ดังจะเห็นได้จากกรณีกลุ่มประเทศยุโรปที่เป็นประเทศ Non-GMOs ผลผลิตภายในประเทศไม่ได้ลดลงแต่ในทางกลับกันการเกษตรแบบยั่งยืนกลับเพิ่มขึ้น ในขณะที่สหรัฐอเมริกา GMOs กลับลดลง

6.การดูแลเรื่อง GMOs ในประเทศไทยควรจะต้องมีการดูแลควบคุม หรือมีกลไกลอย่างไร และปัจจุบันประเด็นการถกเถียง มีอะไรบ้าง

ปัจจุบันภาครัฐและเอกชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน(ซีพี มอนซานโต้) แต่ขาดภาคประชาสังคมหรืออาจมีน้อยมาก ในส่วนของไบโอไทย เสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจากสมาคมต่าง ๆ อย่างน้อยกึ่งหนึ่ง(เช่นกลุ่มสมาคมรายย่อยที่ไม่เอา GMOs) เพื่อลดการผูกขาดทางอำนาจเพียงบุคคลเพียงกลุ่มเดียว

ประเด็นคือรัฐต้องการให้มีการทดลองGMOs (ซึ่งเป็นที่มาของเหตุผลการพยายามผลักดันการออกกฎหมายGMOs) ในจุดยืนของไบโอไทย ไม่ได้ขัดขวางแต่อย่างใด แต่อย่างให้บรรษัทกลุ่มทุนข้ามชาติต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น เนื่องจากหากพันธุ์พืชหลุดออกไปจะควบคุมยาก ถ้าควบคุมไม่ได้ควรทดลองอยู่ในเรือนกระจก

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้ไบโอไทยมีความเห็นว่า “วาทกรรมการทดลอง”จะนำไปสู่การส่งเสริมการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ต่อไป เนื่องจากเมื่อทดลองได้ก็จะนำข้อมูลเสนอไปยังภาครัฐเพื่อให้รัฐบาลมีการตัดสินใจ นั่นแสดงว่าถ้าหากมีการอนุญาตให้ทดลองจะไม่มี“นักวิทยาศาสตร์ไทย” แต่จะมีที่มาจากกลุ่มบรรษัท นอกจากนี้ยังมีการสร้างวาทกรรม GMOs เช่น ลดการใช้สารเคมี เพิ่มผลผลิต ต่างชาติจะได้เข้ามาลงทุน เป็นต้น

สำหรับการทดลองในแต่ละประเทศก็มีการทดลองที่ต่างกันเช่นสหรัฐอเมริกาการทดลองจะต้องทำการขออนุญาตจากรัฐ สำหรับประเทศไทยจะต้องผ่านการทดลองที่รัฐอนุญาต ดังนั้นจะพบว่าเอกชนมักใช้พื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ ของรัฐเป็นต้น เช่นกรณีของมหาวิทยาลัยนเรศวร ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการสำหรับกรณีคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพจะมี 2 ระดับคือ ระดับสถาบัน และระดับชาติ

กรณีฝ้ายบีทีผู้จัดการมอนซานโต้ได้ได้มีความสัมพันธ์กับกรมวิชาการเกษตร ทำการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล นอกจากนี้มอนซานโต้ยังมีการผลักดันนโยบายให้กรมวิชาการเกษตรมีการปลูกฝ้ายบีที จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการสนับสนุนการปลูกฝ้ายดังกล่าวกรมวิชาการเกษตรได้มีการจัดตั้งกองทุนฝ้ายขึ้น ด้วยงบประมาน 1,500ล้านบาทเพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร ประเด็นที่น่าสนใจในการวางกำลังผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานต่างที่เกี่ยวข้องเพื่อสานต่อเจตนารมณ์ หรือประสานงานเกี่ยวกับ GMOs

4.ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ อ.ดร.สุเทพ ทองแพร เชี่ยวชาญด้านดิน พืช สารเคมี (เป็นที่ปรึกษา บริษัทเอกชน)

หน่วยงาน ภาควิชาปฐพีวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์(วิทยาเขตบางเขน)

วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ 21 มกราคม 2560 เวลา 10.30 น

วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สดโดยการถามด้วยคำถามปลายเปิด และจดบันทึกคำตอบ

อ้างอิง หนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ศธ. 0516.14ว.0234

1.ประโยชน์หรือข้อดีข้อเสียของ GMO มีอะไรบ้าง และสามามารถนำมาใช้ในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารได้มากน้อยเพียงใด

ในมุมมอง อ.ดร.สุเทพ เห็นว่ามีประโยชน์ในด้านการพัฒนาทางด้านการเกษตรทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ ผลผลิต แต่ในการเจริญเติบโตและการมีคุณที่ไม่ดี แมลงทำลาย การที่จะพัฒนาบางครั้งต้องมีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย ดังนั้นการตัดต่อยีนเป็นแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

Ref. code: 25595603030023BOC

-ถ้ามีการตัดต่อยีน แล้วจะเกิดการเปลี่ยนสายพันธุ์ จะสร้างผลกระทบหลายอย่าง ในมุมมองเท่าที่ผ่านมา 20 ปี ยังไม่มีข้อพิสูจน์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาวไม่แน่ใจที่จะเป็นอย่างไร /สุขภาพ/การบริโภค

-ในแง่ผลดี เห็นอย่างชัดเจน ผลดี (เรายังเห็นผลดี) เช่น ฝ้าย BT สมัยก่อนมีการใช้ยาฆ่าแมลงเป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมขอมีฝ้าย BT ก็ไม่ต้องใช้สารเคมีผลผลิตดีกว่า

-ที่ผ่านมามีจินตนาการเกี่ยวกับผลเสียจากากรตัดต่อยีน เช่น ผสมพันธ์กันข้ามเพศ เป็นต้น โดยข้อสังเกตของครั้งนี้มีกลุ่มผลประโยชน์อะไรหรือเปล่า เช่นที่ ขอนแก่น กำแพงแสน

-ประเด็นปัญหาใหญ่ กฎหมายบ้านเรายังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน

-มีการสร้างภาพหลอก เช่น คนที่ไปทำลายแต่งตัวแบบชุดอวกาศ ทำให้ภาพลักษณ์น่ากลัว ซึ่งจริงๆไม่ใช่ขนาดนั้น (ทำให้ GMO น่ากลัว) อาจารย์ยังงง เพราะคนที่ทำการทดลองยังธรรมดาโดยไม่เข้าใจว่าทำไมต้องทำ/สร้างภาพ ให้ดูน่ากลัวขนาดนั้น ในทั้งที่คนที่เขาทำการทดลองจริงๆ ยังไม่ได้ตื่นตระหนกตกใจ หรือมีชุดยูนิฟอร์มที่แปลกประหลาดอะไรขนาดนั้น ดังนั้นเมื่อมีการเผยแพร่ภาพการเข้าไปทำลายแปลงทดลองดังกล่าว มันทำให้ประชาชนคนนอกเขาไม่เข้าใจเกี่ยวกับ GMOs จึงมักจะมองว่ามันเป็นสิ่งที่แปลกประหลาด หรือเป็นสิ่งที่ทำลายล้าง (อารมณ์อาวุธสงครามล้างโลก)

แต่ประเด็นที่คนส่วนใหญ่กลัว(เห็นด้วยเหมือน อ.เพชรรัตน์) คือมีการกลัวว่าร่างกายถ้ากินเข้าไปร่างกายจะไม่ย่อยแต่จริงๆร่างกายจะมีการปรับเช่นเกิดการเรียนรู้/ท้องเสีย จริงๆแล้วในขั้นตอนการฆ่าเชื้อ(รวมทั้งการทดลอง)คนกลัวว่าจะไปสลายโครโมโซมคน

-ประโยชน์ในแง่ของการเพิ่มมูลค่าทางผลผลิต การลดอันตรายยาฆ่าแมลง ฆ่าวัชพืช ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ถ้ามุมมองกับเกี่ยวกับผลประโยชน์การได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ เกี่ยวกับการสนับสนุน GMOs มองว่า ถ้าหากมีการปลูกแล้วไม่เป็นโรค ปัจจุบันถ้า GMO สำเร็จก็ไม่สามารถขายยาฆ่าแมลง / การนำเข้าในไทยสูงมาก/ถ้า GMO สามารถแก้ไขการใช้ยาฆ่าแมลง เชื้อโรค ก็อาจทำให้ไม่สามารถขายยาฆ่าแมลง (อาจารย์ไม่แน่ใจ)

2. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองในประเทศไทยจากอดีต - 2538-ปัจจุบันจึงมีการคัดค้าน หรือไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรมในแง่ของการมีกฎหมายรองรับ

ในประเด็นดังกล่าวจากอดีต-ปัจจุบัน เกี่ยวกับการต่อต้าน-สนับสนุน ย่อมมีผู้ได้/เสียประโยชน์ ซึ่งแม้จะมีผู้เสียเล็กน้อยรัฐบาลไม่กล้าเลย รัฐบาลไม่ยอมเสี่ยง (ในยุคนี้)

จากกรณีทดลองจนปัจจุบัน(2560) ในมุมมองอาจารย์ยังไม่ปรากฏการสูญเสีย หรือเสียหายไดๆเป็นรูปธรรม ก็ไม่เข้าใจว่าจะรออีกเมื่อไหร่ ซึ่งการทดลองในประเทศไทยมีมา 20 ปี ป่านนี้ยังคงไม่มีใครกล้าพิสูจน์และกลัวถ้าอย่างงั้นก็ไม่ต้องทำอะไร

Ref. code: 25595603030023BOC

จากที่ผ่านมามีการต่อสู้ทางด้านข้อมูลผลดี ผลเสีย GMOs โดยมีการอ้างอิงเรื่องสุขภาพ/ความเจ็บป่วย/ ประเด็นที่น่าสนใจที่ไม่มีใครพูด คือมีอะไรบ้างที่จะออกมาอ้างอิงชี้วัดได้ว่าเราสามารถจะทำพืช GMO ได้สารพิษ

ยกตัวอย่างง่ายๆ ผลผลิต พืชผลไม้ที่เราบริโภคในตลาดมีอะไรบ้างปลอดภัยจากสารเคมี (แม้แต่พืชอินทรีย์) ที่มีอันตรายมากกว่า อีกประเด็นหนึ่งในปัจจุบันเรากิน GMO โดยไม่รู้ตัว เช่น น้ำมันพืช มีระบุฉลากถั่วเหลือง GMO ,ถั่วเหลืองนำเข้า/ต่างชาติทั้งข้าวโพด/เยอะเป็นGMO

ประเด็นหนึ่งที่คนส่วนมากกลัว (เห็นด้วยเหมือน อ.เพชรัตน์) มีการกังวลว่ามีการผสมข้ามพันธุ์ อาจารย์ยังไม่เห็นว่ามีความผิดปกติ เนื่องจากตามหลักวิทยาศาสตร์แล้วการผสมข้ามสายพันธุ์ ถ้าต้องการสายพันธุ์เป็นไปได้ยาก

จริงๆแล้วการผสมพันธุ์เป็นไปได้/การเกิดธรรมชาติลักษณะเกิดใหม่ อาจดี/ไม่ดี ถ้าเราจะรอให้เกิดเองโดยธรรมชาติอาจไม่ทัน เช่น ผลไม้ลักษณะดีถ้าเกิดจากการผสม ถ้าเรารู้ว่าได้ลักษณะดีทำไมเราไม่ทำเลย/เรามีเทคโนโลยีที่ดีทำไมไม่ทำ

อย่างที่กล่าวไปแล้วในเรื่องของความวิตกของการสร้างภาพของกลุ่มที่สูญเสียเป็นเรื่องน่ากลัว ถ้าเราคิดอย่างวิทยาศาสตร์เปิดใจกว้าง/แบ่งการพัฒนา/แง่การพัฒนา/ส่วนมากคนเรามีแนวคิดสุดโต่งซ้าย/ขวา/ไม่กลาง แต่ท้ายสุดก็ปฏิบัติกลาง ๆ ไม่ได้จริงสักคน ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ขนาด paper เดียวกันกับเรื่อง GMO

ของเราทำแต่อยู่ในห้องทดลองแต่ใช้ไม่ได้เพราะอยู่ใน paper ก่อนการทำพอมีนโยบายสามารถทำขึ้นได้นอกจากนี้จะเห็นว่า GMOs ในวงการไม้ดอกไม้ประดับทำให้มีสีเยอะ (โดยเฉพาะที่ญี่ปุ่น) เช่นพันธุ์แปลงสายสวยงามก็ดี จริงอยากทำด้วยวิธีอื่น เช่นการฉายรังสีให้กลายพันธุ์ แต่ไม่มีใครต้องการ การตัดต่อยีนเหมือนกันการสร้างที่รู้แน่นอนแต่การเปลี่ยนแปลงวิธีอื่นกลับไม่กลัว แต่พอมอง GMO มองเป็นอาหารคนกลัว

3.เกี่ยวนโยบายของของประเทศไทยเกี่ยวกับ GMOs เกี่ยวกับการทดลองกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไร

อาจารย์ยังอยากให้มีกฎหมาย อาจารย์ไม่ได้หวง โดยในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีกฎหมายมองว่าในหลายพืชที่ได้มีการพัฒนา อนุญาต เกษตรกรแพร่หลายทำไมห้าม (เช่น ฝ้าย มะละกอ พริก)

ในประเด็นเรื่องการทดลอง GMOs ที่เป็นของใหม่เราไม่พูดถึง แต่ของเดิมมีอยู่ได้ทำการทดลองมาอย่างต่อเนื่องแต่ทำไมเราห้ามมันทำให้การทดลองชะงัก อาจจะเป็นไปได้ว่าเพราะคนต่อต้านมีการกินไปมาก

Ref. code: 25595603030023BOC

เป็นที่น่าแปลกใจว่าสำหรับ ในประเด็นย้อนแย้งที่น่าสนใจคนไทยยอมรับในน้ำอัดลม ที่ทุกคนบริโภค (จากที่ที่ศึกษาข้าวโพด/เหลือง) เราบริโภค GMO อยู่แล้วโดยไม่รู้ตัวแต่ไม่ได้ใส่ใจข้าวโพด GMO มาจากต่างประเทศ เช่นข้าวโพดกระป๋อง กลูโคสไซรัป มาผลิตน้ำอัดลม หรือซอสน้ำมันถั่วเหลือง เหล่านี้ล้วนมาจาก GMOs (เห็นด้วยเหมือน อ.เพชรัตน์)

อีกประเด็นหนึ่ง คือมีการทดลองเกี่ยวกับผู้บริโภคก็ยังไม่มีอะไรเกิดขึ้น(อาจเป็นการทดสอบในระยะสั้นๆการทดลองของต่างประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา จีน นับสิบๆปีจะพิสูจน์ได้ ผมเชื่อว่าก่อนการอนุญาตจะมีการพิสูจน์ว่าไม่เป็นอันตราย/อาจารย์เชื่อว่าคงไปอนุญาต

4.ในประเด็นเรื่องเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยสามารถตอบโจทย์เรื่องความมั่นคงทางด้านอาหารของไทยในอนาคตหรือไม่

อาจารย์ยกตัวอย่างเรื่องพืชออร์แกนิก(ซึ่งอาจารย์เชี่ยวชาญ)ปัญหาสำคัญ คนเรามักมองว่าพืช ออร์แกนิก มักจะปลอดภัยปลอดภัย จากเคมี แต่จริงๆแล้วทุกอย่างในโลกเป็นเคมีหมด (ตามศาสตร์คือ อินทรีย์กับอนินทรีย์) มีทั้งที่มีประโยชน์และเป็นอันตราย เช่นพืชบางอย่างมีสารพิษมีความเชื่อว่าไม่เป็นอันตรายก็ไม่จริงเช่น พิษงู /ไม่ว่าจะเป็นอินทรีย์ที่เป็นอันตราย/ประโยชน์

ดังนั้นจึงไม่ควรแยกแยะว่าอะไรเป็นเคมี/อนินทรีย์ เนื่องจากสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มีการวนเวียนไป เช่น พืชสร้างมาจากสารเคมี เช่นแหล่งน้ำพืชดูดเข้าไปผ่านกระบวนการมีการสร้างสารอินทรีย์เจริญเติบโต มีลำต้น กิ่งก้านสาขา ดอกใบ เมล็ด ฯลฯ แต่เมื่อพืชตายก็จะสร้างสารอนินทรีย์ คือซากย่อยสลายกลายเป็นพวกปุ๋ยหรือพวกฮิวมัส ในดิน ฯลฯ

อาจารย์แปลกใจในเมืองไทยที่มีการแบ่ง หรือจำแนกสารอินทรีย์ เคมี คนละเรื่องเขาพูดถึงพืชอินทรีย์ในธรรมชาติ แต่จริงๆแล้วต้องมีการยอมรับ มีการเจือจาง เช่น มะนาว ถ้าผลิตสารกรดอาจเข้มข้นของที่มีธรรมชาติไม่ได้มีอันตราย แต่อันตรายเกิดจากการเข้มข้นเราผลิตและสร้างความเข้มข้น เช่น กรดกำมะถัน เกลือ ปุ๋ยเคมี (เกลือ 100%)ในธรรมชาติปุ๋ยคือเกลือ คือมีอยู่ในธรรมชาติ ดังนั้นสาเหตุที่ใส่ปุ๋ยเคมีเยอะพืชอ่อนแอ และตายเพราะเข้มข้น/ในธรรมชาติก็ตายได้เพราะเข้มข้น

ดังนั้นในมุมมองอาจารย์เกษตรอินทรีย์ไม่มีใครการันตีความปลอดภัย แต่ประเด็นที่ต้องพิจารณาความปลอดภัยในอาหาร หรืออันตรายที่ทำให้อาหารไม่ปลอดภัย เช่น โลหะแคดเมี่ยม ตะกั่ว แต่บางแห่งไม่เท่ากัน เช่นมนุษย์ไปทำให้ปนเปื้อน เช่น ภาคใต้สามเหลี่ยมเกิดการปนเปื้อนพืชเจริญเติบโตดูดอยู่ในพืชไปไม่เป็นอันตรายต่อพืช/คนกินอันตราย

การเกษตรอินทรีย์แบบไทยไม่เคยมีการตรวจสอบ เพราะเรามองอันตรายจากการใช้สารกับพืช มองหลายอย่างเกี่ยวกับการผลิต เช่นไม่อนุญาต ให้ใช้สารบางอย่างกับพืช หรือกิจกรรม

Ref. code: 25595603030023BOC

การเพาะปลูก แต่พอได้ผลผลิตกลับอนุญาตให้ใช้สารบางอย่างในการรักษาสภาพให้สด ใหม่ น่ากิน (เช่นเคลือบผลไม้การถนอมอาหาร) อาจารย์ไม่เข้าใจ

หากเรามาวิเคราะห์กันจริงๆอาหารไม่ปลอดภัยเพราะอะไร/ยาฆ่าแมลง/วัชพืช/สารป้องกันกำจัดแมลง สารบางอย่างที่เกิดขึ้นเช่น อะฟาท็อกซิน (การย่อยสลายในเชื้อจุลินทรีย์) บางทีเราเก็บไม่ถูกต้องก็เกิดสารพิษ นอกจากนี้อาหารที่เป็นอันตรายเกิดจากอะไร เช่น กระบวนการผลิต/ปรุง/แปรรูปผิดวิธี การปนเปื้อนโลหะหนัก *คนยังไม่มีการเรียนรู้ว่าเกิดจากประเด็นอะไร

5. ประเด็น GMOs กับการตอบสนองการลดใช้ยาฆ่าแมลง ประเด็นนี้มีจะสามารถสร้างทางเลือกให้วงการเกษตรของไทยหรือไม่

ประเด็นยาฆ่าแมลงที่จริงเกษตรกรไม่อยากใช้ แต่ในเมื่อเราไม่มีวิธีการป้องกัน กำจัดตลอดจนปัญหาใหญ่ ๆ คือจะไม่เข้าใจวิธีใช้ เช่นทำให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค คำนึงถึงผู้บริโภค ก็เลยเป็นที่มาของโรคต่าง ๆ สาเหตุเกิดจากการใช้ไม่ถูกต้อง ยกตัวอย่าง เช่น ยาฆ่าแมลงในไทยเจือจางน้ำปกติ(ไม่เข้มข้น)ตามคำแนะนำแต่ในไทยมีการเพิ่มขึ้นตามคำสั่ง

นอกจากนี้ประเด็นปัญหาการทำเกษตรกรรมในประเทศไทยมีหลาย ๆ ประเด็นสรุปคนทำการเกษตรถ้าไม่มีความรู้ด้านการเกษตรทำแบบผิด ๆ ถูกอาจไม่ได้ผล ไม่ประสบผล จำเป็นจะต้องมีความรู้เข้ามาทำ จุดสังเกตอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพเดียวที่ไม่เรียนหนังสือ

ถ้าจะให้ปลอดภัย จะต้องทำให้มีความรู้เพราะทำผิด ๆ ถูก ๆ ไม่ได้ผล ลังเลด้วย สิ่งแวดล้อมไม่มีใครพูดถึง ยกตัวอย่างในทางกลับกัน เช่น หมอบอกทำแบบนี้สิดี (พูดออกมาได้ไง เพราะคนจะเชื่อหมอ) เราต้องเปลี่ยนทัศนคติตรงนี้เพราะอาจพูดจากความรู้สึก ทำไมคนต้องไปเชื่อแต่จริง ๆ แล้วสาระสำคัญของเกษตรอินทรีย์แท้จริง ไม่แท้ หลอกลวง ปลูกยังไงหนอนไม่กิน (ไม่มีใครคิด)

สรุปแล้วมันไม่ปลอดภัยถ้าทำย่อมทำได้ แต่ธุรกิจใหญ่ในโรงเรือนยังมี จริง ๆ แล้วคือเน้นอาหารปลอดภัยปนเปื้อนมากกว่าครึ่ง ถ้าเราเป็นเกษตรกรปลอดภัย เช่นใช้เพื่อความปลอดภัยจะมีการพัฒนามากขึ้น เพราะมันพอที่จะไปควบคุมคุณภาพได้ไหม

6. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับGMO กับการสร้างความเข้าใจในสังคมไทยในมุมมองของอาจารย์

สำหรับอาจารย์ก็เป็นความคิดบวก เพราะทำความเข้าใจ คนที่ไม่รู้ก็ไม่อยากทำ อย่างที่กล่าวไปแล้วปัจจุบันมีการกินใช้อยู่แล้วไม่มีอะไรเกิดขึ้น ในไทยถ้าไม่กล้าตัดสินใจอย่างน้อยก็ไม่ต้องห้ามของเดิม/เราจะไม่มีโอกาสพัฒนาเราสามารถไปดูใน Super Market มีฉลากGMOs แต่เราไม่รู้เรื่อง

Ref. code: 25595603030023BOC

ถ้าไม่มีการทำ GMOs เราจะสูญเสียผลประโยชน์ นอกจากนี้เวลาจะต้องซื้อต้องจ่ายค่าเทคโนโลยี GMOs เพิ่มชีวิตต้องเสี่ยง

5.ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ อ.ดร.เพชรรัตน์ จันทรทิณ
นักวิจัยสถาบันพันธุวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เชี่ยวชาญด้านการทำ GMOsใช้ในการทำยา
หน่วยงาน สถาบันวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพและวิศวกรรมพันธุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ 21 มกราคม 2560 เวลา 13.00 น
วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สดโดยการถามด้วยคำถามปลายเปิด และจดบันทึกคำตอบ
อ้างอิง หนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ศธ. 0516.14ว.0234

1.ประโยชน์ของ GMO มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาใช้สร้างประโยชน์ในด้านใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด

ส่วนมากคนมักจะมองว่าแมลงเป็นศัตรูของพืช แต่จริงๆแล้วแมลงมีประโยชน์ทางด้านสมุนไพรโดยเฉพาะพวกใช้รากมีการตัดต่อยีนทำให้เชื้อจุลินทรีย์ แต่ประเด็นที่คนส่วนมากกลัวกันว่าโครโมโซมเสียที่หาย ในกระบวนการทดลองถ้ามีการกำจัดไม่หมดอาจเข้ามาในร่างกายมนุษย์ และกลายพันธุ์เป็นอันตรายต่อมนุษย์ อาจารย์มองว่าตามหลักแล้วเป็นไปได้ยากไม่มีทางเป็นไปได้

ในแง่ประโยชน์ขง GMOs ถ้ากฎหมายมีการอนุญาตทำได้ ประโยชน์เกี่ยวกับวงการยาจะสามารถสร้างวิตามิน A B C เข้ามาด้วยกันไป โดยในประเด็นดังกล่าวต้องศึกษาการพัฒนาในแง่ปริมาณ คุณภาพ

แต่ประเด็นที่คนส่วนใหญ่กลัว คือถ้ากินเข้าไปร่างกายจะไม่ย่อย แต่จริงๆร่างกายจะมีการปรับเช่นเกิดการเรียนรู้/ท้องเสีย จริงๆแล้วในขั้นตอนการฆ่าเชื้อ(รวมทั้งการทดลอง)คนกลัวว่าจะไปสลายโครโมโซมคน

อาจารย์เห็นด้วยในอนาคตประชากรจะเยอะขึ้น พื้นที่อยู่ /การเกษตรน้อยลง นอกจากนี้ถ้าใช้ GMO มาช่วยในการทดลองเกี่ยวกับสมุนไพรเพิ่มขึ้นไม่ต้องเก็บจากในป่า(เพราะเลี่ยงจากบุกรุก มีการเอาเชื้อไปเพาะอาจไปขัดผลประโยชน์) เนื่องจาก สามารถสร้างสมุนไพรที่เข้มข้นโดยการทดลองในเวลาอันสั้น และได้วิตามิน หรือตัวยาที่ต้องการในปริมานมาก ๆ โดยไม่ต้องใช้สมุนไพรจำนวนมาก ที่บางตัวมีตัวยาเจือจาง

Ref. code: 25595603030023BOC

2. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองในประเทศไทยจากอดีต - 2538-ปัจจุบันจึงมีการคัดค้าน หรือไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรมในแง่ของการมีกฎหมายรองรับ

กรณีดังกล่าวยกตัวอย่างในต่างประเทศต่างประเทศมีการใช้ GMO เยอะ มีการใช้ฉลากให้คนเลือกใครค้านก็ได้ตามต้องการ ในปัจจุบันเรากิน GMO โดยไม่รู้ตัว เช่นน้ำมันพืช มีระบุฉลากถั่วเหลือง GMO ,ถั่วเหลืองนำเข้าต่างชาติทั้งข้าวโพดเยอะเป็นGMO ฝ้ายไม่ได้กิน

ประเด็นหนึ่งที่คนส่วนมากกลัว มีการกังวลว่ามีการผสมข้ามพันธุ์ ถ้าการผสมกันอาจได้ลักษณะดีก็ได้ นอกจากนี้ ประโยชน์ทางเรา (ทำการวิจัย) เอาในส่วนของเทคนิค Hairy Root มาใช้ในการสร้างประโยชน์ในวงการยา หรือสมุนไพร เช่นสร้างไอโอดีน วิตามิน ใช้แบคทีเรียถ่ายเข้าไปในราก สามารถโตเร็วและเลี้ยงอาหารอย่างเดียวโดยไม่ต้องอาศัยดินและน้ำ

อย่างที่เราเห็นในต่างประเทศที่เขาทำก็น่าสนใจ เช่นโสมเกาหลี (แปรรูป) โสม GMO สกัดสารได้เยอะ ยกตัวอย่างในสมุนไพรทำเอง (เราใช้เชื้อใส่เข้าไป) มีเชื้อ 2 ชนิดทำให้เกิดรา ปุ่มปม ถ้าเอายีนใส่เข้าไป (เพราะตัวแบคทีเรียใช้พลาสมิคเข้าไปในต้นพืช)

นอกจากนี้จะเห็นว่า GMOs ในวงการไม้ดอกไม้ประดับทำให้มีสีเยอะการตัดต่อยีนเหมือนกันการสร้างที่รู้แน่นอนแต่การเปลี่ยนแปลงวิธีอื่นกลับไม่กลัว แต่พอมอง GMO มองเป็นอาหารคนกลัว อย่างเช่น

-จุดประสงค์ของการทำ GMO เพื่อต้านแมลงเพื่อรบกวนการย่อยอาหารแมลงเมื่อระบบย่อยอาหารข้างในตายไม่สามารถทำงานได้ก็ทำให้แมลงตายในที่สุด แต่ประเด็นคือคนกลัวว่าถ้าคนกินจะตายแต่ยังไม่มีการพิสูจน์ ทุกวันมีคนกินน้ำมันถั่วเหลืองตามห้าง ก็ยังไม่มีหลักฐานที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นอันตราย

3.เกี่ยวนโยบายของของประเทศไทยเกี่ยวกับ GMOs เกี่ยวกับการทดลองกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไร

ประเด็นคือรัฐไม่สนับสนุน ไม่กล้า หน่วยงานของรัฐยังแอบทำ ยกตัวอย่างในประเทศจีน ฟิลิปินส์ อีกประเด็นหนึ่งคือจะทำการทดลอง GMOs เครื่องมือ/สารเคมีราคาสูงรัฐมีมีบุคลากรที่มีความรู้ หรือมีมากพอหรือไม่เขาอนุญาต

อีกประเด็นนำเข้าแต่ต้องมีฉลาก GMO ขึ้นอยู่กับการตัดสินเป็นที่น่าแปลกใจว่าสำหรับในประเด็นย้อนแย้งที่น่าสนใจคนไทยรับในน้ำอัดลม ที่ทุกคนบริโภค (จากที่ศึกษาข้าวโพด ถั่วเหลือง) เราบริโภค GMO อยู่แล้วโดยไม่รู้ตัวแต่ไม่ได้ใส่ใจข้าวโพด GMO มาจากต่างประเทศ เช่นข้าวโพดกระป๋อง กลูโคสไซรัป มาผลิตน้ำอัดลม หรือซอส น้ำมันถั่วเหลือง เหล่านี้ล้วนมาจาก GMOs

อาจารย์ว่าเรื่องฉลากนี่แหละสำคัญเพราะเป็นตัวตัดสินให้ผู้บริโภคเลือกว่าถ้าเอา GMOs ก็ซื้อบริโภคได้ แต่ถ้าไม่เอาก็ไม่ต้องซื้อ เหมือนในต่างประเทศ จริงๆแล้วอาจารย์มองว่าคือเน้น

Ref. code: 25595603030023BOC

อาหารปลอดภัยปราศจากปนเปื้อนมากกว่าครึ่ง ถ้าเราเป็นเกษตรกรปลอดภัย เช่นใช้เพื่อความปลอดภัยจะมีการพัฒนามากขึ้นเพราะมันพอที่จะไปควบคุมคุณภาพได้ไหม (เหมือน อ.สุเทพ)

4.ประเด็นที่เกี่ยวกับ GMOs หากเมื่อมีการทดลองประโยชน์ในด้านวงการสมุนไพรที่จะเกิดขึ้นมีอะไรบ้าง

GMO ในทางการแพทย์และสมุนไพร เช่น เจตมนต์เพลิงแดง,เพลิงขาว สามารถนำเอามาประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายในการศึกษา และนอกจากนำมาทำยาสมุนไพรแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในวงการเครื่องสำอางได้ด้วยเช่น เป็นส่วนผสมของเครื่องสำอาง ยา

ยกตัวอย่างของโสมเกาหลีใช้บำรุงร่างกายซึ่งมีราคาแพง หากใช้เทคนิค GMOs โดยเทคนิค Harry Root สร้างสารอาหารให้เกิดการสะสมที่รากของพืชจำนวนมากและเข้มข้น ในระยะเวลาสั้นๆกว่าการปลูกพืชชนิดนั้น ๆ จริงๆ จะเห็นได้ว่าสารที่ได้สารสกัดมากว่าธรรมชาติ นอกจากนี้เพาะเลี้ยงเป็นเซลล์ เอาพืชยีสต์ (เอายีนมาใส่มีการทำเยอะ) เพาะเลี้ยงเซลล์

ประเด็นคือคนไม่ได้มองแง่พัฒนาคุณภาพของพืชยา เภสัช โภชนาการทางยา อุตสาหกรรม และสามรถต่อยอดในแง่ของศาสตร์สมุนไพร ในทางกลับกันถ้ามีการห้ามจนไม่สามารถทำได้ ก็จะเสียโอกาสหลาย ๆ อย่าง แต่ถ้ามีการสนับสนุนในแปลง (สมุนไพร) อาจารย์มองว่าไม่มีผลกระทบ

ในแง่ของผลดีสามารถสกัดตัวยา ส่วนมากเอาตัวยาที่มีอยู่แล้วในพืชผลหลากหลายชนิดลองเอามาประกอบกัน มีการวิเคราะห์สารเคมีในพืชไม่มีอะไร สารเคมีตัวนี้มีการผลิตแทนได้ไหม ถ้าไม่ได้ก็ผลิตพืชตัวมัน เนื่องจากในพืชมีสารสำเร็จรูปอยู่แล้วเพียงแต่เราไม่รู้ว่ามีการทดลองรักษาโรค/วิเคราะห์ทั้งสรรพคุณ ดังนั้นเทคนิค แฮรีบูท+GMOs ทำกันเยอะ

ถ้าไม่มีการอนุญาตเราก็หยุดไม่พัฒนา/ต่างชาติก็จะทำและจดลิขสิทธิ์/เราไม่ทันเพราะไม่สน ถ้าเราจะใช้ก็ต้องจะซื้อลิขสิทธิ์/ด้วยความกลัว

5.ในการดำเนินงานของสถาบันพันธุวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัยมีการประสานงานติดต่อกับศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ อย่างไร

การขออนุญาตทดลองวิจัยเกี่ยวกับ GMOs ทางสถาบันฯมีการส่งเรื่องศูนย์ระดับชาติ สถาบันยังมีการสนับสนุนทุนวิจัยร่วมกัน ในเรื่องของการกำหนดนโยบายการวิจัยศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติกำหนดนโยบายใหญ่ และสถาบัน (ที่จุฬา) ถ้าการวิจัยถ้าระดับสถาบันจะทำการวิจัยของระดับชาติจะต้องได้รับอนุญาตก่อน

Ref. code: 25595603030023BOC

6.ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ ดร.ชาลินี คงสวัสดิ์
หน่วยงาน ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 11.00 น
วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สดโดยการถามด้วยคำถามปลายเปิด และจดบันทึกคำตอบ
อ้างอิง หนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ศธ. 0516.14ว.0234

1.ภารกิจ หน้าที่ในการดำเนินงานของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมเป็นอย่างไร

โดยหน้าที่หลัก ๆ ทางศูนย์ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เป็นหน่วยงานของรัฐที่สังกัดกระทรวงวิทยาสาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ และภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการรองรับการพัฒนาทางด้านการเตรียมความพร้อม เกี่ยวกับเรื่อเทคโนโลยีชีวภาพ การวิจัยข้อมูลทางด้านเกี่ยวกับเอกสาร กฎหมาย ตลอดจนงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์กฎหมาย พิธีสารต่าง ๆ ของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเสริมสร้างศักยภาพความสามารถของการรองรับกระบวนการทดลอง ตลอดจนการวางแนวทางขั้นพื้นฐานเช่น กรอบข้อกำหนด มาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับความปลอดภัย หรือเทคนิคทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นการสร้างเครื่องมือป้องกัน ตลอดจนมาตรการความปลอดภัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีครอบคลุมไปถึงพืช สัตว์ จุลินทรีย์ ต่าง ๆ เนื่องจากมีขั้นตอน และเทคนิคต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน จึงจำเป็นที่จะต้อง วางระบบต่าง ๆ เพื่อรองรับ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเมื่อมีการทำการสนับสนุนเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพ ตลอดจนการขอความร่วมมือในประเด็นต่าง ๆ จากหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับงานทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ตลอดจนบทบาทการให้ความรู้ทางด้านข้อมูล หรือเทคนิค เช่นการประเมินความเสี่ยงทางด้านต่าง ๆ ตลอดจนผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมาและการสร้างเป็นชุดองค์ความรู้ในด้านของเอกสาร และเป็นการสนับสนุนด้านข้อมูลต่าง ๆ

2. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองในประเทศไทยจากอดีต -ปัจจุบันจึงมีการคัดค้านหรือไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรมในแง่ของการมีกฎหมายรองรับ

ประเด็นปัญหาหนึ่งที่ไทยกลัวคือ กรณีการเกิดปัญหาการเกิดข้อพิพาท และถูกกีดกันทางการค้า ซึ่งเป็นเครื่องที่ต่อสู้โดยมีนัยยะสำคัญคือการสู้กันด้วยความทันสมัยของ สหรัฐ กับ ยุโรป ในด้านการแข่งขันเทคโนโลยีชีวภาพ ดังนั้นเมื่อยุโรปไม่สามารถต่อสู้เกี่ยวกับ GMOs ได้ จึงต้องใช้

Ref. code: 25595603030023BOC

หลักความปลอดภัยตามพิธีสารเพื่อกีดกันทางการค้า เนื่องจากจะได้เทคนิคกลไกลภายได้ข้อตกลง WTO ไม่ได้เนื่องจากเป็นแนวคิดเรื่องเขตเสรีการค้า เป็นต้น

นอกจากนี้ความไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีดังกล่าว ซึ่งเป็นเรื่องใหม่มากจึงอาจทำให้กลัว เนื่องจากอาจเกิดความฝังใจจากเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยกลัวเรื่อสิ่งที่แปลกประหลาดจากการตัดต่อพันธุกรรม ทั้งที่จริงๆแล้วเป็นเพียงการเปลี่ยนถ่ายยีน หรือ DNA ที่มีอยู่ในธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดอยู่แล้ว แต่ยีนบางอย่างไม่เคยเข้าไปอยู่ในส่วนของสิ่งมีชีวิตต่างชนิดกัน ดังนั้นเมื่อทำการตัดต่อยีน คนจึงมองว่าเป็นเรื่อฝืนธรรมชาติจึงเกิดความกลัว ทั้งที่ความจริงก็ไม่ได้แตกต่างอะไรไปจากพืชเดิมเลย มีลักษณะเหมือนพ่อแม่ ทุกประการ จะต่างกันเฉพาะยีนที่เกิดจากการคัดเลือกสายพันธุ์ที่มีลักษณะเด่นตามที่ต้องการ

ในประเด็นเรื่องความหวาดกลัวของพืช GMOs อย่างเห็นได้ชัดเกี่ยวกันการเข้าใจผิด ยกตัวอย่างตอนมีการนำพืช GMOs ไปแสดงในงานมหกรรมวิทยาศาสตร์แห่งชาติโดยจัดแสดงมะเขือเทศ มะละกอ และข้าวโพดตัดแต่งพันธุกรรมในตู้กระจกแบบระบบปิด คนที่เข้ามาชมผลงานยังไม่ชื่อ เนื่องจากเป็นแค่ต้นมะเขือเทศ มะละกอ และข้าวโพดธรรมดา ผู้เข้าชมนึกว่าพืช GMOs จะมีลักษณะแปลกประหลาด อย่างในแนววิทยาศาสตร์ มนุษย์ต่างดาว หนังสงครามล้างโลก

3.เกี่ยวนโยบายของของประเทศไทยเกี่ยวกับ GMOs เกี่ยวกับการทดลองกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไร

กรณีความจำเป็นดังกล่าวเนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถผลิตถั่วเหลือง และข้าวโพดสำหรับเป็นอาหารของสัตว์เลี้ยงได้อย่างเพียงพอ และใน 1ปี สามารถปลูกผลผลิตและสำรองไว้สำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ภายใน ประเทศได้เพียง 30 วันเท่านั้น (ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการอนุญาตเพื่อนำเข้า สำหรับใช้ในการเลี้ยงสัตว์อีก จำนวนมากสำหรับการชดเชยส่วนที่ขาดที่เหลือ คือ 90วัน) นอกจากนี้ยังได้มีการออกกฎหมายควบคุมการนำเข้าในส่วนของการอนุญาตเพื่อสำหรับอาหารสัตว์เท่านั้น สำหรับนโยบายการการปลูกเพื่อเชิงการค้ายังไม่มีการอนุญาต แต่จะอนุญาตเฉพาะเพื่อการวิจัยเท่านั้น เนื่องจากเป้นความจำเป็นพื้นฐานของประเทศ

นอกจากนี้อีกประเด็นหนึ่งที่ต่างพากันหวาดกลัวกันมากก็คือ ทั้งเครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้เกี่ยวกับการทดลอง GMOs มีราคาสูง ตลอดจนการใช้งบประมานจำนวนมากในการทดลองดังนั้น ดังนั้นเทคโนโลยีเหล่านี้มักเป็นของเอกชนหรือบรรษัทต่างชาติ จึงอาจสร้างความกังวลให้เกิดขึ้นถ้าไม่มีภาครัฐเข้ามาดูแล และในทางกลับกันหากบรรษัทข้ามชาติทำการทดลองเองสิทธิบัตรต่าง ๆ ก็จะเป็นของต่างชาติทันที

อย่างในยุโรปก็มีทั้งฝ่ายที่ต่อต้าน GMOs และฝ่ายที่เห็นความสำคัญ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องทำการพัฒนาเพื่อให้รู้เท่าทัน ตลอดจนการมีสิทธิบัตรในการปกป้องคุ้มครอง เป็นการ

Ref. code: 25595603030023BOC

ป้องกันไม่ให้สิ่งที่เป็นพันธุ์พื้นเมือง และสิ่งที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิคดังกล่าวตกอยู่ในมือของบรรษัทต่างชาติ

นอกจากนี้ประเด็นที่สำคัญในการกำหนดประเด็นการป้องกันและรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับ GMOs เนื่องจากไม่ได้มีแค่พืชอย่างเดียว โจทย์หลัก ๆ และภารกิจที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความสามารถด้านความปลอดภัย ตลอดจนเทคนิคทางด้านการวิจัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องมีวิธีการและทำอย่างไรบ้างที่จะให้เกิดความมั่นใจว่า GMOs จะไม่มีการหลุดรอดออกไปจากธรรมชาติ

นอกจากนี้ในต่างประเทศเองก่อนมีการนำเอา GMOs มาใช้จะมีการประเมินความเสี่ยงและด้านความปลอดภัยจนมีความมั่นใจ แต่ในทางกลับกันในประเทศไทยเองกลับเอามาใช้เลยซึ่งไม่มีการประเมินได ๆ ทั้งสิ้น (หากเมื่อผิดพลาดจึงอาจสร้างความเสียหายได้จึงกลายเป็นสิ่งที่น่ากลัวและมักสร้างความเข้าใจผิดได้ง่าย)

อุปสรรคอีกประการหนึ่งในประเทศไทยก็คือ การออกกฎหมายที่ค่อนข้างล่าช้าตลอดจนนอกจากนี้ภายใต้ MOU ที่ทำร่วมกันระหว่าง สวทช. และ อย.เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน หรือสร้างกรอบทางด้านความปลอดภัยที่เหมาะสม เกี่ยวกับเทคนิคในการประเมินทางด้านความเสี่ยงหรือความปลอดภัยควบคู่กันในประเด็นเรื่องต่าง ๆ

4.การผลักดันร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ...” ในปี 2558 มีความเป็นมาอย่างไร และทางศูนย์ฯ มีบทบาทอย่างไรบ้างในการมีส่วนร่วม

ที่จริงแล้วเกี่ยวกับร่าง พระราชบัญญัติGMOs ที่เกิดขึ้นครั้งแรก ๆ มาจาก ปี พ.ศ.2542 กรณีการชุมนุมของของสมัชชาคนจนที่ได้มีการเรียกร้องในการแก้ไขปัญหาของประเด็นต่าง ๆ และยื่นข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และหนึ่งในนี้ได้การยื่นข้อเสนอเกี่ยวกับการห้ามทดสอบเกี่ยวกับ GMOs ในไร่นาจนกว่าจะมีกฎหมายมรองรับ ซึ่งก่อนหน้านี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายดังกล่าว เราใช้พระราชบัญญัติกักกันพืช ในการควบคุมเกี่ยวกับการนำเข้า ซึ่งในพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีการห้ามนำเข้าพืชถึง 40 ชนิด แต่ได้ยกเว้นข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์ และถั่วเหลือง

ตอนนั้น เกิดจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้รับผิดชอบ ต่อมาได้เกิดการปฏิรูประบบราชการขึ้นและการก่อตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น จากนั้นภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง สิ่งที่เกี่ยวกับ GMOs ได้มีการโอนย้ายไปยังกระทรวงดังกล่าว ทั้งนี้รวมถึงร่างพระราชบัญญัติฯดังกล่าวด้วย ซึ่งต่อมาในปี 2547 ได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติฯขึ้นอย่างจริงจังโดยประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และต่อมาในปี 2549 ได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ และมีการผ่านการเห็นชอบจาก กอช. หลังจากนั้นจึงได้มีการเสนอตามกระบวนการของ

Ref. code: 25595603030023BOC

กฎหมาย ซึ่งในปี 2551 ได้มีการเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีและได้ผ่านการเห็นชอบในสภา และได้มีการส่งตรวจไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกากลาง ซึ่งแล้วเสร็จในปี 2556 แต่อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นก็ได้มีการชะลอร่างฯ เนื่องจากสภาวะทางการเมืองและเสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคง ต่อมาเมื่อปี 2558 ได้มีการเสนอร่างฯไปยังคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง และได้ผ่านความเห็นชอบ และเสนอร่างดังกล่าวไปยัง สนช.ได้มีการเห็นชอบแต่ให้ปรับ และต่อมาในเดือน พ.ย.มีมติอีกที (อย่างที่ทราบ)

สำหรับบทบาทของ สวทช.ก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะเป็นคณะที่ทำงาน (ส่วนของนักวิจัย) IBC นอกจากนี้ยังได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนของกฤษฎีกา (ซึ่งมีหน่วยงานที่หลากหลาย เช่น กรมวิชาการเกษตร, สวทช ฯลฯ) แต่ในส่วนของทางศูนย์ก็มีหน้าที่สำหรับกรณีสนับสนุนหรือให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นในกรณีต่าง ๆ ที่ศึกษาจากต่างประเทศ และข้อเท็จจริงทางด้านวิทยาศาสตร์ (Fact) เพื่อประกอบการตัดสินใจ

การได้รับการตอบสนองจากทุก ๆ ฝ่ายในประเด็นภารกิจก็ได้มีการอภิปรายตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นจากทุก ๆ ด้าน ตลอดจนหาจุดที่สำคัญ ๆ และการตกผลึกความคิดและนำเอาส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญมาปรับใช้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามสำหรับ Feed back อาจมีการกระทบกระทั่งทางด้านความคิดกันบ้างเกี่ยวกับกลุ่มที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่ก็เป็นเรื่องธรรมชาติ

5.ประเด็นที่เกี่ยวกับ GMOs หากเมื่อมีการทดลอง หรือถูกการระงับไป ประเทศไทยจะได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ในประเด็นอะไรบ้าง

ถ้ามองในอนาคต ประโยชน์ในด้านของการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ เช่น พืชและสัตว์ หรือกรณีมะละกอซึ่งมีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อต้านไวรัสใบด่าง ซึ่งการทำดังกล่าวก็คล้าย ๆ กับการทำการคัดเลือกสายพันธุ์เพราะเมื่อมีการนำเอา DNA หรือยีน ที่เป็นประโยชน์อยู่ในธรรมชาติเข้าไปตัดต่อใส่พืชหรือสัตว์อีกชนิดหนึ่ง แล้วได้ลักษณะดีก็จะนำไปปลูกในห้องทดลองเพื่อทำการคัดเลือกสายพันธุ์จากรุ่นพ่อแม่-รุ่นลูกหลานเพื่อทำการเก็บข้อมูลและเลือกเอาต้นที่ดีที่สุด แต่ลักษณะต่าง ๆ ของพืชก็จะไม่ได้มีกรเปลี่ยนแปลงไปหรือแปลกประหลาดไปจากเดิมอย่างที่เข้าใจ เพราะต้นหรือดอกผล ยังเหมือนเดิมทุกประการ

แต่สิ่งที่เพิ่มเข้ามาคือยีนที่ดีซึ่งมีคุณสมบัติต้านทานโรค เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือการนำเอาเทคโนโลยีทางพันธุวิศวกรรมเข้ามาช่วย ซึ่งคล้ายๆกับการวัคซีน (ก็เป็น GMOs เหมือนกัน) ซึ่งเป็นแบคทีเรียที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์และย่อยสลายเพื่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ของสิ่งที่เป็นประโยชน์ จึงทำการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย และนำเอาสิ่งที่ได้จากการสังเคราะห์มาใช้ในวงการแพทย์(ไม่ได้เอาตัวแบคทีเรียมาใช้) เพียงแต่อันนี้ทำกับพืช หรือสัตว์

นอกจากนี้การทำ GMOs ก็ไม่ได้มีการทำอย่างพร่ำเพรื่ออย่างที่เข้าใจเนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องล้วนมีต้นทุนที่ค่อนข้างสูงทั้ง Lab ที่ใช้ในการทดลอง หรือเครื่องมือ ตลอดจนอุปกรณ์

Ref. code: 25595603030023BOC

สารเคมี ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้เราไม่อาจสามารถปฏิเสธได้เลยว่าถั่วเหลืองทั่วโลก 80% มันคือ GMOs ข้าวโพด 35% (แต่เป็นอาหารสัตว์ไม่ใช่ที่มนุษย์บริโภค) ยกตัวอย่างในที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ส่วนประกอบที่มีอยู่ในอาหาร ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีข้อกำหนดหากมีส่วนผสมเกี่ยวกับ GMOs 28% เป็นเรืองปกติที่จะต้องมีการแสดงในฉลาก

สำหรับตรวจสอบเกี่ยวกับ GMOs ในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เราจะตรวจจาก DNA หรือโปรตีน แต่หากกรณีในการตรวจสอบจากน้ำมันพืชที่ทำจากปาล์ม หรือถั่วเหลือโอกาสเจอน้อยมาก เนื่องจากการสกัดน้ำมันได้ผ่านกรรมวิธีการสกัดอย่างสลับซับซ้อนตลอดจนถึงกระบวนการขั้นตอนที่ทำให้ได้น้ำมันบริสุทธิ์ที่เราใช้ในการประกอบอาหาร ถึงเป็นจะเป็นน้ำมันที่ทำมาจาก ถั่วเหลือง GMOs ก็ไม่สามารถพบหรือตรวจเจอได้ยากมาก

6.ในประเด็นการมีกฎหมายเกี่ยวกับพืช GMOs ในประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้มากน้อยเพียงได้ หรือควบคู่ไปกับการสนับสนุนการเกษตรแบบอินทรีย์ชีวภาพได้หรือไม่

ด้วยทางด้านหลักการแล้วสามารถไปด้วยกันได้ หากทุกฝ่ายมีการเปิดใจและเชื่อใจกัน อยากให้ทั้งฝ่ายที่สนับสนุน และฝ่ายที่ต่อต้านเข้ามาสู่กระบวนการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการต่อสู้กันด้านข้อมูล และเกิดการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเป็นกฎหมาย โดยที่ภาครัฐเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการดังกล่าว แต่ถ้าหากไม่มีความเชื่อใจกันสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จบ และไม่สามารถเกิดกระบวนการที่สร้างกฎหมายขึ้นมาคุ้มครองได้ เนื่องจากข้อกังวลต่าง ๆ ของแต่และฝ่ายมีมากน้อยไม่เท่ากัน แต่อย่างให้มีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน

ข้อดีของการมีกฎหมาย คือการมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการเป็นระเบียบปฏิบัติและการกำหนดกรอบต่าง ๆ เพื่อดูแล อย่างชัดเจนในการดูแล เช่น เกี่ยวกับ GMOs (ทั้งพืชและสัตว์) ถ้าจะมีการดำเนินการได้ก็ตามจะต้องมีกระบวนการของอนุญาตตามระเบียบ ตลอดจนมีการกำหนดขอบเขตการใช้ ฯลฯ มีประเด็นใดบ้างที่สามารถกระทำได้และไม่ได้เกี่ยวกับการนำเข้าเป็นต้น แต่ในทางกลับกันหากไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับพืช เรามีพระราชบัญญัติกักกันพืช พ.ศ.2505 ส่วนสัตว์เช่น แมว GMOs แพะ GMOs เรามีเพียง พระราชบัญญัติโรคระบาด เท่านั้น ยกตัวอย่างประเด็นการนำเข้าพืชมาอย่างผิดกฎหมายกรณีนี้ถือเป็นช่องโหว่ที่ไม่มีบทลงโทษดังกล่าว

7.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับGMO กับการสร้างความเข้าใจในสังคมไทยในมุมมองของอาจารย์

ที่จริงแล้วประเทศไทยได้มีการสนับสนุนเกี่ยวกับการทดลอง หรือการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นความจำเป็นด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากการวิจัยพัฒนาหรือผลิตสิ่งที่มีความสำคัญหรือพืชที่ใช้ผลิตยา ในเชิงการกำกับดูแลตลอดจนการอนุญาตวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการนำเอาไปใช้ยังไม่ชัดเจน ทางด้านขอบเขต จึงอาจสร้างความกังวลแต่หลาย ๆ ฝ่าย

Ref. code: 25595603030023BOC

นอกจากนี้เราการที่เราใช้วัคซีนที่รู้กันอยู่แล้วว่าคือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการทำเชื้อโรคเพื่อสร้างภูมิคุมกันให้กับร่างกาย ซึ่งก็เป็นเทคนิค GMOs อยู่แล้ว ซึ่งเป็นการใช้ศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีที่เราสามารถใช้ได้ นอกจากนี้เทคนิคดังกล่าวก็สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น การใช้เทคนิค GMOs ในการทำจุลินทรีย์ซึ่งมาผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน เพื่อทำการผลิตฮอร์โมนอินซูลิน เพื่อที่จะรักษาโรคเบาหวาน ซึ่งเป็นเทคนิคที่เรามีการใช้มาอย่างยาวนานในประเทศไทยและต่างประเทศอย่างน้อยก็ 40กว่าปี ก็ไม่เกิดอะไร

แต่อย่างที่เราทราบพอเริ่มมีการทดลองใช้กับพืชบ้างเลยเกิดความกังวลในประเด็นต่าง ๆ ซึงกรณีดังกล่าวจำเป็นจะต้องมีการทดสอบ เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยต่าง ๆ ว่าไม่มีผลกระทบกับระบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างที่ทราบกันว่าภาพต่าง ๆ เกี่ยวกับ GMOs ที่เราเห็นในปัจจุบันได้มีการนำเสนออย่างน่ากลัว แต่จริงๆแล้วมาตรฐานการทดสอบความปลอดภัย มีอยู่แล้ว แต่เนื่องจากว่าบางกลุ่มมีการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับคำว่า “ความปลอดภัยไม่เท่ากัน” ซึ่งบางกระบวนการอาจจะเป็นกรอบที่มีความจำเป็นที่จะต้องทำ (Need to know) และบางกรอบอาจไม่มีความจำเป็นหรือเกินความจำเป็นที่จะต้องทำแต่ผู้เชี่ยวชาญบางกลุ่มต้องการให้มีให้เป็น (Nice to Know)

7.ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ คุณพงศกร สรรค์วิทยากุล นักวิชาการเกษตร (ปฏิบัติงานวิจัย)

หน่วยงาน กลุ่มวิจัยพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปรพันธุกรรม สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร

วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ 13 มีนาคม 2560 เวลา10.45 น

วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สดโดยการถามด้วยคำถามปลายเปิด และจดบันทึกคำตอบ

อ้างอิง หนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ศธ. 0516.14ว.0234

1.ภารกิจ / การดำเนินงานของหน่วยงานฯ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดต่อทางพันธุกรรมเป็นอย่างไร

เนื่องจากมีการลงทุนในแง่ของการรองรับการวิจัยดังกล่าว เพราะไม่อาจปฏิเสธได้ว่าประเทศไทยยังมีความต้องการใช้ ดังนั้นนโยบายและภารกิจที่หน่วยงานดำเนินการจึงเป็นการสานต่อนโยบายของรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐลงทุนเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวเพื่อรองรับการมีเทคโนโลยีในอนาคต เช่นส่งนักศึกษา นักวิจัยเพื่อไปเรียนยังต่างประเทศ ตลอดจนการสร้างห้องวิจัย มีการซื้อเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบายเกี่ยวกับ GMOs เท่าที่พบเกิดจากการต่อต้านของกลุ่ม NGO ซึ่งทำให้นโยบายของรัฐบาลไม่ชัดเจนคลุมเครือ และไม่มีการตัดสินใจเด็ดขาดว่าจะเอา GMOs หรือควรมีขอบเขตการอนุญาตมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามทาง

Ref. code: 25595603030023BOC

หน่วยงานฯมีการเตรียมพร้อมในการตรวจสอบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ตลอดจนการเตรียมพร้อมเรื่องห้องปฏิบัติการที่ครบครันโดยเทคโนโลยีมีความทันสมัยและทัดเทียมกับห้องปฏิบัติการในยุโรป

2. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองในประเทศไทยจากอดีต –ปัจจุบัน

ประเด็นที่ NGO พากันต่อต้านกันมากที่สุดคือการกลัวเรื่องประเด็นการปนเปื้อน การมองข้ามประเด็นเรื่องหากไม่มีกฎหมายเข้ามาควบคุม GMOs ก็จะทำให้ไม่มีกฎหมายลงโทษผู้ทำความผิดหรือการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหากไม่มีการกำหนดกฎหมายเข้ามาในการควบคุม การเอาบุคคลภาคส่วนต่าง ๆ ที่ปลูก GMOs อย่างผิดกฎหมายเข้ามาในระบบเพื่อการบริหารจัดการที่ง่ายขึ้น เป็นต้น เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีการกำหนดความผิดในขอบเขตแค่การนำ GMOs เข้ามาปลูกในประเทศ

จากการปั่นกระแสเกี่ยวกับ GMOs จากการบุกเข้าทำลายแปลงทดลองมะละกอ GMOs ที่ขอนแก่น หรือฝ้ายบีที จะเห็นได้ว่าเมื่อยี่สิบปีที่แล้วซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวจนถึงปัจจุบันเทคนิคการทำ GMOs ได้มีการพัฒนาไปไกลมาเรียกได้ว่าตอนนี้มีเทคนิคใหม่ขั้นกว่าที่เรียกว่า Gene Editing ทำเยอะมากในสัตว์ หรือทางการแพทย์ โดยที่ยุโรปเองก็มีการทำเยอะ ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่าง่ายมาก ๆ แม้แต่เด็ก ม.6 ยังสามารถทำได้ เช่น การกำหนดลักษณะทางพันธุกรรมที่ต้องการ เช่น ตาสีฟ้า ผมสีบอร์นเป็นต้น

เกี่ยวกับประเด็นจุดเด่นจุดด้อยของร่างพระราชบัญญัติฯ ในประเด็นเรื่องการกำหนดเรื่องการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทดลองเพื่อให้ผู้ที่เป็นเจ้าของได้มีส่วนในการรับผิดชอบเป็นต้น นอกจากนี้ในผลดีเรื่องประเด็นการส่งออก จะต้อมีการวางเงินประกัน หรือการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น

3.เกี่ยวนโยบายของของประเทศไทยเกี่ยวกับ GMOs เกี่ยวกับการทดลองกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไร

นโยบาย GMO ในประเทศไทยยังไม่มีความชัดเจนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเรามีแค่ มติครม.ปี 2550 ที่ห้ามไม่ให้มีการปลูก GMOs ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะสามารถปลูกได้เฉพาะในโรงเรือนระบบปิด และนอกจากนี้ในประเด็นการนำเข้า เพื่อการบริโภคก็ยังไม่มีความชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันถ้ามีการนำเข้าถั่วเหลือง หรือข้าวโพด ถ้าไม่ควรมีการปนเปื้อน 5% เป็นต้น นอกจากนี้ประเด็นเกี่ยวกับนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 เกี่ยวกับเกี่ยวกับการพัฒนาได้มีประเด็นในเรื่องการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยหนึ่งในนั้นก็มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ เกี่ยวกับพืชและสัตว์ ตลอดจนการค้าสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

Ref. code: 25595603030023BOC

เทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตรเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีนโยบายแล้ว แต่ยังขาดประเด็นเรื่องของการมีกฎหมายเพื่อรองรับ กิจกรรมและยุทธศาสตร์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามอยากให้รัฐบาลควรมีการฟันธงทางนโยบายอย่างชัดเจนเลยว่ามีนโยบายเป็นไปในทิศทางใด จะสนับสนุน ข้อเสนอแนะ และต้องมีกฎหมายเพื่อที่นักวิจัยจะสามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างมีทิศทางไม่หลักลอยลุ่ม ๆ ดอน ๆ เนื่องจากจริงแล้วกฎหมายที่ประเทศไทยใช้ไม่สามารถก้าวทันเทคโนโลยี GMOs ที่เป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งมีการต่อยอดทางด้านเทคนิคที่สลับซับซ้อนในปัจจุบัน เนื่องจากว่าเทคนิคเก่ากฎหมายสามารถตรวจสอบได้ แต่เทคนิคใหม่ (Gene Editing)

ในยุโรปเองการกำหนดนโยบายค่อนข้างชัดเจน และมีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับเรื่องของขอบเขตเฉพาะที่เหมาะสม เช่น นโยบายการนำเข้า เคลื่อนย้าย ส่งออก ตลอดจนระเบียบการต่าง ๆลฯ ยกตัวอย่างเช่น สเปน มีการทดสอบความปลอดภัย การสร้างห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ หรือ ในกลุ่มประเทศอาเซียน ญี่ปุ่น ก็ค่อนข้างชัดเจน ยกตัวอย่าง การอนุญาตให้นำ GMOs ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าได้มีการอนุญาตให้นำเข้ามากว่า 100 ชนิด

ขณะเดียวกันสำหรับกรณีของประเทศไทยระบุว่าถ้าเกิน 5 % จะต้องทำการติดฉลาก เองจากประเทศไทยยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนว่าควรเป็นไปในทิศทางใดแน่ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าที่ปลูกกันในประเทศขณะนี้ยังเป็นการปลูก GMOs แบบผิดกฎหมายกันอยู่ จะเห็นได้ว่าในประเทศต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น ในอินโดนีเซียค่อนข้างชัดเจนเช่น มีการระบุการทดสอบ ขั้นตอนต่าง ๆ การลงทะเบียน เป็นต้นเพื่อทำการควบคุม GMOs หรือยกตัวอย่างที่เวียดนามมีการตั้งเป้าหมายเป็นกลยุทธ์ระดับประเทศว่า ภายใน 4-5 ปี จะต้องมีการผลักดันให้มีการปลูก GMOs ให้ได้มากกว่า 50% ของประเทศ เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากประเทศไทยจะมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ GMOs ว่าควรเป็นอย่างไร ในประเด็นที่สำคัญคือจะต้องมีการกำหนดนโยบายขึ้นมาก่อนว่าจะเอาหรือไม่เอา GMOs เพื่อที่จะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้สอดคล้องได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้นโยบายควรชัดเจน เพราะหากเมื่อนโยบายชัดเจนแล้วกฎหมายก็จะย่อมตามมา ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ GMOs ที่จะมีอยู่ใน ไนโยบายไทยแลนด์ 4.0”

4.เกี่ยวกับมุมมองการผลักดันร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพ สมัยใหม่ พ.ศ...” ในปี 2558 มีความเป็นมาอย่างไร

กฎหมายในประเทศไทยล้าหลังมากหรือไม่อาจตามได้ทันสภาวะการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เนื่องจากคนที่ทำเทคนิคดังกล่าวมีความเชี่ยวชาญขั้นกว่า (Goal beyond) จึงอาจใช้ช่องโหว่ทางด้านกฎหมายของ GMOsหาประโยชน์ ซึ่งไม่อาจสามารถทำให้รู้ได้ว่าการทำดังกล่าวมีที่มาอย่างไร แบบใดบ้าง ดังนั้นประเด็นดังกล่าวจึงจำเป็นจะต้องมีกฎหมายในการควบคุม

Ref. code: 25595603030023BOC

ตัวผู้กระทำเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ทั้งหมด เพื่อดังเข้าระบบ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้ระบุ เช่น มีการกระทำ เปลี่ยนแปลง แก้ไขอะไรบ้าง ใช้เทคนิคอะไร ตลอดจนการจำกัดในเรื่องของประเด็นต่าง ๆ เพื่อที่จะเอาข้อมูลเหล่านั้นกลับมาสร้างองค์ความรู้ในการ “ตรวจสอบย้อนกลับ เกี่ยวกับข้อมูล GMOs ไปยังผู้ผลิตหรือสร้าง Gene ต้นแบบได้ (Gene Auditing)

ในส่วนประเด็นที่ประเด็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลที่ทุกยุคทุกสมัยทั้งที่เราใช้เวลาในการลงทุน ตลอดจนทุ่มงบประมาณมหาศาลเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี ในการเตรียมบุคลากร เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยแต่รัฐบาลก็มีการเปลี่ยนใจอย่างกะทันหันไปมาเรื่อย ๆ อาจจะเป็นเพราะว่ามีความเกรงใจภาคประชาชน หรืออาจเป็นห่วงเรื่องของฐานเสียงหรือคะแนนความไว้วางใจจากภาคประชาชน เป็นต้น

ในประเด็นการต่อต้านของ NGO พูดในประเด็นเรื่องของเทคนิคและเทคโนโลยีเก่าที่ล้าสมัย ซึ่งกำลังจะยกเลิกการใช้หรือไม่ใช้กันแล้ว เพราะอย่างในยุโรปเองก็ได้เทคนิคที่มนุษย์สามารถควบคุมได้เช่นกำหนดตาสีดำ สีฟ้า ตลอดจนการใช้กฎหมายควบคุมให้ผู้ผลิต GMOs ระบุเกี่ยวกับข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับถึงยีนต้นแบบได้

5.ประเด็นที่เกี่ยวกับ GMOs หากเมื่อมีการทดลอง หรือถูกการระงับไป ประเทศไทยจะได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ในประเด็นอะไรบ้าง

กรณีข้อดีหรือข้อเสียของการมีกฎหมาย GMOs จะสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีถ้ามีการปลูกหรือปลูกอยู่แล้วก็จะสามารถดึงเอากลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาสู่ระบบ และจัดให้เป็นระเบียบสามารถตรวจสอบ และควบคุมได้ง่าย อย่างในกรณีของเมล็ดพันธุ์ก็จะสามารถนำเอาเมล็ดพันธุ์เข้ามาปลูกได้ง่าย และทำได้อย่างถูกกฎหมาย นักวิจัยสามารถมีทิศทางการทำงานได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น ในส่วนของเกษตรกรที่มีการลักลอบปลูกอยู่แล้วก็จะได้มีการนำเข้าสู่ระบบเพื่อการดูแลอย่างทั่วถึงตามกฎหมาย นอกจากนี้จะทำให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นระบบระเบียบ เช่นการทดสอบความปลอดภัยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือหลักเกณฑ์ต่างจะเป็นระบบระเบียบไม่คลุมเครือเหมือนดังในปัจจุบัน

ในประเด็นด้านการส่งออก ประเด็นปัญหาที่ผ่านมาการส่งสินค้าการเกษตรไปยังสหภาพยุโรปเกิดประเด็นปัญหาการปนเปื้อน นอกจากนี้เมื่อมีการตรวจสอบเกี่ยวกับ GMOs แต่เนื่องจากปัญหาอย่างหนึ่งของสินค้าเกษตรจากไทยไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของ GMOs จากการผลิตต้นทางสู่ปลายทางจึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการกักสินค้าเพื่อตรวจสอบหรือการทำลายทิ้งเพื่อความปลอดภัยตามกฎระเบียบของประเทศส่งออกไปยังปลายทาง ในประเด็นนี้การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการดังผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางเข้าสู้ระบบต่างเช่นการลงทะเบียน

Ref. code: 25595603030023BOC

เกี่ยวกับการตรวจสอบว่าเป็น GMOs หรือไม่ตั้งขั้นตอนแรกของการผลิตจนถึงการแปรรูปและส่งออก เพื่อที่จะทำเป็นข้อมูลจำเพาะในการยืนยันแก่ประเทศคู่ค้าที่นำเข้าสินค้าจากไทย

สำหรับประเด็นอีอย่างหนึ่งคือกรณีของการนำเข้าสินค้าวัตถุดิบจากประเทศต่าง ๆ กรณีดังกล่าวนโยบายของไทยยังคลุมเครือไม่ชัดเจน และยังไม่มีมาตรการตรวจสอบว่าเป็น GMOs ยกตัวอย่างเช่น การนำเข้าวัตุถดิบจากจีนเพื่อผลิตเส้นก๋วยเตี่ยวแต่ไม่มีการตรวจสอบตามมาตรฐานว่าเป็น GMOs หรือไม่ดังนั้นผู้ประกอบการก็นนำมาแปรรูปโดยที่ไม่รู้มาก่อน เมื่อส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าปลายทาง มีการตรวจพบว่าเป็น GMOs ถูกกักสินค้า ตลอดจนการตีกลับหรือการนำไปทำลายทิ้ง สิ่งเหล่านี้อาจสร้างความเสียหายได้เนื่องจากการที่เรายังไม่มีกฎหมายที่ควบคุมเป็นการจำเพาะ

ดังนั้นจุดเด่น ๆ ในการมีกฎหมายดังกล่าวเพื่อที่จะทำการควบคุมทั้งระบบเกี่ยวกับการนาเข้า การส่งออก มาตการต่าง ๆ เพื่อทดสอบ วิจัย ค้นคว้าและพัฒนา ตลอดจนสามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Testsibility) ได้ทั้งขบวนการจากผลิตภัณฑ์จากประเทศคู่ค้าส่งไปยังประเทศคู่ค้า ซึ่งสามารถรู้ข้อมูลได้ทั้งหมดเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้นำเข้าและผู้ส่งออก เป็นต้น

ในประเด็นเรื่อง GMOs กับประเด็นการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งในแง่ของความน่าเชื่อถือหรือประเด็นการใช้ยกตัวอย่างเช่น ในสหรัฐ จีน ยุโรป สเปน เป็นต้นก็มีการใช้ฉลากในการติดที่ตัวสินค้าเพื่อให้ทราบอย่างชัดเจน

จะเห็นได้ว่ายุโรปก็ได้มีการนำเข้าสินค้าจากสหัฐฯจำนวนมาก กรณีการเกิดข้อพิพาทก็มีบางกรณีเท่านั้น ซึ่งหากสังเกตจะเห็นได้ว่าในยุโรปเอง ก็มีการกำหนดรายละเอียดที่ค่อนข้างเยอะมาก เช่น การอนุญาตจะอนุญาตเป็นการเฉพาะเจาะจงเป็นกรณี ๆ ไป เช่นอาหาร เมล็ดพันธุ์พืช เป็นต้น แต่สำหรับประเทศไทยมีความกำกวมขอบเขตกว้างมาก เช่น สินค้าอะไรก็ได้ แต่ไม่ควรมีส่วนผสมเกิน 5% แต่ถ้าเกินจะต้องติดฉลาก เป็นต้น

6.ในประเด็นการมีกฎหมายเกี่ยวกับพืช GMOs ในประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้มากน้อยเพียงได้ หรือควบคู่ไปกับการสนับสนุนการเกษตรแบบอินทรีย์ชีวภาพได้หรือไม่

แต่อย่างไรก็ตามทิศทางด้านนโยบายของประเทศไทยจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน และควรที่จะมีกฎหมายมารองรับ ประเด็นที่น่าสังเกตการณ์ต่อต้าน GMOs ที่เห็นในประเทศไทยมักมีแต่การต่อต้านเรื่องพืชเท่านั้น ทั้งที่ความเป็นจริงเราก็ทำเกี่ยวกับสัตว์ จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในทางการแพทย์ เช่นผลิตเอนไซม์ พืชแบคทีเรีย หรือยารักษาโรค ตลอดจนวิตามินต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ในชีวิตประจำวันเราก็กินก็ใช้กันอยู่แล้วเช่นขนมปัง การผลิตเบียร์ เครื่องปรุงรส ฯลฯ แต่ประเด็นปัญหาหลัก ๆ คือสิ่งเหล่านี้ควบคุมได้ยากเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายในการบังคับใช้

ประเด็นการเกษตรแบบอินทรีย์กับการทำ GMOs เนื่องจากความเป็นจริงแล้วรัฐบาลก็จะมีการแบ่งโซน ๆ กันในการปลูกหรือการผลิตอยู่แล้วตามความเหมาะสมเช่นเกษตรอินทรีย์ก็จะอยู่

Ref. code: 25595603030023BOC

อีกโซน พืช GMOs ก็จะอีกโซนเป็นต้น โอกาสน้อยมากที่จะมีการปนเปื้อนระหว่างกัน ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยมีแค่การประกาศของทางราชการ ระเบียบกระทรวง ประกาศของหน่วยงานเป็นต้น นอกจากนี้ในประเด็นที่มีการต่อต้านเรื่องการปนเปื้อนเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทาง NGO กลัวและกังวลมาก

ความเป็นจริงของการทำ GMOs ในแต่ละครั้งกว่าจะมีการทำการทดลองเพื่อให้ได้ต้นพ่อและต้นแม่กระทั่งมีการขยายพันธุ์ได้ (เมล็ด) ต้องมีการทดลองเก็บข้อมูลในการพัฒนาสายพันธุ์นั้นๆซึ่งใช้ระยะเวลาเป็น 5-6 ปี ซึ่งการที่จะพัฒนาพืชชนิดใดชนิดหนึ่งนั้นไม่ได้ง่ายหรือเลือกเอาพืชที่มีในท้องถิ่นมาทำ (เนื่องจากมีต้นทุนสูง) ดังนั้นการที่จะเลือกทำจะเลือกเฉพาะพืชที่มีปัญหาหรือมี Impact ทางด้านเศรษฐศาสตร์มาก ๆ ถึงจะเลือกเอามาทำ

7.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับGMO กับการสร้างความเข้าใจในสังคมไทย

อีกประเด็นหนึ่งไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าในประเทศไทยเรามีความเกี่ยวข้องและจำเป็นที่จะต้องใช้พืช GMOs ในชีวิตประจำวันและนอกจากนี้ยังมีการนำเข้าด้วยเช่น ถั่วเหลือง มากกว่า 90 % เนื่องจากไม่สามารถปลูกได้เพราะสภาพภูมิอากาศไม่เหมาะสม

ในประเด็นของการสร้างภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับ GMOs โดยในฝั่ง NGO มักมีการสร้างภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับ GMOs อย่างเลวร้ายน่ากลัว ในประเด็นต่าง ๆ แต่จากการที่ได้เข้าไปคลุกคลีและทำงานร่วมกับกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเขามีความเห็นว่ามีความต้องการในเมื่อสามารถลดการใช้ยาฆ่าแมลงได้ สามารถสร้างคุณค่าทางด้านสารอาหารในพืชได้เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกฎหมายก็คือทางออกที่ดีที่สุด แต่การสร้างความเข้าใจ ตลอดจนดึงบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามาสู่ระบบตามกลไกลของกฎหมายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และอคติต่างทางภาครัฐได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่จุดที่สำคัญที่สุดคือความเห็นต่าง เนื่องจากนักวิทยาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวมีความเห็นที่ต่างกัน ทั้งฝ่ายที่ต่อต้าน และฝ่ายที่สนับสนุน

ประการหนึ่งที่สำคัญในแง่ของการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง GMOs จากการที่ได้ลงพื้นที่คลุกคลีและการสร้างความเข้าใจกับชุมชนและเกษตรในเรื่องดังกล่าวพบว่าเกษตรกรมีความเข้าใจ/เปิดใจยอมรับ มากกว่ากว่ากลุ่ม NGO นอกจากนี้ในชีวิตประจำวันของเราพบว่ามีการกิน ใช้หรือเกี่ยวข้องกับ GMOs อย่างไม่รู้ตัว เช่นซอสปรุงรส ผงชูรส อายิโนะโมะโต้ะ ฯลฯ แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายควบคุมโดยเฉพาะและการควบคุมสิ่งเหล่านี้มักเป็นเฉพาะทางเช่น เป็นเรื่องของอาหารและยา หรือเป็นเรื่องของทางการแพทย์ หรือเรื่องของสัตว์ซึ่งเป็นหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานไป นอกจากนี้การนำเข้าก็ยังไม่มีมาตรการอย่างเต็มที่การควบคุมก็คือ พระราชบัญญัติกักกันพืชเป็นต้น

ดังนั้นจากประเด็นที่มีการถกเถียงเรื่องเกี่ยวกับพืช GMOs จึงเป็นแค่มิติเล็กๆแต่ประเด็นที่น่ากลัวเกี่ยวกับการเกษตรคือ เรื่องสารเคมีตกค้าง ยาฆ่าหญ้า สารปราบศัตรูพืช จึงเป็น

Ref. code: 25595603030023BOC

ประเด็นที่น่ากลัวกว่ามาก อย่างไรก็ตามการมี พ.ร.บ. GMOs จำเป็นจะต้องมีกฎหมายลำดับรอง ระเบียบกระทรวง หรือประกาศของหน่วยงาน กรม ฯลฯ เข้ามาประกอบเพื่อที่จะสามารถใช้ในการออกกฎระเบียบได้

Ref. code: 25595603030023BOC

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายจิรภัทร นิรินทร์
วันเดือนปีเกิด	17 กุมภาพันธ์ 2533
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักพระราชวัง
ประสบการณ์ทำงาน	2557-ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป พระราชวังบางปะอิน สำนักพระราชวัง 2555 เจ้าหน้าที่บริการวิชาการ พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชินีนาถ หอรัษฎากรพิพัฒน์ พระบรมมหาราชวัง

Ref. code: 25595603030023BOC